ontwerp

HET ARBOBESLUIT COMPLEET

TEKST EN UITLEG OVER HET NIEUWE ONTWERP-ARBOBESLUIT

WETTEKSTEN / TOELICHTING / REGISTER / BIJLAGEN

WORDT NIET UITGELEEND

NIA

HET ontwerp ARBOBESLUIT COMPLEET

Tekst en uitleg over het nieuwe ontwerp-arbobesluit

---

wetteksten/toelichting/register/bijlagen

Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden NIA 1994

COLOFON

Uitgave van het Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden NIA

CIP-gegevens

Arbobesluit

Het Arbobesluit compleet: tekst en uitleg over het nieuwe ontwerp-arbobesluit: wettektoelichting/ bijlagen/
J. H. Kwantes, M. Spinhoven-Hennis (red.). - Amsterdam: Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden NIA - (Juridische reeks)
Met index, lit. opg.
ISBN: 90-6365-092-2
Trefw.: Arbeidsomstandighedenwet.

Redactie: J.H. Kwantes en M. Spinhoven-Hennis

Omslagontwerp: Josje van Koppen

Eerste druk, september 1994

Te bestellen bij:
NIA, afdeling Verkoop
Postbus 75665
1070 AR Amsterdam
Tel. (20) 54 98 404/465/504
Fax (020) 64 43 102

Copyright © 1994 NIA

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de schriftelijke toestemming van de uitgever, het Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden NIA.

INHOUD

VOORWOORD

1. INLEIDING 7
Indeling van het besluit 9
Bestaande regelgeving
Wijzigingen in de regelgeving 10
Bijzondere sectoren en categorieën 11

2. HET (ONTWERP)ARBEIDSOMSTANDIGHEDENBESLUIT 13

Hoofdstuk 1: Definities en werkingssfeer 13
Wettekst 13
Toelichting 34

Hoofdstuk 2: Arbozorg en organisatie van de arbeid 40
Wettekst 40
Toelichting 62

Hoofdstuk 3: Inrichting arbeidsplaatsen 67
Wettekst 67
Toelichting 85

Hoofdstuk 4: Gevaarlijke stoffen en biologische agentia 89
Wettekst 89
Toelichting 154

Hoofdstuk 5: Fysieke belasting 162
Wettekst 162
Toelichting 168

Hoofdstuk 6: Fysische factoren 170
Wettekst 170
Toelichting 186

Hoofdstuk 7: Arbeidsmiddelen en bijzondere werkzaamheden 189
Wettekst 189
Toelichting 203

Hoofdstuk 8: Persoonlijke beschermingsmiddelen, veiligheids- en gezondheidssignalering en herkeuring 206
Wettekst 206
Toelichting 213

Hoofdstuk 9: Slot- en overgangsbepalingen 215
Wettekst 215
Toelichting 225

3. BIJLAGEN
EU-richtlijnen 227
Relevante adressen 231
Literatuur 232
Index 235

VOORWOORD

Sinds de komst van het Veiligheidsbesluit Fabrieken of Werkplaatsen in 1938 zijn er in Nederland meer dan 38 besluiten uitgevaardigd die gebaseerd zijn op de Arbeidsomstandighedenwet of de Veiligheidswet. In de loop der jaren heeft niet alleen bijna elke sector zijn eigen veiligheids- of arbeidsomstandighedenbesluit gekregen. Ook voor veel gevaarlijke arbeidssituaties, zoals het werken met asbest en elektriciteit, werden regels voor de arbeidsomstandigheden opgesteld. Zo kon het gebeuren dat anno 1994 een totaal van 1200 bepalingen bestaan die samen de veiligheid, gezondheid en welzijn van de werknemers op de arbeidsplaats moeten waarborgen.

De Arbo-regelgeving moet helderder en duidelijker

In de zo ontstane lappendeken aan voorschriften en regels is voor betrokkenen (werkgevers, werknemersvertegenwoordigers, juristen) steeds moeilijker de weg te vinden. Om aan die onoverzichtelijke situatie een eind te maken, heeft de wetgever besloten om 38 van de bestaande arbobesluiten op één hoop te vegen en opnieuw in te delen. Het resultaat is het nieuwe Arbobesluit dat in deze uitgave centraal staat. Dat wil zeggen het ontwerp daarvan, want de tekst moet nog ter advisering voorgelegd worden aan de Sociale Economische Raad. De definitieve tekst zal op zijn vroegst pas in 1995 beschikbaar komen.

Elk hoofdstuk van deze uitgave bestaat uit twee delen. Na de volledige wettekst volgt per hoofdstuk een toelichting. Hierin worden de belangrijkste punten kort en bondig samengevat. Wij pretenderen hierbij zeker geen volledigheid. Het uitgangspunt is namelijk geweest om zo goed mogelijk weer te geven wat de wetgever in hoofdlijnen met de voorschriften voor arbeidsomstandigheden bedoeld heeft.

De Europese Unie vaardigt richtlijnen voor arbeidsomstandigheden uit die minimumvoorschriften geven waaraan ook Nederland - als lid van de Europese Unie - zijn wetgeving moet afstemmen. De bepalingen in dit nieuwe arbobesluit zijn hierop gebaseerd.

De uitgave *'Nieuwe Grenzen aan Arbeidsomstandigheden; Europese richtlijnen en hun invloed op de Nederlandse situatie' (5e druk 1994)* is geheel gewijd aan deze EU-richtlijnen plus de totstandkoming daarvan. Naast deze brochure zijn binnen dezelfde Juridische Reeks verschenen: *'De Arbowet Compleet'* en *'Arbeidsomstandigheden en aansprakelijkheid'*. Ook deze uitgaven zijn - ieder vanuit in eigen invalshoek - geheel toegespitst op de nieuwe arbowetgeving.

1. INLEIDING

Het grote aantal besluiten waarin sinds 1938 de arbeidsomstandigheden op het werk geregeld worden, heeft een ware brij aan bepalingen opgeleverd. Dit heeft geleid tot een heel overzichtelijke situatie op het arbo-gebied. Want sommige besluiten hebben betrekking op één onderwerp, maar zijn tegelijkertijd van toepassing op alle maatschappelijk sectoren, neem bijvoorbeeld het Loodbesluit en het Besluit Arbodiensten. Andere besluiten vermelden juist weer aanvullende of afwijkende regels op het gebied van arbeidsomstandigheden, zoals de arbobesluiten voor het onderwijs en de overheid.
Daar komt nog bij dat de besluiten een slechte onderlinge afstemming hebben. Lang niet altijd is even duidelijk of bijvoorbeeld voor het inrichten van een arbeidsplaats alleen het Besluit arbeidsplaatsen geldt, of dat er ook andere besluiten daarover bepalingen hebben, en zo ja welke.
Veel lastiger ligt het nog met de bepalingen over gevaarlijke stoffen. De werkgever die wil weten met welke gevaarlijke stoffen níet gewerkt mag worden, moet zeven verschillende besluiten raadplegen!

Een ander bezwaar van de bestaande besluiten is, dat sommige nogal verouderde bepalingen hebben. Vooral de vijf zogeheten sectorbesluiten - de veiligheidsbesluiten voor respectievelijk fabrieken of werkplaatsen (VBF), restgroepen (VBR), landbouw (LVB), stuwadoorsarbeid (VBS) en binnenvaart (VBB) - bevatten een aantal voorschriften die niet (meer) adequaat inspelen op de reële gevaren voor werknemers. Zo staan in ondermeer het Landbouwveiligheidsbesluit volkomen verouderde voorschriften voor het werken met gevaarlijke stoffen.
Verder zijn veel bepalingen in diverse besluiten zeer gedetailleerd. Het VBF geeft bijvoorbeeld de afmetingen van kledingsbergplaatsen, trappen, ladders, leuningen en bedden. In feite zijn deze zaken van ondergeschikt belang als het gaat om bescherming van de veiligheid en gezondheid. Dit soort voorschriften veroudert snel als gevolg van nieuwe kennis en gewijzigde technieken en hoort eigenlijk niet in een arbobesluit thuis.

Overigens vormen de complexiteit en de ontoegankelijkheid van de regelgeving in de huidige besluiten niet alleen een probleem voor de werkgevers. Ook de I-SZW, Dienst Inspectie en Informatie (voorheen de Arbeidsinspectie) heeft moeite met een juiste interpretatie van de vele bepalingen. Met als gevolg dat de dienst het niet altijd even makkelijk heeft met het handhaven van de voorschriften.

Indeling van het besluit

Al met al had de overheid reden genoeg om de volledige regelgeving op het gebied van arbeidsomstandigheden op de helling te zetten. Er komt nu één nieuw Arbeidsomstandighedenbesluit, dat voor alle sectoren geldt. Bij de opzet van dit besluit is gekozen voor een hoofdstukgewijze indeling naar onderwerpen.
Per hoofdstuk wordt er één onderwerp behandeld - bijvoorbeeld het inrichten van arbeidsplaatsen - en daarin staan ook alle bepalingen die daarop van toepassing zijn. Het gaat dus niet alleen om de algemene en bijzondere voorschriften, maar ook om de uitzonderingen en de aanvullingen.

Elk hoofdstuk geldt in principe voor alle werkgevers, tot welke sector deze ook behoren, en voor alle categorieën werknemers. Mochten er voor een bepaalde sector of categorie werknemers afwijkende of aanvullende voorschriften zijn, dan staat dat ook in dit hoofdstuk.
Met andere woorden, een werkgever hoeft dus voor een bepaald onderwerp alleen dit ene hoofdstuk te raadplegen om te weten te komen welke voorschriften hierop van toepassing zijn.

De indeling van de onderwerpen sluit aan bij de manier waarop de EU dit doet in zijn richtlijnen. Daarin worden ook regels per onderwerp gegeven die in principe voor alle sectoren gelden.
De volgorde van de onderwerpen is zo gekozen, omdat deze aansluit bij de manier waarop de I-SZW haar taak uitvoert bij het uitoefenen van haar toezicht. Bovendien is dit de volgorde van de stappen die een onderneming moet nemen bij het voeren van een adequaat arbobeleid.
Deze volgorde is:

1. De organisatorische voorzieningen die de noodzakelijke voorwaarden scheppen om tot goede arbeidsomstandigheden te komen.
2. De voorschriften voor de inrichting van de arbeidsplaats zelf.
3. De bepalingen ter voorkoming of ter beperking van de gevaren of blootstelling daaraan.
4. De bepalingen die gaan over arbeidsbescherming en persoonlijke beschermingsmiddelen en de veiligheids- en gezondheidssignalering.
5. De verplichtingen voor het geven van specifieke voorlichting. Deze staan altijd in het laatste artikel over het deelonderwerp dat in een bepaald hoofdstuk behandeld wordt.

Het Arbeidsomstandighedenbesluit is onderverdeeld in negen hoofdstukken.

Hoofdstuk 1 - Definities en werkingssfeer
Hierin staan de definitiebepalingen en de voorschriften die betrekking hebben op de sectoren overheid, onderwijs, vervoer, justitiële rijksinrichtingen en defensie.
Omdat voor een gedeelte de arbeidsomstandigheden in deze sectoren in artikel 2 van de Arbowet wordt geregeld, staat hier vermeld wanneer deze wet van toepassing is, en zo ja in hoeverre, en wanneer het Arbeidsomstandighedenbesluit geldt.
Verder worden in dit hoofdstuk de algemene bepalingen voor jeugdigen, zwangeren en thuiswerkers gegeven.

Hoofdstuk 2 - Arbozorg en organisatie van de arbeid
Dit hoofdstuk vermeldt de bepalingen over het arbojaarplan, arbojaarverslag, arbeidsveiligheidsrapport, arbodiensten, bedrijfshulpverlening en de organisatie van de arbeid op de bouwplaats en de winningsindustrie.

Hoofdstuk 3 - Inrichting arbeidsplaatsen
Hierin komen de voorschriften over de inrichting van de arbeidsplaatsen aan de orde, zoals vluchtwegen, nooduitgangen, kleedruimtes en eerste-hulpposten. Verder staan er aanvullende eisen voor arbeidsplaatsen in de bouw en de winningsindustrie en inrichtings-

eisen voor benzinestations.

Hoofdstuk 4 - Gevaarlijke stoffen en biologische agentia
In dit hoofdstuk staan de bepalingen voor het werken met gevaarlijke stoffen en biologische agentia. Verder geeft het de voorschriften voor het werken met kankerverwekkende stoffen in het algemeen en voor stoffen als vinylchloridemonomeer, benzeen en asbest in het bijzonder. Daarnaast worden er regels gegeven voor het werken met lood, loodwit en witte fosfor.

Hoofstuk 5 - Fysieke belasting
Dit hoofdstuk geeft de voorschriften voor fysieke belasting in het algemeen en voor beeldschermwerk in het bijzonder.

Hoofdstuk 6 - Fysische factoren
Hierin staan de voorschriften voor de fysische factoren, zoals klimaat, verlichting, geluid, straling en overdruk.

Hoofdstuk 7 - Arbeidsmiddelen en bijzondere werkzaamheden
In dit hoofdstuk is geregeld aan welke voorschriften moet worden voldaan bij het gebruik en onderhoud van arbeidsmiddelen, bijvoorbeeld machines, installaties, gereedschappen en transportmiddelen. Voor de arbeidsmiddelen met een bedieningssysteem en arbeidsmiddelen in de bouw worden bijzondere voorschriften gegeven. Verder zijn er enkele aanvullende voorschriften voor bepaalde werkzaamheden met specifieke gevaren, zoals onderhoud en reparatie van liften.

Hoofdstuk 8 - Persoonlijke beschermingsmiddelen, veiligheids- en gezondheidssignalering en herkeuring
Hierin staan de algemene regels over deze drie onderwerpen.

Hoofdstuk 9 - Slot- en overgangsbepalingen
Het gaat hier om de verplichtingen van de werkgevers en de werknemers en wanneer de I-SZW aanwijzingen kan geven of een eis tot naleving kan opleggen. Verder wordt hierin bepaald dat er in bepaalde situaties vrijstellingen of ontheffing kunnen worden verleend.
Tot slot staan de besluiten vermeld die vervallen ten behoeve van dit Arbeidsomstandighedenbesluit.

Om de toegankelijkheid van het Arbeidsomstandighedenbesluit te verbeteren, is aan een aantal aspecten bijzondere aandacht besteed. In de eerste plaats wordt er een eenduidige terminologie gehanteerd, de artikelen zijn kort en bondig geformuleerd en in eenvoudige, goed leesbare taal geschreven. In de tweede plaats is de onderlinge afstemming tussen de verschillende onderwerpen bevorderd door het gebruik van 'schakelbepalingen' of 'toepasselijkheidsbepalingen.' Daarmee wordt verwezen naar andere artikelen, eventueel in andere hoofdstukken, die ook van toepassing zijn op het betreffende onderwerp.

Bestaande regelgeving

Bijlagen bij EG-richtlijnen

In de EG-richtlijnen staan de basisnormen volgens het Integraal Beleidsplan Arbeidsomstandigheden (zie voor een volledige vermelding van deze richtlijnen en de EG-publikatiebladen waarin ze te vinden zijn bijlage nummer 1).

Deze EG-richtlijnen vermelden in de bijlagen de nadere uitwerkingen van de voorschriften. De teksten van deze bijlagen zijn niet opgenomen in de Besluiten die in Nederland op grond van deze richtlijnen zijn opgesteld, maar zijn wel daarop van toepassing verklaard. In de Besluiten wordt daarom steeds verwezen naar de EG-publikatiebladen waarin ze staan gepubliceerd.

De bijlagen bij de EG-richtlijnen zijn in twee categorieën te verdelen:
- bijlagen met de gedragsvoorschriften voor de werkgever;
- bijlagen met uitgebreide opsommingen, waarin regelmatig wijzigingen in (kunnen) worden aangebracht.

De bepalingen met de gedragsvoorschriften zijn, anders dan in de huidige Besluiten, ondergebracht in het Arbeidsomstandighedenbesluit. Zo is op grond van de bijlage bij de EG-richtlijn over arbeidsplaatsen in hoofdstuk 3 van het nieuwe arbobesluit beschreven aan welke eisen de inrichting van arbeidsplaatsen moet voldoen. Ook zijn de bijlagen bij de EG-richtlijn over arbeidsplaatsen in de bouw en de winningsindustrie verwerkt in het Arbeidsomstandighedenbesluit.

De bijlagen met uitgebreid opsommingen - dat zijn er trouwens maar enkele - blijven gehandhaafd in de bestaande vorm en zijn ook van toepassing op het nieuwe Arbeidsomstandighedenbesluit. Overigens is de Minister van SZW van plan de teksten van deze bijlagen in de P-Bladen van de I-SZW op te nemen en deze ook regelmatig te actualiseren.

Ontheffing of vrijstelling
Evenals in de bestaande regelgeving is in het Arbeidsomstandighedenbesluit een aantal artikelen met een redelijkheidsclausule. Dit houdt in dat werkgevers niet hoeven te voldoen aan de voorschriften in het betreffende artikel, als blijkt dat dit redelijkerwijs niet van hen gevergd kan worden. Dat kan onder andere zijn om technische, operationele of financiële redenen. In dat geval kunnen zij een beroep doen op de redelijkheidsclausule.
In de bestaande regelgeving kan een werkgever tevens ontheffing of vrijstelling krijgen van een voorschrift waarop de redelijkheidsclausule van toepassing is. Aangezien dit tot een doublure zou leiden, is deze mogelijkheid in het nieuwe arbobesluit geschrapt.
Verder is het niet mogelijk vrijstelling of ontheffing te krijgen als de I-SZW een eis tot naleving heeft gesteld of een aanwijzing heeft gegeven. En ook als de voorschriften voortvloeien uit EG-richtlijnen en verdragen met de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO), kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Want dit zijn internationale minimumvoorschriften en daarvan mag niet worden afgeweken.

Wijzigingen in de regelgeving
Nederland heeft vier verdragen van de ILO (Internationale Labour Organisation) op het gebied van arbeidsomstandigheden geratificeerd. Dit zijn de verdragen over stuwadoorsar-

beid, werken met loodwit, benzeen en asbest.
Het uit 1932 daterende verdrag over stuwadoorsarbeid is dermate gedetailleerd en verouderd, dat het niet past in de huidige opzet van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

Overwogen is dit verdrag op te zeggen en het nieuwere ILO-verdrag (uit 1979) over dit onderwerp te ratificeren.
De bepalingen uit de ILO-verdragen over het werken met loodwit, benzeen en asbest zijn verwerkt in het Arbeidsomstandighedenbesluit.

In de bestaande regelgeving zijn ook enkele voorschriften opgenomen die niet rechtstreeks voortvloeien uit EG-richtlijnen of ILO-verdragen. Dit zijn ondermeer het Zandsteenbesluit, het Zandstraalbesluit en het Veiligheidbesluit Tankschepen.

Het verbod op zandstralen en het werken met zandsteen is in het Arbeidsomstandighedenbesluit niet meer van toepassing. Ten aanzien van de arbeidsrisico's bij deze activiteiten geldt de nieuwe wettelijke verplichting van risico-inventarisatie en evaluatie op de werkplek.
Voor het aanpakken van risico's op de werkplek geldt de arbeidshygiënische strategie in hoofdstuk 4 van dit Arbeidsomstandighedenbesluit (vermijden van gevaar, indien dat niet mogelijk is beperking van blootstelling). Als waarborg kan daarbij de wettelijke grenswaarde voor blootstelling aan kwarts worden ingevoerd.
Voor het werken met zandsteen geldt nog wel de extra bepaling dat dit alleen door gecertificeerde bedrijven mag worden gedaan.

De algemene bepalingen in het Veiligheidsbesluit Tankschepen vallen nu onder de werkingssfeer van hoofdstuk 4 van het Arbeidsomstandighedenbesluit en vragen niet om extra aanvullingen. Over de eis van voortdurend deskundig toezicht bij het schoonmaken van tankschepen en de 'gasvrijverklaring' zijn wel afzonderlijke regelingen opgenomen.

Voor de verplichte melding voor het werken met gevaarlijke stoffen die door de minister als zodanig zijn aangemerkt, is een andere regelgeving opgesteld. Daar de meldingsplicht in de praktijk niet werkte, is deze te komen vervallen. Daarvoor in de plaats treedt artikel 33 van de Arbowet in werking. Hierin staat dat iedere werkgever of arbodienst desgewenst schriftelijke informatie moet verstrekken aan de I-SZW. De dienst kan dit door middel van een (strafrechtelijk gesanctioneerde) standaardbrief aan de betrokken werkgevers en arbodiensten laten weten.

Ook de huidige bepalingen over daglicht en uitzicht zijn herzien. De EG-regelgeving geeft bepaalde minimumvoorschriften aan daglicht op de arbeidsplaats en deze zal dan ook in het Arbeidsomstandighedenbesluit worden opgenomen. Voor uitzicht daarentegen wordt geen basisnorm gesteld. Aangezien het ontbreken van uitzicht geen aantoonbare gezondheidsschade oplevert, kunnen de bepalingen hierover uit de Nederlandse regelgeving verdwijnen.

Bijzondere sectoren en categorieën

Bijzondere sectoren
Op een aantal sectoren is de Arbowet niet op dezelfde manier van toepassing als voor het bedrijfsleven het geval is. Dit zijn de sectoren die genoemd staan in artikel 2 van de Arbowet: onderwijs, overheid, vervoer, justitiële rijksinrichtingen en defensie.
Bij het onderwijs komt dit ondermeer door de grondwettelijke vrijheid van onderwijs en het feit dat de positie van de leerling/student niet vergelijkbaar is met die van de werknemer. Bovendien heeft het onderwijs een andere medezeggenschapsstructuur. Dit laatste geldt ook voor de overheid, waar verder de belangen van een goede taakoefening van politie en brandweer een rol spelen. Voor justitiële inrichtingen geldt dat er rekening moet worden gehouden met de bijzondere eisen van gevangenissen en dergelijke. Bij defensie kunnen in verband met het belang van de landsverdediging de arbeidsomstandigheden niet altijd op dezelfde manier worden geregeld als in het bedrijfsleven.
Het was nodig om een aantal afwijkende en aanvullende bepalingen uit de besluiten die voor deze sectoren gelden, onverkort in het Arbeidsomstandighedenbesluit op te nemen. Ook voor de vervoersector geldt dat de bestaande, in de ministeriële regeling vervoermiddelen opgenomen, uitzonderingen voor die sector onverkort zijn opgenomen in dit besluit.

Bijzondere categorieën
In principe biedt het Arbeidsomstandighedenbesluit aan alle categorieën dezelfde arbeidsbescherming. Voor werknemers jonger dan 18 jaar zijn echter enige aanvullende voorschriften opgenomen. Dit is conform de concept-EG-richtlijn jeugdigen.
Ditzelfde geldt voor zwangere werkneemsters. Ook vrouwen tijdens de zwangerschap en lactatie hebben recht op extra beschermende voorschriften.
Voor thuiswerkers is de hoofdregel dat het Arbeidsomstandighedenbesluit niet op hen van toepassing is, tenzij dat uitdrukkelijk is bepaald. Hier geldt een beperkt aantal specifiek op de thuissituatie toegesneden voorschriften. Deze komen uit het ontwerp-Besluit thuiswerk.

Actualisering
Om het Arbeidsomstandighedenbesluit actueel te houden, zal regelmatig bekeken worden of er aanpassingen nodig zijn. Bij eventuele aanvullingen of wijzigingen zal geprobeerd worden dit zoveel mogelijk te doen binnen de structuur van het besluit. Het is duidelijk niet de bedoeling naast dit Arbeidsomstandighedenbesluit nog andere besluiten tot stand te brengen.
Als gevolg van het samenvoegen van alle arbeidsomstandighedenbesluiten in één groot besluit, moeten ook de ministeriële regelingen worden vervangen die op deze besluiten en op de Arbowet zijn gebaseerd. Daarom zal er één ministeriële regeling worden gemaakt: de Arbeidsomstandighedenregeling. Deze heeft eenzelfde indeling als dit nieuwe arbobesluit en zal ook op hetzelfde tijdstip in werking treden.

2. HET (ONTWERP)ARBOBESLUIT

HOOFDSTUK 1
DEFINITIES EN WERKINGSSFEER

AFDELING 1.1
DEFINITIES

Definities algemeen

Artikel 1.1.1

1. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder
   a. wet: de Arbeidsomstandighedenwet;
   b. arbeidsplaats: iedere plaats die in verband met het verrichten van arbeid wordt of pleegt te worden gebruikt;
   c. bedrijf of inrichting: de organisatorische of ruimtelijke eenheid waarbinnen de arbeidsplaats zich bevindt;
   d. bouwplaats: elke tijdelijke of mobiele arbeidsplaats waar civieltechnische werken of bouwwerken tot stand worden gebracht, waarvan een niet-uitputtende lijst is opgenomen in bijlage I van de richtlijn, bedoeld in artikel 2.6.1.1;
   e. bouwwerk: een civieltechnisch werk of bouwwerk als bedoeld onder d;
   f. opdrachtgever: de natuurlijke of rechtspersoon voor wiens rekening een bouwwerk tot stand wordt gebracht;
   g. opdrachtgever-consument: de natuurlijke persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, voor wiens rekening een bouwwerk tot stand wordt gebracht;
   h. ontwerpende partij: de natuurlijke of rechtspersoon die zich jegens de opdrachtgever dan wel de opdrachtgever-consument verbonden heeft om in het bouwproces de ontwerpende functie te vervullen;
   i. uitvoerende partij: de natuurlijke of rechtspersoon die zich jegens de opdrachtgever dan wel de opdrachtgever-consument verbonden heeft om in het bouwproces de uitvoerende functie te vervullen;
   j. arbeidsplaats in de winningsindustrie: iedere arbeidsplaats die rechtstreeks of indirect verband houdt met de winningsindustrie in dagbouw;

k. delfstoffen: een natuurlijke concentratie of afzetting op de bodem of onmiddellijk onder de oppervlakte daarvan van substanties van organische oorsprong, ertsen, of mineralen;

l. winningsindustrie in dagbouw: elke industrie die:
   1° delfstoffen wint in de open lucht;
   2° prospectiewerkzaamheden verricht met het oog op deze winning, of
   3° delfstoffen gereed maakt voor de verkoop, met uitzondering van werkzaamheden in verband met de verwerking van deze delfstoffen;

m. arbeidsmiddelen: alle op de arbeidsplaats gebruikte machines, installaties, apparaten, transportmiddelen en gereedschappen;

n. gebruik van arbeidsmiddelen: iedere activiteit met betrekking tot een arbeids middel;

o. zwangere werkneemster: de werkneemster die zwanger is en haar werkgever hiervan in kennis heeft gesteld;

p. werkneemster tijdens de lactatie: de werkneemster die haar kind borstvoeding geeft en haar werkgever hiervan in kennis heeft gesteld;

q. thuiswerkgever: degene die in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf een ander krachtens een overeenkomst tot aanneming van werk of krachtens een overeenkomst tot het verrichten van enkele diensten in een woning arbeid doet verrichten, tenzij die ander zelfstandig een beroep of bedrijf uitoefent waarin hij zich in de regel ook tegenover derden tot het verrichten van dergelijke arbeid verplicht;

r. thuiswerker: de ander bedoeld onder q;

s. thuiswerk: de arbeid bedoeld onder q, met uitzondering van:
   1° arbeid verricht aan of ten behoeve van het vervaardigen, veranderen, herstellen, versieren, afwerken of op een andere wijze tot gebruik geschikt maken of meer geschikt maken of geschikt houden, van de woning;
   2° arbeid van verplegende, verzorgende of huishoudelijke aard, eventueel aangevuld met hulp van persoonlijke of begeleidende aard, geboden aan personen in verband met ziekte, herstel, ouderdom, gehandicapt zijn, overlijden, psycho-sociale en relationele problemen

t. fysieke belasting: de door een werknemer in verband met de arbeid in te nemen werkhouding, uit te voeren bewegingen of uit te oefenen krachten, onder meer bestaande uit het zitten en staan dan wel uit het tillen, duwen, trekken, dragen of op een andere wijze verplaatsen of ondersteunen van één of meer lasten;

u. persoonlijk beschermingsmiddel: iedere uitrusting die bestemd is om door de werknemer gedragen of vastgehouden te worden ten einde hem te beschermen tegen een of meer gevaren die zijn veiligheid of gezondheid op het werk kunnen bedreigen, alsmede alle aanvullingen of accessoires die daartoe kunnen

bijdragen, met uitzondering van:

1° gewone en uniforme werkkleding die niet specifiek bedoeld is om de veiligheid en de gezondheid van de werknemer te beschermen;

2° sportuitrusting;

3° zelfverdedigings- of afschrikkingsmateriaal;

4° draagbare apparaten voor het opsporen en signaleren van gevaren en belastingsfactoren;

v. veiligheids- of gezondheidssignalering: een signalering die, toegepast op een bepaald object, een bepaalde activiteit of een bepaalde situatie, door middel van een bord, een kleur, een lichtsignaal, een akoestisch signaal, een mondelinge mededeling of een hand- of armsein een aanwijzing of een voorschrift verstrekt met betrekking tot de veiligheid of gezondheid op het werk;

w. certificaat arbodienst: een certificaat als bedoeld in artikel 31a van de wet, waaruit blijkt dat wordt voldaan aan de voorschriften die bij de wet en bij of krachtens dit besluit worden gesteld;

x. interne arbodienst: de dienst, bedoeld in artikel 17, eerste lid, onder a, van de wet;

y. externe arbodienst: de dienst, bedoeld in artikel 17, eerste lid, onder c, van de wet;

z. deskundigen: deskundige werknemers en andere deskundige personen, bedoeld in artikel 17, eerste lid, onder a en c, van de wet, werkzaam in een arbodienst.

2. Onder een interne arbodienst wordt mede verstaan:

a. een samenwerkingsverband tussen deskundige werknemers, al dan niet georganiseerd in een dienst als bedoeld in artikel 17, eerste lid, onder a, van de wet, danwel

b. een samenwerkingsverband tussen één of meer deskundige werknemers al dan niet georganiseerd in een dienst als bedoeld in artikel 17, eerste lid, onder a, van de wet, en één of meer externe arbodiensten.

Definities onderwijs

Artikel 1.1.2

1. In dit besluit wordt verstaan onder onderwijsinrichting: een bekostigde dan wel een aangewezen onderwijsinrichting.

2. In dit besluit wordt verstaan onder bekostigde onderwijsinrichting:

a. een openbare of een geheel of gedeeltelijk uit de openbare kas bekostigde school als bedoeld in de Wet op het basisonderwijs;

b. een openbare of een geheel of gedeeltelijk uit de openbare kas bekostigde

school als bedoeld in de Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs;

c. een openbare of een geheel of gedeeltelijk uit de openbare kas bekostigde school, cursus of inrichting, als bedoeld in en onder de werking van de Wet op het voortgezet onderwijs;

d. een openbare of een geheel of gedeeltelijk uit de openbare kas bekostigde instelling, genoemd in de bijlage behorende bij de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, onder a en b;

e. een openbare of een geheel of gedeeltelijk uit de openbare kas bekostigde instelling, genoemd in de bijlage behorende bij de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, onder c tot en met g;

f. de Open Universiteit te Heerlen, genoemd in de bijlage behorende bij de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, onder h;

g. een school als bedoeld in de Experimentenwet onderwijs;

h. een geheel of gedeeltelijk uit openbare kas bekostigde instelling voor basiseducatie als bedoeld in de Kaderwet volwasseneneducatie 1991;

i. een geheel of gedeeltelijk uit de openbare kas bekostigde school voor beroeps begeleidend onderwijs als bedoeld in de Wet op het cursorisch beroepsonderwijs.

3. In dit besluit wordt verstaan onder aangewezen onderwijsinrichting:

a. een school als bedoeld in artikel 56 van de Wet op het voortgezet onderwijs;

b. een instelling als bedoeld in artikel 6.9 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

4. In dit besluit wordt verstaan onder medezeggenschapsraad:

a. een medezeggenschapsraad als bedoeld in de Wet medezeggenschap onderwijs 1992, dan wel in artikel 10.18 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

b. de personeelsraad van de Open Universiteit bedoeld in artikel 11.19 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

c. de studentenraad van de Open Universiteit bedoeld in artikel 11.23 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Definities justitiële inrichtingen

Artikel 1.1.3

In dit besluit wordt verstaan onder:

a. justitiële inrichting: een gevangenis, huis van bewaring, of justitiële rijksinrichting voor verpleging van terbeschikkinggestelden als bedoeld in de Beginselenwet gevangeniswezen of een rijksinrichting voor justitiële kinderbescherming als

bedoeld in de Wet op de jeugdhulpverlening;

b. justitieel personeel: zij, die krachtens publiekrechtelijke aanstelling in burgerlijke openbare dienst of arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht jegens het Rijk gehouden zijn tot het verrichten van arbeid in de justitiële inrichtingen;

c. gedetineerden en jeugdigen: zij, die krachtens rechterlijke uitspraak of beschikking of door het openbaar gezag rechtens van hun vrijheid zijn beroofd en verblijven in een justitiële inrichting met uitzondering van de in het Penitentiair Centrum Nieuwersluis gedetineerde militairen

Definities defensie

Artikel 1.1.4

In dit besluit wordt verstaan onder:

a. militair personeel:

1° de in werkelijke dienst zijnde militaire ambtenaren in de zin van artikel 1, eerste en tweede lid, van de Militaire Ambtenarenwet 1931;

2° de als zodanig feitelijk onder de wapenen zijnde dienstplichtigen in de zin van artikel 1, onder b, sub 1° en 2°, van de Wet rechtstoestand dienstplichtigen;

b. burgerpersoneel bij het Ministerie van Defensie:

1° degenen die krachtens publiekrechtelijke aanstelling in burgerlijke openbare dienst of arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht jegens het Rijk, vertegenwoordigd door de Minister van Defensie, gehouden zijn tot het verrichten van arbeid, behalve indien betrokkenen aan een derde ter beschikking worden gesteld voor het verrichten van arbeid, welke die derde gewoonlijk doet verrichten;

2° degenen die onder gezag van het Rijk, vertegenwoordigd door de Minister van Defensie, arbeid verrichten;

c. defensiepersoneel: militair personeel en burgerpersoneel bij het Ministerie van Defensie;

d. oefening: iedere door defensiepersoneel onder oorlogsnabootsende omstandigheden in praktijk brengen van theoretisch onderwezen bekwaamheden teneinde aldus de bedrevenheid in het uitvoeren van oorlogstaken te verwerven, op te voeren of te onderhouden;

e. militair vaartuig: een schip in beheer bij het Ministerie van Defensie;

f. militair luchtvaartuig: een luchtvaartuig in beheer bij het Ministerie van Defensie;

g. bemand wapensysteem: ieder al dan niet voortbewogen wapensysteem, dat tijdens het gebruik wordt bemand dan wel bediend, met uitzondering van een licht persoonlijk wapen;

h. eenheid met gereedstelling: eenheid die, daartoe aangewezen, ingezet is dan wel

gereed is of zich gereed moet houden voor inzet in krijgsmachtverband.

Definities samenwerking en overleg

Artikel 1.1.5

1. In dit besluit wordt verstaan onder:
   a. dienstcommissie: een dienstcommissie als bedoeld in artikel 9.58 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
   b. overlegorgaan:
      1° een commissie waarmee op grond van hoofdstuk XI dan wel XI A van het Algemeen Rijksambtenarenreglement overleg wordt gevoerd;
      2° een commissie waarmee op grond van een overeenkomstige regeling als bedoeld onder 1° overleg wordt gevoerd;
      3° een commissie als bedoeld in artikel 127 van het Algemeen militair ambtenarenreglement en artikel 87 van het Reglement rechtstoestand dienstplichtigen;
      4° een commissie waarmee overleg wordt gevoerd op grond van het Besluit georganiseerd overleg sector Defensie.
2. In afwijking van de wet en dit besluit wordt voor de toepassing van deze wet en dit besluit ten aanzien van arbeid verricht in de burgerlijke openbare dienst, arbeid verricht door justitieel personeel in justitiële inrichtingen en defensiepersoneel, voor zover de Wet op de ondernemingsraden niet van toepassing is, voor "de ondernemingsraad" gelezen "het overlegorgaan" en wordt ten aanzien van arbeid verricht in bekostigde onderwijsinrichtingen, als bedoeld in artikel 1.1.2, tweede lid, onder d, voor "de ondernemingsraad" gelezen "de dienstcommissie".

AFDELING 1.2

OVERLEG, ONTSLAGBESCHERMING EN NADERE REGELS
AARD EN INHOUD VAN HET OVERLEG

Artikel 1.2.1

1. Ten aanzien van de aard en inhoud van het overleg met een overlegorgaan respectievelijk dienstcommissie, ten aanzien van de wijze waarop het overleg met een overlegorgaan respectievelijk dienstcommissie wordt gevoerd en ten aanzien van de bevoegdheden van een overlegorgaan respectievelijk dienstcommissie is van toepassing:

a. hoofdstuk XI respectievelijk XI A van het Algemeen Rijksambtenarenreglement of hetgeen in een overeenkomstige regeling is bepaald, danwel
b. het Rechtspositiereglement Wetenschappelijk Onderwijs, danwel
c. hetgeen door Onze Minister van Defensie krachtens artikel 127 van het Algemeen militair ambtenarenreglement en artikel 87 van het Reglement rechtstoestand dienstplichtigen is bepaald, danwel
d. het Besluit georganiseerd overleg militairen;

2. Voor zover de wet bepalingen bevat omtrent rechten van de ondernemingsraad of leden daarvan waaromtrent de in het eerste lid bedoelde reglementen of regelingen geen bepalingen bevatten, is het ter zake in de wet bepaalde van toepassing.

Ontslagbescherming

Artikel 1.2.2

1. In afwijking van de artikelen 8, vijfde lid, 15, achtste lid en 19, tweede lid, van de wet is, voor zover ten aanzien van anderen dan ondernemingsraadsleden ter zake van ontslag artikel 21, derde tot en met vijfde lid, van de Wet op de ondernemingsraden van overeenkomstige toepassing is, ten aanzien van degene op wie het Algemeen Rijksambtenarenreglement, het Arbeidsovereenkomstenbesluit dan wel het Burgerlijk ambtenarenbesluit defensie van toepassing is, het bepaalde in artikel 126d, tweede en derde lid, van het Algemeen Rijksambtenarenreglement, artikel 57b van het Arbeidsovereenkomstenbesluit, dan wel artikel 144, tweede en derde lid, van het Burgerlijk ambtenarenreglement defensie van overeenkomstige toepassing.
2. Ten aanzien van degenen, bedoeld in het eerste lid, op wie een regeling als bedoeld in artikel 1.1.5, onder b, sub 2°, van toepassing is, is voor zover nodig het eerste lid van overeenkomstige toepassing.
3. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op degene op wie het Rechtspositiereglement Wetenschappelijk Onderwijs van toepassing is, met dien verstande dat in plaats van artikel 126d, derde lid, van het Algemeen Rijksambtenarenreglement in de plaats van artikel 6, tweede lid, onder d en e, wordt gelezen: artikel 9, tweede lid, onder d en e, van het Rechtspositiereglement Wetenschappelijk Onderwijs.

Nadere regels

Artikel 1.2.3
Onze Minister kan, in overeenstemming met Onze Ministers die het mede aangaat, nadere regels stellen ter uitvoering van de afdelingen 1.2, 1.3, 1.4, 1.6 en 1.7.

AFDELING 1.3
ONDERWIJS

Toepasselijkheid

Artikel 1.3.1.
1. Tenzij hierna anders is bepaald, is de wet en dit besluit, van toepassing ten aanzien van verrichtingen van personeel in onderwijsinrichtingen en op overeenkomstige wijze van toepassing op verrichtingen van leerlingen en studenten in onderwijsinrichtingen.
2. De artikelen 15 en 23c, onder a, van de wet, voor zover betrekking hebbend op de vorming van één of meer arbocommissies, zijn niet van toepassing ten aanzien van personeel in onderwijsinrichtingen.

Samenwerking en overleg
Onderwijsinrichtingen met een medezeggenschapsraad

Artikel 1.3.2
1. Voor bekostigde onderwijsinrichtingen als bedoeld in artikel 1.1.2, tweede lid, onder a tot en met c en onder e tot en met i, van dit besluit komen de rechten als bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de wet voor zover van toepassing toe aan de leden van de medezeggenschapsraad.
2. Voor de in het eerste lid genoemde bekostigde onderwijsinstellingen treedt voor de toepassing van artikel 1, achtste en negende lid, van de wet de medezeggenschapsraad in de plaats van de ondernemingsraad.
3. Voor de in het eerste lid genoemde bekostigde onderwijsinrichtingen worden de in de wet en dit besluit toekomende rechten en bevoegdheden, met inachtneming van artikel 1.3.4, uitgeoefend door de leden van de medezeggenschapsraad, dan wel, indien het betreft aangelegenheden van algemeen belang voor de bijzondere

rechtstoestand van het personeel, door het overlegorgaan van het decentraal georganiseerd overleg respectievelijk van de instelling.

Universiteiten

Artikel 1.3.3
Voor de in artikel 1.1.2, tweede lid, onder d, genoemde bekostigde onderwijsinrichting worden de in de wet en dit besluit toekomende rechten en bevoegdheden, met inachtneming van artikel 1.3.4, uitgeoefend door de dienstcommissie dan wel, indien het betreft aangelegenheden van algemeen belang voor de bijzondere rechtstoestand van het personeel, door het overlegorgaan van het decentraal georganiseerd overleg respectievelijk van de instelling.

Uitzonderingen ten aanzien van het welzijn, het horen en het verzoek om wetstoepassing

Artikel 1.3.4
1. Artikel 3, onder f, voor zover niet betrekking hebbend op de veiligheid en de gezondheid, g en h en artikel 24, tweede lid, onderdelen ij, z, aa, uitgezonderd de ergonomische aspecten van de arbeid, ab, ac en ad, van de wet zijn niet van toepassing op leerlingen respectievelijk studenten in onderwijsinrichtingen.
2. Afdeling 4.1.2 van de Algemene wet bestuursrecht geldt niet ten aanzien van leerlingen respectievelijk studenten in onderwijsinrichtingen.
3. In afwijking van de artikelen 40 en 42, zesde lid, van de wet worden ten aanzien van het recht een verzoek om wetstoepassing te doen en een beroepsschrift in te dienen leerlingen respectievelijk studenten in onderwijsinrichtingen niet als werknemers beschouwd.

Strafbaarstelling

Artikel 1.3.5
Waar in de wet bepaalde verplichtingen worden opgelegd aan werknemers, zijn deze bepalingen niet van toepassing op leerlingen en studenten in onderwijsinrichtingen.

Uitzondering mentorschap en arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Artikel 1.3.6
De artikelen 8 en 25 van de wet zijn niet van toepassing ten aanzien van leerlingen en studenten in onderwijsinrichtingen.

AFDELING 1.4

BURGERLIJKE OPENBARE DIENST

Toepasselijkheid

Artikel 1.4.1
1. Deze afdeling is van toepassing op arbeid verricht in de burgerlijke openbare dienst met uitzondering van:
   a. verrichtingen respectievelijk arbeid als bedoeld in artikel 2, eerste en vierde lid van de wet;
   b. arbeid verricht door burgerpersoneel werkzaam bij het Ministerie van Defensie met inbegrip van de daaronder ressorterende diensten, instellingen en bedrijven.

Politie en brandweer

Artikel 1.4.2
Ten aanzien van arbeid verricht in de burgerlijke openbare dienst welke gericht is op het daadwerkelijk uitoefenen van de taken als bedoeld in artikel 2 van de Politiewet 1993, artikel 141 of 142 van het Wetboek van Strafvordering, dan wel artikel 1, zesde lid, van de Brandweerwet 1985 voor zover deze taak betrekking heeft op het repressief optreden bij brand, ongevallen en rampen zijn de artikelen 11, 35, 36, 37 en 38 van de wet van toepassing voor zover door de toepassing van deze artikelen een goede taakuitoefening niet wordt belemmerd.

Veiligheid van de staat

Artikel 1.4.3

1. Ten aanzien van arbeid verricht in Rijksdienst geschiedt de toepassing van de wet met inachtneming van de voor de rijksdienst geldende nationale en internationale voorschriften ter beveiliging van gegevens, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat of van zijn bondgenoten wordt geboden.
2. Ten aanzien van arbeid verricht in de burgerlijke openbare dienst door of ten behoeve van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten geschiedt de toepassing van de wet bovendien met inachtneming van de aan de hoofden van deze diensten opgedragen zorg voor geheimhouding van de door hen verkregen gegevens en van de bronnen waaruit zij afkomstig zijn en voor het naar behoren waarborgen van de veiligheid van de personen van wier diensten bij het inwinnen van gegevens gebruik wordt gemaakt.

AFDELING 1.5

VERVOER

Toepasselijkheid

Artikel 1.5.1.

1. De wet is niet van toepassing ten aanzien van arbeid verricht in respectievelijk op een zeeschip dat niet op grond van Nederlandse rechtsregels gerechtigd is de Nederlandse vlag te voeren en dat zich bevindt in de territoriale zee, op een van de andere in artikel 10, eerste lid, van de Scheepvaartverkeerswet bedoelde scheepvaartwegen, of in de haven van Scheveningen.
2. Het eerste lid geldt niet ten aanzien van laden en lossen, aanbouw, verbouwing, herstelling of sloping dan wel onderhouds- of reinigingswerkzaamheden en hiermee verband houdende andere werkzaamheden aan de in het eerste lid bedoelde schepen die zich in Nederland bevinden.
3. De wet is niet van toepassing ten aanzien van arbeid verricht in respectievelijk op een luchtvaartuig als bedoeld in artikel 1, aanhef en onder e, van de Luchtvaartwet, dat ter beschikking is gesteld aan een niet in Nederland gevestigde werkgever, tenzij deze daarin of daarop door in meerderheid in Nederland woonachtige werknemers arbeid doet verrichten.
4. De wet is niet van toepassing ten aanzien van arbeid verricht in respectievelijk op

een luchtvaartuig als bedoeld in artikel 1, aanhef en onder f, van de Luchtvaartwet, behoudens ten aanzien van laden en lossen, aanbouw, verbouwing, herstelling of sloping dan wel onderhouds- of reinigingswerkzaamheden en hiermee verband houdende andere werkzaamheden aan de desbetreffende luchtvaartuigen die zich in Nederland bevinden.

Beperking recht op werkonderbreking

Artikel 1.5.2

1. Met betrekking tot arbeid verricht in respectievelijk op een zeeschip of een luchtvaartuig is artikel 38 van de wet niet van toepassing, voor zover de toepassing van dat artikel in strijd komt met de verplichtingen die voortvloeien uit de uitoefening van de bevoegdheden van de kapitein, respectievelijk de gezagvoerder, bedoeld in artikel 341 van het Wetboek van Koophandel, respectievelijk artikel 95, eerste lid, van de Regeling Toezicht Luchtvaart.
2. Met betrekking tot arbeid verricht door de kapitein respectievelijk de gezagvoerder bedoeld in het eerste lid, in respectievelijk op een zeeschip of een luchtvaartuig, is artikel 38 van de wet niet van toepassing, voor zover de toepassing van dat artikel in strijd komt met de verplichtingen die voortvloeien uit het Wetboek van Koophandel respectievelijk de Regeling Toezicht Luchtvaart.

Spoorwegpolitie

Artikel 1.5.3

Met betrekking tot arbeid verricht door werknemers in dienst van de N.V. Nederlandse Spoorwegen, die op grond van artikel 141, eerste lid, onder b, van het Wetboek van Strafvordering zijn benoemd tot onbezoldigd ambtenaar bij het Korps Rijkspolitie, zijn de artikelen 11, 35, 36, 37 en 38 van de wet niet van toepassing, voor zover door toepassing van die artikelen een goede taakuitoefening wordt belemmerd.

AFDELING 1.6

JUSTITIËLE RIJKSINRICHTINGEN

Veiligheid in justitiële inrichtingen

Artikel 1.6.1

1. De artikelen 11, 32, zesde lid, 35, 36, 37 en 38 van de wet zijn van toepassing op de in de justitiële inrichting door het justitieel personeel, verrichte arbeid voor zover geen inbreuk wordt gemaakt op de orde, de veiligheid of de goede gang van zaken in de inrichting of op het ongestoord verloop van de tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming en andere beperkingen die krachtens de wet door de daartoe bevoegde autoriteiten zijn opgelegd.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op gedetineerden en jeugdigen, met dien verstande dat de artikelen 11 en 32, zesde lid, onverkort op hen van toepassing zijn.

Veiligheid van de staat

Artikel 1.6.2

Ten aanzien van arbeid verricht door het justitieel personeel in de justitiële inrichtingen geschiedt de toepassing van de wet met inachtneming van de voor de rijksdienst geldende nationale en internationale voorschriften ter beveiliging van gegevens, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat of van zijn bondgenoten wordt geboden.

Gedetineerden en jeugdigen, inventarisatie en evaluatie, jaarplan en jaarverslag

Artikel 1.6.3

1. In afwijking van de artikelen 4, vierde en zesde lid, en 10, vierde lid, van de wet, kan een gedetineerde of jeugdige kennis nemen van de inventarisatie en evaluatie, het jaarplan en het jaarverslag als in die artikelen bedoeld voor zover de orde of de veiligheid in de justitiële inrichting niet in gevaar wordt gebracht.
2. In afwijking van artikel 4, zevende lid, van de wet pleegt de directeur van de justitiële inrichting vooraf overleg over het jaarplan met de gedetineerden en jeugdigen voor zover de orde of de veiligheid in de justitiële inrichting daardoor niet in gevaar wordt gebracht.

Samenwerking en overleg

Artikel 1.6.4
In afwijking van artikel 13 van de wet werken de directeur van de inrichting en de gedetineerden of jeugdigen zoveel mogelijk samen in het behartigen van de zorg voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn in verband met de arbeid van gedetineerden en jeugdigen binnen de justitiële inrichting.

Eis verplicht arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Artikel 1.6.5
In aanvulling op artikel 26, derde lid, van de wet wordt een eis als bedoeld in artikel 25, vierde, vijfde en negende lid van de wet eveneens bij gedagtekend schrijven ter kennis gebracht van de Geneeskundig Inspecteur bij het Ministerie van Justitie.

AFDELING 1.7

DEFENSIE

Toepasselijkheid

Artikel 1.7.1
Tenzij hierna anders is bepaald is de wet van toepassing ten aanzien van arbeid verricht door defensiepersoneel.

Veiligheid van de Staat

Artikel 1.7.2
1. De toepassing van de wet met betrekking tot arbeid verricht door defensiepersoneel geschiedt met inachtneming van de voor het Ministerie van Defensie geldende nationale en internationale voorschriften ter beveiliging van gegevens, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat of van zijn bondgenoten wordt geboden.
2. De toepassing van de wet met betrekking tot arbeid in de openbare dienst verricht

door of ten behoeve van de militaire inlichtingen- en veiligheidsdiensten geschiedt bovendien met inachtneming van de aan de hoofden dezer diensten opgedragen zorg voor geheimhouding van de door hen verkregen gegevens en van de bronnen waaruit zij afkomstig zijn en voor het naar behoren waarborgen van de veiligheid van de personen van wier diensten bij het inwinnen van die gegevens gebruik wordt gemaakt.

Internationale verplichtingen

Artikel 1.7.3

De toepassing van de wet met betrekking tot arbeid verricht door defensiepersoneel geschiedt met inachtneming van internationale verplichtingen.

Algehele uitzondering

Artikel 1.7.4

De wet is van toepassing op arbeid verricht door defensiepersoneel, behoudens:

a. ten tijde van oorlog, oorlogsgevaar of andere daaraan verwante of daarmee verband houdende buitengewone omstandigheden, waaronder begrepen de gevallen als opgesomd in artikel 71 van het Wetboek van Militair Strafrecht;
b. in door Onze Minister van Defensie te bepalen andere gevallen waarin de krijgsmacht wordt ingezet, waaronder begrepen de verlening van bijstand op grond van de artikelen 58, 59 of 60 van de Politiewet 1993 of op grond van artikel 146, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering en de verlening van steun in het openbaar belang.

Partiële uitzondering artikelen 3 en 24

Artikel 1.7.5

1. De artikelen 3 en 24 van de wet en de op artikel 24 van de wet gebaseerde artikelen 1.8.3 en 1.9.3, afdelingen 1.10, 2.6 en 2.7 en hoofdstukken 3, 4, 5, 6 en 7, alsmede de afdelingen 8.2 en 8.3, zijn niet van toepassing tijdens, direct voor en direct na oefeningen.
2. De artikelen 3 en 24 van de wet en de op artikel 24 van de wet gebaseerde artikelen 1.8.3 en 1.9.3, afdelingen 1.10, 2.6 en 2.7 en hoofdstukken 3, 4, 5, 6 en 7, alsmede de afdelingen 8.2 en 8.3, zijn niet van toepassing ten aanzien van

militaire vaartuigen, militaire luchtvaartuigen, bemande wapensystemen en eenheden met gereedstelling:

a. voor zover afwijking van deze artikelen naar het oordeel van Onze Minister van Defensie noodzakelijk is in verband met de bouw, de constructie, de inrichting of de uitrusting van de bedoelde vaartuigen en wapensystemen;
b. indien militaire vaartuigen varen en indien militaire luchtvaartuigen en bemande wapensystemen als zodanig in gebruik zijn;
c. voor zover de operationele taakuitvoering van de bedoelde vaartuigen en wapensystemen dan wel van de eenheden met gereedstelling naar het oordeel van Onze Minister van Defensie door de toepassing van deze artikelen wordt belemmerd.

Partiële uitzondering artikel 11

Artikel 1.7.6

Voor zover de wet van toepassing is op arbeid verricht door defensiepersoneel, is artikel 11 van die wet op arbeid verricht door defensiepersoneel:

a. dat belast is met enige politietaak of met bewakings- of beveiligingstaken, of
b. dat wachtdiensten verricht, of
c. dat is ingezet ter verlening van bijstand, als bedoeld in artikel 1.7.4, onder b, aan de politie van toepassing, voor zover een goede taakuitoefening door de toepassing van genoemd artikel niet wordt belemmerd.

Partiële uitzondering artikelen 13, 14 en 16

Artikel 1.7.7

De artikelen 13, 14 en 16 van de wet zijn van toepassing, behoudens:

a. tijdens oefeningen;
b. op aangelegenheden die rechtstreeks betrekking hebben op het houden van oefeningen;
c. op aangelegenheden die rechtstreeks betrekking hebben op de arbeid, bedoeld in artikel 1.7.4.

Partiële uitzondering artikelen 35, 36 en 37

Artikel 1.7.8

1. De artikelen 35, 36 en 37 van de wet zijn niet van toepassing:
   a. tijdens, direct voor en direct na oefeningen;
   b. met betrekking tot eenheden met gereedstelling.
2. De artikelen 35, 36 en 37 van de wet zijn niet van toepassing ten aanzien van militaire vaartuigen, militaire luchtvaartuigen en bemande wapensystemen:
   a. indien militaire vaartuigen varen en indien militaire luchtvaartuigen en bemande wapensystemen als zodanig in gebruik zijn;
   b. in de gevallen, bedoeld in artikel 1.7.5, tweede lid, onder c.
3. De artikelen 35, 36 en 37 van de wet zijn van toepassing met betrekking tot het personeel van de Koninklijke marechaussee, behoudens indien dit personeel daadwerkelijk bezig is met de uitvoering van de specifieke taken, die de Koninklijke marechaussee in artikel 6, eerste lid, van de Politiewet 1993 zijn opgedragen.
4. In aanvulling op het derde lid zijn de artikelen 35, 36 en 37 van de wet van toepassing op de arbeid verricht door personeel van de Koninklijke marechaussee, in geval van verlening van bijstand als bedoeld in artikel 1.7.4, onder b, voor zover door de toepassing van die artikelen een goede uitoefening van die bijstandsverlening niet wordt belemmerd.

Uitzondering artikel 38

Artikel 1.7.9

Artikel 38 van de wet is niet van toepassing op militair personeel.

AFDELING 1.8

JEUGDIGEN

Definitie

Artikel 1.8.1

In deze afdeling wordt verstaan onder de richtlijn: de richtlijn nr. 94/33/EG van de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1994 betreffende de bescherming van jongeren op het werk.

Nadere voorschiften inventarisatie en evaluatie

Artikel 1.8.2

1. Indien in een bedrijf of inrichting een of meer jeugdige werknemers werkzaam is of pleegt te zijn wordt in de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, in het bijzonder aandacht besteed aan:
   a. de specifieke gevaren met name voor ongevallen als gevolg van het gebrek aan werkervaring, het niet goed kunnen inschatten van gevaren en het niet voltooid zijn van de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van de jeugdige werknemer;
   b. de uitrusting en inrichting van de arbeidsplaats;
   c. de aard, de mate en de duur van de blootstelling aan stoffen, agentia en fysische factoren;
   d. de keuze en het gebruik van arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen;
   e. het geheel van werkzaamheden in het bedrijf of de inrichting en de organisatie daarvan;
   f. het opleidingsniveau van de jeugdige werknemers en de aan hen te geven voorlichting en.....(invulling op dit moment nog onbekend)
2. Voorts wordt in de inventarisatie en evaluatie bijzondere aandacht besteed aan de niet-volledige lijst van agentia, procédés en werkzaamheden als opgenomen in de bijlage bij de richtlijn.
3. Jeugdige werknemers worden op een adequate wijze voorgelicht over de resultaten van alle inventarisaties en evaluaties die op grond van het bepaalde bij of krachtens de wet zijn uitgevoerd voor zover die betrekking hebben op de arbeidsplaats van de jeugdige werknemers.

Deskundig toezicht

Artikel 1.8.3

1. Indien in een bedrijf of inrichting jeugdige werknemers arbeid verrichten wordt op die arbeid adequaat deskundig toezicht uitgeoefend. De inhoud en de mate van het toezicht is afhankelijk van de uit de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 1.8.2, gebleken gevaren, die kunnen ontstaan indien deskundig toezicht ontbreekt.
2. Indien uit de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 1.8.2, blijkt dat jeugdige werknemers arbeid moeten verrichten waaraan specifieke gevaren met name voor ongevallen als gevolg van het gebrek aan werkervaring, het niet goed

kunnen inschatten van gevaren en het niet voltooid zijn van de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van de jeugdige werknemer zijn verbonden, mag die arbeid slechts worden verricht indien het deskundig toezicht zodanig is georganiseerd dat die gevaren zijn voorkomen. Indien dat niet mogelijk is mag die arbeid niet door jeugdige werknemers worden verricht.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Artikel 1.8.4
In aanvulling op artikel 24a van de wet worden jeugdige werknemers, die voor de eerste keer arbeid verrichten, in de gelegenheid gesteld om vóór de aanvang van die arbeid een arbeidsgezondheidkundig onderzoek te ondergaan. Het arbeidsgezondheidkundig onderzoek wordt uitgevoerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld in artikel 2.4.8 is afgegeven.

AFDELING 1.9

ZWANGERE WERKNEEMSTERS EN WERKNEEMSTERS TIJDENS DE LACTATIE

Definitie

Artikel 1.9.1
In deze afdeling wordt verstaan onder richtlijn: de richtlijn nr. 92/85/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 oktober 1992 betreffende maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie (PbEG L348).

Inventarisatie en evaluatie

Artikel 1.9.2
Indien in een bedrijf of inrichting een zwangere werkneemster of een werkneemster tijdens de lactatie werkzaam is of pleegt te zijn, wordt in de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, in het bijzonder aandacht besteedt aan de

in bijlage I van de richtlijn genoemde niet limitatieve lijst van agentia, procédés en arbeidsomstandigheden.

Organisatie van de arbeid

Artikel 1.9.3

1. De werkgever organiseert de arbeid van een zwangere werkneemster en een werkneemster tijdens de lactatie zodanig, richt de arbeidsplaats zodanig in, past een zodanige produktie- en werkmethode toe en laat zodanige arbeidsmiddelen gebruiken, dat de arbeid voor die werkneemster geen gevaren met zich kan brengen voor haar veiligheid en gezondheid en geen terugslag kan veroorzaken op de zwangerschap of lactatie.
2. Indien nakoming van het eerste lid redelijkerwijs niet mogelijk is, wordt door een tijdelijke aanpassing van de arbeid of door een tijdelijke aanpassing van de arbeids- en rusttijden, voorkomen dat gevaar voor de veiligheid en gezondheid van de zwangere werkneemster en de werkneemster tijdens de lactatie wordt veroorzaakt en wordt voorkomen dat een terugslag kan worden veroorzaakt op de zwangerschap of lactatie.
3. Indien nakoming van het tweede lid redelijkerwijs niet mogelijk is wordt aan de zwangere werkneemster en de werkneemster tijdens de lactatie tijdelijk andere arbeid gegeven.
4. Indien nakoming van het derde lid redelijkerwijs niet mogelijk is, worden de zwangere werkneemster en de werkneemster tijdens de lactatie tijdelijk vrijgesteld van het verrichten van arbeid.

AFDELING 1.10

THUISWERKERS

Toepasselijkheid

Artikel 1.10.1

1. Dit besluit is niet van toepassing op thuiswerk, tenzij dit uitdrukkelijk anders is bepaald. In dat laatste geval wordt onder werkgever mede verstaan thuiswerkgever en wordt onder werknemer mede verstaan thuiswerker.
2. Indien een thuiswerker tevens een jeugdige werknemer is, zijn uitsluitend de

bepalingen die voor de thuiswerker gelden van toepassing.

Registratie

Artikel 1.10.2
Van de thuiswerkers zijn gegevens beschikbaar omtrent naam, adres, alsmede van de werkzaamheden, die door de betreffende thuiswerkers worden verricht en de stoffen, hulpmiddelen en werktuigen, die daarbij worden gebruikt. Daarnaast zijn gegevens beschikbaar of de thuiswerker jonger dan wel ouder dan 18 jaar is.

Voorraad

Artikel 1.10.3
Het is niet toegestaan aan de thuiswerker een grotere hoeveelheid aan grondstoffen, halffabrikaten en gerede produkten in voorraad te geven of te laten houden dan voor de arbeid strikt noodzakelijk is.

Melding van ongevallen

Artikel 1.10.4
1. Indien aan een thuiswerker in verband met het verrichten van arbeid een ongeval, bedoeld in artikel 9 van de wet, overkomt, wordt door de thuiswerker hier onverwijld mededeling van gedaan aan de thuiswerkgever.
2. De in het eerste lid bedoelde mededeling doet de thuiswerker eveneens, indien zich een gebeurtenis heeft voorgedaan, waarbij grote materiële schade, als bedoeld in artikel 9 van de wet, is ontstaan en waarbij tevens gevaar voor de veiligheid of de gezondheid voor de thuiswerker heeft bestaan.

TOELICHTING HOOFDSTUK 1

Definities en werkingssfeer

De algemene definities in hoofdstuk 1 gelden voor het hele Arbeidsomstandigheden-besluit. Deze zijn voor het overgrote deel overgenomen uit de bestaande Besluiten. Mocht een definitie slechts voor één bepaald hoofdstuk, artikel of paragraaf gelden, dan is deze bij het betreffende onderwerp opgenomen.
Verder zijn in dit hoofdstuk alle bepalingen opgenomen uit de besluiten voor onderwijs, burgerlijke openbare diensten, vervoermiddelen, justitiële rijksinrichting en defensie, gebaseerd op artikel 2 van de Arbowet.

1.1 Arbeidsplaats
De definitie arbeidsplaats (1.1.1b) is iets ruimer van uitleg dan die in het Besluit arbeidsplaatsen, waarin het begrip arbeidplaats beperkt is tot werkplekken in het gebouw of op het terrein van een bedrijf of inrichting. Deze ruimere uitleg is van belang voor onder andere stuwadoorsarbeid, want het schip en het haventerrein worden nu ook tot de arbeidsplaats gerekend.

Met het begrip *bedrijf of inrichting* (1.1.1c) wordt een organisatorische eenheid bedoeld; niet te verwarren met het begrip 'justitiële inrichting'.

Bij de definitie voor *onderwijs* (1.1.2) wordt onderscheid gemaakt tussen bekostigde onderwijsinrichtingen en aangewezen onderwijsinrichtingen.

In de afdeling over *justitiële inrichtingen* (1.1.3) worden de definities gegeven van justitiële inrichting, justitieel personeel en gedetineerden en jeugdigen.

In de afdeling over ***defensie*** (1.1.4) worden de definities gegeven voor militair personeel, burgerpersoneel bij het ministerie van Defensie en personen die arbeid verrichten onder gezag van het Rijk, vertegenwoordigd door de minister van Defensie.

Met de definities van *dienstcommissie* en *overlegorgaan* (1.1.5) zijn de bestaande definities in de Besluiten voor onderwijs, overheid en defensie tot één artikel teruggebracht en worden min of meer gelijk geschakeld met de Ondernemingsraad in de private sector.

1.2 Aard en inhoud van het overleg

Aard en inhoud van het overleg en de bevoegdheden van een overlegorgaan c.q. dienstcommissie zijn overeenkomstig het Algemeen Rijksambtenarenreglement, het Rechtspositiereglement Wetenschappelijk Onderwijs, het Algemeen Militair ambtenarenreglement en het Besluit georganiseerd overleg militairen.
De onderwijssector heeft nu ook de mogelijkheid om nadere regels te stellen voor de inhoud van de regelingen, zoals reeds het geval was voor de openbare burgerlijke dienst, justitiële rijksinrichtingen en defensie. Bij de aanvullende bepalingen voor het onderwijs is rekening gehouden met de nieuwe Arbowet voor deze sector, die op 1 april 1994 in werking is getreden.

1.3 Onderwijs

In het onderwijs zijn de bepalingen in de Arbowet en dit Arbeidsomstandighedenbesluit van toepassing op zowel het personeel als de leerlingen/studenten. Leerlingen en studenten worden echter niet als werknemer beschouwd als het gaat om het recht van het indienen van een beroepsschrift of het verzoeken om wetstoepassing.

1.4 Burgerlijke openbare dienst

De afdeling burgerlijke openbare dienst (zoals rijk, provincie, gemeente) is van toepassing op alle voor in deze dienst verrichte arbeid uit de afdelingen *1.1 (definities)* en *1.2 (overleg)*. Uitzonderingen hierop zijn de verrichtingen van leerlingen/studenten in onderwijsinrichtingen en burgerpersoneel bij het ministerie van Defensie en daaronder ressorterende diensten en inrichtingen.

Voor het uitvoeren van taken door *politie en brandweer* (1.4.2) is behalve de Politiewet, het Wetboek van Strafvordering en de Brandweerwet ook de Arbowet van toepassing, mits een goede uitoefening van de taak niet wordt belemmerd bij:
- het voorkomen van gevaar voor andere personen dan werknemers (artikel 11);
- de bevoegdheid van het districtshoofd aanwijzingen te geven (artikel 35);
- de eis tot naleving (artikel 36;
- stillegging van het werk (artikel 37);
- werkonderbreking (artikel 38).

Voor arbeid in Rijksdienst, openbare burgerlijke dienst of voor inlichtingen of veiligheidsdiensten waarmee de *veiligheid van de staat* (1.4.3) gemoeid is, is de Arbowet van toepassing met inachtneming van de geldende nationale en internationale voorschriften voor de beveiliging van gegevens.

1.5 Vervoer

De algemene bepalingen over het vervoer zijn in de Arbowet opgenomen. Niet van toepassing hierop is:

- arbeid verricht op zeeschepen die niet onder Nederlandse vlag varen, behalve als er op Nederlandse grondgebied werkzaamheden aan worden verricht, zoals laden, lossen, verbouwen, herstellen, slopen, onderhoud en schoonmaken.
- arbeid in of op vliegtuigen van buitenlandse maatschappijen, tenzij de meerderheid van de bemanning in Nederland woont;
- arbeid in of aan buitenlandse vliegtuigen, behalve als het gaat om laden, lossen, herstel-, sloop-, onderhouds- en reingigingswerkzaamheden.

Artikel 38 uit de Arbowet over *het recht van werkonderbreking* (1.5.2) is niet van toepassing op arbeid op zeeschepen en in vliegtuigen als dit in strijd is met de verplichtingen van de gezagvoerder of diens plaatsvervanger, zoals bedoeld in het Wetboek van Koophandel en de Regeling Toezicht Luchtvaart.

Indien een goede uitoefening van de taak wordt verhinderd, zijn voor de Spoorwegpolitie de volgende artikelen van de Arbowet niet van toepassing:

- voorkomen van gevaar van andere personen van werknemers (artikel 11);
- geven van aanwijzingen door het districtshoofd (artikel 35);
- eis tot naleving (artikel 36);
- stillegging van het werk (artikel 37).

1.6 Justitiële Rijksinrichtingen

Voor de *justitiële inrichtingen* (1.6.1) gelden dezelfde bepalingen als voor de Spoorwegpolitie. Indien orde en veiligheid niet in gevaar worden gebracht, mogen gedetineerden en jeugdigen kennis nemen van de risico-inventarisatie en evaluatie, het jaarplan en het jaarverslag van de justitiële inrichting. Ook mag onder deze voorwaarde met hen overleg worden gepleegd over het jaarplan.

1.7 Defensie

Voor werkzaamheden voor *defensie* (1.7.2) wordt de Arbowet toegepast, mits de nationale en internationale voorschriften voor de veiligheid van de staat in acht worden genomen. Ditzelfde geldt voor werkzaamheden voor militaire- en veiligheidsdiensten.

Algemene uitzondering hierop vormen:

- in oorlog, of bij oorlogsgevaar of omstandigheden volgens het Wetboek van Militair Strafrecht;
- bij het inzetten van de krijgsmacht door de minister van Defensie en het verlenen van bijstand.

Partiële uitzonderingen zijn:
- de artikelen 3 en 24 over de algemene verplichting van de werkgever voor veiligheid, gezondheid en welzijn en het periodiek arbeidskundigonderzoek zijn niet van toepassing:
- tijdens, direct voor en direct na de oefening;
- op militaire vaartuigen en vliegtuigen, bemande wapensystemen en eenheden met gereedstelling als deze in gebruik zijn, of als er werkzaamheden worden verricht in verband met ondermeer constructie en uitrusting.
- als dit de operationele taakuitvoering belemmert.
- artikel 11 over het voorkomen van gevaar voor andere personen dan werknemers zijn niet van toepassing als dit de goede taakuitoefening belemmert indien het defensiepersoneel:
- belast is met politie-, bewakings- of veiligheidstaken;
- wachtdienst verricht;
- ingezet is ter verlening van bijstand.
- de artikelen 13, 14 en 16 over de verplichting tot samenwerking, rechten van de ondernemingsraad en werkoverleg zijn niet van toepassing:
- tijdens, voor en direct na de oefening;
- op zaken met betrekking tot het houden van de oefening en op arbeid ten tijde van oorlog en het verlenen van bijstand.

Militair personeel heeft geen recht op werkonderbreking. Artikel 38 is dan ook niet van toepassing op deze werknemers van defensie.

1.8 Jeugdigen

Volgens de (ontwerp)-richtlijn van de Raad van de Europese Unie betreffende de bescherming van jongeren op het werk is de definitie van een jongere: ieder persoon onder de 18 jaar die arbeid verricht voor één of meer werkgevers. Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt in adolescenten (van 15 tot en met 17 jaar) en kind (onder de 15 jaar).

De werkgever krijgt voor jeugdige werknemers een aantal *extra verplichtingen* opgelegd (1.8.2):
- Bij de risico-inventarisatie en evaluatie moet extra aandacht besteed worden aan:
- de grotere kans op ongevallen door gebrek aan werkervaring en het niet voltooid zijn van de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van de jeugdige werknemer;
- de uitrusting en inrichting van de arbeidsplaats;
- de aard, de mate en de duur van blootstelling aan gevaarlijke stoffen;
- arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen;
- organisatie van de arbeid;

- opleiding, voorlichting en onderricht.
- Bij risico-inventarisatie en evaluatie moet rekening worden gehouden met de lijst van agentia, procédés en werkzaamheden uit de bijlage van de richtlijn.
- De jeugdige werknemers moeten worden ingelicht over de resultaten van de risico-inventarisatie en evaluatie die betrekking heeft op hun werkzaamheden en arbeidsplaats.

Bij gevaarlijke arbeid geldt de beperking dat de jeugdige werknemer alléén mag werken onder *deskundig toezicht* (1.8.3). Anders mag de jongere het werk niet doen.

Voor jeugdige werknemers die voor het eerst werken, is het verplicht dat zij vooraf een *arbeidsgezondheidskundig onderzoek* (1.8.4) door een arbodienst ondergaan.

1.9 Zwangere werkneemsters en werkneemsters tijdens de lactatie

Volgens de richtlijn 92/85/EEG voor zwangere werkneemsters is dit een werkneemster die haar werkgever heeft doen weten dat zij zwanger is. Een werkneemster tijdens de lactatie is een vrouw die haar kind zoogt.
Ten opzichte van deze categorie werkneemsters heeft de werkgever een aantal extra verplichtingen:
- Bij de risico-inventarisatie en evaluatie moet extra aandacht worden besteed aan de lijst van agentia, procédés en arbeidsomstandigheden in bijlage I van de richtlijn.
- De organisatie van de arbeid, de arbeidsplaats en de arbeidsmiddelen mogen geen terugslag hebben op de zwangerschap of de lactatie. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan moet het werk en de arbeidstijden worden aangepast, of moet zij ander werk krijgen. Als dat ook niet mogelijk is, dan zij vrijgesteld worden van arbeid.

1.10 Thuiswerkers

De hoofdregel voor thuiswerkers is, dat het Arbeidsomstandighedenbesluit niet voor deze categorie werknemers geldt, tenzij dat uitdrukkelijk anders bepaald is. In die gevallen is de 'werkgever' tevens 'thuiswerkgever' en is de 'werknemer' ook 'thuiswerker.'
Voor een jeugdige thuiswerker zijn alleen de bepalingen voor thuiswerkers van toepassing.

Aanvullende bepalingen voor de thuiswerkgevers zijn:
- Van de thuiswerkers moeten de persoonsgegevens, werkzaamheden en daarbij gebruikte stoffen, hulpmiddelen en werktuigen geregistreerd worden. Tevens moet vermeld zijn of de thuiswerker onder of boven de 18 jaar is.

- Een thuiswerker mag niet meer grondstoffen en produkten in voorraad hebben dan strikt noodzakelijk is.

Aanvullende bepalingen voor de thuiswerkers zijn:
- Een ongeval in verband met de arbeid moet onmiddellijk aan de thuiswerkgever gemeld worden.
- Dit geldt ook als daarbij grote materiële schade is ontstaan en er gevaar was voor de veiligheid of gezondheid.

HOOFDSTUK 2
ARBOZORG EN ORGANISATIE VAN DE ARBEID

AFDELING 2.1
THUISWERKERS

Toepasselijkheid

Artikel 2.1.1
Op thuiswerk zijn uitsluitend de afdelingen 2.2, 2.4 en 2.5 van toepassing.

AFDELING 2.2
JAARPLAN EN JAARVERSLAG

Verplichtstelling

Artikel 2.2.1
Voor de toepassing van artikel 4, zesde lid, van de wet, worden aangewezen de bedrijven of inrichtingen waarin honderd of meer werknemers in dienst van de werkgever werkzaam zijn.

AFDELING 2.3
ARBEIDSVEILIGHEIDSRAPPORTAGE

Definities

Artikel 2.3.1
1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
   a. brandbare stof: een stof die een procestemperatuur heeft gelijk aan of hoger dan het vlampunt, bepaald met het toestel van Abel-Pensky voor vlampunten

tot en met 65 °C of bepaald met het toestel van Pensky-Martens voor vlampunten boven 65 °C;

b. extreem toxische stof:

1° een stof die acuut giftige eigenschappen bezit en daardoor gevaar voor de gezondheid kan opleveren bij een eenmalige betrekkelijk korte blootstelling, al dan niet met uitgestelde werking, en die als kenmerk heeft, dat

- de lethale concentratie 50 (LC(50)) bij een blootstelling van de rat gedurende 4 uur kleiner is dan of gelijk is aan 20 mg/m3, of
- dat de lethale dosis 50 (LD(50)) oraal bij toediening aan de rat kleiner is dan of gelijk is aan 1 mg/kg, of
- dat de LD(50) percutaan(rat) kleiner is dan of gelijk is aan 2 mg/kg;

2° de volgende voor de mens carcinogene stoffen met een hoge potentie: 2-acetylaminofluoreen, bischloormethylether, dialkylnitrosaminen, 4-dimethylaminoazobenzeen, methylnitroso-ureum, en 3-nitronaftylamine;

c. toxische stof: een stof, niet zijnde een extreem toxische stof, die acuut giftige eigenschappen bezit en daardoor gevaar voor de gezondheid kan opleveren bij een eenmalige betrekkelijk korte blootstelling, al dan niet met uitgestelde werking, en die als kenmerk heeft dat de LC50(rat, 1 uur) kleiner is dan of gelijk is aan 20.000 mg/m3;

d. ontplofbare stof: een stof, daaronder mede begrepen een mengsel van stoffen, die de inherente eigenschap bezit zonder toetreding van zuurstof te kunnen exploderen bij blootstelling aan licht, schok, wrijving of warmte dan wel door zelfopwarming;

e. installatie: een installatie voor bewerking of een installatie voor opslag;

f. installatie voor bewerking: het in een bedrijf of een inrichting aanwezige stelsel van vaten, apparaten en leidingen, dat ten aanzien van de omsloten stof een geheel vormt of kan vormen en dient voor de vervaardiging, bewerking, verwerking, verlading of vernietiging van deze stof;

g. installatie voor opslag: de in een bedrijf of inrichting aanwezige tanks, silo's, bunkers en verpakkingseenheden die dienen voor opslag, met dien verstande, dat deze eenheden buiten de ruimtelijke begrenzing van een installatie voor bewerking zijn gelegen en waarbij wat betreft tanks, silo's en bunkers elke eenheid als een op zich zelf staande installatie voor opslag moet worden beschouwd;

h. procestemperatuur: de temperatuur die bij opslag dan wel bij bewerking onder normale bedrijfscondities maximaal kan worden bereikt;

i. omhulling: een constructie die een installatie voor bewerking of opslag omsluit, die de natuurlijke ventilatie van de omsloten installatie bemoeilijkt of verhindert en waarbinnen door werknemers regelmatig arbeid wordt verricht;

j. grenswaarde: de hoeveelheid van een stof, uitgedrukt in kilogrammen, die bij plotseling vrijkomen het leven of de gezondheid van een op globaal 100 meter afstand van het emissiepunt verblijvende werknemer nog kan bedreigen.

Verplichtstelling

Artikel 2.3.2

1. Voor de toepassing van artikel 5, eerste lid, van de wet zijn aangewezen de installaties, waarin zich een hoeveelheid van brandbare, extreem toxische, toxische of ontplofbare stoffen, uitgedrukt in kilogrammen, bevindt, welke, vermenigvuldigd met de van toepassing zijnde omstandigheidsfactor of -factoren, gelijk is aan of groter is dan de grenswaarde, vermenigvuldigd met de faseringsfactor.
2. Voor een installatie waarin zich een stof of een groep van stoffen met een identieke grenswaarde onder verschillende omstandigheden bevindt wordt elke onder dezelfde omstandigheden verkerende deelhoeveelheid van de stof of groep van stoffen vermenigvuldigd met de van toepassing zijnde omstandigheidsfactoren. Een in het eerste lid bedoelde installatie is dan aangewezen indien de som van de al dan niet gecorrigeerde deelhoeveelheden gelijk is aan of groter is dan de grenswaarde van de desbetreffende stof of groep van stoffen, vermenigvuldigd met de faseringsfactor.
3. Voor een installatie waarin zich stoffen met verschillende grenswaarden bevinden wordt elke hoeveelheid van een stof of groep van stoffen met een identieke grenswaarde vermenigvuldigd met de van toepassing zijnde omstandigheidsfactoren. Een in het eerste lid bedoelde installatie is dan aangewezen indien voor een van de onder a of b van artikel 2.3.3, eerste lid, of in artikel 2.3.3, tweede lid, genoemde categorieën van stoffen de som van de quotiënten van de desbetreffende al dan niet gecorrigeerde hoeveelheden en grenswaarden van de tot die categorie behorende stoffen, die in de installatie aanwezig zijn vermenigvuldigd met de faseringsfactor, gelijk is aan of groter is dan 1.
4. De in dit artikel bedoelde vermenigvuldiging met een omstandigheidsfactor of -factoren vindt geen toepassing ten aanzien van ontplofbare stoffen.

Grenswaarden

Artikel 2.3.3

1. De in artikel 2.3.2, eerste lid, bedoelde grenswaarde bedraagt:
   a. voor brandbare stoffen: 10.000 kg;
   b. voor extreem toxische stoffen: 1 kg;
   c. voor ontplofbare stoffen: de hoeveelheid waarvan de explosie-energie equivalent is aan de explosie-energie van 1000 kg trinitrotolueen (TNT) waarbij de explosie-energie van TNT wordt gesteld op 4.600 kJ/kg.
2. Voor toxische stoffen worden de grenswaarden, bedoeld in artikel 2.3.2, eerste lid, afgeleid op basis van de toxicologische gegevens en de fysische omstandigheid bij 25 °C van de grenswaarde voor chloor, waarbij de grenswaarde voor chloor op 300 kg wordt gesteld. Bij deze afleiding wordt uitgegaan van een lethale concentratie LC50(rat, 1 uur) van de stof.

Omstandigheidsfactoren

Artikel 2.3.4

De in artikel 2.3.2, eerste lid, bedoelde omstandigheidsfactoren zijn:

a. voor een stof, die zich bevindt in een installatie voor bewerking: 1;
b. voor een stof, die zich bevindt in een installatie voor opslag: 0,01;
c. voor een installatie, die is opgesteld in de open lucht: 1; d. voor een installatie, opgesteld in een omhulling: 10;
e. voor een stof, die in de vloeibare fase verkeert en waarvan de procestemperatuur gelijk is aan het atmosferisch kookpunt van die stof: 1; voor elke 10 °C dat deze procestemperatuur boven het atmosferisch kookpunt ligt, wordt deze factor verhoogd met 1 tot een maximum van 10 afgerond op een geheel getal en voor elke 10 °C dat de procestemperatuur onder het atmosferisch kookpunt ligt wordt deze factor verminderd met 0,1 tot een minimum van 0,1 afgerond op één decimaal;
f. voor een stof, die in de vloeibare fase verkeert en waarvan de procestemperatuur lager is dan de omgevingstemperatuur, zijnde 25 °C: 1; voor elke 50 °C dat het atmosferisch kookpunt van de desbetreffende stof onder de 25 °C ligt wordt deze factor verhoogd met 1 tot een maximum van 4, afgerond op hele getallen;
g. voor procesomstandigheden waar zowel de onder e als de onder f genoemde factoren van toepassing zijn geldt een vermenigvuldigingsfactor die gelijk is aan de som van de vermenigvuldigingsfactoren e en f, verminderd met 1 en met een maximum van 10.
h. voor een stof die in de gasfase verkeert: 10;
i. voor een stof die in de vaste fase verkeert: 0,1.

Faseringsfactor

Artikel 2.3.5

1. De in artikel 2.3.2, eerste lid, bedoelde faseringsfactor bedraagt 1.
2. In afwijking van het eerste lid, bedraagt de faseringsfactor voor op 1 januari 1994 in werking gebrachte installaties, die niet behoren tot een inrichting als bedoeld in artikel 1g van het Besluit risico's zware ongevallen: 5 en met ingang van 1 januari 1998: 1.

Aanwezigheid arbeidsveiligheidsrapport

Artikel 2.3.6

1. Voor installaties die op 1 januari 1994 reeds in werking zijn gebracht is het arbeidsveiligheidsrapport aanwezig uiterlijk twee jaar na het tijdstip waarop de faseringsfactor, bedoeld in artikel 2.3.5, tweede lid, van kracht is.
2. Indien de in het eerste lid bedoelde verplichting voor eenzelfde werkgever met betrekking tot meer dan een installatie gaat gelden, wordt de daar genoemde termijn met betrekking tot een tweede en iedere volgende installatie telkens met drie maanden verlengd.

AFDELING 2.4

ARBODIENSTEN

Deskundigheidseisen arbodienst

Artikel 2.4.1

1. Binnen een arbodienst zijn deskundigen werkzaam op het terrein van de arbeids- en bedrijfsgeneeskunde, de arbeidshygiëne, de veiligheidskunde en de arbeids- en organisatiekunde.
2. Een deskundige beschikt over voldoende deskundigheid en ervaring op een vakgebied als bedoeld in het eerste lid, indien hij is ingeschreven in een bij ministeriële regeling aan te wijzen register dan wel beschikt over een bij ministeriële regeling erkend certificaat van vakbekwaamheid.

3. Voor zover ten aanzien van één van de vakgebieden, bedoeld in het eerste lid, geen register is aangewezen, of geen certificaat van vakbekwaamheid is erkend, worden bij ministeriële regeling regels gesteld met betrekking tot de vereiste deskundigheid en ervaring op dat vakgebied.
4. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld omtrent de vereiste deskundigheden en de ervaring van overig personeel dat binnen de arbodienst werkzaam is.

EG-verklaring ter zake van deskundigheid

Artikel 2.4.2
Indien op één of meer vakgebieden diploma's zijn vereist voor inschrijving in een register, voor afgifte van een certificaat van vakbekwaamheid of voor de vereiste deskundigheid, bedoeld in artikel 2.4.1, wordt met die diploma's gelijkgesteld een door Onze Minister dan wel door een bij ministeriële regeling aangewezen instelling met betrekking tot opleidingen op één van deze vakgebieden afgegeven EG-verklaring als bedoeld in de Algemene Wet erkenning EG-hoger-onderwijsdiploma's.

Functioneringseisen

Artikel 2.4.3
1. Een arbodienst:
   a. vervult haar taken met inachtneming van de stand van de wetenschap en van de algemeen erkende regelen der techniek;
   b. adviseert inzake het voeren van een gestructureerd, systematisch en adequaat arbeidsomstandigheden- en ziekteverzuimbeleid op een wijze die het meest bijdraagt aan de effectuering daarvan, waarbij met name rekening wordt gehouden met bijzondere groepen van werknemers en waarbij tevens binnen het bedrijf of de inrichting plaatsgevonden gebeurtenissen worden betrokken;
   c. onderkent en beoordeelt de gevaren, zowel van het technisch systeem als van de organisatie en het menselijk gedrag, waarbij tevens binnen het bedrijf of de inrichting plaatsgevonden gebeurtenissen worden betrokken;
   d. evalueert de dienstverlening;
   e. draagt zorg voor de continuïteit van de dienstverlening;
   f. behandelt klachten over de dienstverlening.
2. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent het functioneren van de arbodienst.

Organisatie-eisen arbodienst

Artikel 2.4.4

1. Een externe arbodienst bezit rechtspersoonlijkheid en heeft in hoofdzaak tot doel het vervullen van taken, bedoeld in artikel 18, eerste lid, van de wet.
2. Op elk van de in artikel 2.4.1, eerste lid, genoemde vakgebieden is ten minste één deskundige werkzaam krachtens een arbeidsovereenkomst dan wel publiekrechtelijke aanstelling voor onbepaalde tijd.

Uitrustingseisen

Artikel 2.4.5

Een arbodienst beschikt over zodanige huisvesting en outillage dat de persoonlijke levenssfeer van de werknemers is gewaarborgd.

Gegevensverstrekking

Artikel 2.4.6

1. De externe arbodienst dan wel de werkgever van de interne arbodienst doet desgevraagd statistische gegevens met betrekking tot de uitoefening van de taken toekomen aan Onze Minister.
2. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent de aard van de in het eerste lid bedoelde gegevens en de vorm waarin alsmede de frequentie waarmee deze gegevens worden toegezonden.

Samenwerkingsverband

Artikel 2.4.7

1. Het samenwerkingsverband, bedoeld in artikel 1.1.1, tweede lid, onder b, wordt vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst tussen de werkgever en de externe arbodienst. In deze overeenkomst wordt in ieder geval de taakverdeling vastgelegd tussen de deskundige werknemers, bedoeld in artikel 17, eerste lid, onder a, van de wet en de betrokken deskundigen van de externe arbodienst.
2. Het samenwerkingsverband wordt aangegaan voor een periode die in ieder geval even lang is als de geldigheidsduur van het certificaat arbodienst dat ten behoeve van dat samenwerkingsverband wordt verleend.

Certificaat arbodienst

Artikel 2.4.8

1. Een externe arbodienst beschikt over een certificaat arbodienst.
2. De werkgever beschikt ten behoeve van zijn interne arbodienst over een certificaat arbodienst.

Verlening certificaat arbodienst

Artikel 2.4.9

1. Een certificaat arbodienst wordt op schriftelijke aanvraag verleend door Onze Minister of door een bij ministeriële regeling daartoe aangewezen instelling, voor een periode van ten hoogste vier jaar.
2. Een certificaat arbodienst wordt verleend, indien wordt voldaan aan hetgeen bij de wet en bij of krachtens deze afdeling is voorgeschreven.
3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld omtrent de gegevens die bij een aanvraag worden verstrekt en wordt bepaald welke vergoeding voor de aanvraag, de behandeling en de verstrekking van een certificaat is verschuldigd.
4. Een certificaat arbodienst kan worden geweigerd, onder voorschriften verleend of verlengd dan wel ingetrokken, indien gegronde vrees bestaat dan wel is gebleken dat niet of niet volledig wordt voldaan aan de voorschriften, bij de wet of bij of krachtens deze afdeling gesteld. Indien een certificaat onder voorschriften wordt verleend of verlengd omdat niet of niet volledig wordt voldaan aan de voorschriften die bij de wet of bij of krachtens deze afdeling zijn gesteld, wordt in die voorschriften aangegeven binnen welke termijn zal zijn voldaan aan hetgeen bij de wet of bij of krachtens deze afdeling is voorgeschreven. Die termijn is in geen geval langer dan vier jaar.
5. Indien een aan een externe arbodienst verleend certificaat arbodienst wordt ingetrokken, niet wordt verlengd of indien aan de verlenging voorschriften zijn verbonden, doet de dienst daarvan terstond mededeling aan de werkgever te wiens behoeve de taken worden uitgeoefend en aan de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, aan de belanghebbende werknemers.
6. Indien een ten behoeve van een interne arbodienst verleend certificaat arbodienst wordt ingetrokken, niet wordt verlengd of indien aan de verlenging voorschriften zijn verbonden, doet de werkgever daarvan terstond mededeling aan de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, aan de belanghebbende werknemers, alsmede, ingeval sprake is van een samenwerkingsverband, aan de betrokken externe arbodiensten.

Vrijstelling

Artikel 2.4.10
Onze Minister kan, gedurende de periode dat de verlening van certificaten door hem geschiedt, op gezamenlijk verzoek van de betrokken naar zijn oordeel representatieve verenigingen van werkgevers en werknemers met volledige rechtsbevoegdheid, al dan niet onder voorschriften bepalen dat ten aanzien van een arbodienst die uitsluitend werkzaam is voor een bepaalde tak van bedrijf of beroep andere eisen gelden met betrekking tot de deskundigheden dan in artikel 2.4.1 voorgeschreven.

AFDELING 2.5
BEDRIJFSHULPVERLENING

Definities

Artikel 2.5.1
In deze afdeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
a. bedrijfshulpverlener: de door een werkgever op grond van artikel 22 van de wet met bedrijfshulpverleningstaken belaste werknemer;
b. bedrijfshulpverlening: de daadwerkelijke uitvoering van de taken op het gebied van de bedrijfshulpverlening, bedoeld in artikel 23 van de wet, zulks zo nodig in samenwerking met de hulpverleningsorganisaties die bij een ongeval of brand een taak hebben;
c. ongeval: een aan één of meer werknemers of andere personen overkomen gebeurtenis die schade aan de gezondheid tot vrijwel onmiddellijk gevolg heeft gehad, dan wel een andere gebeurtenis die direct gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers of andere personen doet ontstaan;
d. hulpverleningsorganisaties: gespecialiseerde organisaties voor hulpverlening, die in het kader van de openbare veiligheid of gezondheid opereren.

Maatgevende factoren voor de bedrijfshulpverlening

Artikel 2.5.2
Bij de organisatie van bedrijfshulpverlening wordt ten minste rekening gehouden met de volgende factoren:
a. de aard, de grootte en de ligging van het bedrijf of de inrichting;

b. de in het bedrijf of de inrichting aanwezige gevaren en de voor het bedrijf of de inrichting maatgevend geachte ongevals- of brandscenario's bij de bepaling waarvan rekening is gehouden met eventueel voor het bedrijf of de inrichting door de overheid van toepassing verklaarde uitgangspunten van beveiliging tegen ongevallen of brand;
c. het redelijkerwijs te verwachten aantal aanwezige werknemers en andere personen, en de tijdstippen waarop zij aanwezig zijn dan wel plegen te zijn;
d. het redelijkerwijs te verwachten aantal personen dat zich bij een ongeval of brand niet zelfstandig in veiligheid kan brengen;
e. de beschikbaarheid en mogelijkheden van brandweer en andere hulpverleningsorganisaties;
f. de aanwezigheid van een infrastructuur op het gebied van de arbeidsomstandigheden;
g. de mogelijkheid om met andere arbeidsorganisaties samen te werken;
h. de inschakeling van externe deskundigen.

Operationaliteit,bereikbaarheid,beschikbaarheid en aanwezigheid

Artikel 2.5.3

1. De bedrijfshulpverlening wordt zodanig georganiseerd dat na het plaatsvinden van een ongeval of brand de bedrijfshulpverleningstaken op adequate wijze kunnen worden vervuld en dat na aankomst van hulpverleningsorganisaties van de overheid deze op adequate wijze kunnen worden bijgestaan.
2. Onder alle omstandigheden en met inachtneming van artikel 2.5.4 zijn bedrijfshulpverleners bereikbaar en beschikbaar om bij een ongeval of brand de bedrijfshulpverleningstaken te vervullen.
3. Indien de veiligheid of de gezondheid van andere werknemers in de nabije omgeving kunnen worden bedreigd, worden door de betrokken werkgevers op het gebied van bedrijfshulpverlening zodanige organisatorische maatregelen genomen dat de betrokken bedrijfshulpverleners bij een ongeval of brand over en weer bijstand kunnen verlenen.

Aantal bedrijfshulpverleners

Artikel 2.5.4

1. Het aantal bedrijfshulpverleners is zodanig, dat onder alle omstandigheden de vervulling van de taken op het gebied van de bedrijfshulpverlening gewaarborgd is.
2. Indien in een bedrijf of inrichting werknemers aanwezig zijn is ten minste één bedrijfshulpverlener aanwezig. Indien in een bedrijf of inrichting 50 of meer werknemers aanwezig zijn, zijn ten minste twee bedrijfshulpverleners aanwezig. Indien in een bedrijf of inrichting 100 of meer werknemers aanwezig zijn, zijn ten minste drie bedrijfshulpverleners aanwezig. Bij 150 of meer aanwezige werknemers zijn ten minste vier bedrijfshulpverleners aanwezig en bij meer dan 200 aanwezige werknemers zijn ten minste vijf bedrijfshulpverleners aanwezig.
3. Indien werkgevers ter uitvoering van hun taken op het gebied van de bedrijfshulpverlening gezamenlijke bedrijfshulpverlening organiseren, worden de afspraken dienaangaande schriftelijk vastgelegd. In dat geval worden voor de toepassing van deze afdeling de betrokken bedrijven of inrichtingen als een geheel beschouwd.
4. De werkgevers, die afspraken hebben gemaakt als bedoeld in het derde lid, worden geacht aan de verplichtingen op grond van deze afdeling te hebben voldaan, indien de bedrijfshulpverlening voor het geheel van de desbetreffende plaatsen waar de werknemers werkzaam plegen te zijn, gewaarborgd is.

Uitrusting, middelen en voorzieningen

Artikel 2.5.5

1. De ten behoeve van de bedrijfshulpverlening aanwezige middelen voor het verlenen van eerste hulp bij ongevallen zijn voorzien van een signalering die voldoet aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde.
2. Ten behoeve van de werknemers zijn voldoende biljetten opgehangen waarop op eenvoudige wijze is aangegeven wat te doen indien zich een ongeval of brand voordoet.

Opleiding en deskundigheid

Artikel 2.5.6

1. De bedrijfshulpverleners zijn zodanig opgeleid, dat de bedrijfshulpverlening gewaarborgd is.

2. Bij ministeriële regeling kunnen voor daarbij aan te wijzen categorieën bedrijven of inrichtingen of in verband met bijzondere gevaren, regels worden gesteld met betrekking tot opleiding, deskundigheid en ervaring van bedrijfshulpverleners.

Oefening

Artikel 2.5.7
Voor bedrijfshulpverleners worden herhalingscursussen en oefeningen of andere activiteiten georganiseerd waaraan de bedrijfshulpverleners deelnemen. Deze cursussen, oefeningen of activiteiten zijn van een zodanige inhoud en frequentie dat de kennis en vaardigheden van de bedrijfshulpverleners op het voor een adequate bedrijfshulpverlening vereiste niveau gehandhaafd blijven.

AFDELING 2.6

TIJDELIJKE EN MOBIELE BOUWPLAATSEN

Paragraaf 2.6.1
Definities en toepasselijkheid

Definities

Artikel 2.6.1.1
1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
   a. richtlijn: de richtlijn nr. 92/57/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen (PbEG L 245);
   b. coördinator voor de ontwerpfase: de natuurlijke of rechtspersoon die belast is met de in artikel 2.6.2.5 genoemde taken inzake veiligheid en gezondheid gedurende de studie-, de ontwerp- en de uitwerkingsfase van het ontwerp van een bouwwerk;
   c. coördinator voor de uitvoeringsfase: de natuurlijke of rechtspersoon die belast is met de in artikel 2.6.3.2 genoemde taken inzake veiligheid en gezondheid gedurende de totstandbrenging van een bouwwerk.

Aanwijzing

Artikel 2.6.1.2
Voor de toepassing van artikel 28, eerste lid, van de wet, worden aangewezen de opdrachtgever en de ontwerpende partij.

Toepasselijkheid

Artikel 2.6.1.3
Deze afdeling is niet van toepassing op arbeid verricht in de winningsindustrie in dagbouw als bedoeld in afdeling 2.7.

Paragraaf 2.6.2
Algemene verplichtingen inzake bouwplaatsen en verplichtingen in verband met het ontwerp van een bouwwerk

Kennisgeving

Artikel 2.6.2.1
1. Overeenkomstig het bij ministeriële regeling voorgeschreven model wordt het districtshoofd voor de aanvang van de werkzaamheden op de bouwplaats in kennis gesteld van de voorgenomen totstandbrenging van een bouwwerk, indien:
   a. de geraamde duur van het bouwwerk meer dan 30 werkdagen beslaat en op die bouwplaats meer dan 20 werknemers tegelijkertijd arbeid zullen gaan verrichten, of
   b. met de totstandbrenging van het bouwwerk meer dan 500 mensdagen zullen zijn gemoeid.
2. De kennisgeving wordt zichtbaar op de bouwplaats aangebracht. Indien met betrekking tot de in de kennisgeving vermelde gegevens veranderingen optreden wordt deze dienovereenkomstig gewijzigd.

Veiligheids- en gezondheidsplan

Artikel 2.6.2.2
1. Ten aanzien van een bouwwerk als bedoeld in bijlage II bij de richtlijn dan wel een bouwwerk ten aanzien waarvan een kennisgeving als bedoeld in artikel

2.6.2.1 wordt gedaan, wordt een veiligheids- en gezondheidsplan opgesteld, waarin ten minste vermeld worden:

a. een beschrijving van het tot stand te brengen bouwwerk;
b. een overzicht van de bij de totstandbrenging van het bouwwerk betrokken natuurlijke of rechtspersonen op de bouwplaats;
c. de naam van de coördinator voor de ontwerpfase;
d. de naam van de coördinator voor de uitvoeringsfase;
e. de inventarisatie en evaluatie van de gevaren, bedoeld in artikel 4, eerste lid, van de wet;
f. de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de samenwerking tussen werkgevers en in voorkomende gevallen zelfstandig werkenden op de bouwplaats, welke voorzieningen daarbij zullen worden getroffen en op welke wijze op die voorzieningen toezicht zal worden uitgeoefend;
g. de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de samenwerking en het overleg tussen werkgevers en werknemers op de bouwplaats en de wijze waarop de voorlichting en het onderricht van deze werknemers plaatsvindt.

2. In de ontwerpfase van het bouwproces worden in ieder geval de gegevens, bedoeld in het eerste lid, onder a, c, en e, vermeld. De gegevens, bedoeld in het eerste lid, onder b, d, f en g worden in de ontwerpfase vermeld, tenzij die gegevens in die fase redelijkerwijs niet kenbaar zijn. In dat geval geschiedt de invulling daarvan vóór de aanvang van de werkzaamheden in de uitvoeringsfase van het bouwproces.
3. Indien met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde gegevens gedurende de ontwerpfase dan wel uitvoeringsfase van het bouwproces veranderingen optreden wordt het plan dienovereenkomstig gewijzigd.
4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld omtrent dit artikel.

Aanstelling coördinator voor de ontwerpfase

Artikel 2.6.2.3

Ten behoeve van een bouwplaats waar twee of meer werkgevers dan wel één werkgever en een of meer zelfstandig werkenden dan wel twee of meer zelfstandig werkenden arbeid gaan of doen verrichten in verband met de totstandbrenging van een bouwwerk, worden een of meer coördinatoren voor de ontwerpfase aangesteld.

Algemene uitgangspunten inzake veiligheid, gezondheid en welzijn bij het ontwerpen van een bouwwerk

Artikel 2.6.2.4

In de studie-, de ontwerp- en de uitwerkingsfase van het ontwerp van een bouwwerk worden:

a. bij de bouwkundige, technische of organisatorische keuzen in verband met de planning van de verschillende onderdelen van het bouwwerk of de fasen waarin het bouwwerk of de onderdelen daarvan tot stand worden gebracht, alsmede
b. bij de raming van de duur van deze onderdelen of fasen, de artikelen 3, 4, eerste lid, en 6 van de wet in acht genomen. Voor zover van toepassing wordt daarbij tevens rekening gehouden met veiligheids- en gezondheidsplannen als bedoeld in artikel 2.6.2.2, die gedurende de ontwerpfase met betrekking tot verschillende onderdelen van het bouwwerk of de fasen waarin het bouwwerk of de onderdelen daarvan tot stand worden gebracht, zijn of worden opgesteld, en met dossiers als bedoeld in artikel 2.6.2.5, onder c, alsmede met de wijzigingen daarvan op grond van artikel 2.6.3.2, onder g.

Coördinatietaken gedurende de ontwerpfase

Artikel 2.6.2.5

De coördinator voor de ontwerpfase heeft tot taak om:

a. de uitvoering van artikel 2.6.2.4 te coördineren;
b. te zorgen voor de opstelling van een veiligheids- en gezondheidsplan als bedoeld in artikel 2.6.2.2;
c. een dossier samen te stellen, waarin de voor de veiligheid en gezondheid van werknemers van belang zijnde bouwkundige en technische kenmerken dan wel kenmerken betreffende de inrichting of outillage van het bouwwerk zijn beschreven waarmee bij het verrichten van mogelijke latere werkzaamheden aan het bouwwerk rekening moet worden gehouden, dat is bestemd voor de eigenaar of beheerder van het bouwwerk dan wel degene die kan beslissen over de uitvoering van bedoelde werkzaamheden.

Verplichtingen opdrachtgever

Artikel 2.6.2.6

Overeenkomstig het bij of krachtens deze afdeling bepaalde:

a. zorgt de opdrachtgever ervoor dat de bij of krachtens de artikelen 2.6.2.1 tot en met 2.6.2.4 gestelde voorschriften worden nageleefd;
b. neemt de opdrachtgever zodanige maatregelen en richt hij de werkzaamheden zodanig in dat:
   1° door de coördinator voor de ontwerpfase taken worden uitgeoefend zoals voorgeschreven bij artikel 2.6.2.5;
   2° de coördinator voor de ontwerpfase zijn taken naar behoren kan vervullen;
c. zorgt de opdrachtgever ervoor dat het veiligheids- en gezondheidsplan, bedoeld in artikel 2.6.2.2, deel uitmaakt van het bestek betreffende het bouwwerk.

Verplichtingen ontwerpende partij

Artikel 2.6.2.7

1. Ten aanzien van een opdrachtgever-consument zorgt de ontwerpende partij ervoor dat wordt voldaan aan artikel 2.6.2.6.
2. Indien twee of meer ontwerpende partijen zich ieder afzonderlijk jegens de opdrachtgever-consument hebben verbonden om een deel van het ontwerp van een bouwwerk tot stand te brengen, wordt in een schriftelijke overeenkomst tussen deze partijen vastgelegd door wie aan de verplichtingen, bedoeld in artikel 2.6.2.6, wordt voldaan.

Paragraaf 2.6.3

Verplichtingen in verband met de totstandbrenging van een bouwwerk

Aanstelling coördinator voor de uitvoeringsfase

Artikel 2.6.3.1

Ten behoeve van een bouwplaats waar twee of meer werkgevers dan wel één werkgever en een of meer zelfstandig werkenden dan wel twee of meer zelfstandig werkenden arbeid gaan of doen verrichten in verband met de totstandbrenging van een bouwwerk, worden een of meer coördinatoren voor de uitvoeringsfase aangesteld.

Coördinatietaken gedurende de uitvoeringsfase

Artikel 2.6.3.2

De coördinator voor de uitvoeringsfase heeft tot taak om:

a. de door werkgevers respectievelijk zelfstandig werkenden op grond van de artikelen 2.6.3.6 en 2.6.3.7 te nemen maatregelen en te treffen voorzieningen bij de technische of organisatorische keuzen in verband met de planning van de verschillende onderdelen van het bouwwerk of de fasen waarin het bouwwerk of de onderdelen daarvan tot stand worden gebracht, alsmede bij de raming van de duur van de uitvoering van deze onderdelen of fasen te coördineren, opdat die werkgevers en, indien nodig ter bescherming van de veiligheid en gezondheid van de werknemers, zelfstandig werkenden op de bouwplaats, de desbetreffende maatregelen en voorzieningen op samenhangende wijze toepassen;
b. de samenwerking tussen de werkgevers die op de bouwplaats aanwezig zijn en de werkgevers die elkaar op de bouwplaats opvolgen te organiseren en te coördineren zoals voorgeschreven bij artikel 2.6.2.2, eerste lid, onder f, en daarbij in voorkomende gevallen mede de op de bouwplaats aanwezige zelfstandig werkenden te betrekken;
c. het in artikel 2.6.2.2, eerste lid, onder f, bedoelde toezicht te coördineren;
d. de voorlichting van werknemers op de bouwplaats te coördineren;
e. de nodige maatregelen te nemen opdat alleen bevoegde personen de bouwplaats kunnen betreden;
f. ervoor te zorgen dat de gegevens, bedoeld in artikel 2.6.2.2, eerste lid, onder b, d, f en g, voor zover nodig, in het veiligheids- en gezondheidsplan worden vermeld;
g. ervoor te zorgen dat het veiligheids- en gezondheidsplan, bedoeld in artikel 2.6.2.2, en het dossier, bedoeld in artikel 2.6.2.5, onder c, worden aangepast indien de voortgang van het bouwwerk of de onderdelen daarvan daartoe aanleiding geven;
h. zo nodig aanwijzingen te geven indien werkgevers of zelfstandig werkenden naar zijn oordeel niet of in onvoldoende mate of op onjuiste wijze uitvoering geven aan een samenhangende toepassing van hun verplichtingen als bedoeld onder a en b.

Verplichtingen opdrachtgever

Artikel 2.6.3.3

1. De opdrachtgever zorgt ervoor dat de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 2.6.3.1 en 2.6.3.2, worden vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst met de

uitvoerende partij.

2. Indien twee of meer uitvoerende partijen zich ieder afzonderlijk jegens de opdrachtgever verbonden hebben om een deel van het bouwwerk tot stand te brengen, zorgt de opdrachtgever ervoor dat de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 2.6.3.1 en 2.6.3.2, zijn vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst met één van die uitvoerende partijen.

Verplichtingen ontwerpende partij

Artikel 2.6.3.4

1. Ten aanzien van een opdrachtgever-consument zorgt de ontwerpende partij ervoor dat wordt voldaan aan artikel 2.6.3.3.
2. Artikel 2.6.2.7, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Verplichtingen uitvoerende partij

Artikel 2.6.3.5

1. Overeenkomstig de artikelen 2.6.3.1 en 2.6.3.2:
   a. zorgt de uitvoerende partij ervoor dat een coördinator voor de uitvoeringsfase wordt aangesteld;
   b. neemt de uitvoerende partij zodanige maatregelen en richt hij de werkzaamheden zodanig in dat:
      1° door de coördinator voor de uitvoeringsfase taken worden uitgeoefend zoals voorgeschreven bij artikel 2.6.3.2;
      2° de coördinator voor de uitvoeringsfase zijn taken naar behoren kan vervullen.
2. De uitvoerende partij zorgt ervoor dat de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de samenwerking en het overleg tussen werkgevers en werknemers op de bouwplaats op passende wijze wordt gecoördineerd.

Verplichtingen werkgever

Artikel 2.6.3.6

1. Bij de uitvoering van zijn verplichtingen op grond van de artikelen 3, 4, 6 en 30, eerste lid, van de wet, neemt de werkgever, die met betrekking tot de totstandbrenging van een bouwwerk op een bouwplaats arbeid doet verrichten,

doeltreffende maatregelen ter bescherming van de veiligheid en de gezondheid van zijn werknemers op die bouwplaats. Deze maatregelen hebben met name betrekking op:

a. het in goede orde en met voldoende bescherming van de veiligheid en gezondheid van de werknemers in stand houden van de bouwplaats;
b. de veilige plaatsing van de verschillende werkplekken op de bouwplaats, rekening houdend met de toegangsmogelijkheden tot die bouwplaats en de verbindingswegen op de bouwplaats;
c. het interne transport van de verschillende materialen op de bouwplaats;
d. het onderhoud, de controle vóór inbedrijfstelling en de periodieke controle van installaties en toestellen, ten einde gebreken te voorkomen die de veiligheid en gezondheid van werknemers in gevaar kunnen brengen;
e. de afbakening en inrichting van zones voor definitieve - en tussenopslag van verschillende materialen, met name in geval van gevaarlijke materialen of stoffen;
f. de voorzieningen voor de verwijdering van gebruikte gevaarlijke materialen;
g. de opslag en de verwijdering of afvoer van afval en puin;
h. de aanpassing van de daadwerkelijke duur van de uit te voeren werkzaamheden met betrekking tot het bouwwerk of de fasen waarin die werkzaamheden worden uitgevoerd, afhankelijk van de ontwikkeling met betrekking tot de voortgang van het bouwwerk op de bouwplaats;
i. de samenwerking met andere werkgevers en zelfstandig werkenden op de bouwplaats;
j. de wisselwerking met exploitatiewerkzaamheden op of in de nabijheid van de bouwplaats.

2. De mede op grond van het eerste lid te nemen maatregelen voldoen in ieder geval aan hoofdstuk 3 van dit besluit.
3. De werkgever is verplicht tot naleving van en medewerking aan het veiligheids- en gezondheidsplan, bedoeld in artikel 2.6.2.2, voor zover en op de wijze als daarin ten aanzien van de door hem te verrichten of te doen verrichten werkzaamheden is bepaald en daarbij rekening te houden met de aanwijzingen van de coördinator voor de uitvoeringsfase.
4. Voor zover de werkgever met betrekking tot de totstandbrenging van een bouwwerk op een bouwplaats zelf arbeid verricht, zijn ter bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op die bouwplaats artikel 12 van de wet, hoofdstuk 7 en de artikelen 8.2.1, eerste tot en met vijfde lid, zevende lid, 8.2.2 en 8.2.3 van dit besluit, ten aanzien van hem van overeenkomstige toepassing.

Verplichtingen zelfstandig werkende

Artikel 2.6.3.7
Ten aanzien van een zelfstandig werkende die met betrekking tot de totstandbrenging van een bouwwerk op een bouwplaats arbeid verricht, zijn ter bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op die bouwplaats de artikelen 12 en 30, eerste lid, van de wet, artikel 2.6.3.6, hoofdstuk 7 en de artikelen 8.2.1, eerste tot en met vijfde lid, zevende lid, 8.2.2 en 8.2.3 van dit besluit, van overeenkomstige toepassing.

AFDELING 2.7
WINNINGSINDUSTRIE IN DAGBOUW

Toepasselijkheid

Artikel 2.7.1
Deze afdeling is niet van toepassing op winningsindustrieën in de dagbouw met behulp van baggermaterieel.

Verplichtingen van de werkgever

Artikel 2.7.2
1. Ter verzekering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers worden de nodige maatregelen genomen opdat:
   a. wanneer bemande arbeidsplaatsen in de winningsindustrie in gebruik zijn, toezicht wordt uitgeoefend door een verantwoordelijke persoon;
   b. werkzaamheden waaraan een bijzonder gevaar is verbonden, uitsluitend aan vakbekwaam personeel met voldoende ervaring wordt opgedragen en overeenkomstig de verstrekte instructies wordt uitgevoerd;
   c. met regelmatige tussenpozen de nodige veiligheidsoefeningen worden gehouden;
   d. situaties, die een ernstig gevaar vormen onverwijld worden gemeld aan het districtshoofd.
2. Opdat in geval van nood onmiddellijk hulp-, vlucht-, evacuatie- en reddingsmaatregelen kunnen worden genomen zijn, in aanvulling op artikel 2.5.5, de nodige alarm- of andere communicatiesystemen ter beschikking gesteld.

3. Indien op een arbeidsplaats in de winningsindustrie slechts één werknemer aanwezig is, beschikt deze over telecommunicatiemiddelen om zich met anderen in verbinding te kunnen stellen.

Samenwerking, veiligheids- en gezondheidsplan

Artikel 2.7.3

1. Voor de toepassing van artikel 30, tweede lid, van de wet worden aangewezen de werkzaamheden verricht in de winningsindustrieën in de dagbouw.
2. Voor de aanvang van het werk wordt een veiligheids- en gezondheidsplan opgesteld, waarin ten minste vermeld worden:
   a. de inventarisatie en evaluatie van de gevaren, bedoeld in artikel 4, eerste lid, van de wet;
   b. de maatregelen, bedoeld in artikel 4, eerste lid, van de wet, waarbij met name aandacht is besteed aan de maatregelen die zijn of worden genomen om aan de voorschriften van deze afdeling en van de afdelingen 3.1 en 3.3 te voldoen;
   c. de wijze waarop voldaan is aan artikel 30, tweede lid, van de wet, indien op de arbeidsplaats in de winningsindustrie meerdere werkgevers arbeid doen verrichten;
   d. de gegevens waaruit blijkt dat het ontwerp, het gebruik en het onderhoud van de arbeidsplaats in de winningsindustrie alsmede de arbeidsmiddelen veilig zijn.
3. In aanvulling op het tweede lid, onder c, coördineert de werkgever die verantwoordelijk is voor de arbeidsplaats in de winningsindustrie de uitvoering van alle maatregelen inzake veiligheid en gezondheid en geeft hij in het veiligheids- en gezondheidsplan aan: het doel, de maatregelen en de wijze van uitvoering van deze coördinatie.
4. Het veiligheids- en gezondheidsplan wordt herzien bij iedere belangrijke wijziging, uitbreiding of verbouwing van de arbeidsplaats in de winningsindustrie.
5. De werkzaamheden worden overeenkomstig het veiligheids- en gezondheidsplan uitgevoerd.

Nadere regels

Artikel 2.7.4

Bij ministeriële regeling kunnen met betrekking tot de artikelen 2.7.2 en 2.7.3 nadere regels worden gesteld.

AFDELING 2.8

BIJZONDERE SECTOREN

Paragraaf 2.8.1
Vervoer

Bedrijfshulpverlening en vervoermiddelen

Artikel 2.8.1.1

Afdeling 2.5 is niet van toepassing op arbeid, verricht in respectievelijk op een luchtvaartuig, een zeeschip of een binnenvaartuig dan wel een voertuig op een openbare weg of een spoor- of tramweg.

TOELICHTING HOOFDSTUK 2

Arbozorg en organisatie van de arbeid

Dit hoofdstuk gaat over de nadere invulling van een aantal artikelen uit de Arbowet, die gezien kunnen worden als de bouwstenen van een systematisch arbo-beleid (zie ook P-blad 190 van de I-SZW).
Dat zijn:
- artikel 4 - het maken van een risico-inventarisatie en evaluatie en het opstellen van een jaarplan;
- artikel 5 - de arbeidsveiligheidsrapportage (AVR):
- artikel 10 - het opstellen van een jaarverslag;
- artikel 17 - het inschakelen van een arbodienst;
- artikel 22 - de bedrijfshulpverlening (BHV).

Verder wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan het Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G) bij bouwprocessen en in de winningindustrie in dagbouw en de samenwerking tussen werkgevers onderling en tussen werkgevers en zelfstandig werkenden.

2.1 Thuiswerkers

Voor thuiswerk geldt alleen de regelgeving voor het arbo-jaarplan/jaarverslag en de arbodienst. De verplichting tot het maken van een arbeidsveiligheidsrapportage is niet van toepassing voor deze categorie werknemers.

2.2 Jaarplan en jaarverslag

Artikel 4 van de Arbowet legt ondernemingen/organisaties met 100 werknemers of meer de verplichting op het arbo-beleid schriftelijk vast te leggen in een arbo-jaarplan. Daarin moet worden vermeld welke arbo-activiteiten het bedrijf dat jaar wil gaan uitvoeren. Veelal zal het hierbij gaan om maatregelen naar aanleiding van de risico-inventarisatie en evaluatie, die verplicht is voor álle werkgevers.
Over het arbo-jaarplan moet vooraf overlegd worden met de OR of werknemers(vertegenwoordiging). Een kopie daarvan moet aan de I-SZW worden gestuurd onder vermelding van het standpunt van de OR.

Het arbo-jaarverslag moet voldoen aan de eisen van artikel 10 uit de Arbowet. Dat wil zeggen dat een werkgever met 100 werknemers of meer aan het einde van het jaar het door hem uitgevoerde arbo-beleid schriftelijk moet evalueren.
In het jaarverslag moet aandacht besteed worden aan de volgende punten:
- arbo-beleid en risico-inventarisatie en evaluatie;

- ziekteverzuimbeleid;
- overleg tussen werkgever en werknemers over arbo-zaken;
- hoe uitvoering is gegeven aan voorlichting en onderricht;
- genomen maatregelen in geval van ongeval en/of beroepsziekte;
- gevaren die door de werknemers zijn gemeld;
- mogelijke aanwijzingen en eisen van de I-SZW;
- overzicht van de ongevallen en ziekteverzuim;
- verleende bijstand door bedrijfshulpverlening en arbodienst.

Het jaarverslag moet ter kennisname gezonden worden aan de I-SZW en de OR. Eventueel kan het een (herkenbaar) onderdeel zijn van het sociaal jaarverslag van de onderneming.

2.3 Arbeidsveiligheidsrapportage

In de afdeling over de arbeidsveiligheidsrapportage worden de definities gegeven van brandbare, toxische en extreem toxische stoffen en ontplofbare stof, diverse installaties, procestemperatuur, omhulling en grenswaarde.
Bedrijven die grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen gebruiken, zoals in de (petro)chemische industrie, moeten beschikken over een arbeidsveiligheidsrapport dat voldoet aan de eisen in artikel 5 van de Arbowet. Dit verplicht ondermeer tot het geven van een gedetailleerde beschrijving van het bedrijfsproces en van de voorziene gevaren die door storing kunnen ontstaan.
Het veiligheidsrapport moet ter inzage worden gesteld aan de werknemers en OR en toegezonden worden aan de I-SZW (zie voor het arbeidsveiligheidsrapport ook de P-bladen 171 en 172).

2.4 Arbodiensten

Volgens artikel 17 van de Arbowet moet iedere werkgever zich in arbo-aangelegenheden bij laten staan door 'één of meer deskundige werknemers of personen.' Daarbij kan de werkgever gebruik maken van een deskundige in eigen dienst. Hij kan echter ook een gecertificeerde arbodienst inschakelen, mits deze voldoet aan de eisen die in deze afdeling van het Arbeidsomstandighedenbesluit staan beschreven. Eén van die eisen is dat een arbodienst specifieke deskundigheid bezit op het gebied van veiligheidskunde, arbeidshygiëne, arbeids- en organisatiekunde en arbeids- en bedrijfsgeneeskunde.

Bij verschillende onderdelen van het arbo-beleid is de werkgever verplicht een interne of externe arbodienst in te schakelen. Het gaat hierbij om het zogenaamde 'basispakket,' dat bestaat uit:
- medewerking aan de risico-inventarisatie en evaluatie;
- begeleiding van zieke werknemers;

- het uitvoeren van arbeidsgezondheidskundig onderzoek;
- het houden van arbeidsgezondheidskundig spreekuur.

Andere taken waarvoor arbo-deskundigen kunnen worden ingeschakeld, zijn het adviseren op het gebied van samenwerking tussen werkgever en OR en het uitvoeren van de voorgenomen maatregelen. Bij deze taken hoeft dus geen arbodienst betrokken te worden.
Voor het verplicht inschakelen van een arbodeskundige c.q. arbodienst geldt een overgangsperiode afhankelijk van de bedrijfssector. Voor bedrijven in categorie I volgens de indeling van de I-SZW is dat 1 januari 1996, voor bedrijven in categorie II is dat 1 januari 1998.

2.5 Bedrijfshulpverlening

Volgens artikel 22 van de Arbowet moeten alle werkgevers zich bij laten staan door één of meer bedrijfshulpverleners. Dit in overleg met de OR of betrokken werknemers.
In deze afdeling worden naast de definities gegeven van bedrijfshulpverlener, bedrijfshulpverlening, ongeval en hulpverleningsorganisaties. Verder worden de factoren genoemd die bepalend zijn voor de organisatie van de bedrijfshulpverlening. Dat zijn ondermeer de aard en omvang van het bedrijf, de hoeveelheid aanwezige werknemers, de beschikbaarheid van hulpverlening bij brand en ongevallen en de mogelijkheid van samenwerking met andere bedrijven.
Het aantal bedrijfshulpverleners is afhankelijk van de grootte van het bedrijf. In ondernemingen met 50 tot 100 werknemers moeten ten minste twee hulpverleners aanwezig zijn. Dit aantal loopt per 50 werknemers op tot vijf hulpverleners bij 250 werknemers.
Om hun taak op adequate wijze te kunnen verrichten, moeten de bedrijfshulpverleners voldoende uitrusting, opleiding en ervaring hebben. Ook moeten zij regelmatig oefeningen houden en herhalingscursussen volgen.

2.6 Tijdelijke en mobiele bouwplaatsen

Op bouwplaatsen worden de verantwoordelijkheden voor de veiligheid en gezondheid van de werknemers aan twee verschillende partijen toegekend: de opdrachtgever (soms ook de ontwerpende partij) en de uitvoerende partij.

De algemene verplichtingen op de bouwplaats tijdens de ontwerpfase zijn:
- het aanmelden van de bouwplaats bij de I-SZW als het gaat om meer dan 30 dagen en 20 werknemers, dan wel 500 mandagen;
- het aanstellen van een coördinator als er meer dan één werkgever is of als er ook zelfstandig werkende(n) meewerken.

- het opstellen van een veiligheids- en gezondheidsplan bij bouwwerken voor meer dan 500 mandagen;

Dit veiligheids- en gezondheidsplan moet ondermeer bevatten:
- een beschrijving van de totstandbrenging van het bouwwerk;
- de namen van de coördinatoren van ontwerp- en uitvoeringsfase;
- de namen van aannemer(s);
- inventarisatie en evaluatie van de mogelijke gevaren;
- de wijze van samenwerking tussen werkgevers en zelfstandig werkenden, en hoe daarop toezicht wordt uitgeoefend;
- de wijze van samenwerking tussen werkgevers en werknemers en de wijze waarop voorlichting en onderricht zal worden gegeven.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de coördinator voor de ontwerpfase en de coördinator voor de uitvoeringsfase.
De taken voor de coördinator in de ontwerpfase zijn:
- coördineren van de maatregelen voor veiligheid, gezondheid en welzijn;
- opstellen van een veiligheids- en gezondheidsplan;
- inventariseren en evalueren van de risico's;
- opstellen van een dossier voor de opdrachtgever met gegevens van de bouwkundige en technische kenmerken van het bouwwerk die tijdens de uitvoeringsfase van belang zijn voor de veiligheid en gezondheid van de werknemers.

De uitvoerende partij, meestal de hoofdaannemer, krijgt ook verplichtingen opgelegd. Zo moet deze een coördinator voor de uitvoerende fase aanstellen. De taken van deze coördinator zijn:
- uitvoeren van het veiligheids- en gezondheidsplan;
- dit plan en het bovengenoemde dossier aanvullen en aanpassen aan de voortgang van de werkzaamheden;
- organiseren van de samenwerking tussen werkgevers en eventueel zelfstandig werkende(n);
- toezien op de juiste toepassing van de werkprocedures en de naleving van de verplichtingen van werkgevers en zelfstandigen.

De verplichtingen van de opdrachtgever zijn, naast de hierboven genoemde algemene verplichtingen, het aanstellen van een coördinator en daarmee samen te werken.
De samenwerking tussen de opdrachtgevende en de uitvoerende partij moet op schrift gesteld te worden. Dat geldt ook voor de samenwerking tussen de opdrachtgevende en de ontwerpende partij.
De uitvoerende partij heeft verder nog als verplichting dat de coördinator voor de uitvoeringsfase zijn taak adequaat kan vervullen.

Op de verplichtingen van de werkgever zijn de artikelen 3, 4, 6 en 30 van de Arbowet van toepassing. Dat wil zeggen de zorg voor veiligheid en gezondheid op het werk, risico-inventarisatie en evaluatie, voorlichting en onderricht en het doelmatig samenwerken met andere aanwezige werkgevers.
De te nemen maatregelen hebben onder meer betrekking op het instandhouden van de bouwplaats, veilige plaatsing van werkplekken, intern transport van de materialen, onderhoud van de installaties, veiligszones bij gebruik van gevaarlijke stoffen, voorzieningen voor afvoer van gevaarlijk materiaal en opslag en verwijdering van puin.
De verplichtingen van de werkgever gelden ook voor zelfstandig werkenden op de bouwplaats.

2.7 Winningsindustrie in dagbouw

Hieronder wordt verstaan het winnen van materialen van organische oorsprong, zoals ertsen, mineralen, mergel, zand, grind, grond en klei. De regelgeving is niet van toepassing op baggerwerkzaamheden.
Extra bepalingen voor deze sector zijn:
- de verplichting voor de betrokken werkgevers schriftelijk vast te leggen hoe de samenwerking zal gebeuren en welke maatregelen worden getroffen (artikel 30, lid 2 van de Arbowet).
- het opstellen van een veiligheids- en gezondheidsplan voorafgaand aan de werkzaamheden. In dit plan moet onder meer vermeld worden:
- de risico-inventarisatie en evaluatie;
- de maatregelen omtrent de inrichting van de arbeidsplaatsen, voorlichting, preventie, bescherming en brandbeveiliging (zie ook 3.1 en 3.3);
- gegevens over de veiligheid van ontwerp, gebruik en onderhoud van de arbeidsplaatsen;

De werkgever die verantwoordelijk is voor de arbeidsplaatsen zorgt voor de coördinatie van de maatregelen voor veiligheid en gezondheid. Ook zorgt hij ervoor dat de het V&G-plan wordt herzien bij belangrijke wijzigingen op de werkplek.
Verdere verplichtingen voor de werkgevers in deze sector:
- zorgen voor deskundig toezicht bij bemande arbeidsplaatsen;
- gevaarlijk werk moet worden gedaan door vakbekwaam personeel met voldoende ervaring;
- er moeten regelmatig veiligheidsoefeningen worden gehouden.

2.8 Vervoer

De afdeling over de bedrijfshulpverlening is niet van toepassing op arbeid in vervoermiddelen voor op zee en via lucht-, spoor- en weg- en waterwegen.

HOOFDSTUK 3
INRICHTING ARBEIDSPLAATSEN

AFDELING 3.1
ALGEMENE VOORSCHRIFTEN

Paragraaf 3.1.1
Definities

Begrippen

Artikel 3.1.1.1

1. In afwijking van artikel 1.1.1, eerste lid, onder b, wordt in de afdelingen 3.1 en 3.2 onder arbeidsplaats verstaan: iedere plaats die bestemd is als lokatie voor werkplekken in gebouwen van het bedrijf of de inrichting, met inbegrip van iedere andere plaats op het terrein van het bedrijf of de inrichting waartoe de werknemer in het kader van zijn werk toegang heeft en binnen en buiten het bedrijf of de inrichting gebruikte vervoermiddelen.
2. In dit hoofdstuk wordt verder verstaan onder:
   a. elektrische installatie: een samenstel van elektrisch materieel, leidingen en bijbehoren van leidingen;
   b. gebruik van elektriciteit: iedere activiteit met betrekking tot een elektrische installatie of elektrisch materieel, waaronder in ieder geval wordt begrepen de keuze van het materieel, de leidingen en bijbehoren van de leidingen en de elektrische toestellen, ingebruikneming of buitengebruikstelling, bediening, reparatie, ombouwing, onderhoud en inspectie daarvan, alsmede het werken in de nabijheid van elektrische installaties;
   c. scheider: een elektrisch toestel, niet zijnde een schakelaar, bestemd om in open stand een veilige scheiding tussen delen van een stroomketen tot stand te brengen;
   d. aarder: een elektrisch toestel, niet zijnde een schakelaar, bestemd om een deel van een hoogspanningsinstallatie met aarde te verbinden;
   e. hoogspanning: een spanning waarvan de waarde bij wisselspanning hoger is dan 1000 Volt effectief tussen de fasen, of 600 Volt effectief tussen een fase en aarde en bij gelijkspanning hoger is dan 1500 Volt tussen de polen of 900 Volt

tussen een van de polen en aarde;

f. laagspanning: een spanning met een waarde lager dan hoogspanning.

Paragraaf 3.1.2
Algemene verplichtingen van de werkgever

Algemene vereisten

Artikel 3.1.2.1

1. Arbeidsplaatsen zijn veilig toegankelijk en worden zodanig ontworpen, gebouwd, uitgerust, in bedrijf gesteld, gebruikt en onderhouden, dat werknemers hun werk kunnen verrichten zonder gevaar voor hun veiligheid of gezondheid. Voorts worden zij zindelijk, zoveel mogelijk vrij van stof en voor zover de veiligheid van de arbeidsplaats dat vereist, ordelijk, gehouden.
2. Regelmatig wordt gecontroleerd of de op de arbeidsplaats, ter bescherming van de werknemers, aanwezige voorzieningen en getroffen maatregelen nog adequaat functioneren. Geconstateerde gebreken, die de veiligheid of de gezondheid kunnen beïnvloeden, worden zo snel mogelijk hersteld.

Stabiliteit en stevigheid

Artikel 3.1.2.2

1. Gebouwen en andere opstallen verkeren in een zodanige staat, dat er geen gevaar bestaat voor het geheel of gedeeltelijk instorten of omvallen.
2. De arbeidsplaats is zodanig ingericht dat de daar aanwezige voorwerpen of stoffen geen gevaar voor de veiligheid of de gezondheid opleveren door instorten, verschuiven, omvallen of kantelen.

Elektrische installaties

Artikel 3.1.2.3.

1. Elektrische installaties zijn zodanig ingericht, aangelegd, onderhouden en gekenmerkt dat een veilig gebruik van elektriciteit zo goed mogelijk is gewaarborgd. Hiertoe zijn de nodige voorzieningen en beschermingsmaatregelen aangebracht, waaronder worden begrepen beveiligings-, meet-, controle- en signaleringstoestel-

len alsmede aarders, schakelaars, scheiders en contactdozen. Daarbij is rekening gehouden met bijzondere eisen die kunnen voortkomen uit de wijze van het gebruik, de gebruiksomstandigheden en de te verwachten uitwendige invloeden.
2. In een elektrische installatie zijn doeltreffende maatregelen genomen tegen het gevaar van brand, ontploffing, kortsluiting, directe of indirecte aanraking en te dichte nadering van elektriciteit.
3. Van iedere elektrische installatie zijn duidelijke, steeds bijgewerkte schema's beschikbaar alsmede alle overige gegevens die nodig zijn voor een veilig gebruik van de elektrische installatie.

Elektrotechnische werkzaamheden en bedieningswerkzaamheden

Artikel 3.1.2.4

1. Elektrotechnische werkzaamheden aan of in de nabijheid van een elektrische installatie worden door deskundige, voldoend onderrichte en daartoe bevoegde werknemers uitgevoerd.
2. Bedieningswerkzaamheden die gevaren kunnen opleveren zijn voorbehouden aan daartoe bevoegde werknemers.
3. Een ruimte waarin zich een elektrische installatie voor hoogspanning bevindt, waarvan de delen niet of onvoldoende zijn geïsoleerd, wordt slechts betreden in aanwezigheid van een tweede daartoe bevoegd persoon.
4. Het verrichten van werkzaamheden aan of in de nabijheid van een elektrische installatie wordt alleen uitgevoerd indien de installatie of het gedeelte waaraan of in de nabijheid waarvan wordt gewerkt, spanningloos is en door de daartoe bevoegde werknemer alle voorzieningen zijn getroffen om de aan die werkzaamheden verbonden gevaren te voorkomen.
5. Het vierde lid geldt niet voor werkzaamheden die worden verricht aan een elektrische installatie voor laagspanning, indien:
   a. de dringende noodzaak van het onder spanning uitvoeren van die werkzaamheden is aangetoond;
   b. tot het uitvoeren van die werkzaamheden door de daartoe bevoegde werknemer uitdrukkelijk opdracht is gegeven;
   c. de installatie tevens geschikt is voor het onder spanning uitvoeren van die werkzaamheden en door de daartoe bevoegde werknemer alle voorzieningen zijn getroffen om de aan die werkzaamheden verbonden gevaren te voorkomen.

Paragraaf 3.1.3
Voorzieningen in noodsituaties

Vluchtwegen en nooduitgangen

Artikel 3.1.3.1

1. Doeltreffende maatregelen zijn genomen teneinde het mogelijk te maken dat de werknemer, indien een toestand ontstaat, waarin direct gevaar voor zijn veiligheid of gezondheid aanwezig is, zich snel via de kortst mogelijke weg in veiligheid kan stellen.
2. Het aantal, de plaats en de afmetingen van de daartoe beschikbare vluchtwegen en nooduitgangen zijn afhankelijk van het gebruik, de uitrusting en de afmetingen van de arbeidsplaatsen, alsmede van het maximum aantal personen dat zich op deze plaatsen kan ophouden.

Veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen

Artikel 3.1.3.2

1. Vluchtwegen en nooduitgangen zijn vrij van obstakels en nooduitgangen kunnen te allen tijde worden geopend.
2. Deuren van nooduitgangen en deuren op het traject van de vluchtwegen zijn op eenvoudige wijze van binnen uit naar buiten toe te openen.
3. Deuren die een snelle doorgang belemmeren dienen niet als nooduitgang.
4. De vluchtwegen en nooduitgangen die bij het uitvallen van de verlichting slecht zichtbaar zijn, zijn voorzien van een adequate noodverlichting.
5. De vluchtwegen en de deuren en de poorten op het traject van de vluchtwegen en de nooduitgangen zijn gemarkeerd door signalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde.

Brandmelding en brandbestrijding

Artikel 3.1.3.3

1. In aanvulling op artikel 2.5.5. zijn op arbeidsplaatsen, afhankelijk van de aard van de arbeid die daar wordt verricht, de daaraan verbonden gevaren en het maximum aantal werknemers dat zich daar bevindt, voldoende passende brandbestrijdingsmiddelen en, waar nodig, branddetectoren en alarmsystemen aanwezig.

2. Niet-automatische brandbestrijdingsmiddelen zijn gemakkelijk bereikbaar en gemakkelijk te bedienen.
3. Niet-automatische brandbestrijdingsmiddelen zijn voorzien van een signalering die voldoet aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde. De signalering is duurzaam en op de juiste plaats aangebracht.

Noodverlichting

Artikel 3.1.3.4
Arbeidsplaatsen waar werknemers bij het uitvallen van het kunstlicht aan bijzondere gevaren zijn blootgesteld, zijn voorzien van adequate noodverlichting. Indien noodverlichting niet mogelijk is beschikken de werknemers over individuele verlichting.

Paragraaf 3.1.4
Inrichtingseisen

Vloeren, muren, plafonds van arbeidsplaatsen

Artikel 3.1.4.1
1. Vloeren van arbeidsplaatsen zijn zo veel mogelijk vrij van oneffenheden en gevaarlijke hellingen en zijn voorts zo veel mogelijk vast, stabiel en slipvrij.
2. Besloten ruimten waar arbeid wordt verricht zijn, rekening houdend met de aard van de werkzaamheden en de te leveren fysieke belasting, voldoende thermisch geïsoleerd.
3. Het oppervlak van vloeren, muren en plafonds van arbeidsplaatsen is zodanig dat deze ten behoeve van de hygiëne op de arbeidsplaats kunnen worden schoongemaakt en onderhouden.
4. Transparante of lichtdoorlatende wanden van arbeidsplaatsen zijn:
   a. duidelijk gemarkeerd en van veiligheidsmateriaal vervaardigd of
   b. op een zodanige wijze aangebracht dan wel afgeschermd dat de werknemers niet gewond kunnen raken.

Ramen en bovenlichtvoorzieningen van de ruimten

Artikel 3.1.4.2

1. Indien ramen, bovenlichtvoorzieningen en ventilatievoorzieningen geopend en gesloten kunnen worden, kan dit op veilige wijze geschieden. Zij kunnen tevens geregeld en vastgezet worden. In geopende stand mogen zij geen gevaar opleveren.
2. Ramen en bovenlichtvoorzieningen kunnen zonder gevaar worden schoongemaakt.

Deuren en poorten

Artikel 3.1.4.3

1. De plaats, het aantal en de afmeting van deuren, beweegbare hekken en andere doorgangen alsmede de materialen waarvan zij zijn vervaardigd, zijn afgestemd op de aard en het gebruik van de arbeidsplaats.
2. Op transparante deuren is op ooghoogte een markering aangebracht.
3. Klapdeuren zijn transparant of van transparante panelen voorzien.
4. Indien deuren of andere doorgangen beschikken over transparante of lichtdoorlatende oppervlakten zijn doeltreffende maatregelen genomen om te voorkomen dat werknemers door ongewild contact met die oppervlakten gewond raken.
5. Deuren en beweegbare hekken die uit of van hun geleidingen kunnen raken zijn tegen uitlichten of aflopen dan wel tegen vallen geborgd.
6. Automatische deuren en hekken functioneren zodanig dat zij geen gevaar opleveren. Ze zijn uitgerust met gemakkelijk herkenbare beveiligingen die voorkomen dat de werknemers gewond raken en ze kunnen ook met de hand worden geopend, tenzij ze bij inschakeling bij een stroomstoring automatisch opengaan.
7. In de onmiddellijke nabijheid van deuren, beweegbare hekken of andere doorgangen die hoofdzakelijk voor het verkeer van voertuigen of transportmiddelen zijn bestemd, bevinden zich, tenzij de doorgang voor voetgangers veilig is, afzonderlijke doorgangen voor voetgangers die duidelijk zichtbaar gemarkeerd en vrij van obstakels zijn.

Wegen en gevarenzones

Artikel 3.1.4.4

1. De verbindingswegen op de arbeidsplaats zijn zodanig gelegen en ingericht, dat zij op eenvoudige wijze, veilig en overeenkomstig hun bestemming door voetgangers en voertuigen of transportmiddelen kunnen worden gebruikt; voorkomen wordt dat werknemers die in de nabijheid van de verbindingswegen arbeid verrichten, gevaar lopen.
2. De afmeting van de verbindingswegen is afgestemd op het aantal gebruikers en de aard van de arbeid die in het bedrijf of de inrichting wordt verricht.
3. Indien op de verbindingswegen voertuigen of transportmiddelen worden gebruikt, zijn de nodige verkeersregels vastgesteld. Tevens is een veilige ruimte voor de voetgangers gewaarborgd of zijn andere doeltreffende maatregelen ter bescherming van de voetgangers genomen.
4. De voor voertuigen of transportmiddelen bestemde verbindingswegen zijn gelegen op voldoende afstand van deuren, poorten en doorgangen voor voetgangers.
5. Voor zover het gebruik of de inrichting van de arbeidsplaats zulks vereist, zijn de verbindingswegen duidelijk afgebakend.

Markering gevaarlijke plaatsen

Artikel 3.1.4.5

De plaatsen waar valgevaar of gevaar voor vallende voorwerpen voorkomt worden duidelijk gemarkeerd door signalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde. Alleen werknemers die beroepshalve of uit hoofde van hun functie deze plaatsen moeten betreden mogen daar worden toegelaten.

Voorkomen valgevaar

Artikel 3.1.4.6

1. Bij het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat is zo mogelijk een veilige steiger, stelling, bordes of werkvloer aangebracht of is het gevaar tegengegaan door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuningen of andere dergelijke voorzieningen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op arbeid, die op voldoend veilige wijze op een ladder, trap, ladderstelling of dergelijke kan worden verricht.
3. Indien de in het eerste lid genoemde voorzieningen niet of slechts ten dele kunnen

worden aangebracht of indien het aanbrengen of wegnemen daarvan grotere gevaren meebrengt dan de arbeid ter beveiliging waarvan zij zouden moeten dienen, zijn ter voorkoming van het gevaar voldoend sterke en voldoend grote vangnetten op doelmatige plaatsen en wijze aangebracht of worden doelmatige veiligheidsgordels met vanglijnen van voldoende sterkte gebruikt, dan wel worden andere technische middelen toegepast die ten minste eenzelfde mate van beveiliging van de in het eerste lid bedoelde arbeid geven. Daarbij hebben maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang boven maatregelen gericht op individuele bescherming.

Voorkomen gevaar van bewegende voorwerpen

Artikel 3.1.4.7

Het gevaar te worden getroffen door ongewild in beweging komende of vrijkomende voorwerpen, produkten, vloeistoffen of gassen, wordt zoveel mogelijk voorkomen en indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperkt.

Specifieke maatregelen voor roltrappen, rolpaden en laadplatforms

Artikel 3.1.4.8

1. Roltrappen en -paden functioneren veilig en zijn uitgerust met de noodzakelijke veiligheidsvoorzieningen, waaronder begrepen gemakkelijk herkenbare en toegankelijke noodstopvoorzieningen.
2. Laadplatforms en -hellingen zijn afgestemd op de afmetingen van de te vervoeren ladingen. Zij beschikken over ten minste één uitgang.
3. Laadplatforms met een lengte van meer dan 50 meter hebben aan beide zijden een uitgang, tenzij dat technisch niet mogelijk is.

Afmetingen en luchtvolume van ruimten; bewegingsruimte op de werkplek

Artikel 3.1.4.9

1. De afmetingen en het luchtvolume van de arbeidsplaats zijn zodanig dat de werknemer zonder gevaar voor de veiligheid, de gezondheid of het welzijn zijn arbeid kan verrichten.

2. Indien in verband met de aard van de arbeid niet aan het eerste lid kan worden voldaan, is in de nabijheid een andere open of besloten ruimte met voldoende bewegingsvrijheid voor de betrokken werknemers beschikbaar, waarvan de werknemers regelmatig gebruik mogen maken.

Paragraaf 3.1.5
Ontspanningsruimten en andere voorzieningen

Ontspanningsruimten

Artikel 3.1.5.1

1. In het bedrijf of de inrichting of in de directe nabijheid daarvan is een gemakkelijk toegankelijke ruimte beschikbaar waar de werknemers de pauzes kunnen doorbrengen. Deze ruimte is, gelet op het aantal werknemers, voldoende ruim bemeten en uitgerust met voldoende tafels en stoelen.
2. Een ruimte waarin de werknemers bloot staan aan vuil, stof of hoge temperatuur mag niet worden gebruikt als ruimte als bedoeld in het eerste lid.
3. In de ruimte, bedoeld in het eerste lid, zijn doeltreffende maatregelen genomen ter bescherming van de niet-rokers.

Nachtverblijven

Artikel 3.1.5.2

Voor werknemers, die gedurende de tijdsruimte, gelegen tussen het einde en het begin van de dagelijkse werktijd, plegen te verblijven in het bedrijf of de inrichting waar zij werkzaam plegen te zijn, is een nachtverblijf beschikbaar. Een nachtverblijf is adequaat ingericht en mag uitsluitend bestemd zijn voor personen van gelijk geslacht.

Kleedruimten

Artikel 3.1.5.3

1. Voor werknemers die speciale werkkleding moeten dragen zijn doelmatige, voldoende ruime, van stoelen of banken voorziene en naar seksen gescheiden kleedruimten beschikbaar; zij zijn gelegen in de nabijheid van de open of besloten

ruimten waar de arbeid pleegt te worden verricht.

2. Kleding die de werknemers tijdens de arbeid niet dragen, kan op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.
3. Indien de omstandigheden zulks vereisen kan de speciale werkkleding en de persoonlijke kleding van de werknemers gescheiden van elkaar, op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.

Doucheruimten en wasgelegenheden

Artikel 3.1.5.4

1. Indien werknemers bloot staan aan vuil of stof is een wasruimte met een voldoende aantal wasbakken aanwezig. De wasbakken worden zindelijk gehouden, zijn functioneel geplaatst en naar seksen gescheiden; ze beschikken over koud en zonodig warm stromend water.
2. Indien werknemers zodanig bloot staan aan vuil, stof of hoge temperaturen dat een reiniging van het lichaam nodig is die meer omvat dan die van handen en gezicht of zulks uit de aard van hun arbeid dan wel de zorg voor de gezondheid voortvloeit, is tevens een doucheruimte met een voldoende aantal douches aanwezig. De douches zijn voldoende ruim, doelmatig ingericht en naar seksen gescheiden; ze beschikken over warm en koud stromend water.
3. Indien de douche- of wasruimten en de kleedruimten zich niet in dezelfde ruimte bevinden, zijn deze onderling gemakkelijk bereikbaar.

Toiletten, urinoirs en wasbakken

Artikel 3.1.5.5

1. In een bedrijf of inrichting, waar werknemers werkzaam plegen te zijn, is voor de werknemers ten minste één toilet aanwezig.
2. In een bedrijf of inrichting, waar 10 of meer werknemers gelijktijdig werkzaam plegen te zijn, is voor iedere 15 of minder werknemers van hetzelfde geslacht ten minste één toilet aanwezig. Voor mannen mag voor een deel met urinoirs worden volstaan mits er ten minste één toilet voor iedere 25 of minder mannen aanwezig is.
3. De toiletten en urinoirs zijn doelmatig ingericht en goed geventileerd; zij bevinden zich in de nabijheid van de ruimten waar de werknemers hun werkzaamheden verrichten.
4. De toiletten zijn naar seksen gescheiden.

5. In of in de onmiddellijke nabijheid van de ruimten waarin de toiletten en urinoirs zich bevinden, zijn voldoende wasbakken aanwezig. De wasbakken zijn doelmatig geplaatst en beschikken over stromend water.
6. Toiletten, urinoirs en wasbakken worden zindelijk gehouden.

Eerste-hulpposten

Artikel 3.1.5.6

1. Indien de aard van de arbeid dan wel de daaraan verbonden gevaren dit noodzakelijk maakt zijn, in aanvulling op artikel 2.5.5., in het bedrijf of de inrichting voldoende eerste-hulpposten aanwezig.
2. In de eerste-hulpposten zijn duidelijk zichtbare instructies voor eerste hulp bij ongevallen aanwezig. Tevens is het landelijk alarmnummer (06-11) duidelijk zichtbaar in de eerste-hulppost aangebracht.
3. De eerste-hulpposten zijn voorzien van de noodzakelijke eerste-hulpuitrusting en gemakkelijk met brancards bereikbaar.
4. De eerste-hulpposten zijn voorzien van een signalering die voldoet aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde.

AFDELING 3.2

AANVULLENDE VOORSCHRIFTEN TIJDELIJKE EN MOBIELE BOUWPLAATSEN

Schakelbepaling

Artikel 3.2.1

Op een bouwplaats zijn naast de voorschriften van afdeling 3.1 tevens de voorschriften van deze afdeling van toepassing.

Algemene vereisten

Artikel 3.2.2

1. De bouwplaats is gemarkeerd en afgebakend.
2. Op de bouwplaats is voldoende drinkwater dan wel andere alcoholvrije drank beschikbaar.

Stabiliteit en stevigheid

Artikel 3.2.3

1. Bouwplaatsen die niet op de begane grond zijn gesitueerd zijn stabiel en stevig, waarbij rekening wordt gehouden met het aantal werknemers dat zich daar bevindt, de maximale belasting en de verdeling daarvan alsmede met externe invloeden. Zonodig zijn ten behoeve van de stabiliteit doeltreffende bevestigingsmiddelen aangebracht.
2. De stabiliteit en de stevigheid worden regelmatig en in ieder geval na iedere relevante verandering van de hoogte of de diepte van de in het eerste lid bedoelde bouwplaats doeltreffend gecontroleerd.

Elektrische installaties- en leidingen

Artikel 3.2.4

1. Elektrische installaties die voor de aanvang van de werkzaamheden reeds op de bouwplaats aanwezig zijn, worden geïdentificeerd, gecontroleerd en duidelijk gekenmerkt.
2. Bovengrondse elektriciteitsleidingen worden zoveel mogelijk buiten de bouwplaats om geleid dan wel spanningloos gemaakt. Indien dat niet mogelijk is, worden hekken of waarschuwingsborden geplaatst. Wanneer voertuigen onder elektriciteitsleidingen door moeten rijden worden beschermingen onder de leidingen aangebracht.
3. Ondergrondse elektriciteitsleidingen, leidingen voor andere distributiesystemen en kabels worden voor de aanvang van grondverzetwerkzaamheden geïdentificeerd. Doeltreffende maatregelen worden genomen om de gevaren voor de werknemers verbonden aan beschadiging van genoemde leidingen en kabels zoveel mogelijk te voorkomen.

Bouwketen

Artikel 3.2.5

P.M.

AFDELING 3.3

AANVULLENDE VOORSCHRIFTEN WINNINGSINDUSTRIEËN

Schakelbepaling en toepasselijkheid

Artikel 3.3.1

1. Op een arbeidsplaats in de winningsindustrie zijn naast de voorschriften van afdeling 3.1 tevens de voorschriften van deze afdeling van toepassing.
2. Deze afdeling is niet van toepassing op winningsindustrieën in de dagbouw met behulp van baggermaterieel.

Schriftelijke voorlichting

Artikel 3.3.2

1. Voor iedere arbeidsplaats in de winnigsindustrie zijn schriftelijke instructies opgesteld, waarin de regels zijn opgenomen die moeten worden nageleefd om de veiligheid en de gezondheid van de werknemers alsmede het veilig gebruik van de arbeidsmiddelen te garanderen. Deze instructies bevatten tevens aanwijzingen voor het gebruik van de noodapparatuur en de te volgen handelwijze in noodsituaties.
2. De instructies zijn op een goed toegankelijke plaats voor de werknemers beschikbaar.

Explosiepreventieplan

Artikel 3.3.3

In zones waar een explosiegevaar bestaat, zijn de benodigde maatregelen genomen om dat gevaar te voorkomen. Voor een dergelijke zone is een adequaat explosiepreventieplan opgesteld. De werkzaamheden worden met inachtneming van dit plan uitgevoerd.

Reanimatie-apparatuur en beschermingsplan

Artikel 3.3.4

1. In aanvulling op afdeling 8.2 zijn in zones waar gevaar voor verstikking, bedwel-

ming of vergiftiging bestaat, doelmatige reanimatie-apparaten beschikbaar. Op de arbeidsplaats in de winningsindustrie zijn voldoende werknemers aanwezig die deze apparaten kunnen bedienen.
2. De reanimatie-apparaten worden doelmatig onderhouden en opgeslagen.
3. In zones waar gevaar voor verstikking, bedwelming of vergiftiging bestaat, is een doelmatig beschermingsplan beschikbaar waarin is aangegeven welke preventieve maatregelen zijn genomen en op welke wijze aan het eerste en tweede lid is voldaan. De werkzaamheden worden met inachtneming van dit plan uitgevoerd.

Brandbeveiligingsplan

Artikel 3.3.5
Op de arbeidsplaats in de winningsindustrie is, in aanvulling op artikel 2.5.5, een doelmatig brandbeveiligingsplan beschikbaar waarin is aangegeven welke maatregelen zijn genomen om het ontstaan en de uitbreiding van branden te voorkomen, op te sporen en te bestrijden. De werkzaamheden worden met inachtneming van dit plan uitgevoerd.

Voorkomen instabiliteit

Artikel 3.3.6
1. Telkens voor de aanvang van werkzaamheden aan afgravings- of ontginningsfronten boven werkterreinen of verkeerswegen, wordt nagegaan of er geen instabiele massa's of rotsblokken zijn. Losse steenblokken worden zo nodig verwijderd.
2. Bij het ontginnen van fronten of steenhopen wordt gewaakt voor het ontstaan van instabiliteit.

AFDELING 3.4
AGRESSIE EN GEWELD

Schakelbepaling

Artikel 3.4.1
In benzinestations zijn naast de voorschriften van afdeling 3.1 tevens de voorschriften van deze afdeling van toepassing.

Algemene veiligheidseisen benzinestations

Artikel 3.4.2

1. Benzinestations zijn voorzien van:
   a. een inwerpgeldkluis;
   b. een optische dan wel akoestische alarminstallatie, tenzij het benzinestation is voorzien van een alarminstallatie als bedoeld in artikel 3.4.3, onder b;
   c. een verlichtingsinstallatie welke gedurende ten minste vijftien minuten na sluiting van het benzinestation dat benzinestation blijft verlichten.
2. Bij benzinestations, waar één of meer benzinepompen worden bediend door een aldaar werkzame persoon, is de toegangsdeur tot de winkel in het benzinestation ten minste aan de binnenzijde afsluitbaar.
3. Bij benzinestations, waar geen enkele benzinepomp wordt bediend door een aldaar werkzame persoon, is de toegangsdeur tot de winkel in het benzinestation voorzien van een op afstand bedienbaar elektronisch sluitingsmechanisme dat uitsluitend vanuit de winkel kan worden bediend.

Aanvullende veiligheidseisen voor benzinestations

Artikel 3.4.3

Voor benzinestations, waarvan de winkel tussen 21.00 uur en 06.00 uur geopend is, gelden in aanvulling op artikel 3.4.2 de navolgende voorschriften:

a. in de winkel in het benzinestation is ten minste één camera aanwezig die is aangesloten op een recorder, welke al dan niet met tijdsintervallen de camerabeelden opneemt;
b. het benzinestation is voorzien van een alarminstallatie welke langs telecommunicatieverbindingen zo nodig een alarmsignaal afgeeft bij een door Onze Minister van Justitie toegelaten alarmcentrale;
c. de plaats in de winkel in een benzinestation, waar de kassa zich bevindt, is omgeven door kogelwerend materiaal, dat ten minste voor een deel bestaat uit kogelwerend glas;
d. op het sluitingstijdstip van het benzinestation zijn ten minste twee personen ter plaatse aanwezig.

AFDELING 3.5

BIJZONDERE SECTOREN EN BIJZONDERE CATEGORIEËN WERKNEMERS

Paragraaf 3.5.1
Onderwijs

Ontspanningsruimten, leerlingen en studenten

Artikel 3.5.1.1

Artikel 3.1.5.1 is niet van toepassing op leerlingen respectievelijk studenten in onderwijsinrichtingen.

Paragraaf 3.5.2
Vervoer

Uitzonderingen voor vervoermiddelen

Artikel 3.5.2.1

1. Ten aanzien van luchtvaartuigen waarvoor vóór 1 januari 1997 een Nederlands of daaraan gelijk gesteld bewijs van luchtwaardigheid is afgegeven, gelden de artikelen 3.1.2.3, 3.1.2.4, 3.1.3.2, derde lid, 3.1.5.1, 3.1.5.2, 3.1.5.3, 3.1.5.4 en 3.1.5.5 niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.
2. Ten aanzien van zeeschepen die vóór 1 januari 1994 zijn gebouwd, gelden de artikelen 3.1.3.2, derde lid, 3.1.5.1, 3.1.5.3, 3.1.5.4 en 3.1.5.5 niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.
3. Onder gebouwde zeeschepen wordt verstaan: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Schepenbesluit 1965 of, voor zover het zeegaande vissersvaartuigen betreft, artikel 2 van het Vissersvaartuigenbesluit.
4. Ten aanzien van voertuigen op een openbare weg of spoor- of tramweg die vóór 1 januari 1994 zijn gebouwd, gelden de artikelen 3.1.3.2, derde lid, 3.1.5.1, 3.1.5.2, 3.1.5.3, 3.1.5.4 en 3.1.5.6 niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.
5. De artikelen 3.1.2.3, 3.1.2.4 en 3.1.3.2, derde lid, gelden niet op het in bedrijven of inrichtingen aanwezige rollende materieel van spoor- en tramwegondernemingen.

6. Artikel 3.1.5.6, tweede lid, tweede volzin, geldt niet ten aanzien van luchtvaartuigen.
7. De artikelen 3.1.2.3, 3.1.2.4, 3.1.5.2, tweede volzin en 3.1.5.6, tweede lid, tweede volzin, gelden niet op zeeschepen.
9. Artikel 3.1.5.5 geldt niet ten aanzien van voertuigen op een openbare weg of een spoor- of tramweg.

Paragraaf 3.5.3
Justitiële Rijksinrichtingen

Kleedruimten en enige andere voorzieningen

Artikel 3.5.3.1
De artikelen 3.1.5.1 tot en met 3.1.5.6 zijn niet van toepassing op arbeidsplaatsen in justitiële inrichtingen, die vóór 1 september 1990 als zodanig in gebruik waren in zoverre de naleving daarvan redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

Vluchtwegen en nooduitgangen

Artikel 3.5.3.2
De artikelen 3.1.3.1 en 3.1.3.2 zijn van toepassing op de in de justitiële inrichting door justitieel personeel, gedetineerden of jeugdige verrichte arbeid voor zover geen inbreuk wordt gemaakt op de orde, de veiligheid of de goede gang van zaken in de justitiële inrichting of het ongestoord verloop van de tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming of andere beperkingen die krachtens enige wet door de daartoe bevoegde autoriteiten zijn opgelegd. Daarbij worden in ieder geval zodanige technische en organisatorische maatregelen getroffen dat het justitieel personeel, de gedetineerden of jeugdigen zich in veiligheid kunnen stellen.

Paragraaf 3.5.4
Zwangere werkneemsters en werkneemsters tijdens de lactatie

Schakelbepaling

Artikel 3.5.4.1
In aanvulling op dit hoofdstuk gelden voor zwangere werkneemsters en werkneemsters tijdens de lactatie de in deze paragraaf genoemde voorschriften.

Rustruimten

Artikel 3.5.4.2
Voor zwangere werkneemsters en werkneemsters tijdens de lactatie is een adequate ruimte beschikbaar waarin gelegenheid is of onmiddellijk kan worden gemaakt voor het nemen van rust. In een zodanige ruimte is een deugdelijk, al of niet opvouwbaar bed of een deugdelijke rustbank beschikbaar.

TOELICHTING HOOFDSTUK 3

Inrichting arbeidsplaats

In hoofdstuk 3 worden algemene eisen gesteld aan alle arbeidsplaatsen in alle sectoren. De bepalingen zijn, met enige uitzonderingen daargelaten, nu ook van toepassing op vissersvaartuigen, de vervoers-, bouw- en landbouwsector. Dit in tegenstelling tot de bestaande Besluiten voor deze sectoren.

Voor het begrip arbeidsplaats wordt de definitie uit de EU-richtlijn arbeidsplaatsen aangehouden, die enigszins afwijkt van de algemene definitie in hoofdstuk 1. Hier is een arbeidsplaats: iedere plaats die bestemd is als lokatie voor werkplekken in gebouwen, op terreinen en plaatsen daarbuiten waar de werknemer toegang heeft, inclusief de gebruikte vervoermiddelen.
Voor de regelgeving voor de inrichting van arbeidsplaatsen hebben het VBF en het VBR model gestaan. Daarbij is uitgegaan van bijlagen van de EU-richtlijn, waarvan de meest vergaande per 1 januari 1996 voor alle werkgevers gaan gelden.

Toelichting per afdeling

3.1 Algemene voorschriften

Deze afdeling begint met het noemen van de definities voor elektrische installaties, gebruik van elektriciteit, scheider, aarder, hoogspanning en laagspanning.
De werkgever heeft algemene verplichtingen voor de veiligheid van arbeidsplaatsen betreffende de toegankelijkheid, het ontwerp, de bouw, de uitrusting, gebruik en onderhoud, alsmede de controle hierop. Ook staan er enkele bepalingen voor arbeidsplaatsen in de open lucht.

Voor elektrische installaties gelden stringentere regels dan in het bestaande Besluit. Naast de nodige maatregelen ter bescherming, beveiliging, signalering en controle, moeten er nu ook bijgewerkte schema's voorhanden zijn, waarin alle gegevens staan voor het veilig gebruik van elektrische installaties. In dit verband is van belang dat er materiaal gebruikt wordt volgens de NEN-normen. Relevant zijn hier de NEN-normen 1010, 1041, 4310 en 5237.
Werkzaamheden aan of in de buurt van elektrische installaties mogen alleen gedaan worden door deskundige, voldoende opgeleide en daartoe bevoegde werknemers.
Verder worden er voorschriften gegeven voor het werken aan installaties voor hoogspanning en laagspanning.

In geval van calamiteit moeten de werknemers gebruik kunnen maken van vluchtwegen en nooduitgangen. De eisen hierbij zijn, dat deze goed bereikbaar zijn en altijd open kunnen. Het vluchttraject moet duidelijk gemarkeerd zijn en zonodig voorzien van noodverlichting. Nooddeuren en deuren op vluchtwegen moeten van binnen naar buiten geopend kunnen worden.

Bij bestrijding en melding van brand moet rekening worden gehouden met de voorschriften van de regionale brandweer (zie ook de P-bladen 153 en 165).
De belangrijkste regels hierbij zijn :
- er zijn voldoende, passende en goed bereikbare brandbestrijdingsmiddelen aanwezig, zonodig aangevuld met detectoren en alarmsystemen;
- niet automatische brandbestrijdingsmiddelen zijn gemakkelijk bereikbaar, goed te bedienen en voorzien van duidelijke en duurzame signalering (zie hiervoor 8.3 over de veiligheids- en gezondheidssignalering);
- er zijn voldoende posters met eenvoudige, maar duidelijke instructies voor handelen bij ongevallen en brand.

In de paragraaf over de inrichtingseisen voor arbeidsplaatsen wordt een scala aan regels gegeven. Waar het gaat over vloeren, muren, plafonds, ramen, deuren en poorten betreft het vooral verbouw en nieuwbouw (zie de P-bladen 186 voor kantoorgebouwen en 75 voor trappen). De bepaling over uitzicht komen in het nieuwe arbo-besluit niet meer voor. Wel wordt de bepaling over daglicht gehandhaafd.
Verder worden er regels gegeven voor de aanleg en inrichting van wegen en gevarenzones en het markeren van gevaarlijke plaatsen. Ook zijn algemene voorschriften ter voorkoming van valgevaar en het gevaar van bewegende voorwerpen, en de specifieke voorschriften voor roltrappen, rolpaden en laadplatforms. Daarnaast zijn er bepalingen voor de afmetingen en luchtvolume van ruimten en bewegingsruimte op de werkplek.

De paragraaf met de regelgeving over de inrichting omvat:
- ontspanningsruimten;
- nachtverblijven;
- kleedruimten;
- doucheruimten en wasgelegenheden;
- toiletten, urinoirs en wasbakken;
- EHBO-posten.

Een nieuwe bepaling voor ontspanningsruimten is dat er een ruimte moet zijn voor niet-rokers (zie voor de inrichting van schaftruimten P-blad 57).

3.2 Aanvullende voorschriften tijdelijke en mobiele bouwplaatsen

Naast de voorschriften uit de hierbovenstaande afdeling gelden voor de bouwplaatsen enkele extra bepalingen over:

- het markeren en afbakenen van de bouwplaats;
- de aanwezigheid van drinkwater c.q. alcoholvrije drank;
- stabiliteit en stevigheid;
- elektrische installaties- en leidingen.

3.3 Aanvullende voorschriften winningsindustrieën

Hier worden extra bepalingen gegeven over:

- schriftelijke voorlichting;
- explosiepreventieplan;
- reanimatie-apparatuur en beschermingsplan;
- brandbeveiligingsplan;
- voorkomen van instabiliteit.

Het beschermingsplan is met name van toepassing op werkzaamheden waar kans bestaat op verstikking, bedwelming of vergiftiging.

Deze bepalingen in deze afdeling zijn niet van toepassing op de baggerwerkzaamheden.

3.4 Agressie en geweld

Nieuw in de arbowetgeving zijn de maatregelen ter bescherming van de werknemers van benzinestations. Deze stations moeten voorzien zijn van een inwerpgeldkluis en een adequate alarm- en verlichtingsinstallatie. Bij pompen met bediening moet de toegangsdeur aan de binnenzijde afsluitbaar zijn, bij zelfbedieningspompen moet de deur via afstandsbediening gesloten kunnen worden.
Verder geldt voor benzinestations die 's nachts geopend zijn dat er een camera-registratiesysteem aanwezig is, er directe verbinding is met een alarmcentrale, de kassa beschermd is met kogelvrij glas en dat er met ten minste twee personen wordt afgesloten.

3.5 Bijzondere sectoren en categorieën werknemers

De bepalingen voor ontspanningsruimten zijn niet van toepassing op leerlingen in het onderwijs.
Voor de vervoerssector worden bepalingen en uitzonderingen gegeven voor zeeschepen, vervoermiddelen op openbare weg en spoorwegen en vliegtuigen.
Voor justitiële inrichtingen van voor september 1990 zijn de bepalingen over ontspanningsruimten en andere voorzieningen niet van toepassing als naleving

redelijkerwijs niet opgelegd kan worden. De regels voor vluchtwegen en nooduitgangen zijn van kracht als dit geen inbreuk maakt op de gevangenhouding.
Voor zwangere werkneemsters geldt de extra bepaling dat de rustruimte voorzien moet zijn van (vouw)bed of rustbank (zie ook P-blad 179).

HOOFDSTUK 4
GEVAARLIJKE STOFFEN EN BIOLOGISCHE AGENTIA

AFDELING 4.1
TOEPASSELIJKHEID EN ALGEMENE VOORSCHRIFTEN

Toepasselijkheid

Artikel 4.1.1.
Op biologische agentia zijn uitsluitend de afdelingen 4.9 en 4.10 van toepassing; op thuiswerk is uitsluitend paragraaf 4.10.3 van toepassing.

Zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid

Artikel 4.1.2.
Indien op de arbeidsplaats stoffen aanwezig zijn die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kunnen opleveren, wordt de grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht genomen.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie

Artikel 4.1.3
1. Indien op de arbeidsplaats in verband met de aard van de werkzaamheden die daar worden uitgevoerd, stoffen plegen voor te komen, die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen worden ingedeeld in een of meer van de categorieën, bedoeld in artikel 34, tweede lid, van die wet, met uitzondering van de categorieën "voor het milieu gevaarlijk" en "carcinogeen", worden met betrekking tot die stoffen in de in artikel 4 van de wet bedoelde inventarisatie en evaluatie in ieder geval de volgende gegevens vermeld:
   a. met betrekking tot de identiteit:
      1° in geval van een enkelvoudige stof: de chemische naam of namen dan wel het CAS-nummer of het nummer waaronder de stof is opgenomen in de lijst van stoffen, vastgelegd in bijlage I bij de richtlijn nr. 67/548/EEG van

de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1967, betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (PbEG 196);

2° in geval van een meervoudige stof: de handelsnaam of namen, alsmede de chemische naam of namen en de gewichtspercentages van de component of componenten, die aanleiding geven tot de indeling van de stof in een of meer van de categorieën, bedoeld in artikel 34, tweede lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen;

b. de benaming van het gevaar of de gevaren van de stof;

c. de organisatorische eenheid of eenheden binnen het bedrijf of de inrichting, waar de stof pleegt voor te komen.

2. Bij ministeriële regeling kunnen met betrekking tot bij die regeling aangewezen stoffen, bedoeld in het eerste lid, gegevens worden vastgesteld, die in aanvulling op de gegevens, bedoeld in dat lid, eveneens in de inventarisatie en evaluatie worden vermeld.

Verpakking en etikettering

Artikel 4.1.4

1. Met betrekking tot de verpakking van een stof die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kan opleveren en de sluiting van die verpakking is artikel 35, eerste tot en met derde lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen van overeenkomstige toepassing.
2. Op de verpakking van een stof die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen wordt ingedeeld in een of meer van de categorieën, bedoeld in artikel 34, tweede lid, van die wet, worden de aanduidingen, die voor die stof bij en krachtens genoemde wet ten behoeve van de aflevering van die stof zijn voorgeschreven, opvallend en goed leesbaar vermeld, met uitzondering van de aanduidingen die betrekking hebben op de categorie "voor het milieu gevaarlijk".
3. Op de verpakking van een stof als bedoeld in het eerste lid, waarop artikel 34 van de Wet milieugevaarlijke stoffen niet van toepassing is, worden opvallend en goed leesbaar vermeld de naam van de stof en een aanduiding van de aard van het gevaar of de gevaren, verbonden aan die stof.
4. Dit artikel is niet van toepassing op bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Artikel 4.1.5

1. Indien stoffen aanwezig zijn, die vanwege de eigenschappen van die stoffen dan wel de omstandigheden waaronder die stoffen voorkomen, gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kunnen opleveren, zijn zodanige voorzieningen getroffen, dat het gevaar dat zich met betrekking tot die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
2. Bij het verrichten van arbeid met stoffen als bedoeld in het eerste lid zijn zodanige voorzieningen getroffen, dat het gevaar dat zich bij die arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden. De vorige volzin is van overeenkomstige toepassing bij het verrichten van arbeid aan, dan wel het verwijderen van reservoirs, installaties, verpakkingen of andere zaken, waarin zich stoffen dan wel restanten van die stoffen als bedoeld in die volzin bevinden.
3. Voorts zijn zodanige voorzieningen getroffen, dat in geval zich een ongewilde gebeurtenis als bedoeld in het eerste respectievelijk het tweede lid voordoet, de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.
4. In ruimten waarin de arbeid, bedoeld in de eerste volzin van het tweede lid, wordt uitgevoerd mogen stoffen in geen grotere hoeveelheden aanwezig zijn dan voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk is. Evenmin mogen in die ruimten meer werknemers aanwezig zijn dan noodzakelijk is.
5. Arbeid met of in de aanwezigheid van stoffen, mag slechts worden verricht door personen, die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeren en op het gebied van die arbeid over een zodanige basiskennis beschikken, dat zij voldoende in staat zijn de daaraan verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen.
6. Dit artikel is niet van toepassing op het aanwezig zijn, het gebruiken, opslaan of vernietigen van bestrijdingsmiddelen, noch op het verwijderen of vernietigen van lege verpakkingen van bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Bijzondere maatregelen ter voorkoming van ongewilde gebeurtenissen

Artikel 4.1.6

1. Indien op de arbeidsplaats stoffen aanwezig zijn die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen worden ingedeeld in één of meer van de categorieën "ontplofbaar", "zeer licht ontvlambaar", "licht ontvlambaar", "ontvlambaar", "zeer

vergiftig", "vergiftig" en "carcinogeen", bedoeld in artikel 34, tweede lid, van die wet, mag daar niet worden gerookt.

2. Indien op de arbeidsplaats stoffen aanwezig zijn die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen worden ingedeeld in één of meer van de categorieën, "zeer vergiftig", "vergiftig" en "carcinogeen", bedoeld in artikel 34, tweede lid, van die wet, mag die arbeidsplaats niet tevens als slaapplaats worden gebruikt en mag daar geen voedsel of drank worden genuttigd of bewaard.
3. Stoffen die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen worden ingedeeld in één of meer van de categorieën, "zeer vergiftig", "vergiftig" en "corrosief", bedoeld in artikel 34, tweede lid, van die wet, worden afgesloten bewaard zodat zij niet in handen van onbevoegden kunnen geraken.

Gevaar voor verstikking, bedwelming, vergiftiging, brand en explosie

Artikel 4.1.7

1. Indien kan worden vermoed, dat werknemers bij verblijf in een ruimte kunnen worden blootgesteld aan stoffen in een zodanige mate dat daardoor gevaar bestaat voor verstikking, bedwelming of vergiftiging, dan wel brand of explosie mag een werknemer zich niet in die ruimte begeven voordat uit een adequaat onderzoek is gebleken of dat gevaar zich voordoet.
2. Indien uit het in het eerste lid bedoelde onderzoek blijkt dat het daar bedoelde gevaar zich voordoet worden doeltreffende maatregelen genomen, zodat de werknemers die ruimte zonder gevaar voor verstikking, bedwelming of vergiftiging dan wel brand of explosie kunnen betreden en in geval het gevaar zich toch voordoet zij deze ruimte terstond kunnen verlaten. Indien dat niet mogelijk is, en het toch noodzakelijk is om die ruimte te betreden, dan mag dat alleen indien arbeidsmiddelen worden gebruikt die het desbetreffende gevaar niet kunnen veroorzaken en indien persoonlijke beschermingsmiddelen beschikbaar worden gesteld en worden gebruikt. Deze persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2. Zonodig worden de werknemers die de ruimte moeten betreden permanent van buitenaf geobserveerd.

Gasvrijverklaring tankschepen

Artikel 4.1.8

1. Bij ministeriële regeling aan te wijzen vormen van arbeid aan, om, in of op bij die regeling aan te wijzen tankschepen mogen pas verricht worden, indien een gasvrij-verklaring is afgegeven door een natuurlijke of rechtspersoon die in het bezit is van een certificaat "gasdeskundige".
2. Een certificaat "gasdeskundige" wordt op schriftelijke aanvraag verleend door Onze Minister of door een door hem aangewezen instelling. Bij die regeling wordt bepaald welke gegevens bij een schriftelijke aanvraag worden verstrekt.
3. Een certificaat "gasdeskundige" wordt verleend, indien de betrokken natuurlijke of rechtspersoon beschikt over voldoende deskundigheid ten aanzien van de gevaren die verbonden zijn aan het verrichten van arbeid aan, om, in of op tankschepen en van de wijze waarop die gevaren voorkomen of beperkt kunnen worden. Bij ministeriële regeling worden hieromtrent nadere regels gesteld.
4. Een certificaat "gasdeskundige" kan worden geweigerd, onder voorschriften verleend of verlengd, dan wel ingetrokken, indien gegronde vrees bestaat dan wel is gebleken dat niet of niet volledig wordt voldaan aan het bij of krachtens dit artikel bepaalde.
5. Voor de afgifte van een certificaat "gasdeskundige" is een bij ministeriële regeling vast te stellen vergoeding verschuldigd.
6. Dit artikel is niet van toepassing ten aanzien van tankschepen die zich buiten Nederland bevinden.

Schoonmaken tankschepen

Artikel 4.1.9

1. Het schoonmaken van bij ministeriële regeling aan te wijzen tankschepen geschiedt onder voortdurend toezicht van een in het bijzonder daarmee belast, ter zake kundig en ervaren persoon met inachtneming van door die persoon gegeven aanwijzingen.
2. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent het eerste lid.

Springstoffen

Artikel 4.1.10

1. Arbeid, waarbij stoffen worden gebruikt voor het springen van objecten of materialen, wordt verricht volgens een vooraf opgesteld springplan, dat is voorzien van een certificaat, waaruit blijkt dat het plan een deugdelijke beschrijving bevat van de uit te voeren werkzaamheden, de daaraan verbonden gevaren en van de wijze waarop deze gevaren zoveel mogelijk voorkomen of beperkt zullen worden.
2. Het certificaat wordt op schriftelijke aanvraag verleend door Onze Minister of door een door hem aangewezen natuurlijke of rechtspersoon. Het certificaat kan worden geweigerd of onder voorschriften worden verleend indien gegronde vrees bestaat dan wel is gebleken dat niet of niet volledig wordt voldaan aan het bij of krachtens dit artikel bepaalde.
3. Voor de afgifte van een certificaat is een bij ministeriële regeling vast te stellen vergoeding verschuldigd.
4. Een afschrift van het van een certificaat voorziene springplan wordt voorafgaand aan de desbetreffende werkzaamheden overgelegd aan het districtshoofd of een andere daartoe aangewezen ambtenaar. Het van een certificaat voorziene springplan is op de arbeidsplaats aanwezig en wordt desgevraagd getoond aan de ambtenaren, bedoeld in artikel 32 van de wet.
5. De in het eerste lid bedoelde werkzaamheden worden verricht onder voortdurend toezicht van een in het bijzonder daarmee belast, ter zake kundig en ervaren persoon met inachtneming van de door die persoon gegeven aanwijzingen.
6. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent dit artikel.

Arbeidshygiënisch regime

Artikel 4.1.11

1. Indien arbeid wordt verricht waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan stoffen, wordt in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, de aard, de mate en de duur van die blootstelling beoordeeld, teneinde de gevaren voor de werknemers te bepalen, tenzij vaststaat dat de desbetreffende stoffen, onder de gegeven omstandigheden, geen schade aan de gezondheid of hinder veroorzaken.
2. Doeltreffende maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat werknemers bij hun arbeid kunnen worden blootgesteld aan stoffen in zodanige mate, dat schade kan worden toegebracht aan hun gezondheid dan wel aan de werknemers hinder

kan worden veroorzaakt.

3. Ter naleving van het tweede lid zijn zodanige technische of organisatorische maatregelen genomen, dat het gevaar voor blootstelling zoveel mogelijk bij de bron daarvan wordt voorkomen, waaronder mede is begrepen het toepassen van stoffen, waarbij de werknemers, gelet op de eigenschappen van die stoffen, de aard van de arbeid, de werkmethoden en de werkomstandigheden, aan zo weinig mogelijk gevaar voor hun gezondheid worden blootgesteld dan wel waarbij aan de werknemers zo weinig mogelijk hinder wordt veroorzaakt.
4. Voor zover het op doeltreffende wijze voorkomen van blootstelling door het nemen van maatregelen als bedoeld in het derde lid redelijkerwijs niet mogelijk is en de blootstelling wordt veroorzaakt doordat de lucht op plaatsen, waar werknemers in verband met de arbeid verblijven wordt verontreinigd door die stoffen, wordt de verontreinigde lucht op doeltreffende wijze afgevoerd.
5. Voor zover het op doeltreffende wijze voorkomen van blootstelling door het nemen van maatregelen als bedoeld in het derde lid redelijkerwijs niet mogelijk is en de blootstelling op andere wijze dan in het vierde lid bedoeld wordt veroorzaakt, worden de volgende maatregelen genomen:
   a. de duur van de blootstelling is zoveel mogelijk beperkt;
   b. een stof is in geen grotere hoeveelheid aanwezig en het aantal blootgestelde werknemers is niet groter dan voor het verrichten van de arbeid strikt noodzakelijk is.
6. Voor zover het op doeltreffende wijze afvoeren van de verontreinigde lucht, bedoeld in het vierde lid, in verband met de aard van de arbeid of met de werkomstandigheden redelijkerwijs niet mogelijk is, worden de in het vijfde lid vermelde maatregelen genomen.
7. Bij ministeriële regeling worden met betrekking tot het eerste tot en met het zesde lid nadere regels gesteld.
8. Bij ministeriële regeling worden met betrekking tot in die regeling aangewezen stoffen waarden vastgesteld betreffende de grens, waarboven de concentratie of gemiddelde concentratie van die stoffen in de lucht op de arbeidsplaats, waaraan werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, niet mag uitgaan.
9. Bij overschrijding van een waarde als bedoeld in het achtste lid worden onverwijld doeltreffende maatregelen genomen om de concentratie terug te brengen tot beneden die waarde.
10. Zolang de maatregelen, bedoeld in het negende lid, nog niet volledig ten uitvoer zijn gelegd, dan wel niet tot een doeltreffende bescherming leiden, mag de arbeid alleen worden voortgezet, indien doeltreffende maatregelen zijn genomen om schade aan de gezondheid van de werknemers te voorkomen. Indien het daarbij gaat om het ter beschikking stellen en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen deze aan afdeling 8.2.

11. Dit artikel is niet van toepassing op:
    a. kankerverwekkende stoffen en processen als bedoeld in afdeling 4.2;
    b. vinylchloridemonomeer als bedoeld in afdeling 4.3;
    c. asbest en crocidoliet als bedoeld in afdeling 4.5;
    d. lood en loodwit als bedoeld in afdeling 4.7, en
    e. bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Ventilatie

Artikel 4.1.12

1. Indien op grond van artikel 4.1.11, vierde lid, verontreinigde lucht wordt afgevoerd, is gelijktijdig voldoende toevoer van niet-verontreinigde lucht gewaarborgd.
2. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld met betrekking tot het eerste lid. Deze regels kunnen onder meer betrekking hebben op:
    a. de kwaliteit van de lucht, die wordt toegevoerd;
    b. de luchtcirculatie- of luchtverversingssystemen dan wel luchtreinigingsapparatuur, die voor de toevoer van niet-verontreinigde lucht worden gebruikt, als ook de controle en het onderhoud van deze systemen of apparatuur.
3. Bij ministeriële regeling worden in het belang van de veiligheid of gezondheid gevallen aangewezen, waarin het recirculeren van lucht is verboden of slechts is toegestaan met inachtneming van de bij die regeling te stellen voorschriften.

Werken met zandsteen

Artikel 4.1.13

1. Het op een bouwplaats verwerken of bewerken van zandsteen mag uitsluitend geschieden door een daartoe door Onze Minister of door een door hem aangewezen rechtspersoon gecertificeerd bedrijf of inrichting, dat over een zodanige deskundigheid beschikt dat de werkzaamheden met zandsteen op een verantwoorde wijze worden uitgevoerd.
2. Het certificaat wordt op schriftelijke aanvraag verleend door Onze Minister of door de door hem aangewezen rechtspersoon. Het certificaat kan worden geweigerd of onder voorschriften worden verleend indien gegronde vrees bestaat dan wel is gebleken dat niet of niet volledig wordt voldaan aan dit artikel.
3. Voor de afgifte van een certificaat is een bij ministeriële regeling vast te stellen vergoeding verschuldigd.

4. Het certificaat is op de arbeidsplaats aanwezig en wordt desgevraagd getoond aan de ambtenaren, bedoeld in artikel 32 van de wet.
5. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent dit artikel.

AFDELING 4.2

VOORSCHRIFTEN VOOR HET WERKEN MET KANKERVERWEKKENDE STOFFEN EN PROCESSEN

Paragraaf 4.2.1
Definities en toepasselijkheid

Definitie kankerverwekkende stoffen en processen

Artikel 4.2.1.1

In deze afdeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

a. de richtlijn: de richtlijn nr. 90/394/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 28 juni 1990 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan carcinogene agentia op het werk (PbEG L 196);
b. kankerverwekkende stof:
   1° een enkelvoudige stof die moet worden geclassificeerd als een categorie 1 of 2 carcinogeen volgens de criteria van bijlage VI van de richtlijn nr. 67/548/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1967 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (PbEG 196), alsmede een stof als bedoeld in bijlage I van de richtlijn;
   2° een meervoudige stof die bestaat uit één of meer stoffen, bedoeld onder 1°, waarbij de concentratiegrens is vastgesteld in bijlage I van de richtlijn nr. 67/548/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1967 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (PbEG 196) en, voor zover het een stof betreft die in laatstbedoelde bijlage niet is opgenomen dan wel zonder concentratiegrens is opgenomen, een stof waarbij de concentratiegrens is vastgesteld in bijlage I van de richtlijn nr. 88/379/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschap-

pen van 7 juni 1988, betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lid-Staten inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten (PbEG L 187), alsmede een meervoudige stof als bedoeld in bijlage I van de richtlijn;

c. kankerverwekkend proces: een proces als bedoeld in bijlage I van de richtlijn, alsmede een stof die vrijkomt bij een proces als bedoeld in bijlage I van de richtlijn;

d. gevarenzone: plaats binnen een bedrijf of inrichting waar gevaar voor de gezondheid of veiligheid van werknemers bestaat als gevolg van blootstelling dan wel de mogelijkheid van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen en processen.

Toepasselijkheid

Artikel 4.2.1.2

1. Deze afdeling is niet van toepassing op vinylchloridemonomeer. Op werkzaamheden met vinylchloridemonomeer is afdeling 4.3 van toepassing.
2. Deze afdeling is niet van toepassing op asbest en crocidoliet als bedoeld in artikel 4.5.1.1. Op werkzaamheden met asbest en crocidoliet is afdeling 4.5 van toepassing.
3. Deze afdeling is niet van toepassing op de volgende meervoudige stoffen:
   a. geneesmiddelen als bedoeld in de Wet op de geneesmiddelenvoorziening;
   b. diergeneesmiddelen als bedoeld in de Diergeneesmiddelenwet;
   c. cosmetica als bedoeld in het Cosmeticabesluit (Warenwet);
   d. meervoudige stoffen in de vorm van afvalstoffen waarop de richtlijn nr. 75/442/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 15 juli 1975 betreffende afvalstoffen (PbEG L 194) of de richtlijn nr. 78/319/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 20 maart 1978 betreffende toxische en gevaarlijke afvalstoffen (PbEG L 84), van toepassing zijn;
   e. bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962;
   f. munitie en springstoffen die in de handel worden gebracht om door explosie of door een pyrotechnisch effect een beoogde uitwerking hebben;
   g. voedingsmiddelen en diervoeders in afgewerkte vorm, bestemd voor de eindgebruiker.

Paragraaf 4.2.2.
Schriftelijke beoordeling en vastlegging van gegevens

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie

Artikel 4.2.2.1

Indien arbeid wordt verricht waarbij werknemers als gevolg van hun werk worden of kunnen worden blootgesteld aan kankerverwekkende stoffen en processen, worden met betrekking tot deze stoffen of processen, die gelet op de aard van de bedrijvigheid met enige regelmaat aanwezig zijn of worden toegepast, in de in artikel 4 van de wet bedoelde inventarisatie en evaluatie in ieder geval de volgende gegevens opgenomen:

a. met betrekking tot de identiteit;
   1° in geval van een enkelvoudige stof: de chemische naam of namen dan wel het CAS-nummer of het nummer waaronder de stof is opgenomen in de lijst van stoffen, vastgelegd in bijlage I bij de richtlijn nr. 67/548/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1967 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (PbEG 196);
   2° in geval van een meervoudige stof: de handelsnaam of namen alsmede de chemische naam of namen en de gewichtspercentages van de component die aanleiding geeft tot indeling van de stof in de categorie carcinogeen;
   3° in geval van een proces: de beschrijving van het proces en de chemische naam van de stoffen die daarbij vrijkomen.
b. de reden waarom het gebruik van een kankerverwekkende stof dan wel het toepassen van een kankerverwekkend proces voor het verrichten van de arbeid strikt noodzakelijk is en vervanging technisch niet uitvoerbaar is;
c. een aanduiding van de organisatorische eenheid of eenheden binnen het bedrijf of de inrichting waar een kankerverwekkende stof pleegt voor te komen dan wel een kankerverwekkend proces pleegt te worden toegepast;
d. de benaming van het gevaar of de gevaren van de kankerverwekkende stof of het kankerverwekkende proces;
e. de hoeveelheid van de kankerverwekkende stof die per jaar pleegt te worden vervaardigd of gebruikt dan wel aanwezig pleegt te zijn in verband met de opslag respectievelijk de frequentie waarmee een proces per jaar pleegt te worden toegepast;
f. de soort arbeid die met de kankerverwekkende stof pleegt te worden verricht dan

wel waarbij het kankerverwekkende proces pleegt te worden toegepast;

g. het aantal werknemers dat aan een kankerverwekkende stof of proces pleegt te worden blootgesteld of kan worden blootgesteld;

h. de wijze waarop de onder g bedoelde werknemers aan een kankerverwekkende stof of proces plegen te worden blootgesteld of kunnen worden blootgesteld;

i. de maatregelen die zijn genomen ter naleving van het bepaalde bij of krachtens deze afdeling.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, beoordelen

Artikel 4.2.2.2

1. Voor alle arbeid waarbij werknemers aan kankerverwekkende stoffen of processen kunnen worden blootgesteld, worden, in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, de aard, de mate en de duur van mogelijke blootstelling beoordeeld, teneinde de gevaren voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers te kunnen bepalen. Bij de beoordeling wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met voorzienbare gebeurtenissen die kunnen leiden tot een aanzienlijke toename van de mate van blootstelling.
2. Met betrekking tot de aard van de mogelijke blootstelling wordt in ieder geval bepaald aan welke kankerverwekkende stoffen en processen werknemers worden of kunnen worden blootgesteld, in welke situaties blootstelling zich kan voordoen en op welke wijze blootstelling kan plaatsvinden.
3. Met betrekking tot de mate van blootstelling wordt in ieder geval bepaald wat het blootstellingsniveau is op de arbeidsplaats. Voor het doeltreffend vaststellen van het blootstellingsniveau wordt gebruik gemaakt van bestaande, geschikte meetmethodes voor kankerverwekkende stoffen, tenzij dit niveau door middel van andere methodes doeltreffend kan worden bepaald.
4. Bij de beoordeling, bedoeld in het eerste lid, wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de mogelijke versterkende effecten die al dan niet kankerverwekkende stoffen of processen op elkaar kunnen hebben.
5. Bij ministeriële regeling kunnen met betrekking tot het in dit artikel bepaalde nadere regels worden gesteld. Deze regels kunnen betrekking hebben op:
   a. de methoden waarmee het blootstellingsniveau, bedoeld in het tweede lid, doeltreffend wordt bepaald;
   b. het gebruik van bestaande geschikte meetmethoden voor blootstelling aan kankerverwekkende stoffen of processen;
   c. de wijze waarop meetresultaten worden beoordeeld en geregistreerd.

Lijst van werknemers

Artikel 4.2.2.3

1. Er wordt een lijst bijgehouden van werknemers die belast zijn met werkzaamheden, die blijkens de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2.2.2, gevaar opleveren voor de veiligheid en de gezondheid, onder vermelding van de blootstelling die zij hebben ondergaan indien hierover gegevens beschikbaar zijn.
2. Iedere werknemer heeft recht op inzage in de gegevens die in de lijst, bedoeld in het eerste lid, met betrekking tot hem zijn opgenomen.

Paragraaf 4.2.3.
Grenswaarden en voorkomen of beperken van blootstelling

Grenswaarden

Artikel 4.2.3.1

1. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld met betrekking tot de grenswaarden waarboven het blootstellingsniveau of het gemiddelde blootstellingsniveau van kankerverwekkende stoffen en stoffen die vrijkomen bij kankerverwekkende processen niet mag uitgaan.
2. Bij overschrijding van een waarde als bedoeld in het eerste lid worden onverwijld doeltreffende maatregelen genomen om die concentratie terug te brengen tot beneden die waarde.
3. Zolang de maatregelen, bedoeld in het tweede lid, nog niet volledig ten uitvoer zijn gelegd, dan wel niet tot een doeltreffende bescherming leiden, mag de arbeid alleen worden voortgezet indien doeltreffende maatregelen zijn genomen om schade aan de gezondheid van werknemers te voorkomen.

Voorkomen van blootstelling, vervangen

Artikel 4.2.3.2

Zodanige technische en organisatorische maatregelen zijn genomen dat het gevaar van blootstelling van werknemers aan kankerverwekkende stoffen en processen zoveel mogelijk bij de bron daarvan wordt voorkomen, met name door kankerverwekkende stoffen en processen, voor zover dit technisch uitvoerbaar is, te vervangen door stoffen dan wel processen, waarbij de werknemers, gelet op de eigenschappen van die stoffen of processen, de aard van de arbeid, de werkmethoden en de werk-

omstandigheden niet of minder aan gevaar voor hun veiligheid of gezondheid worden blootgesteld.

Voorkomen of beperken van blootstelling

Artikel 4.2.3.3

1. Voor zover uit de resultaten van de in artikel 4.2.2.2, eerste lid, bedoelde beoordeling blijkt dat er gevaar voor de gezondheid van de werknemers bestaat en dat het op doeltreffende wijze voorkomen van blootstelling door het nemen van maatregelen als bedoeld in artikel 4.2.3.2 technisch niet uitvoerbaar is, wordt het gevaar van blootstelling, voor zover dit technisch uitvoerbaar is bij de bron daarvan voorkomen of teruggebracht tot een niveau waarop geen schade aan de gezondheid kan optreden, met name door de produktie en het gebruik van kankerverwekkende stoffen of processen plaats te doen vinden in een gesloten systeem.
2. Indien het voorkomen van blootstelling of het terugbrengen van blootstelling tot een niveau waarop geen schade aan de gezondheid kan optreden, bedoeld in het eerste lid, technisch niet uitvoerbaar is worden kankerverwekkende stoffen op doeltreffende wijze aan de bron verwijderd, onder meer door plaatselijke afvoer van de lucht, zo nodig aangevuld door algemene ventilatie, waarbij gelijktijdig voldoende toevoer van niet-verontreinigde lucht is gewaarborgd, zonder dat hierbij gevaar ontstaat voor de volksgezondheid en het milieu.
3. Indien de in het tweede lid bedoelde maatregelen technisch niet uitvoerbaar zijn, worden maatregelen genomen om blootstelling van werknemers te beperken tot een zo laag mogelijk niveau als technisch uitvoerbaar is door zoveel mogelijk mens en bron te scheiden.
4. Wanneer het technisch niet uitvoerbaar is om de blootstelling van werknemers te voorkomen of te beperken tot een voldoende laag niveau door middel van de in het derde lid bedoelde maatregelen, worden aan werknemers die worden of kunnen worden blootgesteld persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld. Indien de werkzaamheden worden verricht met gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, mag dit niet blijvend op deze wijze geschieden en wordt de duur van het dragen daarvan voor ieder van deze werknemers tot het strikt noodzakelijke beperkt. De persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2.

Beperken van blootstelling

Artikel 4.2.3.4

In alle gevallen waarin arbeid wordt verricht waarbij werknemers als gevolg van hun werk kunnen worden blootgesteld aan kankerverwekkende stoffen of processen, worden de volgende maatregelen genomen om blootstelling van werknemers te voorkomen of te beperken tot een zo laag mogelijk niveau:

a. kankerverwekkende stoffen zijn in geen grotere hoeveelheid aanwezig en het aantal werknemers dat wordt of kan worden blootgesteld is niet groter dan voor het verrichten van de arbeid strikt noodzakelijk is;
b. de duur van de blootstelling wordt zoveel mogelijk beperkt;
c. de werknemers die worden of kunnen worden blootgesteld zijn voldoende vertrouwd met de aard van hun werkzaamheden en hebben voldoende kennis van de gevaren die aan de blootstelling zijn verbonden en van de voorzieningen die getroffen zijn of door hen moeten worden getroffen om die gevaren te voorkomen of te beperken;
d. bij de arbeid zijn de noodzakelijke hygiënische voorzieningen getroffen;
e. voorkomen wordt dat gevarenzones worden betreden door anderen dan de werknemers of andere personen, die de zones in verband met hun arbeid moeten betreden;
f. gevarenzones worden gemarkeerd door middel van waarschuwings- en veiligheidssignalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde;
g. zodanige voorzieningen zijn getroffen dat het gevaar dat zich bij de arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet zoveel mogelijk is vermeden;
h. zodanige voorzieningen zijn getroffen dat in geval zich bij de arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt;
i. gebruik wordt gemaakt van doeltreffende middelen voor veilig opslaan, hanteren en vervoeren van kankerverwekkende stoffen door gebruik van hermetisch gesloten en duidelijk zichtbaar gekenmerkte houders;
j. gebruik wordt gemaakt van doeltreffende middelen voor het veilig verzamelen, opslaan en verwijderen van afvalstoffen, met inbegrip van het gebruik van hermetisch gesloten en duidelijk zichtbaar gekenmerkte houders.

Hygiënische en persoonlijke beschermingsmaatregelen

Artikel 4.2.3.5

1. Aparte ruimten zijn ingericht, waar de werknemers zonder gevaar voor blootstelling kunnen eten en drinken.

2. Indien kans op blootstelling bestaat, wordt aan werknemers werkkleding ter beschikking gesteld, die voldoet aan afdeling 8.2, die door de werknemers bij de arbeid steeds wordt gedragen.
3. In aanvulling op artikel 3.1.5.3 wordt de werkkleding op een andere plaats opgeborgen dan de overige kleding.
4. In aanvulling op artikel 3.1.5.4 zijn voor de werknemers doelmatige sanitaire voorzieningen beschikbaar.
5. Persoonlijke beschermingsmiddelen worden volgens instructie op de daartoe aangewezen plaats bewaard en na ieder gebruik gecontroleerd. Deze persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2.

Onvoorziene toename van het blootstellingsniveau

Artikel 4.2.3.6

1. Indien zich een gebeurtenis voordoet die kan leiden tot een onvoorziene toename van het blootstellingsniveau, bedoeld in artikel 4.2.2.2, derde lid, worden de werknemers onverwijld hierover ingelicht en wordt er zorg voor gedragen dat zij zich verwijderen uit de gevarenzone.
2. Indien zich een onvoorziene toename van het blootstellingsniveau voordoet wordt de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, worden de belanghebbende werknemers onmiddellijk in kennis gesteld van de oorzaken, de hoogte van het blootstellingsniveau en van de maatregelen die worden genomen om de oorzaken weg te nemen en blootstelling zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken.
3. Indien zich een onvoorziene toename van het blootstellingsniveau voordoet mogen uitsluitend de werknemers of andere personen, belast met de uitvoering van de noodzakelijke herstelwerkzaamheden, met gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, die voldoen aan afdeling 8.2, de gevarenzone betreden. Deze werknemers en andere personen mogen niet langer dan strikt noodzakelijk voor het herstel van de normale toestand in de desbetreffende zone aanwezig zijn.
4. Voorkomen wordt dat anderen dan de in het derde lid bedoelde personen de gevarenzones betreden.

Paragraaf 4.2.4
Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Onderzoek

Artikel 4.2.4.1

1. Iedere werknemer die voor de eerste keer wordt belast met werkzaamheden die, blijkens de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2.2.2, gevaar kunnen opleveren voor de veiligheid en gezondheid, wordt, in aanvulling op artikel 24a van de wet, in de gelegenheid gesteld om vóór de aanvang van die werkzaamheden een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.
2. Indien bij een werknemer een afwijking wordt geconstateerd, die het gevolg zou kunnen zijn van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen of processen, worden werknemers, die op soortgelijke wijze zijn blootgesteld tussentijds in de gelegenheid gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.
3. Op verzoek van de werkgever of de betrokken werknemer wordt het arbeidsgezondheidskundig onderzoek opnieuw uitgevoerd. De resultaten van het hernieuwde onderzoek treden in de plaats van het daaraan voorafgaande.
4. Een werknemer als bedoeld in het eerste lid wordt geïnformeerd over de wijze waarop hij na beëindiging van de blootstelling in de gelegenheid wordt gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.

Uitvoering en inhoud van onderzoek

Artikel 4.2.4.2

1. Een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 4.2.4.1 wordt uitgevoerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld in artikel 2.4.8 is afgegeven.
2. De arbodienst heeft recht op inzage in de in artikel 4.2.2.3 bedoelde lijst van blootgestelde werknemers. Hem staan voorts alle gegevens ter beschikking die hij nodig heeft om de blootstelling van de werknemers aan kankerverwekkende stoffen en processen te kunnen beoordelen en te kunnen adviseren over de periodiciteit en inhoud van het periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek, bedoeld in artikel 4.2.4.1, de te nemen preventieve maatregelen dan wel persoonlijke beschermende maatregelen.
3. Het arbeidsgezondheidskundig onderzoek vindt plaats met inachtneming van de praktische aanbevelingen, opgenomen in bijlage II bij de richtlijn.

Dossiers en registratie

Artikel 4.2.4.3

1. De arbodienst houdt van iedere werknemer, die een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 4.2.4.1 heeft ondergaan, een persoonlijk medisch dossier bij.
2. Iedere werknemer heeft recht op inzage in het hem betreffende medisch dossier.
3. De resultaten van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek worden, voorzien van een toelichting, in statistische, niet tot individuen herleidbare vorm, ter kennis gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers.
4. De resultaten van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek worden in passende vorm geregistreerd en voor iedere werknemer tot ten minste 40 jaar na beëindiging van diens blootstelling aan kankerverwekkende stoffen of processen bewaard, evenals de in artikel 4.2.2.3 bedoelde lijst van blootgestelde werknemers.
5. In geval de werkzaamheden in het bedrijf of de inrichting van de werkgever gedurende de termijn van 40 jaar, bedoeld in het vierde lid, worden gestaakt, worden de in het vierde lid bedoelde documenten overgedragen aan het districtshoofd.

AFDELING 4.3

VINYLCHLORIDEMONOMEER

Definities

Artikel 4.3.1

In het bij of krachtens deze afdeling bepaalde wordt verstaan onder:

a. arbeid met vinylchloridemonomeer: vinylchloridemonomeer vervaardigen, terugwinnen, opslaan, afvullen, vervoeren of op andere wijze gebruiken dan wel vinylchloridemonomeer omzetten in vinylchloridepolymeer;
b. arbeidszone: de vaste plaats of plaatsen die een werknemer inneemt bij het verrichten van arbeid met vinylchloridemonomeer, met inbegrip van de ten behoeve van die arbeid tussen die plaatsen af te leggen weg.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, meten

Artikel 4.3.2

1. Gedurende arbeid met vinylchloridemonomeer wordt in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, de concentratie daarvan in de lucht van de arbeidszone op continue, permanent sequentiële of discontinue wijze gemeten.
2. Metingen worden op continue of permanent sequentiële wijze verricht, indien vinylchloridemonomeer binnen de arbeidszone in vinylcholoridepolymeren wordt omgezet en de arbeidszone zich in een gebouw bevindt.

Meetpunt

Artikel 4.3.3.

Het meetpunt of de meetpunten is respectievelijk zijn zodanig gekozen, dat de gemeten concentraties van vinylchloridemonomeer zo representatief mogelijk en in geen geval te laag zijn voor de mate waarin een werknemer mag worden geacht in zijn arbeidszone aan vinylchloridemonomeer te worden blootgesteld.

Meetinstrumenten

Artikel 4.3.4.

1. De metingen worden verricht met behulp van instrumenten die ten minste een derde van de in artikel 4.3.6, eerste lid, eerste volzin, genoemde grenswaarde betrouwbaar kunnen registreren. De instrumenten worden regelmatig geijkt overeenkomstig methoden, voorgeschreven door de algemeen erkende regelen der techniek.
2. Voor zover metingen worden verricht met behulp van instrumenten die niet uitsluitend de concentratie van vinylchloridemonomeer registreren, wordt de uitkomst beschouwd als totale registratie van vinylchloridemonomeer.

Resultaten van metingen

Artikel 4.3.5

De uitkomsten van metingen als bedoeld in artikel 4.3.2 worden schriftelijk vastgelegd met vermelding van de plaatsen en de tijdvakken waarop zij betrekking hebben.

De uitkomsten worden, op hun verzoek, ter beschikking van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers gesteld. De gegevens worden ten minste drie jaar bewaard.

Grenswaarde

Artikel 4.3.6

1. De gemiddelde uitkomst van continue of permanent sequentieel verrichte metingen mag, telkens berekend over een periode van een jaar, de grenswaarde van 3 ppm (delen per miljoen) niet overschrijden. De berekeningswijze geschiedt volgens de methode van het rekenkundig gemiddelde.
2. Van discontinu verrichte metingen is het aantal zodanig, dat met een statistische waarschijnlijkheid van ten minste 95% kan worden aangenomen dat de in het eerste lid genoemde grenswaarde niet zal worden overschreden. De berekeningswijze geschiedt volgens de methode van het rekenkundig gemiddelde. De uitkomst van zodanige metingen wordt beoordeeld met inachtneming van de hypothesen en berekeningen, neergelegd in bijlage I, onder 2, 3 en 4, van de richtlijn nr. 78/197/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 juni 1978 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lid-Staten inzake de bescherming van de gezondheid van werknemers die aan vinylchloridemonomeer zijn blootgesteld (PbEG L 197). De gemiddelde uitkomst van de metingen mag, telkens berekend over een periode van een jaar, de in het eerste lid genoemde grenswaarde niet overschrijden.
3. Indien op grond van metingen over een kortere periode dan een jaar, met toepassing van de punten 2, 3 en 4, van de in het tweede lid genoemde bijlage, kan worden aangenomen dat de in het eerste lid genoemde grenswaarde zal worden overschreden, worden onmiddellijk voorzieningen getroffen om de concentratie van vinylchloridemonomeer te beperken. Daarna wordt opnieuw gemeten. Het treffen van voorzieningen als bedoeld in de eerste volzin mag eerst worden beëindigd, indien de in het eerste lid, genoemde grenswaarde blijkens nieuwe metingen niet zal worden overschreden.
4. Voor het berekenen van de uitkomsten, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, worden de uitkomsten buiten beschouwing gelaten van metingen, verricht tijdens een periode waarin een als abnormaal te beschouwen concentratie als bedoeld in artikel 4.3.7 optreedt.

Bewakingssysteem

Artikel 4.3.7

1. In de arbeidszone is voorzien in een deugdelijk bewakingssysteem dat in werking moet zijn gedurende de arbeidstijd en dat waarschuwt zodra in de lucht van de arbeidszone een concentratie van vinylchloridemonomeer optreedt die, gelet op de aard van de arbeid, als abnormaal te beschouwen is. Een concentratie is als abnormaal te beschouwen als deze gelijk is aan of hoger is dan 30 ppm gemiddeld over twee minuten, 20 ppm gemiddeld over 20 minuten of 15 ppm gemiddeld over één uur.
2. In geval van een als abnormaal te beschouwen concentratie als bedoeld in het eerste lid worden onmiddellijk voorzieningen getroffen om de oorzaak van die concentratie te achterhalen en deze tot een normale concentratie terug te brengen.
3. Van een abnormale concentratie als bedoeld in het eerste lid worden de datum alsmede de tijdstippen van begin en einde schriftelijk vastgelegd. Deze gegevens worden ten minste drie jaar bewaard.

Voorkomen of beperken van blootstelling

Artikel 4.3.8

1. Alle maatregelen die redelijkerwijs mogelijk zijn, worden genomen ter voorkoming van verontreiniging door vinylchloridemonomeer in de lucht van de plaats of plaatsen, die een werknemer inneemt bij het reinigen, onderhouden of herstellen van technische apparatuur waarmee arbeid met vinylchloridemonomeer wordt verricht.
2. Indien ondanks de genomen maatregelen het voorkomen van de verontreiniging niet mogelijk is, wordt bij de in het eerste lid bedoelde werkzaamheden een zodanige werkwijze toegepast en vindt een zodanige afzuiging of verversing van lucht plaats, dat de concentratie van vinylchloridemonomeer op de in het eerste lid bedoelde plaats of plaatsen zo gering mogelijk is. De verontreinigde lucht wordt op veilige wijze afgevoerd of onschadelijk gemaakt.

Lijst met blootstellingsgegevens

Artikel 4.3.9

Zolang een werknemer aan een bedrijf of inrichting verbonden is voor het verrichten van arbeid met vinylchloridemonomeer, wordt op een lijst aantekening gehouden van gegevens over de aard van die arbeid en over de duur van zijn blootstelling aan

vinylchloridemonomeer. De gegevens worden de werknemer op diens verzoek ter inzage verstrekt. De lijst wordt ten minste dertig jaar bewaard.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Artikel 4.3.10
In de gevallen waarin de concentratie van vinylchloridemonomeer, die zich bevindt in de lucht van een arbeidszone, gelijk is aan of hoger is dan een van de in artikel 4.3.7 genoemde waarden, alsmede in de gevallen waarin tijdens werkzaamheden aan technische apparatuur waarmee arbeid met vinylchloridemonomeer wordt verricht, de concentratie daarvan gelijk is aan of hoger is dan 8 ppm gemiddeld over één uur, worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld en gebruikt. Deze persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2.

AFDELING 4.4

BENZEEN

Benzeenverbod

Artikel 4.4.1
1. Het gebruik van benzeen of van een produkt, waarvan het gehalte aan benzeen meer dan 1 volume-procent bedraagt, als oplos-, reinigings- of verdunningsmiddel is niet toegestaan, tenzij zulks geschiedt in een gesloten systeem of op een andere wijze waardoor in ten minste gelijke mate bescherming tegen het vergiftigingsgevaar wordt geboden.
2. Indien van benzeen of van een produkt als bedoeld in het eerste lid gebruik wordt gemaakt anders dan als oplos-, reinigings- of verdunningsmiddel, wordt dit zoveel mogelijk uitgevoerd in een gesloten systeem.
3. Het eerste en het tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van tetrachloorkoolstof, pentachloorethaan en 1.1.2.2. tetrachloorethaan alsmede ten aanzien van een produkt waarvan het gehalte aan een van de vorengenoemde stoffen meer dan 1 volume-procent bedraagt.
4. Voor zover het gebruik van benzeen, van tetrachloorkoolstof, pentachloorethaan en 1.1.2.2. tetrachloorethaan op grond van dit artikel is toegestaan, is daarop afdeling 4.2 van toepassing.

AFDELING 4.5.

ASBEST

Paragraaf 4.5.1
Definities

Definitie asbest en crocidoliet

Artikel 4.5.1.1

1. In deze afdeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
   a. asbest: stoffen die één of meer van de volgende vezelachtige silicaten bevatten:
      - actinoliet (Cas-nummer 77536-66-4);
      - amosiet (Cas-nummer 12172-73-5);
      - anthofylliet (Cas-nummer 77536-67-5);
      - chrysotiel (Cas-nummer 12001-29-5);
      - tremoliet (Cas-nummer 77536-68-6);

   b. crocidoliet: stoffen die het vezelachtige silicaat crocidoliet (Cas-nummer 12001-28-4) bevatten;
   c. asbesthoudende produkten: produkten die één of meer van de onder a genoemde vezelachtige silicaten bevatten;
   d. crocidoliethoudende produkten: produkten die het onder b genoemde vezelachtige silicaat bevatten;
   e. vezel: een deeltje dat langer is dan 5 micrometer, een breedte heeft van minder dan 3 micrometer en een lengte/breedteverhouding van meer dan 3/1.
2. Stoffen of produkten, die zowel één of meer van de in het eerste lid onder a genoemde vezelachtige silicaten bevatten als het in het eerste lid onder b genoemde vezelachtige silicaat, worden voor de toepassing van dit besluit aangemerkt als crocidoliet respectievelijk als crocidoliethoudende produkten.

Paragraaf 4.5.2
Verbodsbepalingen

Spuitverbod

Artikel 4.5.2.2
Het is verboden asbest dan wel asbesthoudende produkten en crocidoliet dan wel crocidoliethoudende produkten te verspuiten.

Crocidolietverbod

Artikel 4.5.2.3
1. Het is verboden crocidoliet dan wel crocidoliethoudende produkten te bewerken.
2. Het is verboden crocidoliet dan wel crocidoliethoudende produkten te verwerken.
3. Het is verboden crocidoliet dan wel crocidoliethoudende produkten in voorraad te houden.

Uitzonderingen op het crocidolietverbod

Artikel 4.5.2.4
1. Artikel 4.5.2.3 geldt niet ten aanzien van:
   a. het uitvoeren van laboratorium-onderzoek aan crocidoliet en crocidoliethoudende produkten;
   b. de opslag en verwerking van crocidoliethoudend afval.
2. Artikel 4.5.2.3, eerste lid, geldt niet ten aanzien van:
   a. het maken van aanboringen dan wel het uitvoeren van reparatie- of onderhoudswerkzaamheden aan crocidoliet en crocidoliethoudende produkten;
   b. het slopen van gebouwen, constructies, apparaten, installaties en transportmiddelen waarin crocidoliet dan wel crodidoliethoudende produkten is respectievelijk zijn verwerkt en het verwijderen van crocidoliet of crocidoliethoudende produkten hieruit.
3. Artikel 4.5.2.3, derde lid, geldt niet ten aanzien van het ten behoeve van doorvoer naar een andere EG-Lid-Staat in voorraad houden van crocidoliet en crocidoliethoudende produkten.
4. Op de in het eerste lid, de in het tweede lid onder a en de in het derde lid omschreven werkzaamheden is paragraaf 4.5.6 van toepassing.

5. Op de in het tweede lid onder b omschreven werkzaamheden is paragraaf 4.5.5 van toepassing.

Asbestverbod

Artikel 4.5.2.5

1. Het is verboden asbest dan wel asbesthoudende produkten te bewerken.
2. Het is verboden asbest dan wel asbesthoudende produkten te verwerken.
3. Het is verboden asbest dan wel asbesthoudende produkten in voorraad te houden.

Uitzonderingen op het asbestverbod

Artikel 4.5.2.6

1. Artikel 4.5.2.5 geldt niet ten aanzien van:
   a. het monteren, vervaardigen en in voorraad houden van asbestbevattende frictiematerialen, voor zover deze handelingen betrekking hebben op:
      1° de in de artikelen 2, tweede lid, 4 en 5 van het Besluit asbestvrije frictiematerialen Wet milieugevaarlijke stoffen omschreven situaties;
      2° motorrijtuigen met een toegelaten massa groter dan 3500 kilogram;
      3° motorrijtuigen met een toegelaten snelheid lager dan 50 kilometer per uur;
   b. het uitvoeren van laboratorium-onderzoek aan asbest en asbesthoudende produkten;
   c. de opslag en verwerking van asbesthoudend afval.
2. Artikel 4.5.2.5, eerste lid, geldt niet ten aanzien van:
   a. het maken van aanboringen dan wel het uitvoeren van reparatie- of onderhoudswerkzaamheden aan asbest en asbesthoudende produkten;
   b. het slopen van gebouwen, constructies, apparaten, installaties en transportmiddelen waarin asbest dan wel asbesthoudende produkten is respectievelijk zijn verwerkt en het verwijderen van asbest of asbesthoudende produkten hieruit.
3. Artikel 4.5.2.5, derde lid, geldt niet ten aanzien van het ten behoeve van doorvoer naar een andere EEG-Lid-Staat in voorraad houden van asbest en asbesthoudende produkten.
4. Op de in het eerste lid, het tweede lid onder a, en het derde lid omschreven werkzaamheden zijn de paragrafen 4.5.3 en 4.5.4 van toepassing.
5. Op de in het tweede lid onder b omschreven werkzaamheden is paragraaf 4.5.5 van toepassing.

Paragraaf 4.5.3.
Voorschriften voor het werken met asbest en asbesthoudende produkten

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, beoordelen

Artikel 4.5.3.1

1. Bij arbeid waarbij gevaar voor blootstelling van werknemers aan asbeststof bestaat wordt in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, de aard, de mate en de duur van de blootstelling beoordeeld, teneinde de gevaren voor de werknemers te kunnen bepalen.
2. De beoordeling wordt, in aanvulling op artikel 4 van de wet, herzien, indien er redenen zijn om aan te nemen dat de uitgevoerde beoordeling onjuist is.
3. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt de gelegenheid gegeven een oordeel kenbaar te maken over een beoordeling en over de resultaten daarvan.

Gevolgen beoordeling

Artikel 4.5.3.2

De voorschriften van deze paragraaf gelden, indien uit de beoordeling, bedoeld in artikel 4.5.3.1, eerste en tweede lid, blijkt dat de concentratie van asbeststof in de lucht, waaraan werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, lager is dan één van de navolgende actieniveaus:

a. 0,10 vezel per cm3, berekend of gemeten over een referentieperiode van acht uur;
b. een gecumuleerde dosis van 6,00 vezeldagen per cm3, berekend of gemeten over een periode van drie maanden.

Voorkomen of beperken van blootstelling

Artikel 4.5.3.3

1. De concentratie van asbeststof in de lucht wordt zo laag mogelijk gehouden.
2. Ter naleving van het eerste lid worden de volgende maatregelen genomen:
   a. de hoeveelheid asbest of asbesthoudende produkten die in ieder afzonderlijk geval wordt gebruikt, wordt beperkt tot de kleinste hoeveelheid, die redelijkerwijs mogelijk is;
   b. het vrijkomen van asbeststof in de lucht wordt voorkomen; indien dit redelijkerwijs niet mogelijk is, wordt het stof zo dicht mogelijk bij de emissiebron

verwijderd;

c. het aantal werknemers dat aan asbeststof wordt of kan worden blootgesteld, is zo klein mogelijk;
d. gebouwen, installaties en uitrustingen die dienen voor het bewerken of het verwerken van asbest of van asbesthoudende produkten worden zoveel mogelijk vrij van stof gehouden;
e. asbest als grondstof wordt opgeborgen en vervoerd in een daartoe geschikte en gesloten verpakking;
f. afvalstoffen, ontstaan als gevolg van het bewerken of verwerken van asbest of van asbesthoudende produkten, worden zo spoedig mogelijk verzameld en afgevoerd in een daartoe geschikte en gesloten verpakking, voorzien van een etiket met de duidelijke en goed leesbare vermelding dat het asbest bevat;
g. bij het uitvoeren van reparatie- of onderhoudswerkzaamheden worden geen elektrisch of pneumatisch aangedreven verspanende werktuigen met een toerental hoger dan 100 omwentelingen per minuut of met een lineaire zaagsnelheid groter dan 25 meter per minuut gebruikt.

Grenswaarde

Artikel 4.5.3.4

1. De concentratie van asbeststof in de lucht mag de grenswaarde van 0,30 vezel per cm3, vastgesteld, berekend of gemeten over een referentieperiode van acht uur, niet overschrijden.
2. Bij overschrijding van de in het eerste lid genoemde grenswaarde worden zo spoedig mogelijk doeltreffende maatregelen genomen om de concentratie terug te brengen tot beneden die waarde. Nadat de maatregelen zijn genomen wordt de concentratie gemeten overeenkomstig het bepaalde krachtens artikel 4.5.4.3, tweede lid. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt de gelegenheid gegeven een oordeel over de in de eerste volzin bedoelde maatregelen kenbaar te maken en vervolgens kennis gegeven van de resultaten van de metingen.
3. Zolang de in het tweede lid bedoelde maatregelen om de concentratie terug te brengen nog niet volledig ten uitvoer zijn gelegd, dan wel niet tot een doeltreffende bescherming leiden, mag de arbeid in de desbetreffende zone alleen worden voortgezet, indien de betrokken werknemers doeltreffend zijn beschermd tegen blootstelling aan asbeststof.
4. Wanneer de blootstelling van de werknemers aan asbeststof redelijkerwijs niet met andere middelen kan worden beperkt dan met behulp van persoonlijke beschermingsmiddelen, mag dit niet bij voortduring op deze wijze geschieden en wordt

de duur van het dragen daarvan voor iedere werknemer tot het strikt noodzakelijke beperkt. Deze persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2.

Gevallen waarin overschrijding grenswaarde kan worden verwacht

Artikel 4.5.3.5

1. Indien, gelet op de aard van de werkzaamheden, overschrijding van de in artikel 4.5.3.4, eerste lid, genoemde grenswaarde kan worden verwacht en technische maatregelen ter beperking van de blootstelling van de werknemers redelijkerwijs niet uitvoerbaar zijn, mag tot het verrichten van deze werkzaamheden slechts worden overgegaan, indien doeltreffende maatregelen zijn genomen ter bescherming van de betrokken werknemers en de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers de gelegenheid is gegeven een oordeel over die maatregelen te geven.
2. Tot de maatregelen, bedoeld in het eerste lid, behoren in ieder geval:
   a. het ter beschikking stellen van persoonlijke beschermingsmiddelen, die voldoen aan afdeling 8.2, waarbij de duur van het dragen tot het strikt noodzakelijke wordt beperkt;
   b. het aanbrengen van waarschuwingsborden, welke voldoen aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde, ter aanduiding dat een overschrijding van de in artikel 4.5.3.4, eerste lid, genoemde grenswaarde kan worden verwacht.

Paragraaf 4.5.4
Aanvullende voorschriften voor het werken met asbest en asbesthoudende produkten

Schakelbepaling

Artikel 4.5.4.1

Indien uit de beoordeling, bedoeld in artikel 4.5.3.1, eerste en tweede lid, blijkt dat de concentratie van asbeststof in de lucht, waaraan werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, gelijk is aan dan wel hoger is dan de beide in artikel 4.5.3.2 genoemde actieniveaus gelden naast de voorschriften van paragraaf 4.5.3 tevens die van deze paragraaf.

Melding

Artikel 4.5.4.2

1. Aan het districtshoofd wordt schriftelijk gemeld:
   a. de soorten asbest of asbesthoudende produkten alsmede de hoeveelheden van ieder van deze soorten of produkten, die worden gebruikt, bewerkt of verwerkt;
   b. de werkzaamheden die met asbest of asbesthoudende produkten worden verricht alsmede de werkmethoden;
   c. de vervaardigde produkten.
2. Indien het voornemen bestaat in de op grond van het eerste lid overgelegde gegevens belangrijke wijziging aan te brengen, wordt dit voornemen schriftelijk aan het districtshoofd gemeld.
3. De op grond van het eerste en tweede lid gemelde gegevens worden ter kennis gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, meten

Artikel 4.5.4.3

1. De concentratie van asbeststof in de lucht, waaraan de werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, wordt, in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, ten minste eenmaal in de drie maanden gemeten en voorts telkens wanneer zich een verandering in de werkmethoden en de omstandigheden van de blootstelling voordoet. Deze frequentie mag worden teruggebracht tot eenmaal per jaar, indien er geen verandering in de werkmethoden en de omstandigheden van de blootstelling heeft plaatsgevonden en uit de twee opeenvolgende voorafgaande metingen is gebleken, dat de concentratie van asbeststof in de lucht niet meer bedroeg dan de helft van de in artikel 4.5.3.4 genoemde grenswaarde.
2. De metingen worden uitgevoerd volgens een bij ministeriële regeling vast te stellen methode of wel een andere methode, indien deze gelijkwaardige resultaten oplevert.
3. De resultaten van de op grond van het eerste lid uitgevoerde metingen worden, voorzien van een toelichting, ter kennis gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers.
4. De metingen, bedoeld in het eerste lid, worden regelmatig volgens een tevoren opgesteld plan uitgevoerd door het nemen van monsters, die representatief zijn

voor de blootstelling van de werknemers aan asbeststof. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt de gelegenheid gegeven een oordeel over de wijze van monsterneming kenbaar te maken.

5. Indien werknemers op eenzelfde plaats identieke of gelijksoortige taken verrichten en dientengevolge aan dezelfde gevaren worden blootgesteld, mag de monsterneming voor deze werknemers op groepsbasis worden uitgevoerd.
6. De monsterneming wordt zodanig uitgevoerd dat hetzij door meting hetzij door berekening, gewogen in de tijd, de blootstelling van werknemers aan asbeststof kan worden vastgesteld, die representatief is voor een referentieperiode van 8 uur.
7. Het nemen van monsters wordt uitgevoerd door personeel, dat de daartoe vereiste geschiktheid bezit. De daarop volgende monsteranalyse wordt uitgevoerd in laboratoria die adequaat toegerust zijn voor deze analyse en ervaring hebben met de vereiste identificatietechnieken.

Eten, drinken en werkkleding

Artikel 4.5.4.4

1. De plaatsen waar arbeid met asbest of asbesthoudende produkten wordt verricht, worden duidelijk afgebakend en gemarkeerd door waarschuwingsborden die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde. Alleen werknemers die beroepshalve of uit hoofde van hun functie deze plaatsen moeten betreden, mogen daar worden toegelaten.
2. Aparte ruimten zijn ingericht waar de werknemers zonder gevaar voor besmetting door asbeststof kunnen eten en drinken.
3. Werkkleding wordt aan de werknemers ter beschikking gesteld, welke voldoet aan afdeling 8.2, die door de werknemers bij de arbeid wordt gedragen.
4. In aanvulling op artikel 3.1.5.3 wordt de werkkleding op een andere plaats opgeborgen dan de overige kleding.
5. De werkkleding mag uitsluitend buiten het bedrijf of de inrichting worden gebracht, indien dit geschiedt met het doel deze te laten reinigen in daartoe adequaat uitgeruste wasserijen. In dat geval wordt de werkkleding in een daartoe geschikte en gesloten verpakking vervoerd.
6. In aanvulling op artikel 3.1.5.4 zijn voor de werknemers doelmatige sanitaire voorzieningen beschikbaar, met inbegrip van douches.
7. Wanneer beschermende uitrusting wordt verstrekt wordt deze op een daartoe aangewezen plaats bewaard en na ieder gebruik gecontroleerd en gereinigd. Defecte uitrusting mag niet worden gebruikt.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Artikel 4.5.4.5

1. Vóór de aanvang van de blootstelling aan asbeststof worden de betrokken werknemers, in aanvulling op artikel 24a van de wet, in de gelegenheid gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan, dat gericht is op de gevaren voor de gezondheid verbonden aan de blootstelling.
2. Zolang de blootstelling aan asbeststof duurt, worden de betrokken werknemers ten minste éénmaal in de drie jaar opnieuw in de gelegenheid gesteld om een arbeidsgezondheidskundig onderzoek, als bedoeld in het eerste lid, te ondergaan.
3. Het arbeidsgezondheidskundig onderzoek, bedoeld in het eerste en tweede lid, omvat in ieder geval een specifiek onderzoek van de borstkas en wordt uitgevoerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld in artikel 2.4.8 is afgegeven.
4. De resultaten van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek worden in passende vorm geregistreerd.
5. Aan de arbodienst wordt inzage gegeven in de gegevens die in het in artikel 4.5.4.6 bedoelde register staan vermeld.
6. Indien het resultaat van het in het eerste en tweede lid bedoelde arbeidsgezondheidskundig onderzoek daartoe aanleiding geeft, worden doeltreffende maatregelen genomen om schade voor de gezondheid van de betrokken werknemer door blootstelling aan asbeststof te voorkomen.
7. Op verzoek van de werkgever of de betrokken werknemer wordt het in dit artikel bedoelde arbeidsgezondheidskundig onderzoek opnieuw uitgevoerd. Het resultaat van het hernieuwde arbeidsgezondheidskundig onderzoek treedt in de plaats van het daaraan voorafgaande.

Registratie

Artikel 4.5.4.6

1. Van iedere werknemer die in verband met de arbeid wordt blootgesteld aan asbeststof wordt aantekening gehouden in een register, waarbij de aard en de duur van de arbeid alsmede de mate van de blootstelling worden vermeld.
2. Iedere werknemer wordt in kennis gesteld van zijn persoonlijke gegevens in het register.
3. De gegevens in het register worden, voorzien van een toelichting, in statistische, niet tot individuen herleidbare vorm, ter kennis gebracht van de ondernemingsraad, of bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers.

4. De registers, bedoeld in artikel 4.5.4.5, vierde lid en in het eerste lid van dit artikel worden ten minste dertig jaar na het einde van de blootstelling aan asbest of asbesthoudende produkten bewaard.

Paragraaf 4.5.5.
Bijzondere bepalingen inzake het slopen van asbest, asbesthoudende produkten, crocidoliet en crocidoliethoudende produkten

Slopen asbest en crocidoliet

Artikel 4.5.5.1

1. Op het slopen van gebouwen, constructies, apparaten, installaties en transportmiddelen waarin asbest of asbesthoudende produkten dan wel crocidoliet of crocidoliethoudende produkten is respectievelijk zijn verwerkt en bij het verwijderen van voornoemde stoffen of produkten hieruit, zijn met uitsluiting van de overige voorschriften van de paragrafen 4.5.3 en 4.5.4 de artikelen 4.5.3.3, eerste en tweede lid, onder b, c, d, f en g, 4.5.4.4, 4.5.4.5 en 4.5.4.6 van overeenkomstige toepassing, alsmede de artikelen 4.5.3.4 en 4.5.3.5, met dien verstande dat voor de toepassing van de beide laatste artikelen ten aanzien van crocidoliet de in artikel 4.5.6.1, eerste lid, onder a, genoemde grenswaarde geldt.
2. Voor de in het eerste lid bedoelde werkzaamheden gelden bovendien de volgende bijzondere voorschriften:
   a. voordat met de werkzaamheden wordt begonnen zijn de lokatie, de datum en het tijdstip waarop de werkzaamheden zullen worden verricht aan het districtshoofd gemeld;
   b. de werkzaamheden worden verricht door of onder toezicht van een persoon die in het bezit is van een diploma van een door Onze Minister daartoe gecertificeerde opleiding;
   c. voordat met de werkzaamheden wordt begonnen, wordt een schriftelijk werkplan opgesteld dat doeltreffende maatregelen bevat ter bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de betrokken werknemers.
3. Een opleiding als bedoeld in artikel 4.5.5.1, tweede lid, onder b, wordt op schriftelijke aanvraag gecertificeerd door Onze Minister, indien wordt voldaan aan bij ministeriële regeling vastgestelde criteria. Bij die regeling wordt tevens bepaald welke gegevens bij een schriftelijke aanvraag worden verstrekt.
4. Een opleidingscertificaat kan worden geweigerd, onder voorschriften verleend of verlengd, dan wel ingetrokken, indien gegronde vrees bestaat dan wel is gebleken

dat niet of niet volledig wordt voldaan aan het bij of krachtens dit artikel bepaalde.

5. Voor de afgifte van een opleidingscertificaat is een bij ministeriële regeling vast te stellen vergoeding verschuldigd.
6. Het diploma en het werkplan zijn op de arbeidsplaats aanwezig en worden desgevraagd getoond aan de ambtenaren, bedoeld in artikel 32 van de wet.

Werkplan

Artikel 4.5.5.2

1. Het in artikel 4.5.5.1, tweede lid, onder c, bedoelde werkplan bevat:
   a. de maatregelen genoemd in artikel 4.5.3.5, tweede lid, alsmede, voor zover zulks redelijkerwijs uitvoerbaar is, de maatregel om eerst asbest of asbesthoudende produkten dan wel crocidoliet of crocidoliethoudende produkten te verwijderen alvorens andere slooptechnieken toe te passen;
   b. de maatregelen bedoeld in artikel 4.5.3.3, eerste en tweede lid, onder b, c, d, f en g en artikel 4.5.4.4;
   c. de voorzieningen die worden getroffen om de plaats waar de werkzaamheden worden verricht af te schermen van de overige ruimten;
   d. de maatregel om metingen te verrichten overeenkomstig het bepaalde krachtens artikel 4.5.4.3, tweede en zevende lid, nadat de ruimte is gereinigd ten einde vast te stellen of de concentratie van asbeststof in de lucht niet hoger is dan 1/20 van de in artikel 4.5.3.4, eerste lid, genoemde grenswaarde dan wel de concentratie van crocidolietstof in de lucht niet hoger is dan 1/20 van de in artikel 4.5.6.1, eerste lid, onder a, genoemde grenswaarde;
   e. een beschrijving van de aard, duur en plaats van de werkzaamheden alsmede van de werkmethode;
   f. een beschrijving van de werktuigen, machines, toestellen en overige hulpmiddelen die bij de werkzaamheden worden gebruikt;
   g. de naam van de in artikel 4.5.5.1, tweede lid, onder b, bedoelde persoon.
2. Het slopen of het verwijderen van asbest of asbesthoudende produkten dan wel van crocidoliet of van crocidoliethoudende produkten wordt volgens het in het eerste lid bedoelde werkplan uitgevoerd.

Paragraaf 4.5.6.
Bijzondere bepalingen inzake crocidoliet en crocidoliethoudende produkten

Crocidoliet

Artikel 4.5.6.1

1. Op het uitvoeren van laboratorium-onderzoek, het maken van aanboringen dan wel het uitvoeren van reparatie- of onderhoudswerkzaamheden aan en het ten behoeve van doorvoer naar een andere EEG-Lid-Staat in voorraad houden van crocidoliet en crocidoliethoudende produkten, alsmede op de opslag en verwerking van crocidoliethoudend afval zijn de voorschriften van paragraaf 4.5.3, met uitzondering van artikel 4.5.3.2, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor de toepassing van de artikelen 4.5.3.4 en 4.5.3.5 de in dit artikellid, onder a, genoemde grenswaarde geldt. Op de in de eerste volzin omschreven werkzaamheden zijn bovendien de volgende bijzondere voorschriften van toepassing:
   a. de concentratie van crocidolietstof in de lucht, waaraan de werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, mag de grenswaarde van 0,1 vezel per cm3, vastgesteld, berekend of gemeten over een referentieperiode van acht uur niet overschrijden;
   b. de vrijgekomen crocidoliethoudende materialen mogen niet worden opgeslagen te zamen met crocidolietvrije materialen en worden zo spoedig mogelijk verzameld en afgevoerd overeenkomstig artikel 4.5.3.3, tweede lid, onder f.
2. Indien bij het uitvoeren van de in het eerste lid omschreven werkzaamheden crocidoliet dan wel crocidoliethoudende produkten wordt respectievelijk worden gesloopt of verwijderd, dan is naast deze paragraaf ook paragraaf 4.5.5 van toepassing.

Paragraaf 4.5.7
Bijzondere bepalingen inzake voorlichting en onderricht

Voorlichting en onderricht

Artikel 4.5.7.1

1. Aan werknemers die arbeid verrichten waarbij gevaar voor blootstelling aan asbeststof of crocidolietstof bestaat, wordt overeenkomstig een schriftelijk plan doeltreffende voorlichting en doeltreffend onderricht gegeven over:
   a. de mogelijke gevaren voor de gezondheid van blootstelling aan asbeststof of crocidolietstof;
   b. de noodzaak van het toezicht op het asbestgehalte dan wel crocidolietgehalte in de lucht en de daarvoor geldende grenswaarden;
   c. de maatregelen inzake de persoonlijke en werkhygiëne;
   d. de maatregelen om de blootstelling aan asbeststof of crocidolietstof zo laag mogelijk te houden.
2. Aan werknemers die asbest of asbesthoudende produkten dan wel crocidoliet of crocidoliethoudende produkten slopen of verwijderen wordt, in aanvulling op het eerste lid, overeenkomstig een schriftelijk plan, doeltreffende voorlichting en doeltreffend onderricht gegeven over de aan voornoemde werkzaamheden verbonden gevaren voor de gezondheid en over de wijze waarop die gevaren zoveel mogelijk beperkt kunnen worden.

Paragraaf 4.5.8
Vrijstelling of ontheffing

Vrijstelling of ontheffing asbestverbod

Artikel 4.5.8.1

1. Vrijstelling of ontheffing van artikel 4.5.2.5, tweede lid, kan uitsluitend worden verleend in gevallen waarin het niet mogelijk is om andere, minder schadelijke of onschadelijke, stoffen of produkten te verwerken dan asbest of asbesthoudende produkten.
2. Vrijstelling of ontheffing van artikel 4.5.2.5, eerste en derde lid, kan uitsluitend worden verleend in gevallen waarin een vrijstelling of een ontheffing van artikel 4.5.2.5, tweede lid, wordt verleend.

Vrijstelling asbestverbod

Artikel 4.5.8.2

Op werkzaamheden, waarvoor vrijstelling is verleend van artikel 4.5.2.5, zijn de paragrafen 4.5.3 en 4.5.4 van toepassing.

Ontheffing asbestverbod

Artikel 4.5.8.3

1. Bij een verzoek om ontheffing van artikel 4.5.2.5, eerste en tweede lid, worden in ieder geval de volgende gegevens aan het districtshoofd of een andere daartoe aangewezen ambtenaar overgelegd:
   a. de soorten asbest of asbesthoudende produkten alsmede de hoeveelheden van ieder van deze soorten of produkten die zullen worden verwerkt en bewerkt;
   b. de werkzaamheden die met asbest of asbesthoudende produkten zullen worden verricht alsmede de werkmethoden.
2. Indien het verzoek om ontheffing betrekking heeft op het verwerken en bewerken van asbest of asbesthoudende produkten ten behoeve van het vervaardigen van bepaalde produkten, wordt bij het verzoek tevens het gegeven overgelegd welke produkten vervaardigd zullen worden.
3. Op werkzaamheden waarvoor ontheffing is verleend van artikel 4.5.2.5, zijn de paragrafen 4.5.3 en 4.5.4, met uitzondering van artikel 4.5.4.2, van toepassing.

Beperking vrijstellings- of ontheffingsmogelijkheden

Artikel 4.5.8.4

Van de artikelen 4.5.2.2, 4.5.2.3, 4.5.2.4, vierde lid, en 4.5.2.6, vierde lid en van de paragrafen 4.5.3, 4.5.4, 4.5.6 en 4.5.7 wordt geen vrijstelling of ontheffing verleend.

AFDELING 4.6

SPECIFIEKE GEZONDHEIDSSCHADELIJKE STOFFEN

Paragraaf 4.6.1
Definities en verboden

Definities

Artikel 4.6.1.1

In deze afdeling wordt verstaan onder:

a. stoffen: chemische elementen en hun verbindingen, zoals deze voorkomen in de natuur of door toedoen van de mens worden voortgebracht;

b. preparaten: mengsels of oplossingen van stoffen.

Propaansulton verbod

Artikel 4.6.1.2

1. Het is verboden propaansulton (CAS-nummer 1120-71-4) te vervaardigen of te gebruiken.
2. Het is verboden propaansulton, anders dan ten behoeve van doorvoer, in voorraad te houden.

Specifieke stoffen verbod

Artikel 4.6.1.3

1. Het is verboden de volgende stoffen te vervaardigen of te gebruiken:
   a. naftylamine en de zouten daarvan (CAS-nummer 91-59-8);
   b. 4-aminodifenyl en de zouten daarvan (CAS-nummer 92-67-1);
   c. benzidine en de zouten daarvan (CAS-nummer 92-87-5);
   d. 4-nitrodifenyl (CAS-nummer 92-93-3).
2. Het is verboden de in het eerste lid genoemde stoffen, anders dan ten behoeve van doorvoer, in voorraad te houden.
3. De in het eerste en tweede lid vervatte verboden zijn niet van toepassing indien de stoffen in een preparaat aanwezig zijn in een concentratie die kleiner is dan 0,1 gewichtsprocent.

Paragraaf 4.6.2
Vrijstelling of ontheffing en schakelbepaling

Vrijstelling of ontheffing

Artikel 4.6.2.1

Vrijstelling of ontheffing van het in artikel 4.6.1.3, eerste lid, vervatte verbod kan slechts verleend worden voor:

a. het gebruik van de stoffen voor onderzoek en proeven, met inbegrip van analyse;
b. werkzaamheden die zijn gericht op de verwijdering van de stoffen, die in een preparaat aanwezig zijn in een concentratie die kleiner is dan 0,1 gewichtsprocent;
c. produktieprocessen waarbij de stoffen in een gesloten procesinstallatie worden vervaardigd en daarin worden omgezet in andere stoffen zonder dat de stoffen daarbij, anders dan voor zover dat noodzakelijk is voor de controle op het produktieproces en het onderhoud van de procesinstallatie, tussentijds uit de procesinstallatie worden genomen.

Vrijstelling

Artikel 4.6.2.2

1. In gevallen waarin van de in artikel 4.6.1.3 vervatte verboden vrijstelling is verleend worden:
   a. indien het voornemen bestaat om een in de vrijstelling genoemde stof te vervaardigen, te gebruiken of in voorraad te houden, aan het districtshoofd schriftelijk de volgende gegevens gemeld:
      1° de identiteit van de stof die zal worden vervaardigd of gebruikt dan wel in voorraad zal worden gehouden;
      2° de hoeveelheid van de stof die per jaar zal worden vervaardigd of gebruikt dan wel in voorraad zal worden gehouden;
      3° de plaats waar de stof zal worden vervaardigd of gebruikt dan wel in voorraad zal worden gehouden;
      4° de vormen van arbeid die met de stof zullen worden verricht;
      5° het aantal werknemers dat bij de arbeid aan de stof zal kunnen worden blootgesteld;
      6° de wijze waarop en de mate waarin werknemers bij de arbeid aan de stof zullen kunnen worden blootgesteld;

7° de maatregelen die zijn genomen om te voorkomen dat werknemers bij de arbeid aan de stof zullen worden blootgesteld;

b. indien het voornemen bestaat om een belangrijke wijziging aan te brengen in de omstandigheden die ten grondslag liggen aan de gegevens die zijn overgelegd op grond van het onder a bedoelde voorschrift, de daar bedoelde gegevens opnieuw schriftelijk aan het districtshoofd gemeld;

c. de gegevens die zijn overgelegd op grond van de in de onder a en b bedoelde voorschriften, ter kennis gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers;

d. naast de gegevens die ter kennis worden gebracht op grond van het onder c bedoelde voorschrift, tevens al die gegevens verstrekt die nodig zijn om de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers doeltreffend in te lichten over de gevaren voor de gezondheid en de veiligheid die aan de stof zijn verbonden en de werkzaamheden die daarmee zullen worden verricht alsmede over de maatregelen die ter voorkoming van die gevaren worden genomen.

2. Van het eerste lid wordt geen vrijstelling of ontheffing verleend.

Ontheffing

Artikel 4.6.2.3

1. Bij een verzoek om ontheffing van de in artikel 4.6.1.3 vervatte verboden worden de in artikel 4.6.2.2, eerste lid, onder a, bedoelde gegevens overgelegd.
2. In gevallen waarin van de in artikel 4.6.1.3 vervatte verboden ontheffing is verleend wordt de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, worden de belanghebbende werknemers doeltreffend schriftelijk ingelicht over de gevaren voor de gezondheid en de veiligheid die aan de stof zijn verbonden en de werkzaamheden die daarmee zullen worden verricht alsmede over de maatregelen die ter voorkoming van die gevaren worden genomen.
3. Van het eerste en tweede lid wordt geen vrijstelling of ontheffing verleend.

Toepasselijkheid

Artikel 4.6.2.4

Voor zover het gebruik van propaansulton, 2-naftylamine en de zouten daarvan, 4-aminodifenyl en de zouten daarvan, benzidine en de zouten daarvan en 4-nitrodifenyl is toegestaan, is daarop afdeling 4.2 van toepassing.

AFDELING 4.7

LOOD EN LOODWIT

Paragraaf 4.7.1
Lood

Definitie lood

Artikel 4.7.1.1

1. Voor de toepassing van het bij of krachtens deze afdeling bepaalde wordt onder lood verstaan: metallisch lood en zijn ionverbindingen.
2. Onder lood wordt niet verstaan: loodalkylen.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, beoordelen

Artikel 4.7.1.2

1. Bij arbeid waarbij gevaar voor blootstelling van werknemers aan lood bestaat, wordt, in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, de aard, de mate en de duur van de blootstelling beoordeeld, teneinde het gevaar voor de werknemers te bepalen.
2. De beoordeling wordt, in aanvulling op artikel 4 van de wet, herzien, indien er redenen zijn om aan te nemen dat de uitgevoerde beoordeling onjuist is.
3. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt de gelegenheid gegeven een oordeel te geven over een beoordeling en over de resultaten daarvan.

Eerste actieniveau

Artikel 4.7.1.3

1. Indien uit de beoordeling, bedoeld in artikel 4.7.1.2, eerste en tweede lid, blijkt, dat:
   a. de concentratie van lood in de lucht, waaraan werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, hoger is dan het bij ministeriële regeling vastgestelde eerste actieniveau met betrekking tot de concentratie van lood in de lucht, of

b. het loodgehalte in het bloed van enige blootgestelde werknemer hoger is dan het bij ministeriële regeling vastgestelde eerste actieniveau met betrekking tot het loodgehalte in het bloed, worden doeltreffende maatregelen genomen om het gevaar van loodopname in het lichaam van de werknemers door roken op de arbeidsplaats te voorkomen.

2. In het geval, bedoeld in het eerste lid, onder b, worden, in aanvulling op artikel 24a van de wet, tevens de werknemers, zo vaak als nodig is, in de gelegenheid gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan, dat gericht is op het beperken van de gevaren voor de gezondheid verbonden aan de blootstelling aan lood. Artikel 4.7.1.12 is van overeenkomstige toepassing.

Tweede actieniveau

Artikel 4.7.1.4

Indien uit de beoordeling, bedoeld in artikel 4.7.1.2, eerste en tweede lid, blijkt, dat:

a. de concentratie van lood in de lucht, waaraan werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, hoger is dan het bij ministeriële regeling vastgestelde tweede actieniveau met betrekking tot de concentratie van lood in de lucht, of

b. het loodgehalte in het bloed van enige blootgestelde werknemer hoger is dan het bij ministeriële regeling vastgestelde tweede actieniveau met betrekking tot het loodgehalte in het bloed, zijn de artikelen 4.7.1.5 tot en met 4.1.7.14 van toepassing.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, meten

Artikel 4.7.1.5

1. De concentratie van lood in de lucht, waaraan de werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, wordt, in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, ten minste om de drie maanden gemeten. Deze frequentie mag in de bij ministeriële regeling bepaalde gevallen worden teruggebracht tot eenmaal per jaar.

2. De metingen, bedoeld in het eerste lid, zijn representatief voor de blootstelling van de werknemers aan lood. Zij worden uitgevoerd door het nemen van een of meer luchtmonsters en wel op een zodanige wijze, dat de vermoedelijke maximale blootstelling van de werknemers aan lood kan worden beoordeeld. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt

de gelegenheid gegeven een oordeel over de wijze van monsterneming te geven.

3. Indien werknemers op eenzelfde plaats identieke of gelijksoortige taken verrichten en dientengevolge aan dezelfde gevaren worden blootgesteld, mag de monsterneming voor deze werknemers op groepsbasis worden uitgevoerd, met dien verstande dat in dat geval voor ten minste een op de tien werknemers een luchtmonster wordt genomen.
4. Bij de eerste meting, nadat is geconstateerd, dat een van de in artikel 4.7.1.4 bedoelde actieniveaus is overschreden, bedraagt de totale duur van de monsterneming ten minste 4 uur. De totale duur van de monsterneming mag voorts niet minder dan 4 uur bedragen, indien de voorafgaande meting heeft geresulteerd in waarden met betrekking tot de concentratie van lood in de lucht, die hoger zijn dan die welke eerder zijn verkregen.
5. Bij ministeriële regeling worden de technische specificaties vastgesteld die de apparatuur, met behulp waarvan de metingen bedoeld in dit artikel worden uitgevoerd, bezitten alsmede de wijze waarop de luchtmonsters worden geanalyseerd.

Luchtgrenswaarde

Artikel 4.7.1.6

1. De concentratie van lood in de lucht, waaraan de werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, mag de bij ministeriële regeling daarvoor vastgestelde grenswaarde niet overschrijden. Bij die regeling kunnen met betrekking tot het in de vorige volzin bepaalde nadere regels worden gesteld.
2. Bij overschrijding van de in het eerste lid bedoelde waarde worden zo spoedig mogelijk doeltreffende maatregelen genomen om de concentratie terug te brengen tot beneden die waarde. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt de gelegenheid gegeven een oordeel over de maatregelen te geven. Nadat de maatregelen zijn genomen wordt de concentratie gemeten overeenkomstig artikel 4.7.1.5.
3. Zolang de in het tweede lid bedoelde maatregelen nog niet volledig ten uitvoer zijn gelegd, dan wel niet tot een doeltreffende bescherming leiden, mag de arbeid in de desbetreffende zone alleen worden voortgezet, indien doeltreffende maatregelen zijn genomen ter bescherming van de betrokken werknemers. Het tweede lid, tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.
4. Wanneer de blootstelling van de werknemers aan lood redelijkerwijs niet met andere middelen kan worden beperkt dan met behulp van persoonlijke beschermingsmiddelen, mag dit niet blijvend op deze wijze geschieden en wordt de duur van het dragen daarvan voor iedere werknemer tot het strikt noodzakelijke

beperkt. Deze persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2.

5. Indien bij bepaalde werkzaamheden overschrijding van de in het eerste lid bedoelde waarde kan worden verwacht en technische maatregelen ter beperking van de blootstelling van de werknemers redelijkerwijs niet uitvoerbaar zijn, mag tot het verrichten van deze werkzaamheden slechts worden overgegaan, indien doeltreffende maatregelen zijn genomen ter bescherming van de betrokken werknemers en de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers de gelegenheid is gegeven een oordeel over die maatregelen te geven.
6. Bij incidenten die kunnen leiden tot een aanzienlijke toename van de blootstelling van werknemers aan lood worden de werknemers onverwijld uit de desbetreffende zone verwijderd. Slechts de werknemers belast met het uitvoeren van de noodzakelijke herstelwerkzaamheden, mogen met gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen de desbetreffende zone betreden. Deze persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2.

Registratie

Artikel 4.7.1.7

De resultaten van de op grond van de artikelen 4.7.1.5 en 4.7.1.6 uitgevoerde metingen van de concentratie van lood in de lucht worden in passende vorm geregistreerd en voor iedere werknemer tot ten minste tien jaar na beëindiging van diens blootstelling aan lood bewaard. Zij worden, voorzien van een toelichting, ter kennis gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Artikel 4.7.1.8

1. De werknemers worden, in aanvulling op artikel 24a van de wet, vóór of bij de aanvang van de blootstelling aan lood in de gelegenheid gesteld om een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan, dat gericht is op het beperken van de gevaren voor de gezondheid die aan de blootstelling zijn verbonden. Dit arbeidsgezondheidskundig onderzoek omvat onder meer een meting van het loodgehalte in het bloed.
2. Indien de werknemer gedurende minder dan een maand gevaar van hoge blootstelling loopt, mag de meting van het loodgehalte in het bloed worden vervangen

door de meting van het delta-aminolevulinezuurgehalte in de urine (ALAU).

3. De werknemers worden na de aanvang van de blootstelling aan lood ten minste eenmaal per jaar opnieuw in de gelegenheid gesteld om een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in het eerste lid, te ondergaan, met dien verstande dat de gelegenheid tot meting van het loodgehalte in het bloed ten minste tweemaal per jaar wordt gegeven. De frequentie, waarmee de gelegenheid tot meting van het loodgehalte in het bloed wordt gegeven, mag in de bij ministeriële regeling bepaalde gevallen worden teruggebracht tot eenmaal per jaar.
4. Bij overschrijding van de in artikel 4.7.1.6 bedoelde waarde wordt de werknemers onverwijld de gelegenheid gegeven tot meting van het loodgehalte in het bloed, indien de dienst, bedoeld in artikel 4.7.1.12, zulks noodzakelijk oordeelt.
5. Bij ministeriële regeling worden de methoden vastgesteld, volgens welke het loodgehalte in het bloed en het ALAU, bedoeld in dit artikel, worden gemeten.

Derde actieniveau

Artikel 4.7.1.9

1. Indien uit een overeenkomstig artikel 4.7.1.8 uitgevoerde meting van het loodgehalte in het bloed van een werknemer blijkt, dat dit gehalte hoger is dan het bij ministeriële regeling daarvoor vastgestelde derde actieniveau, doch lager dan de in artikel 4.7.1.10 bedoelde waarde, wordt de betrokken werknemer zo spoedig mogelijk in de gelegenheid gesteld om een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 4.7.1.8, eerste lid, te ondergaan, tenzij uit een nieuwe meting van het loodgehalte in het bloed, die binnen een maand na de eerdere meting wordt verricht overeenkomstig het bepaalde krachtens artikel 4.7.1.8, vijfde lid, blijkt dat het derde actieniveau niet meer wordt overschreden.
2. Indien het resultaat van het in het eerste lid bedoelde arbeidsgezondheidskundig onderzoek daartoe aanleiding geeft, worden doeltreffende maatregelen genomen om schade aan de gezondheid van de betrokken werknemer door blootstelling aan lood te voorkomen.
3. De betrokken werknemer wordt voorts met kortere tussenpozen dan in artikel 4.7.1.8, derde lid, is voorgeschreven opnieuw in de gelegenheid gesteld om een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 4.7.1.8, eerste lid, te ondergaan, totdat het loodgehalte in zijn bloed lager is dan het in het eerste lid bedoelde actieniveau.

Bloedgrenswaarde

Artikel 4.7.1.10

1. Indien uit een overeenkomstig artikel 4.7.1.8 of artikel 4.7.1.9 uitgevoerde meting van het loodgehalte in het bloed van een werknemer blijkt, dat dit gehalte de bij ministeriële regeling daarvoor vastgestelde grenswaarde overschrijdt, worden onverwijld doeltreffende maatregelen genomen om het loodgehalte terug te brengen tot beneden die waarde.
2. De betrokken werknemer wordt binnen drie maanden na die meting opnieuw de gelegenheid gegeven tot meting van het loodgehalte in zijn bloed. Deze meting wordt uitgevoerd overeenkomstig het bepaalde krachtens artikel 4.7.1.8, vijfde lid. 3. Indien uit de in het tweede lid bedoelde meting blijkt, dat de in het eerste lid bedoelde waarde nog steeds wordt overschreden, mag de betrokken werknemer bij zijn arbeid slechts aan lood worden blootgesteld, indien deze blootstelling plaatsvindt op een andere arbeidsplaats, waar het blootstellingsgevaar minder groot is dan op zijn eerdere arbeidsplaats. 4. De betrokken werknemer wordt voorts met kortere tussenpozen dan in artikel 4.7.1.8, derde lid, is voorgeschreven opnieuw in de gelegenheid gesteld om een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 4.7.1.8, eerste lid, te ondergaan.
3. Op verzoek van de werkgever of de betrokken werknemer worden de in dit artikel bedoelde metingen van het loodgehalte in het bloed opnieuw beoordeeld, welke beoordeling in de plaats treedt van de daaraan voorafgaande.

ALAU-grenswaarde

Artikel 4.7.1.11

Indien op grond van artikel 4.7.1.8, tweede lid, de meting van het loodgehalte in het bloed is vervangen door de meting van het ALAU en dit gehalte de bij ministeriële regeling daarvoor vastgestelde grenswaarde overschrijdt, worden onverwijld doeltreffende maatregelen genomen om het ALAU terug te brengen tot beneden die waarde.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek, arbodienst

Artikel 4.7.1.12

1. Het arbeidsgezondheidskundig onderzoek en de metingen van het loodgehalte in het bloed, bedoeld in de artikelen 4.7.1.8, 4.7.1.9 en 4.7.1.10, worden uitge-

voerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld in artikel 2.4.8 is afgegeven.

2. Aan de dienst worden alle gegevens ter beschikking gesteld, die hij nodig heeft voor de beoordeling van de blootstelling van de werknemers aan lood, met inbegrip van de resultaten van de metingen van de concentratie van lood in de lucht.
3. De dienst wordt in de gelegenheid gesteld om te adviseren over de maatregelen, bedoeld in de artikelen 4.7.1.6, derde en vijfde lid, 4.7.1.9, tweede lid, en 4.7.1.10, eerste en derde lid.
4. Telkens wanneer op grond van de artikelen 4.7.1.8, 4.7.1.9 en 4.1.7.10 een arbeidsgezondheidskundig onderzoek of een meting van het loodgehalte in het bloed is uitgevoerd, wordt de betrokken werknemer in kennis gesteld van de resultaten daarvan alsmede van de betekenis van deze resultaten.
5. De resultaten van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek en de meting van het loodgehalte in het bloed worden in passende vorm geregistreerd en voor iedere werknemer tot ten minste tien jaar na beëindiging van diens blootstelling aan lood bewaard. De resultaten van metingen van het loodgehalte in het bloed en van het ALAU, als bedoeld in de artikelen 4.7.1.8, 4.7.1.9 en 4.7.1.10 worden, voorzien van een toelichting, in statistische, niet tot individuen herleidbare vorm, ter kennis gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers.

Eten en drinken

Artikel 4.7.1.13

Aparte ruimten zijn ingericht, waar de werknemers zonder gevaar voor besmetting door lood kunnen eten en drinken.

Werkkleding

Artikel 4.7.1.14

1. Werkkleding wordt aan de werknemers ter beschikking gesteld, die voldoet aan afdeling 8.2, die door de werknemers bij de arbeid wordt gedragen.
2. In aanvulling op artikel 3.1.5.3 wordt de werkkleding op een andere plaats opgeborgen dan de overige kleding.
3. De werkkleding mag uitsluitend buiten het bedrijf of de inrichting worden gebracht, indien dit geschiedt met het doel deze te laten reinigen in daartoe

adequaat uitgeruste wasserijen. In dat geval wordt de werkkleding in een gesloten verpakking vervoerd.

4. In aanvulling op artikel 3.1.5.4 zijn voor de werknemers doelmatige sanitaire voorzieningen beschikbaar, met inbegrip van douches indien de arbeid in een stoffige atmosfeer wordt verricht.

Voorlichting

Artikel 4.7.1.15

Aan werknemers die arbeid verrichten onder een van de omstandigheden als bedoeld in artikel 4.7.1.3 of artikel 4.7.1.4 van deze paragraaf wordt doeltreffende voorlichting gegeven over:

a. de mogelijke gevaren van blootstelling aan lood voor de gezondheid, met inbegrip van de mogelijke gevaren voor de foetus en voor zuigelingen die borstvoeding krijgen;
b. de noodzaak van het toezicht op het loodgehalte in de lucht en de daarvoor geldende grenswaarden;
c. de noodzaak van de meting van het loodgehalte in het bloed en van het ALAU en de daarvoor geldende grenswaarde;
d. de maatregelen inzake de persoonlijke en werkhygiëne;
e. de maatregelen om de blootstelling aan lood zo laag mogelijk te houden.

Paragraaf 4.7.2
Loodwit

Loodwit verbod

Artikel 4.7.2.1

1. In afwijking van paragraaf 4.7.1. is het verboden om loodwit, loodsulfaat of produkten, die een van deze verfstoffen als bestanddeel bevatten, te gebruiken bij het schilderen van binnenwerk van gebouwen of vaartuigen.
2. Als verfstof in de zin van het eerste lid wordt niet beschouwd het loodsulfaat, dat bij de bereiding van chroomaatgeel is mede-geprecipiteerd.

Schriftelijke voorlichting

Artikel 4.7.2.2
Aan werknemers die met loodhoudende stoffen schilderwerk verrichten, dat niet op grond van artikel 4.7.2.1 is verboden, wordt, in aanvulling op artikel 4.7.1.15, schriftelijk en adequaat voorlichtingsmateriaal verschaft over de bij die werkzaamheden in acht te nemen voorzorgsmaatregelen.

Sanitaire voorzieningen

Artikel 4.7.2.3
In afwijking van artikel 4.7.1.14 zijn, onafhankelijk van de uitkomsten van de op grond van artikel 4.7.1.2 uitgevoerde beoordeling voor werknemers, die werkzaamheden verrichten bestaande uit het aanbrengen of verwijderen van loodhoudende verven of plamuren, altijd doelmatige sanitaire voorzieningen beschikbaar, met inbegrip van douches.

Uitzondering

Artikel 4.7.2.4
Deze paragraaf is niet van toepassing ten aanzien van verven, waarvan het pigment in de droge stof ten hoogste 2 gewichtsprocenten aan lood bevat.

AFDELING 4.8

FOSFORLUCIFERS

Definitie

Artikel 4.8.1
Onder fosforlucifers wordt verstaan: lucifers waarin witte fosfor (CAS-nummer 12185-10-3) voorkomt.

Fosforlucifersverbod

Artikel 4.8.2

1. Het is verboden fosforlucifers te vervaardigen.
2. Het is verboden fosforlucifers in voorraad te houden, anders dan ten behoeve van doorvoer.

AFDELING 4.9

BIOLOGISCHE AGENTIA

Paragraaf 4.9.1
Definities

Biologische agentia, celculturen en micro-organisme

Artikel 4.9.1.1

1. In deze afdeling wordt verstaan onder:
   a. biologische agentia: al dan niet genetisch gemodificeerde celculturen, menselijke endoparasieten en micro-organismen;
   b. celcultuur: het kunstmatig kweken van cellen van meercellige organismen;
   c. micro-organisme: een cellulaire of niet-cellulaire microbiologische entiteit met het vermogen tot vermenigvuldiging of tot overbrenging van genetisch materiaal;
   d. de richtlijn: richtlijn nr. 90/679/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 26 november 1990 betreffende minimum voorschriften inzake de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk (PbEG L 374).
2. Voor de toepassing van deze afdeling worden biologische agentia in de volgende categorieën onderscheiden:
   a. categorie 1: een agens waarvan het onwaarschijnlijk is dat het bij de mens ziekten zal veroorzaken;
   b. categorie 2: een agens dat bij mensen een ziekte kan veroorzaken en een gevaar voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers kan opleveren, maar waarvan het onwaarschijnlijk is dat het zich onder de bevolking

verspreidt, terwijl er een effectieve profylaxe of behandeling bestaat;

c. categorie 3: een agens dat bij mensen een ernstige ziekte kan veroorzaken en een groot gevaar voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers kan opleveren en waarvan het waarschijnlijk is dat het zich onder de bevolking verspreidt, terwijl er een effectieve profylaxe of behandeling bestaat;

d. categorie 4: een agens dat bij mensen ziekten veroorzaakt en een groot gevaar voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers oplevert en waarvan het zeer waarschijnlijk is dat het zich onder de bevolking verspreidt, terwijl geen effectieve profylaxe of behandeling bestaat.

3. In deze afdeling wordt uitgegaan van de categorie-indeling van biologische agentia zoals vastgesteld in bijlage III van de richtlijn.

Paragraaf 4.9.2
Inventarisatie en evaluatie en gevolgen categorie-indeling

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie

Artikel 4.9.2.1

Indien een werknemer gerede kans loopt aan een of meer specifiek bij zijn arbeid voorkomende of naar verwachting voorkomende biologische agentia te worden blootgesteld, wordt, in het kader van de in artikel 4 van de wet bedoelde inventarisatie en evaluatie, de aard, de mate en de duur van de blootstelling beoordeeld, teneinde het gevaar voor de werknemer te bepalen. Deze beoordeling geschiedt met inachtneming van met name:

a. de categorie of categorieën waarin de biologische agentia waaraan werknemers kunnen worden blootgesteld, zijn ingedeeld;

b. informatie over ziekten die werknemers kunnen oplopen of al hebben opgelopen als gevolg van blootstelling aan biologische agentia;

c. mogelijke allergene of vergiftigingseffecten die de werknemers als gevolg van blootstelling aan biologische agentia ondervinden of kunnen ondervinden;

d. de resultaten van de arbeidsgezondheidskundige onderzoeken, bedoeld in artikel 4.9.4.1, alsmede de ziekten waarvan bekend is dat een werknemer hieraan lijdt en de medicijnen waarvan bekend is dat die door een werknemer worden gebruikt een en ander in statistische, niet tot individuen herleidbare vorm.

Gevolgen categorie-indeling

Artikel 4.9.2.2

1. Indien de arbeid gericht is op het werken met biologische agentia behorend tot categorie 2, 3 of 4 zijn de artikelen 4.9.3.1 tot en met 4.9.9.1 van toepassing .
2. Indien uit de resultaten van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4.9.2.1 blijkt, dat werknemers bij het verrichten van andere arbeid dan die bedoeld in het eerste lid, zoals de in bijlage I van de richtlijn genoemde werkzaamheden, een gerede kans lopen aan biologische agentia van categorie 2, 3 of 4 te worden blootgesteld, zijn de artikelen 4.9.3.1, 4.9.3.3, 4.9.4.1, 4.9.5.2, 4.9.6.2, 4.9.7.1, 4.9.7.2, 4.9.8.1, tweede lid, en 4.9.9.1 van toepassing.
3. In alle niet in het eerste en tweede lid bedoelde gevallen, wordt bij de arbeid de grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht genomen en worden de noodzakelijke hygiënische voorzieningen getroffen.

Paragraaf 4.9.3
Maatregelen met betrekking tot de blootstelling

Voorkomen of beperken van de blootstelling

Artikel 4.9.3.1

1. Doeltreffende maatregelen worden genomen om te voorkomen dat werknemers tijdens hun arbeid kunnen worden blootgesteld aan biologische agentia in een zodanige mate dat schade kan worden toegebracht aan hun veiligheid of gezondheid.
2. Ter naleving van het eerste lid worden zodanige technische of organisatorische maatregelen genomen, dat het gevaar voor blootstelling aan biologische agentia zoveel mogelijk bij de bron daarvan wordt voorkomen, waaronder mede is begrepen het toepassen van agentia waarbij werknemers, gelet op de eigenschappen van die agentia, de aard van de arbeid, de werkmethoden en de werkomstandigheden, aan zo min mogelijk gevaar voor hun veiligheid en gezondheid worden blootgesteld.
3. Voor zover het op doeltreffende wijze voorkomen van blootstelling door het nemen van maatregelen als bedoeld in het tweede lid, redelijkerwijs niet mogelijk is, worden de gevaren verbonden aan deze blootstelling zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, beperkt.

4. Ter uitvoering van het derde lid worden ten minste de volgende maatregelen genomen:
   a. de duur van de kans op blootstelling wordt zoveel mogelijk beperkt;
   b. het aantal werknemers dat gevaar loopt aan een of meer biologische agentia te worden blootgesteld is niet groter dan voor het verrichten van de arbeid strikt noodzakelijk is;
   c. er worden collectieve beschermingsmaatregelen genomen en wanneer dit geen of geen afdoende bescherming biedt, worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld, welke voldoen aan afdeling 8.2;
   d. bij de arbeid wordt de grootst mogelijke ordelijkheid en zindelijkheid betracht om te voorkomen dat, of de kans te beperken dat, een of meer biologische agentia buiten de arbeidsplaats, terecht komen;
   e. biologische agentia worden zodanig bewaard en vervoerd en afvalstoffen worden op zodanige wijze verzameld, opgeslagen en verwijderd, zo nodig na passende behandeling, en voorzien van een deugdelijk opschrift, dat de kans op blootstelling zoveel mogelijk wordt voorkomen alsmede wordt voorkomen dat zij in handen van onbevoegden kunnen geraken;
   f. indien noodzakelijk en technisch mogelijk, wordt onderzoek gedaan naar de aanwezigheid op de werkplek van biologische agentia buiten de eerste fysieke omhulling;
   g. op de arbeidsplaats is een doeltreffende schriftelijke werkinstructie voor de werknemers voorhanden, waarvan ten minste deel uitmaakt de bij de arbeid in acht te nemen procedures, waaronder een regeling voor het veilig omgaan met en het vervoeren van biologische agentia binnen het bedrijf of de inrichting alsmede een doeltreffend noodplan voor het geval zich ongevallen of incidenten met biologische agentia voordoen.

Veiligheidssignalering.

Artikel 4.9.3.2

De plaatsen waar arbeid wordt verricht met biologische agentia, worden duidelijk afgebakend en worden gemarkeerd met een signaal, dat voldoet aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde.

Hygiënische beschermingsmaatregelen

Artikel 4.9.3.3

1. Doeltreffende maatregelen worden genomen zodat:
   a. de werknemers niet eten, drinken of roken op plaatsen waar gevaar bestaat voor blootstelling aan biologische agentia;
   b. werkkleding, welke voldoet aan afdeling 8.2, aan de werknemers ter beschikking wordt gesteld en bij de arbeid wordt gedragen;
   c. voor de werknemers, in aanvulling op artikel 3.1.5.4, doelmatige sanitaire voorzieningen, beschikbaar zijn, met inbegrip van douches, oogdouches en huidantiseptica;
   d. de aan de werknemer verstrekte persoonlijke beschermingsmiddelen op een daartoe aangewezen plaats worden bewaard en na ieder gebruik worden gecontroleerd en gereinigd;
2. In aanvulling op artikel 3.1.5.3 worden de in het eerste lid bedoelde werkkleding en andere persoonlijke beschermingsmiddelen waarin of waarop zich biologische agentia bevinden of kunnen bevinden op een andere plaats opgeborgen dan de overige kleding. Zij worden uitsluitend buiten het bedrijf of de inrichting gebracht, indien dit geschiedt met het doel deze te laten reinigen, ontsmetten of vernietigen. In dat geval worden de werkkleding en andere persoonlijke beschermingsmiddelen in daartoe geschikte en gesloten verpakking vervoerd.

Registratie

Artikel 4.9.3.4

1. In een register wordt bijgehouden welke werknemers arbeid met biologische agentia van categorie 3 en 4 verrichten.
2. In dit register wordt tevens per werknemer geregistreerd welke werkzaamheden hij heeft verricht en voor zover dit te bepalen is, aan welk biologisch agens of agentia hij als gevolg van deze werkzaamheden of als gevolg van een incident of ongeval, is of mogelijkerwijs is blootgesteld.
3. Het in het eerste lid bedoelde register wordt ten minste tien jaar na de laatste blootstelling of mogelijke blootstelling bewaard.
4. In geval een werknemer is blootgesteld of mogelijk is blootgesteld aan een biologisch agens dat infecties tot gevolg kan hebben die:
   a. naar bekend is hardnekkig of latent kunnen zijn;
   b. op basis van de huidige stand van de techniek naar verwachting eerst jaren later kunnen worden onderkend;

c. een lange incubatietijd hebben;
d. ondanks behandeling steeds weer terugkeren, of
e. ernstige complicaties op lange termijn hebben, wordt het in het eerste lid bedoelde register een navenant langere tijd doch niet meer dan veertig jaar na de laatste blootstelling bewaard.

5. Iedere werknemer heeft recht op inzage in de hem betreffende gegevens uit het register.
6. Aan de dienst, bedoeld in artikel 4.9.4.1, vierde lid, wordt desgevraagd inzage verschaft in het register, genoemd in het eerste lid.

Paragraaf 4.9.4
Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Onderzoek en vaccins

Artikel 4.9.4.1

1. Iedere werknemer wordt in aanvulling op artikel 24a van de wet, in de gelegenheid gesteld bij de aanvang van de arbeid een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.
2. Iedere werknemer die een infectie of ziekte heeft opgelopen als gevolg van blootstelling aan een biologische agens, wordt in aanvulling op het eerste lid, tussentijds in de gelegenheid gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.
3. Iedere werknemer die aan eenzelfde biologisch agens is blootgesteld als gevolg waarvan een andere werknemer een infectie of ziekte heeft opgelopen, wordt in aanvulling op het eerste lid, tussentijds in de gelegenheid gesteld een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.
4. Het arbeidsgezondheidskundig onderzoek wordt uitgevoerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld in artikel 2.4.8 is afgegeven.
5. Bij het in dit artikel bedoelde arbeidsgezondheidskundig onderzoek wordt bijlage IV van de richtlijn in acht genomen.
6. De resultaten van het in dit artikel bedoelde arbeidsgezondheidskundig onderzoek worden in passende vorm geregistreerd en tot tien jaar na de laatste blootstelling of mogelijke blootstelling bewaard. In gevallen als bedoeld in artikel 4.9.3.4, vierde lid, worden de resultaten veertig jaar bewaard.
7. Indien het resultaat van het in dit artikel bedoelde arbeidsgezondheidskundig

onderzoek daartoe aanleiding geeft, worden doeltreffende maatregelen genomen om schade voor de gezondheid van de betrokken werknemer door blootstelling aan biologische agentia te voorkomen.

8. Aan iedere werknemer die nog niet immuun is voor de biologische agentia waaraan hij is of waarschijnlijk zal worden blootgesteld worden, voor zover mogelijk, doeltreffende vaccins ter beschikking gesteld. Daarbij wordt bijlage VII van de richtlijn in acht genomen.
9. Op verzoek van de werkgever of de betrokken werknemer wordt het in dit artikel bedoelde onderzoek opnieuw uitgevoerd. Het resultaat van het hernieuwde onderzoek treedt in de plaats van het daaraan voorafgaande.
10. Desgevraagd wordt de werknemer inzage verleend in het hem betreffende medisch dossier.

Paragraaf 4.9.5
De ondernemingsraad

Informatie in verband met ongeval of incident

Artikel 4.9.5.1

De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt respectievelijk worden op de hoogte gesteld van ieder ongeval of incident dat zich heeft voorgedaan, dat zich bijna heeft voorgedaan of zich mogelijkerwijs heeft voorgedaan met biologische agentia en dat heeft geleid tot het vrijkomen, net niet vrijkomen of mogelijkerwijs vrijkomen van een agens of agentia van categorie 2, 3 of 4. Daarbij deelt hij tevens de oorzaken van het ongeval of incident mede alsmede de maatregelen die hij heeft genomen of zal gaan nemen om de gevolgen te verhelpen en verdere ongevallen of incidenten te voorkomen.

Overige informatie

Artikel 4.9.5.2

1. Desgevraagd wordt de ondernemingsraad, of bij het ontbreken daarvan de belanghebbende werknemers geïnformeerd over:
   a. de wijze waarop de inventarisatie en evaluatie bedoeld in artikel 4.9.2.1 tot stand is gekomen en over het resultaat daarvan;
   b. de werkzaamheden waarbij de werknemers aan biologische agentia worden of

kunnen worden blootgesteld;

c. het aantal werknemers dat aan biologische agentia wordt of kan worden blootgesteld;

d. de naam en de functie van de persoon die verantwoordelijk is voor de gezondheid en veiligheid op het werk;

e. genomen preventieve en beschermende maatregelen waaronder mede wordt verstaan de werkinstructie, bedoeld in artikel 4.9.3.1, vierde lid, de toegepaste arbeidsprocédés en werkmethoden;

2. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers hebben recht op inzage in de in dit artikel bedoelde informatie in statistische, niet tot individuen herleidbare vorm.

Paragraaf 4.9.6
Het districtshoofd

Kennisgeving

Artikel 4.9.6.1

1. Ten minste 30 dagen voordat voor de eerste maal arbeid met een of meer biologische agentia van categorie 2, 3 of 4 wordt verricht, wordt aan het districtshoofd een schriftelijke kennisgeving hiervan toegezonden.
2. Deze kennisgeving bevat ten minste de volgende gegevens:
   a. de naam en het adres van de werkgever;
   b. de naam en de functie van de persoon die verantwoordelijk is voor de gezondheid en veiligheid op het werk;
   c. de resultaten van de in artikel 4.9.2.1 bedoelde inventarisatie en evaluatie;
   d. de categorie en soort waartoe het biologische agens behoort;
   e. de voorgenomen beschermende en preventieve maatregelen.
3. Met inachtneming van het eerste lid wordt tevens kennis gegeven van arbeid met ieder volgend nieuw biologisch agens van categorie 3 en ieder volgend biologisch agens van categorie 4.
4. In afwijking van het eerste en derde lid wordt het districtshoofd, in geval alleen diagnostische arbeid wordt verricht, hiervan slechts in kennis gesteld indien deze arbeid voor de eerste maal wordt verricht.
5. De in dit artikel bedoelde kennisgeving wordt opnieuw gedaan indien er in de procédés of procedures veranderingen hebben plaatsgevonden die gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers waardoor eerdere kennisgevingen zijn achterhaald.

Ongevallen of incidenten

Artikel 4.9.6.2
Het districtshoofd wordt zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte gesteld van ieder ongeval of incident dat zich heeft voorgedaan en heeft geleid of mogelijkerwijs heeft geleid tot het vrijkomen van een of meer biologische agentia van categorie 3 of 4.

Overdracht gegevens

Artikel 4.9.6.3
In geval de werkgever de werkzaamheden beëindigt, worden het in artikel 4.9.3.4 bedoelde register en de resultaten van het in artikel 4.9.4.1 bedoelde arbeidsgezondheidskundig onderzoek, in geval deze bij de werkgever berusten, aan het districtshoofd overgedragen.

Paragraaf 4.9.7
Bijzondere bepalingen in verband met andere dan diagnostische arbeid in de gezondheidszorg en in de diergeneeskunde

Gezondheidszorg en diergeneeskunde

Artikel 4.9.7.1
1. In aanvulling op artikel 4.9.2.1 wordt bij de inventarisatie en evaluatie van gevaren verbonden aan andere dan diagnostische arbeid in de gezondheidszorg en in de diergeneeskunde, aandacht besteed aan:
   a. de onzekerheid omtrent de aanwezigheid van biologische agentia en de daaraan verbonden gevaren bij patiënten of dieren en in monsters of materiaal van patiënten of dieren;
   b. de aan de aard van het werk verbonden gevaren.
2. Bij de in het eerste lid bedoelde arbeid worden ter bescherming van de veiligheid en gezondheid van de betrokken werknemers doeltreffende maatregelen genomen. Deze bestaan in ieder geval uit:

a. het opstellen en bekend maken van ontsmettings- en desinfectieprocedures aan de betrokken werknemers;
b. het opstellen en bekend maken van procedures voor een veilige omgang met en verwijdering van met biologische agentia besmet afval.

Beschermingsmaatregelen

Artikel 4.9.7.2
In ruimten waar patiënten of dieren aanwezig zijn die besmet zijn of mogelijkerwijs besmet zijn met biologische agentia van categorie 3 of 4, worden de beschermingsmaatregelen, bedoeld in bijlage V kolom A, van de richtlijn genomen.

Paragraaf 4.9.8
Speciale maatregelen in laboratoria, ruimten voor proefdieren en industriële procédés.

Beheersingsniveau's laboratoria en ruimten voor proefdieren

Artikel 4.9.8.1
1. In laboratoria en in ruimten waarin zich dieren bevinden die opzettelijk zijn besmet met biologische agentia van categorie 2, 3 of 4 dan wel dieren die drager zijn of mogelijk zouden kunnen zijn van biologische agentia van een van deze categorieën, worden, afhankelijk van de resultaten van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4.9.2.1, ten minste respectievelijk de beheersingsniveaus 2, 3 en 4 van bijlage V van de richtlijn in acht genomen.
2. Indien in de in het eerste lid bedoelde laboratoria arbeid wordt verricht met materiaal waarvan onzeker is of zich hierin biologische agentia van categorie 2, 3 of 4 bevinden en de arbeid is niet gericht op het werken met biologische agentia, wordt ten minste beheersingsniveau 2 van bijlage V van de richtlijn in acht genomen.

Beheersingsniveau's industriële procédés

Artikel 4.9.8.2
1. In geval biologische agentia van de categorie 2, 3 of 4 worden gebruikt in

industriële procédés, worden, afhankelijk van de resultaten van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4.9.2.1, ten minste respectievelijk de beheersingsniveaus 2, 3 en 4 van bijlage VI van de richtlijn in acht genomen.

2. Van industriële procédés bedoeld in het eerste lid is sprake indien de arbeid is gericht op het werken met biologische agentia van categorie 2, 3 of 4 in reactorvaten van tien liter of meer.

Beheersingsniveau van niet in bijlage III genoemde biologische agentia

Artikel 4.9.8.3

Indien arbeid als bedoeld in deze paragraaf wordt verricht met biologische agentia die niet op grond van bijlage III van de richtlijn in een van de in artikel 4.9.1.1, tweede lid, bedoelde categorieën zijn ingedeeld maar waarvan wel aanwijzingen bestaan dat deze agentia naar verwachting dienen te worden ingedeeld in categorie 3 of 4, wordt ten minste beheersingsniveau 3 van bijlage V respectievelijk VI van de richtlijn in acht genomen.

Paragraaf 4.9.9
Bijzondere bepalingen inzake voorlichting en onderricht

Voorlichting en onderricht

Artikel 4.9.9.1

1. Aan werknemers die arbeid verrichten als bedoeld in artikel 4.9.2.2, eerste en tweede lid, wordt voorlichting en onderricht gegeven waarbij ten minste aandacht wordt besteed aan:
   a. de mogelijke gevaren voor de gezondheid die zijn verbonden aan het werken met biologische agentia;
   b. de te treffen voorzorgsmaatregelen om blootstelling te voorkomen;
   c. de te nemen actie in geval zich een ongeval voordoet met biologische agentia;
   d.de bestaande hygiënische voorschriften;
   e.het dragen en gebruiken van werkkleding en persoonlijke beschermingsmiddelen
2. De werknemers worden tevens voorgelicht over de medische controle die zij na beëindiging van hun arbeid als bedoeld in artikel 4.9.2.2, eerste lid, kunnen ondergaan.

AFDELING 4.10

BIJZONDERE SECTOREN EN BIJZONDERE CATEGORIEËN WERKNEMERS

Paragraaf 4.10.1
Vervoer

Artikel 4.10.1.1

1. Afdeling 4.3 geldt niet ten aanzien van arbeid verricht in respectievelijk op een luchtvaartuig, een zeeschip of een binnenvaartuig dan wel een voertuig op een openbare weg of spoor- of tramweg.
2. Afdeling 4.5 geldt niet ten aanzien van arbeid verricht in respectievelijk op een zeeschip dat zich buiten Nederland bevindt, tenzij dit redelijkerwijs kan worden gevergd.

Paragraaf 4.10.2
Jeugdigen

Schakelbepaling

Artikel 4.10.2.1

1. In aanvulling op het bepaalde bij of krachtens dit hoofdstuk, gelden voor jeugdige werknemers de in deze paragraaf genoemde voorschriften en verboden.
2. Deze paragraaf geldt niet voor jeugdige werknemers van 16 jaar en ouder die in het kader van een bij of krachtens enig wettelijk voorschrift geregelde beroepsopleiding dan wel van een voor de toepassing van deze paragraaf bij ministeriële regeling daarmee gelijkgestelde beroepsopleiding arbeid moeten verrichten met een of meer van de in deze paragraaf genoemde stoffen, en waarbij adequaat deskundig toezicht ter bescherming van de jeugdige werknemers is gewaarborgd.

Arbeidsverboden voor gevaarlijke stoffen en biologische agentia

Artikel 4.10.2.2

1. Jeugdige werknemers mogen geen arbeid verrichten met stoffen die voldoen aan de op grond van artikel 34, tweede lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen vastgestelde criteria voor indeling in één of meer van de categorieën, "zeer vergiftig", "vergiftig", "carcinogeen", "teratogeen" en "mutageen" alsmede stoffen die voldoen aan de criteria voor toekenning van een van de volgende R-zinnen:
   a. gevaar voor cumulatieve effecten (R33);
   b. kan overgevoeligheid veroorzaken bij inademing (R42);
   c. kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid (R43);
   d. gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling (R48).
2. Jeugdige werknemers mogen geen arbeid verrichten met biologische agentia van categorie 3 of 4, bedoeld in afdeling 4.9.
3. Voorst mogen jeugdige werknemers geen arbeid verrichten aan of met kuipen, bassins, leidingen of reservoirs waarin zich een of meer van de in het eerste of tweede lid bedoelde stoffen of biologische agentia bevinden.

Deskundig toezicht bij arbeid met gevaarlijke stoffen

Artikel 4.10.2.3

1. Artikel 1.8.3, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op jeugdige werknemers die arbeid moeten verrichten met stoffen die voldoen aan de op grond van artikel 34, tweede lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen vastgestelde criteria voor indeling:
   a. in één of meer van de categorieën, "ontplofbaar", "corrosief" en "irriterend";
   b. in de categorie "schadelijk", indien deze stoffen tevens voldoen aan de criteria voor toekenning van R-zin "onherstelbare effecten zijn niet uitgesloten (R40)".
2. Artikel 1.8.3, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op jeugdige werknemers die arbeid moeten verrichten met persgassen, vloeibare gassen en opgeloste gassen.
3. Artikel 1.8.3, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op jeugdige werknemers die arbeid moeten verrichten aan of met kuipen, bassins, leidingen of reservoirs waarin zich een of meer van de in het eerste of tweede lid bedoelde stoffen of gassen bevinden.

Paragraaf 4.10.3
Zwangere werkneemsters en werkneemsters tijdens de lactatie

Schakelbepaling

Artikel 4.10.3.1
In aanvulling op het bepaalde bij of krachtens dit hoofdstuk, gelden voor zwangere werkneemsters en werkneemsters tijdens de lactatie de in deze paragraaf genoemde voorschriften.

Lood

Artikel 4.10.3.2
Een zwangere werkneemster en een werkneemster tijdens de lactatie mogen niet worden verplicht arbeid te verrichten met lood bedoeld in afdeling 4.7.

Enige biologische agentia

Artikel 4.10.3.3
Een zwangere werkneemster mag niet worden verplicht arbeid te verrichten met de biologische agentia Toxoplasma en Rubeolavirus, bedoeld in afdeling 4.9, tenzij gebleken is dat zij hiervoor immuun is.

Paragraaf 4.10.4
Thuiswerkers

Gevaarlijke stoffen

Artikel 4.10.4.1
Thuiswerk met gevaarlijke stoffen is uitsluitend toegestaan
met één of meer van de navolgende stoffen:
a. stoffen die bij uitsluiting voldoen aan de op grond van artikel 34, tweede lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen vastgestelde criteria voor indeling in de cate-

gorieën "schadelijk", "irriterend", "ontvlambaar" en "voor het milieu gevaarlijk", tenzij deze stoffen voldoen aan de criteria voor toekenning van een van de volgende R-zinnen:

1° in droge toestand ontplofbaar (R1);
2° vormt met metalen zeer gemakkelijk ontplofbare verbindingen (R4);
3° ontploffingsgevaar door verwarming (R5);
4° ontplofbaar met en zonder lucht (R6);
5° reageert heftig met water (R14);
6° kan ontplofbare peroxiden vormen (R19);
7° vormt vergiftig gas in contact met water (R29);
8° kan bij gebruik licht ontvlambaar worden (R30);
9° vormt vergiftige gassen in contact met zuren (R31);
10° vormt zeer vergiftige gassen in contact met zuren (R32);
11° gevaar voor cumulatieve effecten (R33);
12° onherstelbare effecten zijn niet uitgesloten (R40);
13° ontploffingsgevaar bij verwarming in afgesloten toestand (R44);
14° gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling (R48) en
15° kan schadelijk zijn via de borstvoeding (R64);

b. stoffen die aan geen van de op grond van artikel 34, tweede lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen vastgestelde criteria voor indeling voldoen, tenzij deze stoffen de bijzondere gevaarsaanduidingen dragen genoemd in bijlage II van hoofdstuk 1, onder B, sub 2° of 6°, bij de richtlijn nr. 93/89/EEG van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 5 april 1993 tot derde aanpassing aan de vooruitgang van de techniek van Richtlijn 88/379/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lid-Staten inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten (PbEG L 104).

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie

Artikel 4.10.4.2

Ten aanzien van de in artikel 4.10.4.1, onder a, genoemde stoffen, met uitzondering van de in dat artikel bedoelde voor het milieu gevaarlijke stoffen, wordt in een register vermeld:

a. met betrekking tot de identiteit van die stoffen:
   1° in geval van een enkelvoudige stof: de chemische naam of namen en indien van toepassing het nummer, waaronder de stof is opgenomen in de lijst van stoffen, vastgelegd in bijlage I bij de richtlijn nr. 67/548/EEG van de Raad

van de Europese Gemeenschappen van 27 juni 1967, betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lid-Staten inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (PbEG L196) dan wel in bijlage III bij de richtlijn nr. 78/631/-EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 26 juni 1978, betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke bepalingen in de Lid-Staten inzake de indeling, verpakking en het kenmerken van gevaarlijke preparaten (bestrijdingsmiddelen) (PbEG L206);

2° in geval van een meervoudige stof: de handelsnaam of namen alsmede de chemische naam of namen en de gewichtspercentages van de component of componenten, die aanleiding geeft of geven tot indeling in een of meer van de categorieën, genoemd in artikel 4.10.3.1, onder a.

b. de benaming van het gevaar of de gevaren van de stof.

Verpakking en etikettering

Artikel 4.10.4.3

1. Met betrekking tot de verpakking van een stof, die gevaar voor de veiligheid en gezondheid kan opleveren en de sluiting van die verpakking is het bepaalde in artikel 35, eerste tot en met derde lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen van overeenkomstige toepassing.
2. Op de verpakking van een stof, als bedoeld in het eerste lid, worden de aanduidingen, welke voor die stof op grond van het voldoen aan de criteria voor indeling in de categorieën, genoemd in artikel 4.10.4.1, onder a, ten behoeve van de aflevering van die stof zijn voorgeschreven, opvallend en goed leesbaar vermeld, met uitzondering van de aanduidingen die betrekking hebben op de categorie "voor het milieu gevaarlijk".

Arbeidshygiënisch regime

Artikel 4.10.4.4

Doeltreffende maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat thuiswerkers bij hun arbeid kunnen worden blootgesteld aan stoffen in zodanige mate, dat schade kan worden toegebracht aan hun gezondheid dan wel aan thuiswerkers hinder kan worden veroorzaakt.

Brandbestrijdingsmiddelen

Artikel 4.10.4.5

Indien met brandgevaarlijke stoffen wordt gewerkt, zijn aan de thuiswerker deugdelijke en doelmatige middelen voor het blussen of doven van een brand ter beschikking gesteld.

Voorkomen, beperken van ongewilde gebeurtenissen

Artikel 4.10.4.6

1. Indien stoffen aanwezig zijn, die gevaar voor de veiligheid en gezondheid van thuiswerkers kunnen opleveren, zijn zodanige voorzieningen getroffen, dat het gevaar dat zich met betrekking tot die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
2. Bij het verrichten van arbeid met stoffen als bedoeld in het eerste lid zijn zodanige voorzieningen getroffen, dat het gevaar dat zich bij die arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
3. Voorts zijn zodanige voorzieningen getroffen, dat ingeval zich een ongewilde gebeurtenis als bedoeld in het eerste respectievelijk het tweede lid voordoet, de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.

TOELICHTING HOOFDSTUK 4

Gevaarlijke stoffen en biologische agentia

Gezien de bijzondere risico's voor werknemers, die aan gevaarlijke stoffen worden blootgesteld, is de regelgeving bijzonder uitgebreid en is dit hoofdstuk zeer omvangrijk geworden.
Het gaat hier om arbeid waarbij werknemers blootgesteld kunnen worden om gevaarlijke stoffen (zoals ontplofbare, ontvlambare en vergiftigde stoffen), kankerverwekkende stoffen (vinylchloridimeer, benzeen, asbest, crocidoliet) en biologische agentia (voor de mens gevaarlijke celculturen en micro-organismen).
Voor de bepalingen in dit hoofdstuk hebben de EU-richtlijnen kankerverwekkende stoffen en biologische agentia model gestaan. Verder zijn hierin afspraken uit de ILO-verdragen overgenomen.

Afdeling 1 geldt in principe altijd bij het werken met gevaarlijke stoffen, uitgezonderd de biologische agentia en thuiswerk. Daarop zijn andere afdelingen in dit hoofdstuk van toepassing.
Anders dan in de bestaande besluiten geldt een aantal bepalingen in afdeling 1 nu ook voor stuwadoorsarbeid, de landbouw en de binnenvaart.

4.1 Algemene voorschriften

In beginsel is de werkgever verplicht zoveel mogelijk te voorkomen dat de werknemers worden blootgesteld aan stoffen die schade of hinder veroorzaken. Indien mogelijk moeten deze stoffen vervangen worden door stoffen en processen die minder risico's met zich meebrengen. Blijkt dit om technische redenen niet te kunnen, dan moet het gevaar bij de bron bestreden worden, onder andere door de duur van de blootstelling te beperken. Ook moeten er preventieve en beschermingsmaatregelen worden genomen. Daarbij gaat collectieve bescherming boven individuele bescherming.
Dit systeem van bescherming van de werknemer tegen blootstelling aan gevaarlijke stoffen wordt het 'arbeidshygiënische regime' genoemd (zie voor uitgebreide informatie hierover ook de NIA-uitgave in de Arbeidshygiënische reeks).

Bij arbeid met gevaarlijke stoffen is van het grootste belang dat er zorgvuldig, ordelijk en zindelijk gewerkt wordt. Verpakkingen moeten ten alle tijden zijn voorzien van etiketten, met goed leesbaar daarop vermeld de naam van de stof en de daaraan verbonden gevaren, eventueel met de toevoeging 'voor het milieu gevaarlijk.'

Ter voorkoming van ontploffing, verstikking, bedwelming, vergiftiging en brand worden er enkele bijzondere regels gegeven:

- Er mogen niet meer gevaarlijke stoffen en werknemers in de ruimte aanwezig zijn dan strikt noodzakelijk is.
- Arbeid met gevaarlijke stoffen mag alleen gedaan worden door deskundige werknemers.
- Er mag niet worden gegeten, gedronken of geslapen in ruimten met stoffen die vallen onder de categorieën 'zeer vergiftig, vergiftig en carcinogeen. Voor het verbod op roken komen hier 'ontplofbaar' en de drie verschillende categorieën 'ontvlambaar' nog bij.
- Stoffen in de categorieën 'zeer vergiftig, vergiftig en corrosief' mogen niet met de handen worden aangeraakt door onbevoegden.
- Ruimten waarin mogelijk gevaarlijke stoffen aanwezig zijn, moeten onderzocht worden voorafgaand aan het betreden door werknemers.
- Bij aanwezigheid van gevaarlijke stoffen moeten de nodige veiligheids- en beschermingsmaatregelen in acht worden genomen (zie ook 8.2)

Werkzaamheden aan of op tankschepen mogen pas worden verricht als er een 'gasvrijverklaring' is afgegeven door een gecertificeerde gasdeskundige. Het schoonmaken van tankschepen moet gebeuren onder toezicht van een deskundige en ervaren werknemer.
Bij werkzaamheden met springstoffen moet vooraf een springplan worden opgesteld dat voorzien is van een certificaat van het ministerie.
Het werken met zandsteen mag uitsluitend worden gedaan door gecertificeerde bedrijven.

4.2 Werken met kankerverwekkende stoffen en processen

De definities voor 'enkelvoudige en meervoudige kankerverwekkende stoffen, kankerverwekkend proces en gevarenzone' zijn overgenomen uit de EEG-richtlijn 90/394, gepubliceerd in EG-Publikatieblad 1990, L-196 (zie over dit onderwerp ook P-blad 187 van de I-SZW).
Deze afdeling is niet van toepassing op vinylchloridemonomeer, asbest en crocidoliet. Deze worden in een aparte afdeling behandeld. Andere stoffen die niet onder deze afdeling vallen zijn (dier)geneesmiddelen, cosmetica, afvalstoffen genoemd in de EEG-richtlijnen 75/442 en 78/319, bestrijdingsmiddelen, munitie en springstoffen, voedingsmiddelen en diervoeders in afgewerkte vorm.

Bij de risico-inventarisatie en evaluatie moet uitdrukkelijk aandacht worden besteed aan de beschrijving van de aard en herkomst van de gebruikte stoffen en welke stoffen er vrijkomen bij de processen. Verder moet ondermeer vermeld worden:

- de reden van het gebruik;
- de hoeveelheid stoffen en de aard van de arbeid;
- de hoeveelheid werknemers die daarbij betrokken zijn;
- de wijze waarop zij daaraan blootgesteld worden, bijvoorbeeld via de huid of door middel van inademing;
- de maatregelen die genomen zijn om de risico's te beperken.

Bij het beoordelen van de mogelijke gevaren moet rekening worden gehouden met de wijze van blootstelling, de situaties waarin zich dat voor kan doen en mogelijk versterkende effecten die op elkaar inwerkende kankerverwekkende stoffen kunnen hebben. Hiervoor moeten bestaande en geschikte meetmethoden gebruikt worden en de resultaten daarvan dienen op schrift gesteld te worden.
Voorts is er een registratieplicht als er kankerverwekkende stoffen op de werkplek aanwezig zijn, ook als er niet mee wordt gewerkt.

Maatregelen ter beperking van de blootstelling zijn ondermeer:
- de hoeveelheid aanwezige stoffen is niet groter dan strikt noodzakelijk;
- de duur van de blootstelling is zo kort mogelijk;
- treffen van adequate hygiënische maatregelen;
- gevarenzones worden afdoende voorzien van signalering;
- alleen betrokken werknemers mogen de gevarenzone betreden;
- risico's bij ongewilde gebeurtenissen worden zoveel mogelijk beperkt;
- er worden adequate middelen gebruikt bij het opslaan, hanteren, vervoeren en verwijderen van kankerverwekkende stoffen;
- voor de werknemers worden aparte schaft- en rustruimten ingericht;
- indien nodig wordt er beschermende werkkleding gegeven, deze wordt apart opgeborgen en regelmatig gecontroleerd.

Iedere werknemer die aan kankerverwekkende stoffen wordt blootgesteld, moet voorafgaande aan de werkzaamheden en daarna op gezette tijden een arbeidsgezondheidskundig onderzoek ondergaan door een arbodienst. Dit moet ook gebeuren als de omstandigheden daartoe aanleiding geven. De arbodienst beschikt over een lijst van medewerkers die aan kankerverwekkende stoffen worden blootgesteld en adviseert over de periodiciteit en de inhoud van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek. Bijlage 2 van de richtlijn geeft de praktische aanbevelingen voor dit onderzoek.
De arbodienst houdt een persoonlijk dossier bij van iedere werknemer en de resultaten van het onderzoek worden hem meegedeeld. Dit dossier wordt ten minste 40 jaar bewaard. Ook worden de algemene resultaten van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek ter kennis gebracht aan de OR, of als deze er niet is aan de belanghebbende werknemers.

4.3 Vinylchloridemonomeer

Onder arbeid met vinylchloridemonomeer wordt verstaan: het vervaardigen, terugwinnen, opslaan, afvullen, vervoeren of op ander wijze gebruiken van deze stof, dan wel vinylchloridemonomeer omzetten in vinylchloridepolymeer.

Als algemene maatregel geldt hier ook het arbeidshygiënisch regime, zoals vermeld in afdeling 1. Ten aanzien van de risico-inventarisatie en evaluatie gelden voor vinylchloridemonomeer echter enkele extra bepalingen voor het meten van de concentratie van de lucht in de arbeidszone en een signaleringssysteem bij te hoge concentratie (zie ook concept blad S 73-10 van de I-SZW).
De gemiddelde uitkomst van de metingen mag in de periode van één jaar de grenswaarde van 3 ppm (delen per miljoen) niet overschrijden. Voor de beoordeling van de uitkomst van de metingen is bijlage I van EEG-richtlijn 78/197 van toepassing. De uitkomsten van de metingen moeten schriftelijk worden vastgelegd en ten minste drie jaar bewaard. De OR of belanghebbende werknemers hebben recht op inzage.
In de arbeidszone moet een deugdelijk bewakingssysteem zijn, dat waarschuwt wanneer de concentratie vinylchloridemonomeer boven normaal is. Deze gevallen van overschrijding moeten schriftelijk worden vastgelegd en de registratie daarvan moet drie jaar worden bewaard. Ook moet een lijst van werkzaamheden met vinylchloridemonomeer en gegevens over duur en aard van de blootstelling worden aangelegd. Deze lijst moet dertig jaar worden bewaard.
Is de concentratie van vinylchloridemonomeer hoger dan de toegestane waarden, dan moeten persoonlijke beschermingsmiddelen worden uitgereikt.

4.4 Benzeen

Het gebruik van benzeen of een produkt dat meer dan één volume-procent benzeen bevat (oplossings-, reinigings- en verdunningsmiddelen) is verboden, tenzij de verwerking in een gesloten systeem gebeurt (zie ook concept blad S 30-2 van de I-SZW).

4.5 Asbest en crocidoliet

Naast de definitie van asbest en asbesthoudende produkten worden in deze afdeling ook de omschrijvingen gegeven van vezel, crocidoliet en crocidoliethoudende produkten. Stoffen die de in definities genoemde vezelachtige silicaten bevatten worden aangemerkt als crocidoliet en crocidoliethoudende produkten (zie ook P-blad 116-3).

Het is niet alleen verboden om asbest of asbesthoudende en crocidoliethoudende produkten te verspuiten. Ook rust een algeheel verbod op het bewerken, verwerken en

in voorraad houden van asbest en crocidoliet (-houdende produkten).
Uitzondering op het crocidolietverbod vormen laboratoriumonderzoek, de opslag en verwerking en het uitvoeren van reparatie-, sloop-, en onderhoudswerkzaamheden. Dezelfde uitzonderingssituaties gelden voor asbest (-houdende produkten).

In díe gevallen dat werkzaamheden met asbest onvermijdelijk zijn, kan een vrijstelling op het verbod worden aangevraagd. Dan gelden - naast de algemene maatregelen in het kader van het arbeidshygiënische regime - strengere bepalingen voor:
- de risico-inventarisatie en evaluatie;
- maatregelen ter voorkoming c.q. beperking van de blootstelling;
- het meten van de grenswaarden;
- melding aan de I-SZW;
- de inrichting van rust- en schaftruimten;
- arbeidsgezondheidskundig onderzoek;
- voorlichting en onderricht aan werknemers;
- registratie van werkzaamheden met asbest en crocidoliet.

Het slopen van gebouwen, installaties en apparatuur met asbest en crocidoliet mag alleen worden gedaan door gecertificeerde bedrijven. Voor de aanvang van de werkzaamheden moet een schriftelijk werkplan worden opgesteld met maatregelen voor de veiligheid en gezondheid van de werknemers. Dit moet worden gestuurd aan de I-SZW.

4.6 Specifieke gezondheidsschadelijke stoffen

Deze afdeling is van toepassing op stoffen bestaande uit chemische elementen en hun verbindingen, zoals deze voorkomen in de natuur of door de mens zijn gemaakt en preparaten die mengsels of oplossingen zijn van deze stoffen (zie ook P-blad 46).

Voor propaansulton geldt een algeheel verbod op de produktie, gebruik, in voorraad houden en doorvoer.
Voor 2-naftylmine, 4-aminodifenyl en zouten daarvan geldt een verbod of vervaardiging en gebruik, tenzij de concentratie lager is dan 0,1 gewichtsprocent. Ook benzine en de zouten daarvan en 4-nitrodifenyl mogen niet gebruikt of geproduceerd worden.
Vrijstelling of ontheffing is mogelijk voor onderzoek en proeven en voor produktieprocessen in een gesloten installatie. Daarvoor gelden dan wel enkele beperkende voorwaarden, zoals registratie, schriftelijke melding aan de I-SZW. Bovendien moet de OR of belanghebbende werknemers op de hoogte worden gebracht van deze registratie en de gevaren die aan de werkzaamheden verbonden zijn.

4.7 Loodwit

Onder lood wordt verstaan metallische lood en zijn ionverbindingen. Loodalkylen worden hiertoe níet gerekend (zie ook P-blad 170-1 en 170-2).
Bij het beoordelen van de risico-inventarisatie en evaluatie wordt onderscheid gemaakt tussen het eerste, het tweede actieniveau en het derde actieniveau. Als blijkt uit de risico-inventarisatie en evaluatie dat de concentratie van lood in de lucht of in het bloed van de werknemer hoger is dan de ministeriële regeling voor het eerste actieniveau toestaat, moet roken op de arbeidsplaats verboden worden. Tevens moet de werknemer toegestaan worden een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan door een arbodienst, waarbij het loodgehalte in het bloed wordt gemeten.
Voor het tweede actieniveau gelden dezelfde stringente voorschriften als bij het werken met asbest ten aanzien van het meten van de grenswaarden, de registratie, het arbeidsgezondheidskundig onderzoek, schaft- en rustruimten, beschermende kleding en voorlichting. Zij het dat deze afgestemd zijn op de bescherming tegen een te hoog loodgehalte.
Bij het derde actieniveau geldt de bepaling dat de werknemer een andere werkplek moet krijgen als blijkt dat het loodgehalte in zijn bloed na drie maanden nog steeds boven de grenswaarde is.

Voor het schilderen van binnenwerk, gebouwen of vaartuigen geldt een verbod op het gebruik van loodwit, loodsulfaat of produkten die één van deze verfstoffen als bestanddeel bevatten.

4.8 Fosforlucifers

Het is verboden om fosforlucifers, ofwel lucifers waarin witte fosfor voorkomt, te produceren of in voorraad te houden anders dan voor doorvoer.

4.9 Biologische agentia

Volgens de EEG-richtlijn 90/679, waarop de bepalingen in deze afdeling zijn gebaseerd, zijn biologische agentia: al dan niet genetisch gemodificeerde celculturen, menselijke endoparasieten en micro-organismen.
Voor de toepassing van de voorschriften worden vier categorieën onderscheiden. Deze indeling is van belang omdat niet alle artikelen uit het Arbeidsomstandighedenbesluit op een bepaalde categorie van toepassing zijn. Wat betreft categorie 1 geldt dat bij de werkzaamheden de noodzakelijke hygiënische maatregelen worden getroffen en de grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht genomen moet worden. Voor de categorieën 2, 3 en 4 zijn er stringentere voorschriften.
Voor de technische uitwerking in dit besluit zijn de zeven bijlagen in de EEG-richtlijn 90/679 en de ontwerp-richtlijn 93/88 van toepassing.

De indeling in categorieën is als volgt:

1. Agens (voor de mens gevaarlijke stof), waarvan het onwaarschijnlijk is dat hij bij de mens ziekten zal veroorzaken.
2. Agens die gevaar voor de gezondheid kan opleveren, maar die niet epidemisch en goed medisch behandelbaar is.
3. Agens die ernstige ziekte kan veroorzaken, een gevaar oplevert voor de werknemers, epidemisch is maar wel behandelbaar.
4. Agens die ziekte kan veroorzaken, groot gevaar oplevert voor de gezondheid van werknemers, grote kans op epidemie oplevert en waarvoor geen effectieve behandeling bestaat.

Voor de algemene maatregelen ter bescherming van veiligheid en gezondheid voor de werknemers geldt ook hier het beginsel van het arbeidshygiënisch regime.
Bij de risico-inventarisatie en evaluatie moet extra aandacht worden gegeven aan:

- tot welke categorie de agentia behoren;
- ziekten die werknemers kunnen oplopen of al opgelopen hebben;
- mogelijke allergene of vergiftigingsverschijnselen;
- de resultaten van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek en de ziekten waaraan de werknemer(s) lijden.

Andere maatregelen zijn:

- De plaatsen waar met biologische agentia wordt gewerkt moeten aangegeven zijn met het bio-risicoteken.
- Er mag in de werkruimten niet gegeten, gedronken of gerookt worden.
- De werknemers moeten adequate werkkleding dragen; deze wordt apart bewaard van de overige kleding.
- Naast de normale sanitaire voorzieningen moeten er douches, oogdouches en huidantiseptica zijn.
- Persoonlijke beschermingsmiddelen worden na ieder gebruik gecontroleerd en gereinigd.

Verder is er een registratieplicht voor de aard en de duur van de werkzaamheden, welke werknemers daarbij betrokken waren en of er mogelijk gevolgen op langere termijn voor hen kunnen zijn. De werknemer en de OR hebben recht op inzage in het register.

De werknemers moeten een arbeidsgezondheidskundig onderzoek door een arbodienst ondergaan, voorafgaand aan de werkzaamheden, op gezette tijden en als de omstandigheden daarnaar zijn (zie bijlage 4 van de richtlijn). De werknemer heeft recht op inzage in zijn medisch dossier, dat tien jaar lang bewaard moet blijven.

Bij een (bijna)ongeval met agentia uit de categorie 2, 3 of 4 moet de OR of de betrokken werknemers op de hoogte gesteld worden. De OR moet desgevraagd ook geïnformeerd worden over zaken als de wijze van risico-inventarisatie en evaluatie, de werkzaamheden met biologische agentia en de genomen preventieve en beschermende maatregelen.
De kennisgeving aan de I-SZW van arbeid met biologische agentia uit de categorie 2, 3 of 4 moet 30 dagen voorafgaand aan het begin van de werkzaamheden gebeuren. (Bijna)ongevallen met stoffen in de categorie 3 of 4 moeten ook aan de inspectiedienst gemeld worden.

Voor diagnostische arbeid in de gezondheidszorg en diergeneeskunde gelden enkele aanvullende bepalingen.

4.10 Bijzondere sectoren en categorieën

Vervoer
De voorschriften voor werken met vinylchloridemonomeer geldt niet voor arbeid op voermiddelen op de openbare weg, op zee en spoor-, lucht- en waterwegen. Voor het werken met asbest en crocidoliet geldt een uitzondering voor arbeid op zeeschepen buiten Nederland.

Jeugdigen
Het is verboden jeugdige werknemers te laten werken met gevaarlijke stoffen in de categorieën (zeer) vergiftig, carcinogeen, teratogeen, mutageen, schadelijke voor de gezondheid (onder meer door contact met ademhalingswegen/huid) en biologische agentia in de categorie 3 en 4.
Bij het werken met schadelijke stoffen van andere aard, zoals pers- en vloeibare gassen, moeten jeugdigen onder toezicht staan van een volwassene.

Zwangere werkneemsters
Werkneemsters die zwanger zijn of zogen, mogen niet verplicht worden met loodhoudende stoffen te werken. Ditzelfde geldt voor de biologische agentia Toxoplasme en Rubeolavirus.

Thuiswerkers
Voor thuiswerkers is er een beperking bij het werken met stoffen in ondermeer de categorieën schadelijk, irriterend en ontvlambaar. Voor thuiswerk geldt het arbeidshygiënisch regime en de nadere voorschriften van voor risico-inventarisatie en evaluatie, verpakking en etikettering, brandbestrijdingsmiddelen en voorkomen van ongewilde gebeurtenissen.

HOOFDSTUK 5
FYSIEKE BELASTING

AFDELING 5.1
TOEPASSELIJKHEID

Toepasselijkheid thuiswerkers

Artikel 5.1.1
Op thuiswerk is uitsluitend paragraaf 5.4.1 van toepassing.

AFDELING 5.2
FYSIEKE BELASTING

Definitie richtlijn

Artikel 5.2.1
In deze afdeling wordt verstaan onder de richtlijn: de richtlijn nr. 90/269/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 mei 1990 betreffende de minimum veiligheids- en gezondheidsvoorschriften voor het handmatig hanteren van lasten met gevaar voor met name rugletsel voor de werknemers (PbEG L 156).

Voorkomen gevaren

Artikel 5.2.2
De arbeid wordt zodanig georganiseerd, de arbeidsplaats wordt zodanig ingericht, een zodanige produktie- en werkmethode wordt toegepast dan wel zodanige hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, die voldoen aan afdeling 8.2, worden gebruikt, dat de fysieke belasting geen gevaren met zich kan brengen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemer.

Beperken gevaren en inventarisatie en evaluatie

Artikel 5.2.3

1. Voor zover de in artikel 5.2.2 bedoelde gevaren redelijkerwijs niet kunnen worden voorkomen, wordt de arbeid zodanig georganiseerd, wordt de arbeidsplaats zodanig ingericht, wordt een zodanige produktie- en werkmethode toegepast en worden zodanige hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, die voldoen aan afdeling 8.2, gebruikt, dat die gevaren zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, worden beperkt.
2. Bij de uitvoering van het eerste lid worden in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, met inachtneming van bijlage I van de richtlijn, de veiligheids- en gezondheidsaspecten van de fysieke belasting beoordeeld, waarbij met name gelet wordt op de kenmerken van de last, de vereiste lichamelijke inspanning, de kenmerken van de werkomgeving en de eisen van de taak.

Zitgelegenheid

Artikel 5.2.4

1. De arbeidsplaats wordt zodanig ingericht dat de arbeid zo veel mogelijk zittend op ergonomisch verantwoorde wijze kan worden verricht.
2. Voor zover de arbeid niet zittend kan worden uitgevoerd, maar het wel mogelijk is een sta-hulp te gebruiken, is de arbeidsplaats zodanig ingericht dat die arbeid zo veel mogelijk met gebruik van een sta-hulp op ergonomisch verantwoorde wijze kan worden verricht.
3. Voor zover het gebruik van een sta-hulp niet mogelijk is doch het arbeidsproces het toelaat om van tijd tot tijd te gaan zitten, is de arbeidsplaats van een ergonomisch verantwoorde zitgelegenheid voorzien.

Voorlichting

Artikel 5.2.5

1. Aan werknemers die arbeid verrichten waarbij sprake is van het handmatig hanteren van lasten wordt doeltreffende voorlichting en doeltreffend onderricht gegeven over:
   a. de wijze waarop lasten gehanteerd moeten worden;
   b. de aan het handmatig hanteren van lasten verbonden gevaren voor hun veilig-

heid en gezondheid en de te nemen maatregelen om deze gevaren zo veel mogelijk te beperken.

2. Aan de betrokken werknemers wordt adequate informatie verstrekt over het gewicht van de te hanteren last en, wanneer het gewicht van de last niet gelijk verdeeld is, over het zwaartepunt of de zwaarste kant van die last.

Bijlage richtlijn

Artikel 5.2.6
Met betrekking tot fysieke belasting wordt voldaan aan de bijlagen I en II van de richtlijn.

AFDELING 5.3
BEELDSCHERMWERK

Definities

Artikel 5.3.1
In deze afdeling wordt verstaan onder:

a. beeldscherm: een alfanumeriek of grafisch scherm, ongeacht het gebruikte afbeeldingsprocédé;
b. werkplek: het beeldscherm en het geheel van de daarbij behorende beeldschermapparatuur, waarvan een werknemer gebruik maakt, met inbegrip van de onmiddellijke werkomgeving.

Toepasselijkheid

Artikel 5.3.2

1. Deze afdeling is niet van toepassing op:
   a. bestuurdersplaatsen op voertuigen of machines;
   b. computersystemen in transportmiddelen;
   c. computersystemen die in de eerste plaats bestemd zijn voor gebruik door het publiek;
   d. zogenaamde draagbare systemen die niet aanhoudend worden gebruikt op een

werkplek;

e. rekenmachines, kassa's en andere apparatuur die voorzien is van een klein display voor gegevens of hoeveelheden, nodig voor het directe gebruik van die apparatuur;

f. conventionele schrijfmachines met display.

2. Voorts is deze afdeling niet van toepassing op arbeid waarbij een werknemer gewoonlijk minder dan twee uren per etmaal gebruik maakt van een beeldscherm.

Inventarisatie en evaluatie

Artikel 5.3.3

1. In de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, wordt specifiek aandacht besteed aan de gevaren voor het gezichtsvermogen en die van de fysieke en psychische belasting als gevolg van arbeid aan een beeldscherm.
2. Op basis van de uitkomsten van de in het eerste lid bedoelde inventarisatie en evaluatie worden doeltreffende maatregelen genomen om de desbetreffende gevaren te ondervangen, rekening houdend met de gevolgen van die gevaren en de onderlinge samenhang daartussen.

Dagindeling van de arbeid

Artikel 5.3.4

De arbeid aan een beeldscherm is zodanig georganiseerd dat deze arbeid telkens na ten hoogste twee achtereenvolgende uren wordt afgewisseld door andersoortige arbeid of door een rusttijd, zodanig dat de belasting van het verrichten van de arbeid aan een beeldscherm wordt verlicht.

Maatregelen met betrekking tot de bescherming van de ogen en het gezichtsvermogen van de werknemers

Artikel 5.3.5

1. Iedere werknemer die voor de eerste keer belast wordt met arbeid aan een beeldscherm, wordt, in aanvulling op artikel 24a van de wet, in de gelegenheid gesteld om vóór de aanvang van die arbeid een arbeidsgezondheidskundig onderzoek, dat in ieder geval betrekking heeft op de ogen en het gezichtsvermogen, te ondergaan.
2. De werknemer wordt opnieuw in de gelegenheid gesteld een onderzoek als

bedoeld in het eerste lid te ondergaan, indien zich bij hem gezichtsstoornissen voordoen die het gevolg kunnen zijn van het verrichten van arbeid aan een beeldscherm.

3. Indien de resultaten van het onderzoek, bedoeld in het eerste en het tweede lid, dit vereisen, wordt de betrokken werknemer in de gelegenheid gesteld een oftalmologisch onderzoek te ondergaan.
4. Indien de resultaten van het onderzoek, bedoeld in het eerste tot en met het derde lid, dit vereisen, en normale oogcorrectiemiddelen niet kunnen worden gebruikt, worden aan de betrokken werknemer speciale, met de desbetreffende arbeid verband houdende, oogcorrectiemiddelen verstrekt.
5. Het onderzoek, bedoeld in het eerste tot en met het derde lid, wordt uitgevoerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld in artikel 2.4.8 is afgegeven.

Voorschriften voor de inrichting van werkplekken

Artikel 5.3.6
Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent de beeldschermen, de werkplek en de wisselwerking tussen de gebruikte programmatuur en de werknemers.

AFDELING 5.4
BIJZONDERE CATEGORIEËN WERKNEMERS

Paragraaf 5.4.1
Jeugdigen

Toepasselijkheid

Artikel 5.4.1.1
In afwijking van het bepaalde bij of krachtens dit hoofdstuk, geldt voor jeugdige werknemers artikel 5.2.3 niet.

Paragraaf 5.4.2
Thuiswerkers

Inrichting werkplek

Artikel 5.4.2.1

1. De arbeidsplaats van een thuiswerker is zodanig ingericht dat de arbeid zoveel mogelijk zittend op ergonomisch verantwoorde wijze kan worden verricht. Daartoe zijn door de thuiswerkgever een doelmatige zitgelegenheid en een doelmatig werkblad of een doelmatige werktafel ter beschikking gesteld.
2. Indien de thuiswerker reeds uit eigen hoofde beschikt over de in het eerste lid bedoelde voorziening, behoeft de thuiswerkgever deze niet alsnog ter beschikking te stellen.

TOELICHTING HOOFDSTUK 5

Fysieke belasting

Voor dit hoofdstuk hebben zowel de EU-richtlijn hanteren van lasten als het Besluit fysieke belasting model gestaan. Voor de definitie is de wat ruimere omschrijving uit het Besluit gehanteerd: 'de door een werknemer in verband met de arbeid in te nemen werkhouding, uit te voeren bewegingen of uit te oefenen krachten.' Daarmee wordt elke vorm van gedrag bij arbeid bestreken.
In de laatste afdeling zijn enkele bepalingen opgenomen voor beeldschermwerk, thuiswerk en jongeren.

5.2 Fysieke belasting

Uitgangspunt is te voorkómen dat fysieke belasting een bedreiging vormt voor de gezondheid en veiligheid van de werknemer. De werkgever moet alles doen wat technisch, economisch en redelijkerwijs haalbaar is om de gevaren te minimaliseren. Dit kan bewerkstelligd worden door ondermeer het toepassen van goede produktie- en werkmethoden en het inzetten van adequate hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen (zie ook de studie S 45 en het concept voorlichtingsblad CV 23 over fysieke belasting in de bouw van de I-SZW).

Naast het treffen van algemene maatregelen moet aan de hand van de resultaten van de risico-inventarisatie elke werkplek individueel worden aangepast. Dus ook als er sprake is van meerdere werknemers op één werkplek, dient die arbeidsplaats door alle gebruikers instelbaar te zijn op hun lichamelijke kenmerken.
Verder moet de werknemer voorlichting krijgen over hoe hij zijn werkzaamheden met de minste risico's voor de veiligheid en gezondheid kan verrichten. Dit is vooral van belang bij het handmatig hanteren van lasten, zeker als het gewicht niet gelijk verdeeld is.

Bij voorkeur moet het werk zittend gedaan worden. Als dit niet mogelijk is, moet er gebruik gemaakt worden van sta-hulpen. Waar de werkomstandigheden sta-hulpen niet toelaten, wordt de werkruimte uitgerust met ergonomische verantwoorde stoelen.

5.3 Beeldschermwerk

De bepalingen in deze afdeling zijn van toepassing op werkzaamheden aan beeldschermen (alfanumeriek of grafisch), die als regel langer dan twee uur duren. Na elke periode van twee uur moeten de werkzaamheden aan het beeldschermwerk

worden afgewisseld met andere werk, of er moet een pauze worden ingelast.
Bij de risico-inventarisatie en evaluatie moet extra aandacht worden besteed aan de gevaren die het werk met zich meebrengt voor de ogen en het gezichtsvermogen. De werknemers mogen vooraf een oogonderzoek ondergaan. Als blijkt dat er gezichtsstoornissen optreden, hebben zij opnieuw recht nader onderzoek door een arbodienst. Zonodig moet hen een bril ter beschikking gesteld worden (zie ook P-blad 184).

5.4 Bijzondere categorieën

Voor jongeren geldt een strenger regime voor het inrichten van de arbeidsplaats, de toepassing van produktie- en werkmethoden en het inzetten van hulp- en beschermingsmiddelen. De redelijkheidsclausule die hierbij voor volwassenen geldt, is niet voor werknemers onder de 18 jaar van kracht.
Thuiswerkers moeten hun werk zoveel mogelijk zittend kunnen doen. Hiertoe dient een ergonomische verantwoorde werkplek gecreëerd te worden. Zonodig worden stoel en werkblad ter beschikking gesteld.

HOOFDSTUK 6
FYSISCHE FACTOREN

AFDELING 6.1
TOEPASSELIJKHEID

Toepasselijkheid thuiswerkers

Artikel 6.1.1
Op thuiswerk is uitsluitend paragraaf 6.7.5 van toepassing.

AFDELING 6.2
KLIMAAT

Binnen- en buitenklimaat

Artikel 6.2.1
1. Het klimaat op de arbeidsplaats veroorzaakt geen schade aan de gezondheid van de werknemers. Voorts is het klimaat op de arbeidsplaats zo behaaglijk en gelijkmatig als redelijkerwijs mogelijk. Daarbij wordt rekening gehouden met de aard van de werkzaamheden die door de werknemers worden verricht en de fysieke belasting die het gevolg is van die werkzaamheden. Hinderlijke tocht wordt vermeden, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.
2. Indien door het klimaat op de arbeidsplaats toch schade aan de gezondheid van de werknemers kan ontstaan, worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld, die voldoen aan afdeling 8.2. Indien de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen schade aan de gezondheid niet kunnen voorkomen, wordt de duur van de arbeid in een zodanige mate beperkt of wordt de arbeid met een zodanige frequentie afgewisseld door een tijdelijk verblijf op een plaats waar een klimaat heerst als bedoeld in het eerste lid, dat geen schade aan de gezondheid ontstaat.

Luchtverversing in besloten en andere werkruimten

Artikel 6.2.2

1. In besloten ruimten, uitgravingen, bouwputten en tunnels alsmede bij ondergrondse- en grondverzetwerkzaamheden is voldoende niet verontreinigde lucht aanwezig.
2. Luchtverversingsinstallaties zijn altijd bedrijfsklaar en voorzien van een controlesysteem dat storingen in de installatie signaleert.

AFDELING 6.3

VERLICHTING

Daglicht en kunstlicht

Artikel 6.3.1

1. Arbeidsplaatsen zijn gedurende de aanwezigheid van de werknemers door daglicht, door kunstlicht of door beide, voldoende en doelmatig verlicht.
2. Het kunstlicht is zodanig aangebracht dat geen gevaar voor ongevallen ontstaat.
3. De voor kunstlicht gebruikte kleur mag de waarneming van de veiligheids- en gezondheidssignalering, bepaald bij of krachtens afdeling 8.3, niet wijzigen of beïnvloeden.

Daglicht

Artikel 6.3.2

In een besloten ruimte waar overdag door iemand gemiddeld meer dan twee uur arbeid wordt verricht zijn, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, in de uitwendige scheidingsconstructie van de desbetreffende ruimte doorzichtige lichtopeningen aangebracht waardoor daglicht kan toetreden. Het gezamenlijk oppervlak van de lichtopeningen bedraagt ten minste 1/20 van het vloeroppervlak, tenzij redelijkerwijs slechts een geringer deel, dat zo dicht mogelijk blijft bij 1/20 van het vloeroppervlak, aan lichtopeningen kan worden gevergd.

Weren van zonlicht

Artikel 6.3.3
In een besloten ruimte waar arbeid wordt verricht kan rechtstreeks invallend zonlicht worden geweerd.

AFDELING 6.4
GELUID

Paragraaf 6.4.1
Definities en toepasselijkheid

Definities

Artikel 6.4.1.1
In deze afdeling wordt verstaan onder:
a. equivalent geluidsniveau in dB(A): het energetisch gemiddelde geluidsniveau gedurende een bepaalde beoordelingstijd, uitgedrukt in dB(A);
b. momentaan geluidsdrukniveau in Pa: de niet gewogen geluidsdruk, die wordt gemeten met een geluidsniveaumeter in de stand "peak-hold", uitgedrukt in Pa;
c. geluiddosisniveau in dB(A): het energetisch gemiddelde geluidsniveau gedurende een representatieve werkdag, uitgedrukt in dB(A).

Toepasselijkheid

Artikel 6.4.1.2
Deze afdeling is niet van toepassing op zeeschepen en luchtvaartuigen. Op zeeschepen en luchtvaartuigen zijn uitsluitend de artikelen 6.7.1.1 en 6.7.1.2 van toepassing.

Paragraaf 6.4.2
Geluidsvoorschriften

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, beoordelen en meten.

Artikel 6.4.2.1

1. Op elke arbeidsplaats wordt in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, het geluidsniveau beoordeeld en, indien nodig, gemeten ten einde te bepalen waar werknemers aan niveaus van schadelijk geluid kunnen worden blootgesteld.
2. De beoordeling en de meting zijn representatief voor de blootstelling aan geluid op de arbeidsplaats gedurende de dagelijkse arbeidstijd. De beoordeling en de meting worden, in aanvulling op artikel 4 van de wet, volgens een schriftelijk vastgelegd programma periodiek herhaald en in ieder geval herzien, indien er redenen zijn om aan te nemen dat de uitgevoerde beoordeling of meting onjuist is.
3. De bij de meting gebruikte methoden en apparaten zijn aan de desbetreffende omstandigheden aangepast. Met name wordt daarbij gelet op de kenmerken van het te meten geluid en de omgevingsfactoren. De gebruikte methoden en apparaten zijn geschikt om te bepalen of de in deze afdeling vastgestelde niveaus van schadelijk geluid al dan niet worden overschreden.
4. De ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, de belanghebbende werknemers wordt de gelegenheid gegeven een oordeel kenbaar te maken over de wijze van beoordeling en meting.
5. De resultaten van de op grond van dit artikel uitgevoerde beoordelingen en metingen worden in passende vorm geregistreerd en gedurende ten minste tien jaar bewaard. De resultaten worden, voorzien van een toelichting, ter kennis gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers.

Voorkomen of beperken van schadelijk geluid

Artikel 6.4.2.2

1. Machines, werktuigen, apparaten, installaties, vervoer- en transportmiddelen zijn van zodanige constructie, zijn zodanig ingericht, opgesteld of ondersteund en worden zodanig onderhouden, dat zij bij het in werking zijn op de arbeidsplaats geen equivalent geluidsniveau veroorzaken hoger dan 85 dB(A) of een momentaan

geluidsdrukniveau hoger dan 200 Pa, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

2. Het verrichten van werkzaamheden geschiedt zodanig dat daarbij op de arbeidsplaats geen equivalent geluidsniveau veroorzaakt wordt hoger dan 85 dB(A) of een momentaan geluidsdrukniveau hoger dan 200 Pa, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.
3. Indien de uitzondering, genoemd in de laatste zinsnede van het eerste of tweede lid, van toepassing is, zijn doeltreffende voorzieningen aangebracht, waardoor zoveel mogelijk wordt voorkomen dat de in het eerste en tweede lid genoemde geluidsniveaus op de arbeidsplaats heersen, tenzij ook dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd. In het plan van maatregelen, bedoeld in artikel 4, eerste lid, laatste volzin, van de wet, worden de desbetreffende voorzieningen vermeld.
4. In gevallen waarin voorzieningen, aangebracht op grond van het derde lid, de werknemers onvoldoende bescherming bieden tegen de in het eerste en tweede genoemde geluidsniveaus en in gevallen waarin het aanbrengen van vorenbedoelde voorzieningen redelijkerwijs niet kan worden gevergd, worden doeltreffende maatregelen genomen om de blootstellingsduur alsmede het aantal werknemers dat aan de desbetreffende geluidsniveaus wordt blootgesteld zoveel mogelijk te beperken. In het plan van maatregelen, bedoeld in artikel 4, eerste lid, laatste volzin, van de wet, worden de desbetreffende maatregelen vermeld.
5. In gevallen, waarin werknemers kunnen worden blootgesteld aan een equivalent geluidsniveau op de arbeidsplaats van 80 dB(A) of hoger, worden persoonlijke beschermingsmiddelen, die voldoen aan afdeling 8.2, in voldoende aantal beschikbaar gesteld. De persoonlijke beschermingsmiddelen bieden een demping van het geluid tot een equivalent geluidsniveau van 80 dB(A). Indien een zodanige demping technisch niet mogelijk is, wordt door de persoonlijke beschermingsmiddelen ten minste een demping van het geluid geboden tot beneden het equivalent geluidsniveau van 90 dB(A). De betrokken werknemers wordt de gelegenheid gegeven een oordeel over de keuze van de soort persoonlijke beschermingsmiddelen, kenbaar te maken.
6. Bij overschrijding van het equivalent geluidsniveau van 90 dB(A) of van het momentaan geluidsdrukniveau van 200 Pa worden door de werknemers de persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt. Het ongevalsgevaar als gevolg van het gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen wordt zoveel mogelijk door doeltreffende maatregelen beperkt. Het vijfde lid, tweede tot en met vierde volzin, is van toepassing.
7. De plaatsen waar overschrijding van ten minste één van de in het zesde lid genoemde geluidsniveaus kan worden verwacht, zijn duidelijk afgebakend en gemarkeerd door signalen, die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde. Alleen werknemers die beroepshalve of uit hoofde van hun functie deze

plaatsen moeten betreden, mogen daar worden toegelaten.

8. De belanghebbende werknemers en, indien aanwezig, de ondernemingsraad worden in kennis gesteld van de redenen waarom de in de laatste zinsnede van het eerste en het tweede lid alsmede in de laatste zinsnede van de eerste volzin van het derde lid vervatte uitzonderingen van toepassing zijn, van de op grond van het derde lid aangebrachte voorzieningen en van de op grond van het vierde lid genomen maatregelen.
9. Op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip wordt het in het eerste en tweede lid genoemde geluidsniveau van 85 dB(A) vervangen door 80 dB(A).

Weekgemiddelde

Artikel 6.4.2.3

In gevallen waarin werknemers die bijzondere taken uitvoeren, in verband met het uitvoeren van deze taken moeten verblijven op een arbeidsplaats waar het niveau van het geluid van dag tot dag sterk varieert en het redelijkerwijs niet gevergd kan worden dat de in artikel 6.4.2.2, derde en vierde lid, bedoelde voorzieningen en maatregelen aangebracht respectievelijk genomen worden, gelden de volgende voorschriften:

a. het gemiddelde niveau van het geluid, berekend of gemeten over een periode van een week, mag het in artikel 6.4.2.2, eerste en tweede lid, genoemde equivalente geluidsniveau niet overschrijden, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd;
b. periodiek, doch in ieder geval telkens indien er voor het geluid op de arbeidsplaats relevante veranderingen plaatsvinden in de arbeid of de omstandigheden waaronder deze arbeid wordt verricht, wordt gecontroleerd of nog voldaan wordt aan het onder a genoemde voorschrift.

Audiometrisch onderzoek

Artikel 6.4.2.4

1. Werknemers die worden blootgesteld aan een geluiddosisniveau van 80 dB(A) worden, in aanvulling op artikel 24a van de wet, in de gelegenheid gesteld een audiometrisch onderzoek te ondergaan teneinde de gehoorfunctie van de betrokken werknemers zoveel mogelijk in stand te houden.
2. Het audiometrisch onderzoek, bedoeld in het eerste lid, wordt uitgevoerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld

in artikel 2.4.8 is afgegeven.

3. Zolang de blootstelling aan het in het eerste lid genoemde geluidsniveau duurt, worden de betrokken werknemers met tussenpozen van vier jaar opnieuw in de gelegenheid gesteld om een audiometrisch onderzoek te ondergaan dan wel met kortere tussenpozen indien dit naar het oordeel van de arbodienst noodzakelijk is.
4. Aan de arbodienst wordt inzage gegeven in het in artikel 6.4.2.1, vijfde lid, bedoelde register en wordt de gelegenheid geboden om te adviseren over de te nemen preventieve dan wel persoonlijke beschermende maatregelen.
5. De resultaten van het audiometrisch onderzoek worden gedurende ten minste 10 jaar bewaard.
6. De betrokken werknemer wordt in kennis gesteld van de resultaten van elk audiometrisch onderzoek, dat hij op grond van dit artikel heeft ondergaan.

Voorlichting en onderricht

Artikel 6.4.2.5

Aan werknemers die arbeid verrichten waarbij overschrijding van het equivalente geluidsniveau van 80 dB(A) of van het momentane geluidsdrukniveau van 200 Pa kan worden verwacht, wordt doeltreffende voorlichting en doeltreffend onderricht gegeven over:

a. de mogelijke gevaren voor het gehoor als gevolg van blootstelling aan geluid;
b. de bestaande regelgeving met betrekking tot geluid en de op grond van deze regelgeving te nemen maatregelen;
c. de gevallen waarin persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking moeten worden gesteld, alsmede de gevallen waarin en de wijze waarop de persoonlijke beschermingsmiddelen moeten worden gebruikt;
d. de inhoud en betekenis van een periodiek te herhalen audiometrisch onderzoek en de gevallen waarin aan werknemers de gelegenheid moet worden geboden om een dergelijk onderzoek te ondergaan.

Paragraaf 6.4.3
Vrijstelling of ontheffing

Vrijstelling of ontheffing vereiste demping

Artikel 6.4.3.1

1. Vrijstelling of ontheffing van artikel 6.4.2.2, vijfde lid, derde volzin, kan uitsluitend worden verleend in gevallen waarin het redelijkerwijs niet mogelijk is om de blootstelling van werknemers te beperken tot het in artikel 6.4.2.2, eerste en tweede lid, genoemde equivalente geluidsniveau en het technisch niet mogelijk is dat de persoonlijke beschermingsmiddelen een demping van het geluid bieden tot beneden het in artikel 6.4.2.2, zesde lid, genoemde equivalente geluidsniveau.
2. Aan een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid wordt in ieder geval het voorschrift verbonden dat de persoonlijke beschermingsmiddelen een demping bieden tot een zo laag mogelijk geluidsniveau.

Vrijstelling of ontheffing persoonlijke beschermingsmiddelen

Artikel 6.4.3.2

Vrijstelling of ontheffing van artikel 6.4.2.2, vijfde lid, eerste volzin, en zesde lid, kan uitsluitend worden verleend in gevallen waarin door werknemers bijzondere taken worden uitgevoerd en in verband met het uitvoeren van deze taken het gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen een verzwaring van het totale gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van de betrokken werknemers met zich brengt en dit gevaar redelijkerwijs niet door doeltreffende maatregelen kan worden beperkt.

Vrijstelling of ontheffing, voorschriften

Artikel 6.4.3.3

Aan vrijstellingen of ontheffingen, bedoeld in de artikelen 6.4.3.1 en 6.4.3.2, worden voorschriften verbonden om de duur en de mate van de blootstelling van de betrokken werknemers aan schadelijk geluid zoveel mogelijk te beperken.

Beperking vrijstellings- of ontheffingsmogelijkheden

Artikel 6.4.3.4

Behoudens in de gevallen, bedoeld in de artikelen 6.4.3.1 en 6.4.3.2, wordt geen vrijstelling of ontheffing verleend van deze afdeling.

AFDELING 6.5

STRALING

Toestellen

Artikel 6.5.1

1. Toestellen die schadelijke niet-ioniserende elektromagnetische straling kunnen uitzenden, bestaan uit deugdelijk materiaal, zijn van deugdelijke constructie en verkeren in goede staat. Deze toestellen bevinden zich in een zodanige ruimte en zijn voorts zodanig ingericht, opgesteld of afgeschermd, dat bij het in werking zijn van die toestellen lichamelijke schade als gevolg van bedoelde straling zoveel mogelijk is voorkomen.
2. Indien bij het in werking zijn van een toestel als bedoeld in het eerste lid het gevaar van lichamelijke schade als gevolg van de straling, ondanks de naleving van dat lid, niet of niet geheel kan worden voorkomen, worden zodanige organisatorische maatregelen getroffen dat lichamelijke schade als gevolg van de straling zoveel mogelijk wordt voorkomen. Indien de organisatorische maatregelen de schade niet of niet voldoende kunnen voorkomen worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld, die door de werknemers bij de arbeid worden gebruikt. Deze persoonlijke beschermingsmiddelen voldoen aan afdeling 8.2.
3. Bij ministeriële regeling worden de niveaus vastgesteld, waarboven voor de toepassing van dit artikel die straling wordt geacht schadelijk te zijn.

AFDELING 6.6

WERKEN ONDER OVERDRUK

Definities en toepasselijkheid

Artikel 6.6.1

1. In het bij of krachtens deze afdeling bepaalde wordt verstaan onder:
   a. duikarbeid: het verrichten van arbeid in een vloeistof of in een droge duikklok met inbegrip van het verblijf in die vloeistof of in die droge duikklok waarbij voor de ademhaling gebruik wordt gemaakt van een gas, onder een hogere druk dan de atmosferische druk;
   b. caissonarbeid: het verrichten van arbeid in een ruimte die onder een druk van ten minste 10(4) Pa boven de atmosferische druk staat en geheel of gedeeltelijk door een vloeistof wordt omgeven alsmede het verblijf in en het transport van en naar die ruimte;
   c. overige arbeid onder overdruk: het verrichten van andere arbeid dan duik- of caissonarbeid in een ruimte onder een druk van ten minste 10^4 Pa boven de atmosferische druk met inbegrip van het verblijf in die ruimte.
2. Deze afdeling is mede van toepassing op de arbeid in of op een zeeschip, die in rechtstreeks verband staat met de te verrichten arbeid onder overdruk.

Geschiktheid

Artikel 6.6.2

Duikarbeid, caissonarbeid en overige arbeid onder overdruk wordt verricht door een persoon, die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeert dat hij in staat is de gevaren, die zijn verbonden aan de door hem te verrichten arbeid, te onderkennen en zo mogelijk te voorkomen of te beperken.

Veiligheidsmaatregelen

Artikel 6.6.3

1. Indien duikarbeid, caissonarbeid en overige arbeid onder overdruk wordt verricht, is met inachtneming van de stand van de techniek en rekening houdende met de specifiek te verrichten arbeid:

a. nabij de plaats waar de arbeid wordt verricht een schriftelijke werkinstructie aanwezig, die ten minste de door de werknemers te treffen veiligheidsvoorzieningen alsmede de noodprocedures bevat;
b. aan de werknemers deugdelijk materiaal dat in goede staat verkeert en voldoende ademgas van goede kwaliteit ter beschikking gesteld;
c. nabij de plaats waar de arbeid wordt verricht een daartoe opgeleid persoon aanwezig, die de werknemers adequaat medisch begeleiden kan;
d. nabij de plaats waar de arbeid wordt verricht een EHBO-koffer voorzien van behandelingsrichtlijnen, diagnostische apparatuur en behandelingsvoorzieningen aanwezig.

2. De in het eerste lid, onder c, bedoelde persoon kan terstond in contact treden met een arts bekwaam in het behandelen van acute gevolgen voor de gezondheid als gevolg van het verrichten van duikarbeid, caissonarbeid en overige arbeid onder overdruk.

Duikarbeid

Artikel 6.6.4

1. Duikarbeid wordt verricht door één of meer duikers bijgestaan door een reserveduiker en een ploegleider.
2. De duikers en de reserveduiker zijn in het bezit van een geldig duikcertificaat dat betrekking heeft op de soort duikarbeid die zij verrichten.
3. De reserveduiker verricht slechts duikarbeid bestaande uit het verlenen van hulp aan en het redden van in moeilijkheden geraakte duikers.
4. Een ieder die duikarbeid heeft verricht houdt hiervan aantekening in een persoonlijk duiklogboek. Hierin worden naast de aard van de duikarbeid ten minste het gevolgde duikschema, inclusief het gevolgde decompressieverloop, alsmede de verblijftijd in de vloeistof aangetekend.
5. De ploegleider heeft, gelet op de te verrichten duikarbeid, voldoende kennis en ervaring om op die arbeid toezicht te houden.
6. In afwijking van het eerste lid mag de ploegleider tevens als reserveduiker optreden indien duikarbeid wordt verricht in een vloeistof die in overwegende mate uit water bestaat, met een maximaal bereikbare diepte van 9 meter of een maximale stroomsnelheid van 0,5 meter per seconde en waarbij geen voorzienbare kans bestaat dat de duikers in die vloeistof in moeilijkheden raken.
7. Voor de toepassing van artikel 6.6.3, eerste lid, onder c, heeft de ploegleider een geldig certificaat duikmedische begeleiding dat op de te verrichten duikarbeid betrekking heeft.

Duikcertificaat en certificaat duikmedische begeleiding

Artikel 6.6.5

1. Het duikcertificaat, bedoeld in artikel 6.6.4, tweede lid, en het certificaat duikmedische begeleiding, bedoeld in artikel 6.6.4, zevende lid, worden door een daartoe door Onze Minister aangewezen instelling uitgereikt nadat betrokkene met goed gevolg een door of namens die instelling georganiseerde opleiding heeft voltooid.
2. Artikel 6.6.4, tweede lid, is niet van toepassing op hen die in het kader van een opleiding die wordt georganiseerd door een krachtens het eerste lid aangewezen instelling duikarbeid verrichten.
3. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld die onder meer betrekking hebben op:
   a. de te onderscheiden soorten opleidingen die een aangewezen instelling verzorgt;
   b. de eisen die aan het examen ter verkrijging van een certificaat worden gesteld;
   c. de registratie van certificaten door de aangewezen instelling en
   d. de in het buitenland uitgereikte duikcertificaten en certificaten duikmedische begeleiding die gelijkgesteld kunnen worden met duikcertificaten en certificaten duikmedische begeleiding, bedoeld in het eerste lid.

Compressiekamer duikarbeid

Artikel 6.6.6

Bij de plaats waar duikarbeid in water wordt verricht op een diepte van meer dan 15 meter of in een andere vloeistof onder een druk van 1½ maal 10^5 Pa boven de atmosferische druk, is, afhankelijk van het aantal duikers en de aard van de werkzaamheden, een geschikte compressiekamer, voorzien van een personensluis, aanwezig, die ten minste plaats biedt aan twee personen.

Caissonarbeid

Artikel 6.6.7

1. Caissonarbeid wordt door ten minste twee personen verricht.
2. Ten minste 30 dagen voordat caissonarbeid wordt verricht wordt het districtshoofd hiervan schriftelijk in kennis gesteld, onder overlegging van een werkplan.
3. Een caisson wordt gebouwd, geïnstalleerd, aangepast of gedemonteerd onder

toezicht van een speciaal daarvoor aangewezen persoon.

4. Caissons worden regelmatig door een speciaal daarvoor aangewezen persoon geïnspecteerd.

Compressiekamer caissonarbeid

Artikel 6.6.8

Bij de plaats waar caissonarbeid wordt verricht onder een druk van meer dan 1½ maal 10^5 Pa boven de atmosferische druk, is, afhankelijk van het aantal personen dat caissonarbeid verricht en de aard van de werkzaamheden, een geschikte compressiekamer, voorzien van een personensluis, aanwezig, die ten minste plaats biedt aan twee personen.

AFDELING 6.7

BIJZONDERE SECTOREN EN BIJZONDERE CATEGORIEËN WERKNEMERS

Paragraaf 6.7.1
Vervoer

Definitie

Artikel 6.7.1.1

In deze paragraaf wordt onder equivalent geluidsniveau in dB(A) verstaan: het energetisch gemiddelde geluidsniveau gedurende een bepaalde beoordelingstijd, uitgedrukt in dB(A);

Geluid, zeeschepen en luchtvaartuigen

Artikel 6.7.1.2

1. Machines, werktuigen, apparaten, installaties aan boord van luchtvaartuigen en zeeschepen zijn van zodanige constructie, zijn zodanig ingericht, opgesteld of

ondersteund en worden zodanig onderhouden, dat zij bij het in werking zijn op de arbeidsplaats geen equivalent geluidsniveau veroorzaken hoger dan 85 dB(A), tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

2. Het verrichten van werkzaamheden geschiedt zodanig dat daarbij op de arbeidsplaats geen equivalent geluidsniveau veroorzaakt wordt hoger dan 85 dB(A), tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.
3. Indien de uitzondering, genoemd in de laatste zinsnede van het eerste of tweede lid, van toepassing is, zijn doeltreffende voorzieningen aangebracht, waardoor zoveel mogelijk wordt voorkomen dat het in het eerste en tweede lid genoemde geluidsniveau op de arbeidsplaats heerst, tenzij ook dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.
4. In gevallen waarin voorzieningen, aangebracht op grond van het derde lid, de werknemers onvoldoende bescherming bieden tegen de in het eerste en tweede genoemde geluidsniveaus en in gevallen waarin het aanbrengen van vorenbedoelde voorzieningen redelijkerwijs niet kan worden gevergd, worden doeltreffende maatregelen genomen om de blootstellingsduur alsmede het aantal werknemers dat aan de desbetreffende geluidsniveaus wordt blootgesteld zoveel mogelijk te beperken. In het plan van maatregelen, bedoeld in artikel 4, eerste lid, laatste volzin, van de wet, worden de desbetreffende maatregelen vermeld.
5. In gevallen, waarin werknemers kunnen worden blootgesteld aan een equivalent geluidsniveau van 80 dB(A), worden persoonlijke beschermingsmiddelen, die voldoen aan afdeling 8.2, in voldoende aantal beschikbaar gesteld.
6. Bij overschrijding van het equivalent geluidsniveau van 90 dB(A) worden door de werknemers de persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt.
7. Op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip wordt het in het eerste en tweede lid genoemde geluidsniveau van 85 dB(A) vervangen door 80 dB(A).

Andere uitzonderingen voor vervoermiddelen

Artikel 6.7.1.3

1. Ten aanzien van luchtvaartuigen waarvoor vóór 1 januari 1997 een Nederlands of daaraan gelijk gesteld bewijs van luchtwaardigheid is afgegeven, gelden de artikelen 6.3.1, 6.3.2 en 6.3.3 niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.
2. Ten aanzien van zeeschepen die vóór 1 januari 1994 zijn gebouwd, gelden de artikelen 6.3.1 en 6.3.3 niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.
3. Artikel 6.3.2 geldt niet ten aanzien van zeeschepen.
4. Onder gebouwde zeeschepen wordt verstaan: hetgeen daaronder wordt verstaan in

artikel 1 van het Schepenbesluit 1965 of, voor zover het zeegaande vissersvaartuigen betreft, artikel 2 van het Vissersvaartuigenbesluit.

5. Ten aanzien van voertuigen op een openbare weg of spoor- of tramweg die vóór 1 januari 1994 zijn gebouwd, gelden de artikelen 6.3.1, 6.3.2 en 6.3.3 niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.

Paragraaf 6.7.2
Justitiële Rijksinrichtingen

Klimaat, daglicht en kunstlicht en luchtverversing

Artikel 6.7.2.1

De artikelen 6.2.1, 6.2.2, 6.3.1 en 6.3.2 gelden niet ten aanzien van arbeidsplaatsen in justitiële inrichtingen, die vóór 1 september 1990 als zodanig in gebruik waren in zoverre de naleving daarvan redelijkerwijs niet kan worden gevergd.

Paragraaf 6.7.3
Jeugdigen

Schakelbepaling

Artikel 6.7.3.1

In aanvulling op het bepaalde bij of krachtens dit hoofdstuk, gelden voor jeugdige werknemers de in deze paragraaf genoemde voorschriften en verboden.

Arbeidsverboden werken onder overdruk en niet-ioniserende straling

Artikel 6.7.3.2

1. Jeugdige werknemers mogen geen duikarbeid, caissonarbeid en overige arbeid onder overdruk, bedoeld in artikel 6.6.1, verrichten.
2. Jeugdige werknemers mogen geen arbeid verrichten met toestellen die schadelijke niet-ioniserende elektromagnetische straling kunnen uitzenden.

3. Jeugdige werknemers mogen geen arbeid verrichten op een arbeidsplaats waar zij worden blootgesteld aan een equivalent geluidsniveau van 90 dB(A) of hoger.
4. Jeugdige werknemers mogen niet worden blootgesteld aan schadelijke trillingen.

Paragraaf 6.7.4
Zwangere werkneemsters

Schakelbepaling

Artikel 6.7.4.1
In aanvulling op het bij of krachtens dit hoofdstuk gelden voor zwangere werkneemsters de in deze paragraaf genoemde voorschriften.

Werken onder overdruk

Artikel 6.7.4.2
Een zwangere werkneemster mag niet worden verplicht duikarbeid, caissonarbeid en overige arbeid onder overdruk, bedoeld in artikel 6.6.1, te verrichten. Artikel 1.9.3, tweede tot en met vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Paragraaf 6.7.5
Thuiswerkers

Daglicht en kunstlicht

Artikel 6.7.5.1
1. Op de arbeidsplaats zijn de nodige voorzieningen voor een doelmatige kunstverlichting aanwezig.
2. Indien de thuiswerker reeds uit eigen hoofde beschikt over de in het eerste lid bedoelde voorziening, behoeft de thuiswerkgever deze niet alsnog ter beschikking te stellen.

TOELICHTING HOOFDSTUK 6

Fysische factoren

In dit hoofdstuk staat de regelgeving voor de onderwerpen klimaat, verlichting, geluid, straling en werken onder overdruk. De voorschriften zijn ondermeer afkomstig uit de EU-(concept)richtlijnen, waaronder die voor arbeidsplaatsen en het VBF. Voor de vervoerssector en justitiële rijksinrichting staan enkele uitzonderingen vermeld. Voor jeugdigen, zwangere werkneemsters en thuiswerkers zijn enkele extra bepalingen gegeven.

6.2 Klimaat

Bij het klimaat in werkruimten dient rekening te worden gehouden met de aard van de werkzaamheden en de fysieke belasting daarbij. De werktemperatuur moet behaaglijk en gelijkmatig zijn en (hinderlijke) tocht moet waar mogelijk voorkomen worden. In besloten ruimten wordt zodanig geventileerd dat er voldoende schone lucht aanwezig is.
In situaties waarbij de werknemers hinder of schade ondervinden van het klimaat worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld en zo nodig de werkzaamheden bekort, of anders afgewisseld met andere arbeid.

6.3 Verlichting

De werkruimten zijn voldoende verlicht, hetzij met daglicht hetzij met kunstlicht. Bij kunstlicht moet de veiligheids- en gezondheidssignalering voldoende waarneembaar blijven. Voor werkzaamheden in een besloten ruimte die langer dan twee uur duren, is daglicht verplicht. De hoeveelheid licht is dan tenminste 1/20 van het vloeroppervlak. Rechtstreeks invallend zonlicht moet geweerd kunnen worden.

6.4 Geluid

De regelgeving voor geluid is mede gebaseerd op de EEG-richtlijnen en is zeer gedetailleerd. Uitgangspunt is dat gevaren voor de gezondheid en de veiligheid zoveel mogelijk moeten worden voorkomen of beperkt. Indien uit de risico-inventarisatie en evaluatie blijkt dat er mogelijk een te hoog geluidsniveau is, moet dit nader gemeten worden. Bij de beoordeling dient rekening te worden gehouden met de duur van de werkzaamheden, waarbij de werknemers aan schadelijk geluid worden blootgesteld. De registratie van de metingen wordt tien jaar bewaard en aan de OR of betrokken werknemers gegeven.

Het geluidsniveau mag in Nederland op dit moment niet hoger zijn dan 85 dB(A). Dit zal echter binnenkort bij Koninklijk Besluit omlaag gebracht worden naar 80

dB(A). Vooruitlopend hierop geldt nu reeds dat bij dit geluidsniveau de werkgevers verplicht zijn gehoorbeschermers te verstrekken.
Bij 90 dB(A) zijn de werknemers zelfs verplicht die gehoorbeschermers ook te gebruiken. Verder moeten arbeidsplaatsen met dit geluidsniveau worden gemarkeerd en zijn ze alleen toegankelijk voor personen die daar werken.
Voor arbeidssituaties waarbij het geluidsniveau wisselend is, geldt dat het weekgemiddelde de 80 dB(A) niet mag overschrijden.

Werknemers die aan een geluidsniveau van ten minste 80 dB(A) zullen worden blootgesteld, moeten vooraf een audiometrisch onderzoek ondergaan, uit te voeren door een arbodienst. Dit onderzoek dient na vier jaar herhaald te worden, of zoveel eerder als naar de mening van de arbodienst-arts nodig is. De resultaten hiervan worden tien jaar bewaard. De arbodienst kan advies uitbrengen over de te nemen preventieve en beschermende maatregelen.
Verder moeten werknemers die bij minstens 80 dB(A) hun arbeid verrichten, voorlichting en onderricht krijgen over de risico's van lawaai en de wijze waarop zij zich daartegen kunnen beschermen.

Vrijstelling of ontheffing van deze regelgeving is mogelijk om technische redenen. Wel geldt dan de voorwaarde dat met behulp van persoonlijke beschermingsmiddelen het geluid zoveel mogelijk wordt gedempt; tenzij die PBM's een verzwaring betekenen voor het totale gevaar voor de veiligheid en gezondheid van de betrokken werknemers.

6.5 Straling

De voorschriften gelden voor schadelijke niet-ioniserende elektromagnetische straling (lasers). Daarin worden eisen gesteld aan de deugdelijkheid van de apparatuur en aan de opstelling en de werking.
Voor het treffen van maatregelen geldt ook hier het arbeidshygiënische regime: eerst de gevaren zoveel mogelijk beperken. Daarna pas organisatorische maatregelen nemen en zo nodig persoonlijke beschermingsmiddelen verstrekken.
Een EU-richtlijn voor fysische agentia, waarin ook straling wordt geregeld, is momenteel in voorbereiding.

6.6 Werken onder overdruk

Deze afdeling geldt met name voor duikarbeid en caissonarbeid in het algemeen, maar is ook van toepassing op arbeid onder overdruk op en in zeeschepen. De regelgeving is grotendeels overgenomen uit het concept-besluit over dit onderwerp.
Duik- en caissonarbeid en werkzaamheden onder overdruk mogen alleen verricht worden door personen die daarvoor zowel de lichamelijke als geestelijke geschikt-

heid hebben.
De maatregelen ter bescherming van veiligheid en gezondheid van de duiker zijn:
- een schriftelijke werkinstructie:
- deugdelijk materiaal en voldoende zuurstof:
- medische hulpverlening en adequate EHBO-voorzieningen in de onmiddellijke nabijheid.

Verder is het voorschrift dat bij duikarbeid de duiker altijd vergezeld is van een reserveduiker. Beiden hebben een geldig duik-certificaat en werken onder toezicht van een deskundig en ervaren ploegleider, die een certificaat duikmedische begeleiding heeft.
Onder bepaalde omstandigheden moet bij duikarbeid dieper dan 15 meter een compressiekamer met personensluis worden gebruikt. Bij compressiekamer caissonarbeid moet die sluis zelfs aan twee personen tegelijk plaats bieden.
Verder dient caissonarbeid door tenminste twee personen tegelijk te worden verricht volgens een werkplan. De I-SZW krijgt hiervan 30 dagen van te voren een schriftelijke melding.
Er worden eisen gesteld aan de bouw, installatie en demontage van de caissons en de controle daarop.

6.7 Bijzondere sectoren en categorieën werknemers

Aan boord van vliegtuigen en zeeschepen worden geen werkzaamheden verricht aan machines, installaties en apparatuur bij een geluidsniveau hoger dan 85 dB(A), tenzij dit redelijkerwijs niet mogelijk is. In dat geval gelden dezelfde beschermende maatregelen zoals die al in paragraaf 6.4.2.2 genoemd staan. Uitzondering hierop vormen vliegtuigen van vóór 1997 en zeeschepen van vóór 1994.
De bepaling over dag- en kunstlichtvoorzieningen geldt niet voor zeeschepen. Deze uitzondering betreft ook vervoermiddelen voor openbare weg en spoor, evenals de daglicht- en zonweringsbepalingen.
Voor justitiële rijksinrichting van voor september 1990 geldt een uitzondering voor zowel de klimaat- als de daglicht- en kunstlichtbepalingen.

Jeugdige werknemers mogen niet werken met laserstralen en bij lawaai van meer dan 90 dB(A). Ook mogen jongeren niet blootgesteld worden aan schadelijke trillingen, of duik- en caissonarbeid verrichten. Zwangere vrouwen mogen eveneens niet verplicht worden tot duikarbeid en werken onder overdruk.
Als een thuiswerker niet beschikt over adequate kunstverlichting, moet dit door de thuiswerkgever ter beschikking gesteld worden.

HOOFDSTUK 7

ARBEIDSMIDDELEN EN BIJZONDERE WERKZAAMHEDEN

AFDELING 7.1

TOEPASSELIJKHEID

Toepasselijkheid thuiswerkers en gevaarlijke werktuigen

Artikel 7.1.1

1. Op thuiswerk is uitsluitend paragraaf 7.7.2 van toepassing.
2. Op arbeidsmiddelen die op grond van de Wet op de Gevaarlijke werktuigen als gevaarlijk werktuig zijn aangewezen is tevens artikel 14 van die wet van toepassing.

AFDELING 7.2

ALGEMENE VOORSCHRIFTEN

Geschiktheid arbeidsmiddelen

Artikel 7.2.1

1. Bij de keuze van de arbeidsmiddelen die de werkgever overweegt ter beschikking te stellen, wordt rekening gehouden met de uit de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, gebleken specifieke kenmerken van de arbeid, met de omstandigheden waaronder deze wordt verricht en met de op de arbeidsplaats al bestaande gevaren en met de gevaren die daaraan zouden kunnen worden toegevoegd door het gebruik van de desbetreffende arbeidsmiddelen.
2. De nodige maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat arbeidsmiddelen die op de arbeidsplaats ter beschikking van de werknemers worden gesteld, uitsluitend gebruikt worden voor het doel en op de plaats waarvoor zij ingericht en bestemd zijn en geschikt zijn voor het uit te voeren werk of daartoe behoorlijk zijn aangepast, zodat voorkomen wordt dat het gebruik van de arbeidsmiddelen gevaren voor de werknemers oplevert.

3. Voor zover het redelijkerwijs niet mogelijk is de gevaren bij het gebruik van de arbeidsmiddelen te voorkomen, worden zodanige maatregelen getroffen dat de gevaren zoveel mogelijk worden beperkt.

Deskundigheid werknemers

Artikel 7.2.2

Doeltreffende maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat, indien het gebruik van een arbeidsmiddel een specifiek gevaar voor de werknemers kan opleveren:

a. het gebruik van dat arbeidsmiddel voorbehouden blijft aan werknemers die met het gebruik belast zijn;
b. de werknemers die belast zijn met ombouwing, onderhoud, inspectie, reparatie of verzorging daartoe een specifieke deskundigheid en ervaring bezitten.

Deugdelijkheid arbeidsmiddelen en ongewilde gebeurtenissen

Artikel 7.2.3

1. Een arbeidsmiddel bestaat uit deugdelijk materiaal en is van een deugdelijke constructie, waarbij zoveel als redelijkerwijs mogelijk is rekening is gehouden met de beginselen van de ergonomie.
2. Een arbeidsmiddel is zodanig geplaatst of ingericht, dat het geen gevaar oplevert voor of door verschuiven, omvallen, kantelen, ontploffen en direct of indirect contact met elektriciteit.
3. Artikel 3.1.4.7 is van overeenkomstige toepassing op arbeidsmiddelen.

Onderhoud arbeidsmiddelen

Artikel 7.2.4

De nodige maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de arbeidsmiddelen tijdens de gehele gebruiksduur door toereikend onderhoud in een zodanige staat worden gehouden dat zij geen gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers opleveren.

AFDELING 7.3

ARBEIDSMIDDELEN MET EEN BEDIENINGSSYSTEEM

Toepasselijkheid

Artikel 7.3.1

1. Deze afdeling is van toepassing op een arbeidsmiddel met een bedieningssysteem, tenzij deze arbeidsmiddelen op een zodanige manier zijn gedemonteerd of gesloopt dat zij niet op eenvoudige wijze in gebruik genomen kunnen worden.
2. Een arbeidsmiddel wordt vermoed te voldoen aan deze afdeling, indien het is voorzien van een CE-markering, vergezeld van een EG-verklaring van overeenstemming en het arbeidsmiddel overeenkomstig de daarbij behorende gebruiksvoorschriften wordt gebruikt.
3. Indien een arbeidsmiddel alleen voor één of meer onderdelen is voorzien van een CE-markering, vergezeld van een EG-verklaring van overeenstemming, wordt ten aanzien van dat onderdeel respectievelijk die onderdelen vermoed dat het arbeidsmiddel voldoet aan deze afdeling.

Bedieningssystemen

Artikel 7.3.2

1. Een bedieningssysteem van een arbeidsmiddel is duidelijk zichtbaar en herkenbaar en zonodig voorzien van een signalering die voldoet aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde.
2. Een bedieningssysteem bevindt zich zo veel mogelijk buiten de gevaarlijke zone van het arbeidsmiddel. De plaats van het bedieningssysteem levert geen gevaren op voor de werknemers.
3. Indien een arbeidsmiddel in werking kan worden gesteld dan wel kan worden gestopt op een plaats van waar dat arbeidsmiddel niet geheel kan worden gezien, wordt telkens tijdig voor het inwerking stellen dan wel stoppen van dat arbeidsmiddel een geluid- of lichtsignaal gegeven dat voldoet aan het bij of krachtens afdeling 8.3 bepaalde.
4. Een bedieningssysteem is veilig en levert ook bij onopzettelijke handelingen geen gevaar op voor de werknemers. Een storing of beschadiging van een bedieningssysteem mag eveneens geen gevaar opleveren voor de werknemers.

In werking stellen van arbeidsmiddelen

Artikel 7.3.3

1. Een arbeidsmiddel kan uitsluitend in werking worden gesteld door een opzettelijk verrichte handeling met een daarvoor bestemd bedieningssysteem.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing indien de werking van een arbeidsmiddel zodanig wordt gewijzigd, dat die wijziging gevaar oplevert.
3. Het eerste en tweede lid gelden niet, indien het inwerking stellen of wijzigen van de werking van een arbeidsmiddel behoort tot het normale programma van een automatische cyclus.

Stopzetten van arbeidsmiddelen

Artikel 7.3.4

1. Een arbeidsmiddel dan wel een onderdeel daarvan kan op veilige wijze worden stopgezet.
2. Wanneer een arbeidsmiddel dan wel een onderdeel daarvan is stopgezet wordt de energietoevoer van het arbeidsmiddel dan wel onderdeel daarvan onderbroken.
3. De opdracht tot het stilzetten van een arbeidsmiddel dan wel een onderdeel daarvan kan niet door een opdracht om het arbeidsmiddel dan wel een onderdeel daarvan te starten worden opgeheven.

Noodstopvoorziening

Artikel 7.3.5

Een arbeidsmiddel beschikt over een noodstopvoorziening indien dit met het oog op de gevaren van dat arbeidsmiddel en de normale tijd die nodig is om dat arbeidsmiddel stop te zetten noodzakelijk is.

Veiligheidsvoorzieningen in verband met knel- en andere gevaren

Artikel 7.3.6

1. Indien bewegende delen van een arbeidsmiddel door snijden, knellen, pletten, door hun grote snelheid dan wel op andere wijze gevaar opleveren, zijn zij van zodanige schermen of beveiligingsinrichtingen voorzien, dat het gevaar zoveel mogelijk wordt voorkomen.

2. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn stevig uitgevoerd, leveren geen bijzondere gevaren op, kunnen niet op eenvoudige wijze worden genegeerd of buiten werking worden gesteld, zijn op voldoende afstand van de gevaarlijke zone van het arbeidsmiddel aangebracht en belemmeren het zicht op de arbeid zo weinig mogelijk.
3. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn op een zodanige wijze aangebracht dat de noodzakelijke onderhouds- en reparatiewerkzaamheden op veilige wijze kunnen worden uitgevoerd. Daarbij wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de schermen of beveiligingsinrichtingen moeten worden gedemonteerd.

Verlichting arbeidsmiddel

Artikel 7.3.7
In aanvulling op artikel 6.3.1 zijn werk- en onderhoudspunten van een arbeidsmiddel voldoende en doelmatig verlicht.

Hoge en lage temperatuur

Artikel 7.3.8
Zoveel mogelijk wordt voorkomen dat werknemers in de onmiddellijke nabijheid komen van een arbeidsmiddel dan wel een onderdeel daarvan met een zeer hoge of zeer lage temperatuur. Indien dat niet mogelijk is zijn doeltreffende maatregelen genomen om aanraking van dat arbeidsmiddel dan wel van dat onderdeel daarvan te voorkomen.

Alarmsignalen

Artikel 7.3.9
Alarmsignalen van een arbeidsmiddel zijn gemakkelijk en duidelijk waarneembaar en als zodanig goed herkenbaar.

Onderhoud en reparatie

Artikel 7.3.10

1. Onderhouds- en reparatiewerkzaamheden aan een arbeidsmiddel worden uitgevoerd wanneer het arbeidsmiddel is uitgeschakeld en drukloos of spanningloos is gemaakt. Indien dit niet mogelijk is worden doeltreffende maatregelen genomen om die werkzaamheden veilig te kunnen uitvoeren. De vorige volzin is van overeenkomstige toepassing bij produktie en afstelwerkzaamheden met of aan het arbeidsmiddel.
2. Het bij een arbeidsmiddel behorende onderhoudsboek wordt goed bijgehouden.

Loskoppelen arbeidsmiddel

Artikel 7.3.11

Een arbeidsmiddel beschikt over duidelijk herkenbare voorzieningen waarmee het van zijn krachtbronnen kan worden losgekoppeld. Het opnieuw aansluiten van het arbeidsmiddel op de krachtbron mag geen gevaar opleveren voor de werknemers.

AFDELING 7.4

SPECIFIEKE ARBEIDSMIDDELEN

Hijs- en hefwerktuigen

Artikel 7.4.1

1. Hijs- en hefwerktuigen, met inbegrip van de daarbij behorende hulpmiddelen, bestanddelen, bevestigingspunten, verankeringen en steunen, met uitzondering van liften, worden afhankelijk van de feitelijke belasting regelmatig, doch in ieder geval vóór de eerste ingebruikneming op hun deugdelijkheid gecontroleerd en uitsluitend bediend door daartoe opgeleide werknemers.
2. Een hijs- of hefwerktuig dat is voorzien van een CE-markering en dat vergezeld gaat van een EG-verklaring van overeenstemming behoeft niet vóór de eerste ingebruikneming op zijn deugdelijkheid te worden gecontroleerd.
3. Hijs- en hefwerktuigen zijn voorzien van een duidelijke aanduiding die de maximale bedrijfslast vermeldt.
4. Een met een hijs- of hefwerktuig te verplaatsen last mag niet zwaarder zijn dan de maximale bedrijfslast.

Hijskranen

Artikel 7.4.2

1. In aanvulling op artikel 7.4.1 worden een hijskraan en de ondersteuning van de kraan ten minste eenmaal per jaar op hun deugdelijkheid gecontroleerd en voorts telkens wanneer de kraan langdurig heeft stilgestaan of buiten gebruik is geweest.
2. In de nabijheid van een hijskraan met een bedrijfslast gelijk aan of hoger dan 2 ton bevindt zich een kraanboek. In dit kraanboek zijn de resultaten van de op grond van de artikel 7.4.1 en dit artikel uitgevoerde controles op adequate wijze vermeld.
3. Het kraanboek wordt desgevraagd getoond aan de ambtenaren bedoeld in artikel 32 van de wet.

AFDELING 7.5

SPECIFIEKE WERKZAAMHEDEN

Liftmonteurs

Artikel 7.5.1

1. Indien zich in een schacht twee of meer liften bevinden, worden tegen het gevaar dat personen bij werkzaamheden in de schacht aan een van de liften getroffen worden door onderdelen van een naastliggende lift, afdoende technische maatregelen getroffen.
2. Indien maatregelen, bedoeld in het eerste lid, niet getroffen zijn, wordt het in het eerste lid bedoelde gevaar voorkomen door stilzetting van de naastliggende lift.

Vervoer van personen in werkbakken

Artikel 7.5.2

1. Met een hijs- of hefwerktuig dat uitsluitend bestemd en ingericht is voor het vervoer van goederen, mogen in de plaats van of tezamen met goederen geen personen worden vervoerd.

2. Het eerste lid is niet van toepassing met betrekking tot het vervoer van personen met behulp van een werkbak hangende aan een hijskraan ten behoeve van het vanuit die werkbak verrichten van incidentele werkzaamheden van korte duur op hoog gelegen plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn, indien:
   a. toepassing van andere, meer geëigende middelen om die plaatsen te bereiken grotere gevaren zou meebrengen dan het vervoer van personen met behulp van een werkbak als vorenbedoeld dan wel de toepassing van zodanige middelen redelijkerwijs niet kan worden verlangd en
   b. inachtneming plaatsvindt van de bij ministeriële regeling in verband met dat vervoer gestelde regelen.
3. Voor de toepassing van het tweede lid wordt onder "hijskraan" niet verstaan het laad- en losgerei aan boord van zeeschepen.

Het laden en lossen van schepen

Artikel 7.5.3
P.M.

Nachtarbeid

Artikel 7.5.4
1. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder nachtdienst verstaan, hetgeen daaronder wordt verstaan in de Arbeidstijdenwet.
2. Iedere werknemer die voor de eerste keer arbeid in nachtdienst gaat verrichten wordt, in aanvulling op artikel 24a van de wet, in de gelegenheid gesteld om vóór de aanvang van die arbeid een arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan.
3. Een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in het tweede lid wordt uitgevoerd door een arbodienst, waaraan of ten behoeve waarvan een geldig certificaat als bedoeld in artikel 2.4.8 is afgegeven.

AFDELING 7.6

AANVULLENDE VOORSCHRIFTEN VOOR TIJDELIJKE EN MOBIELE BOUWPLAATSEN

Paragraaf 7.6.1
Afstemming

Schakelbepaling

Artikel 7.6.1.1

Op de bouwplaats zijn naast de voorschriften van de afdelingen 7.1 tot en met 7.5 tevens de voorschriften van deze afdeling van toepassing.

Paragraaf 7.6.2
Arbeidsmiddelen op de bouwplaats

Torenkranen, mobiele kranen en mobiele hei-installaties

Artikel 7.6.2.1

1. In dit artikel en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
   a. hijskraan: mechanisch aangedreven hijswerktuig dat ingericht en bestemd is om vrijhangende lasten te verplaatsen;
   b. torenkraan: torenvormige hijskraan waarvan het maximumbedrijfslastmoment 10 tm of meer bedraagt of de giek 20 m of hoger boven het vlak van de ondersteuning van de kraan bevestigd is;
   c. mobiele kraan: verrijdbare, niet aan een vaste baan gebonden, hijskraan die geen torenkraan is en waarvan het maximum-bedrijfslastmoment 10 tm of meer bedraagt, met uitzondering van:
      1° een op een voertuig bevestigde laadkraan die uitsluitend ingericht is of althans uitsluitend wordt gebruikt voor het laden en lossen van de laadbak van het voertuig of een samenstel van voertuigen, en
      2° een grondverzetmachine die ontgravingen maakt en direct daarop aansluitend leidingwerk in die ontgravingen legt dan wel ten behoeve van het

uitvoeren van grondverzetwerkzaamheden ondersteuningsschotten verplaatst;

d. mobiele hei-installatie: verrijdbaar of verrolbaar werktuig dat ingericht en bestemd is om palen of andere langwerpige voorwerpen in de grond te maken of te drijven of daaruit te verwijderen, alsook om met een en ander rechtstreeks verband houdende verrichtingen uit te voeren, met inbegrip van het met een maximum-bedrijfslastmoment van 10 tm of meer verplaatsen van lasten.

2. Een torenkraan, mobiele kraan of mobiele hei-installatie mag slechts worden bediend door een persoon die:
   a. in het bezit is van een deskundigheidsbewijs waaruit blijkt:
      1° dat aan hem door een daartoe door Onze Minister gecertificeerde instelling is uitgereikt een diploma waaruit blijkt dat hij met goed gevolg een opleiding tot machinist met betrekking tot arbeidsmiddelen van de betrokken soort heeft genoten;
      2° indien sedert de dagtekening van het diploma, als bedoeld onder 1°, meer dan zeven jaren zijn verstreken: dat hij gedurende ten minste tweezevende deel van de laatste zeven jaren ervaring heeft met de bediening van een arbeidsmiddel van de betrokken soort dan wel dat aan hem door een instelling, als bedoeld onder 1°, niet langer dan zeven jaren tevoren een verklaring is uitgereikt, dat hij met goed gevolg is beoordeeld op het bedienen van een arbeidsmiddel van de betrokken soort;
   b. in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeert dat hij in staat is de daaraan verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen;
3. Het deskundigheidsbewijs is op de arbeidsplaats aanwezig en wordt desgevraagd getoond aan de ambtenaren, bedoeld in artikel 32 van de wet.
4. Een instelling als bedoeld in het tweede lid, onder a, sub 1° wordt op schriftelijke aanvraag gecertificeerd door Onze Minister, indien wordt voldaan aan bij ministeriële regeling vastgestelde criteria. Bij die regeling wordt tevens bepaald welke gegevens bij een schriftelijke aanvraag worden verstrekt.
5. Een certificaat kan worden geweigerd, onder voorschriften verleend of verlengd, dan wel ingetrokken, indien gegronde vrees bestaat dan wel is gebleken dat niet of niet volledig wordt voldaan aan het bij of krachtens dit artikel bepaalde.
6. Voor de afgifte van een certificaat is een bij ministeriële regeling vast te stellen vergoeding verschuldigd.
7. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent:
   a. het gelijkstellen van diploma's met diploma's als bedoeld in het tweede lid, onder a, sub 1°;
   b. het deskundigheidsbewijs, bedoeld in het tweede lid, onder a.

Steigers

Artikel 7.6.2.2

1. De opbouw van een steiger geschiedt onder toezicht van een deskundig persoon.
2. De veiligheid van de constructie van een steiger wordt regelmatig door een deskundig persoon gecontroleerd doch in ieder geval vóór de ingebruikneming en verder na iedere wijziging in de constructie van de steiger, na iedere periode waarin de steiger niet wordt gebruikt, na abnormale weersomstandigheden alsmede na iedere andere gebeurtenis waardoor de veiligheid van de constructie van de steiger mogelijk is aangetast.
3. Verrijdbare steigers zijn beveiligd tegen ongewilde verplaatsingen.

Grondverzet- en materiaalverladingsmachines

Artikel 7.6.2.3

1. Bestuurders en bedieners van grondverzet- en materiaalverladingsmachines bezitten daartoe een speciale deskundigheid.
2. Doeltreffende maatregelen worden genomen om te voorkomen dat grondverzet- en materiaalverladingsmachines in uitgravingen of in het water terechtkomen.

Apparaten onder druk

Artikel 7.6.2.4

Apparaten onder druk worden afhankelijk van de aard en de mate van de daaraan verbonden gevaren periodiek op hun deugdelijkheid gecontroleerd.

Paragraaf 7.6.3
Specifieke werkzaamheden op de bouwplaats

Uitgravingen, bouwputten, tunnels en ondergrondse- en grondverzetwerkzaamheden

Artikel 7.6.3.1

1. In een bouwput, een tunnel dan wel bij een uitgraving of andere ondergrondse

werkzaamheden worden doeltreffende stut- of taludvoorzieningen aangebracht ter voorkoming van instorting of overstroming.
2. Bij grondverzetwerkzaamheden wordt de uitgegraven aarde, het gebruikte materiaal en de daarbij gebruikte voertuigen op veilige afstand van de uitgraving gehouden. Zonodig wordt rond de uitgraving doeltreffend hekwerk geplaatst.

Metaal- en betonconstructies, bekisting en zware prefab-elementen

Artikel 7.6.3.2

1. Metaal- en betonconstructies en hun onderdelen, bekistingen, prefab-elementen of tijdelijke stutten en schoren worden slechts gemonteerd of gedemonteerd onder toezicht van een speciaal daarvoor aangewezen persoon.
2. Bekistingen, tijdelijke stutten en schoren kunnen zonder gevaar voor de werknemers de krachten dragen waaraan zij blootstaan.

AFDELING 7.7

BIJZONDERE SECTOREN EN BIJZONDERE CATEGORIEËN WERKNEMERS

Paragraaf 7.7.1
Vervoer

Uitzonderingen voor vervoermiddelen

Artikel 7.7.1.1

1. Ten aanzien van luchtvaartuigen waarvoor vóór 1 januari 1997 een Nederlands of daaraan gelijk gesteld bewijs van luchtwaardigheid is afgegeven, geldt artikel 7.3.2, derde lid, niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.
2. Ten aanzien van zeeschepen die vóór 1 januari 1994 zijn gebouwd, geldt artikel 7.3.2, derde lid, niet, tenzij de naleving daarvan redelijkerwijs kan worden gevergd.
3. Onder gebouwde zeeschepen wordt verstaan: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van het Schepenbesluit 1965.

Paragraaf 7.7.2
Jeugdige werknemers

Schakelbepaling

Artikel 7.7.2.1

1. In aanvulling op het bepaalde bij of krachtens dit hoofdstuk, gelden voor jeugdige werknemers de in deze paragraaf genoemde voorschriften en verboden.
2. Deze paragraaf geldt niet voor jeugdige werknemers van 16 jaar en ouder die in het kader van een bij of krachtens enig wettelijk voorschrift geregelde beroepsopleiding dan wel van een voor de toepassing van deze paragraaf bij ministeriële regeling daarmee gelijkgestelde beroepsopleiding de in deze paragraaf bedoelde arbeid moeten verrichten en waarbij adequaat deskundig toezicht ter bescherming van de jeugdige werknemers is gewaarborgd.

Deskundig toezicht

Artikel 7.7.2.2

1. Artikel 1.8.3, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op jeugdige werknemers die:
   a. arbeid moeten verrichten met wilde, giftige of anderszins gevaar opleverende dieren;
   b. projectielen, ontstekingsmiddelen of andere voorwerpen die explosieven bevatten vervaardigen of hanteren;
   c. dieren industrieel slachten;
   d. arbeid verrichten waarbij gevaar voor instorting bestaat;
   e. arbeid verrichten aan, met of in de directe nabijheid van hoogspanningsinstallaties, bedoeld in artikel 3.1.1.1;
   f. op basis van stukloon ongevarieerde zich in een kort tijdsbestek herhalende arbeid verrichten en arbeid verrichten waarbij het tempo door een machine of lopende band op een zodanige wijze wordt beheerst dat de jeugdige werknemer zelf verhinderd wordt het tempo van de arbeid te beïnvloeden.

Paragraaf 7.7.3
Thuiswerkers

Arbeidsmiddelen

Artikel 7.7.3.1

1. De voor de arbeid benodigde arbeidsmiddelen, voor zover zij gevaar voor personen opleveren, zijn voorzien van een doelmatige afscherming.
2. De voor de arbeid benodigde arbeidsmiddelen met een bedieningssysteem, zijn zo dicht mogelijk bij de plaats van de persoon die dat arbeidsmiddel bedient, voorzien van een zodanige inrichting dat dat arbeidsmiddel afzonderlijk, veilig en met zekerheid kan worden stilgezet en niet dan opzettelijk weer in beweging kan worden gebracht.
3. De benodigde arbeidsmiddelen worden op de juiste wijze onderhouden en zonodig gerepareerd.

Elektrische apparatuur

Artikel 7.7.3.2

1. Aan de voor de arbeid benodigde arbeidsmiddelen met een bedieningssysteem, welke gevaren van elektrische aard met zich brengen, zijn doeltreffende beveiligingen aangebracht waarvan de werking zoveel mogelijk onafhankelijk is van degene, die dat arbeidsmiddel bedient.
2. Indien het in verband met de werkzaamheden noodzakelijk is, dat elektrische apparatuur moet worden aangesloten of anderszins leidingen of kabels moeten worden aangelegd, gebeurt dit op een juiste wijze opdat daarvan door de thuiswerker veilig gebruik kan worden gemaakt.

TOELICHTING HOOFDSTUK 7

Arbeidsmiddelen en bijzondere werkzaamheden

Voor de regelgeving over dit onderwerp heeft de EU-richtlijn arbeidsmiddelen model gestaan. Het hoofdstuk behandelt arbeidsmiddelen in het algemeen, arbeidsmiddelen met bedieningssystemen en specifieke werkzaamheden. Voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen, jeugdigen en thuiswerkers zijn enkele bijzondere bepalingen opgenomen.

7.1 Algemene maatregelen

De arbeidsmiddelen moeten aangepast zijn aan de specifieke kenmerken van het werk en mogen geen gevaar opleveren voor veiligheid en gezondheid van de medewerkers. Hierbij moet rekening worden gehouden met zowel de reeds bestaande gevaren op de werkplek als de risico's na de inventarisatie en evaluatie. Mochten de gevaren redelijkerwijs niet voorkomen kunnen worden, dan moeten deze in ieder geval zo mogelijk worden beperkt.
Arbeidsmiddelen met specifieke gevaren mogen niet door anderen worden gebruikt dan de werknemers die daarmee belast zijn, dan wel degenen die deskundig zijn op het gebied van onderhoud, reparatie en inspectie.
Arbeidsmiddelen moeten deugdelijk van materiaal en constructie en ergonomisch verantwoord zijn. Verder mogen ze geen gevaar opleveren, bijvoorbeeld door verschuiven, vallen, ontploffen, contact met elektriciteit, vloeistoffen en gassen.

Overigens ontbreekt in het nieuwe Arbobesluit het voorschrift uit de EU-richtlijn dat de werknemers de beschikking moeten hebben over de gebruiksaanwijzingen voor arbeidsmiddelen die op het moment van invoering van de richtlijn in gebruik zijn. Voor oudere arbeidsmiddelen moet de werkgever, aldus de richtlijn, een gebruiksaanwijzing maken op grond van ervaring en de oorspronkelijke informatie van de fabrikant.

De bepalingen voor arbeidsmiddelen met een bedieningssysteem, die zowel voor algemene als voor specifieke arbeidsmiddelen gelden, zijn overgenomen uit de bijlage van de EEG-richtlijn over dit onderwerp. Deze arbeidsmiddelen worden geacht aan de veiligheidseisen te voldoen als ze zijn voorzien van CE-normering. De eisen die gesteld worden aan het bedieningssysteem zijn:
- veilig in werking te stellen en te stoppen;
- een noodstopvoorziening;
- deugdelijke verlichting;

- goed zichtbare alarmsignalering;
- plaatsing buiten de gevarenzone zodat het geen gevaar oplevert voor de werknemer;
- toepassen van geluids- of lichtsignalen indien vanaf de bedieningsplaats geen direct zicht is op het arbeidsmiddel;
- bescherming tegen gevaar bij storing, beschadiging of onopzettelijke handelingen;
- bescherming tegen onderdelen met extreem hoge of lage temperaturen;
- zoveel mogelijk bescherming bij onderhoud- en reparatiewerkzaamheden;
- bijhouden van onderhoudsboek;
- veiligheidsvoorzieningen bij los- en aankoppeling van de krachtbron.

7.4 Specifieke arbeidsmiddelen

Onder deze afdeling vallen hijs- en hefwerktuigen, hei-installaties en liften. Voor de eerste drie worden extra eisen gesteld voor de bediening door opgeleide werknemers en de controle vóór de ingebruikname en daarna tenminste één maal per jaar of na langdurige stilstand. Voor hijskranen met een bedrijfslast boven de twee ton moet een kraanboek worden bijgehouden, waarin de controles worden vermeld. Verder moet duidelijk de maximale bedrijfslast vermeld worden; het is niet toegestaan een grotere last te verplaatsen.

7.5 Specifieke werkzaamheden

Onder specifieke werkzaamheden vallen ondermeer nachtarbeid en werken in liftschachten en werkbakken.

Voor de definitie nachtdienst wordt de omschrijving uit de (ontwerp-)Arbeidstijdenwet aangehouden. Werknemers in nachtarbeid moeten vooraf in de gelegenheid gesteld worden tot arbeidsgezondheidskundig onderzoek door een arbodienst.

Bij werkzaamheden in schachten met meerdere liften moet worden voorkomen dat de liftmonteurs het gevaar lopen door een naastliggende lift(of -onderdelen) getroffen te worden, zonodig door het stilleggen van de lift.

In hijs- of hefwerktuigen bestemd voor goederenvervoer mogen geen personen worden vervoerd. Een uitzondering wordt gemaakt voor werkzaamheden vanuit werkbakken aan een hijskraan als het om moeilijk te bereiken plaatsen gaat.

Laad- en losgerei aan boord van zeeschepen valt wat deze bepaling betreft niet onder de definitie hijskraan.

7.6 Arbeidsmiddelen op bouwplaatsen

Als aanvulling op de hierboven staande regelgeving en die voor tijdelijke en mobiele bouwplaatsen worden hier extra bepalingen gegeven voor torenkranen, mobiele kranen en mobiele hei-installaties in de bouw. Deze installaties mogen uitsluitend worden bediend door een werknemer, die beschikt over een deskundigheidsbewijs

(rijbewijs) en in goede geestelijke en lichamelijke gezondheid verkeert.
Het opbouwen van steigers mag alleen onder toezicht van een deskundig persoon. Deze moet ook de steigers voorafgaand aan de ingebruikname, bij wijziging in de constructie en daarna met regelmatige tussenpozen controleren. Verrijdbare steigers moeten beveiligd zijn tegen ongewenste verplaatsing.
Bestuurders van grondverzet- en materiaalverladingsmachines moeten ook een deskundigheidsbewijs hebben.

Aan specifieke werkzaamheden op de bouwplaats, die gevaar voor de werknemers met zich meebrengen, worden extra eisen gesteld. In bouwputten, tunnels en bij ondergrondse werkzaamheden moeten stut- of taludvoorzieningen worden aangebracht ter voorkoming van instorten of overstromen.
Bij graafwerkzaamheden worden materiaal en voertuigen op veilige afstand van de afgraving gehouden. Zonodig wordt er een afscheiding geplaatst.
Werkzaamheden aan ondermeer metaal-, en betonconstructies, bekistingen en stutten mogen alleen plaats vinden onder toezicht van een daartoe aangewezen persoon.

7.7 Bijzondere sectoren en categorieën werknemers

Op vliegtuigen van vóór 1997 en zeeschepen van vóór 1994 zijn niet alle bepalingen voor arbeidsmiddelen met een bedieningssysteem van toepassing.
Voor jeugdigen geldt een verbod op:
- werkzaamheden met wilde, giftige of andere gevaarlijke dieren en met industrieel geslachte dieren;
- arbeid waarbij gevaar op instorting bestaat;
- arbeid aan of nabij hoogspanningsinstallaties;
- arbeid op basis van stukloon of waarbij het werktempo door de machine wordt opgelegd (lopende band).

Arbeidsmiddelen voor thuiswerk moeten doelmatig tegen gevaar voor de gebruiker zijn beschermd. Arbeidsmiddelen met een bedieningssysteem zijn zodanig geconstrueerd dat ze veilig en zeker kunnen worden stilgezet en niet per ongeluk weer in beweging kunnen komen. Elektrische apparatuur is doeltreffend beveiligd; de daarvoor nodige aanleidingen en kabels zijn op de juiste wijze aangelegd.

HOOFDSTUK 8

PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN, VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSSIGNALERING EN HERKEURING

AFDELING 8.1

TOEPASSELIJKHEID

Toepasselijkheid thuiswerkers

Artikel 8.1.1

Dit hoofdstuk is, met uitzondering van afdeling 8.3, van toepassing op thuiswerk.

AFDELING 8.2

PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

Algemene vereisten persoonlijk beschermingsmiddel

Artikel 8.2.1

1. Een door de werkgever aan de werknemer ter beschikking gesteld persoonlijk beschermingsmiddel is in overeenstemming met de desbetreffende bepalingen inzake ontwerp en constructie op het gebied van veiligheid en gezondheid neergelegd in het Besluit persoonlijke beschermingsmiddelen en het Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen. Het in de vorige volzin bepaalde geldt slechts voor zover bedoeld persoonlijk beschermingsmiddel niet buiten het toepassingsgebied van het Besluit persoonlijke beschermingsmiddelen en het Warenwetbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen valt.
2. In alle gevallen is een persoonlijk beschermingsmiddel zodanig dat:
   a. het geschikt is voor de te vermijden gevaren, zonder zelf een vergroot gevaar in te houden;
   b. het beantwoordt aan de bestaande omstandigheden op de arbeidsplaats;
   c. het afgestemd is op de ergonomische eisen en de vereisten met betrekking tot de gezondheid van de werknemers;

d. het na de nodige aanpassingen geschikt is voor de drager.

3. Indien verschillende gevaren het tegelijkertijd dragen van meer dan één persoonlijk beschermingsmiddel noodzakelijk maken, zijn deze op elkaar afgestemd en blijven deze doelmatig tegen het betrokken gevaar dan wel de betrokken gevaren.
4. De keuze van het persoonlijk beschermingsmiddel en de wijze waarop dit gebruikt moet worden, met name wat betreft de duur van het dragen, worden bepaald afhankelijk van de ernst van het gevaar, de frequentie van de blootstelling aan het gevaar en de kenmerken van de arbeidsplaats van iedere werknemer afzonderlijk, alsmede van de doelmatigheid van het persoonlijk beschermingsmiddel.
5. Een persoonlijk beschermingsmiddel is in beginsel bestemd voor gebruik door één persoon. Indien de omstandigheden vereisen dat een persoonlijk beschermingsmiddel door meer dan één persoon gebruikt wordt, worden doeltreffende maatregelen genomen, opdat een dergelijk gebruik geen gezondheids- of hygiëneproblemen oplevert voor de onderscheiden gebruikers.
6. Adequate gegevens over ieder persoonlijk beschermingsmiddel die nodig zijn voor de toepassing van het eerste, tweede, derde en vierde lid, zijn in het bedrijf of de inrichting beschikbaar en worden zonodig doorgegeven.
7. De persoonlijke beschermingsmiddelen mogen slechts voor de beoogde doeleinden worden gebruikt. Zij worden gebruikt overeenkomstig de gebruiksaanwijzing.

Keuze persoonlijk beschermingsmiddel

Artikel 8.2.2

Alvorens een persoonlijk beschermingsmiddel te kiezen maakt de werkgever, in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 4 van de wet, een beoordeling van de uitrusting die hij voornemens is ter beschikking te stellen, ten einde na te gaan in hoeverre deze voldoet aan de in artikel 8.2.1, eerste, tweede en derde lid, gestelde voorwaarden. Deze beoordeling omvat:

a. een inventarisatie en evaluatie van die gevaren die niet met andere middelen vermeden kunnen worden;
b. een omschrijving van de kenmerken die de persoonlijke beschermingsmiddelen moeten bezitten om de onder a vermelde gevaren te kunnen ondervangen, rekening houdend met eventuele gevaarsbronnen die de persoonlijke beschermingsmiddelen zelf kunnen vormen;
c. een inventarisatie en evaluatie van de kenmerken van de desbetreffende persoonlijke beschermingsmiddelen die beschikbaar zijn, vergeleken met de onder b bedoelde kenmerken.

Beschikbaarheid en gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen

Artikel 8.2.3

1. Indien gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van een werknemer op de arbeidsplaats aanwezig is of kan ontstaan, zijn voor de werknemers die aan dat gevaar blootstaan of kunnen blootstaan, persoonlijke beschermingsmiddelen, in voldoende aantal, beschikbaar en wordt ervoor gezorgd dat die werknemers die middelen gebruiken.
2. Persoonlijke beschermingsmiddelen worden onderhouden, gerepareerd en zindelijk gehouden en de noodzakelijke vervangingen voor het goed functioneren worden gedaan.

AFDELING 8.3

VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSSIGNALERING

Algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

Artikel 8.3.1

1. Ter voorkoming of beperking van gevaren voor de veiligheid en de gezondheid van werknemers zorgt de werkgever ervoor dat, indien de gevaren op de arbeidsplaats daartoe aanleiding geven, doeltreffende veiligheids- of gezondheidssignalering aanwezig is.
2. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld omtrent het in het eerste lid bepaalde.

AFDELING 8.4

HERKEURING

Definities

Artikel 8.4.1

In deze afdeling wordt verstaan onder:

a. gekeurde werknemer: degene die een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 25 van de wet heeft ondergaan waarvan het resultaat van dien aard is dat hij, op grond van het bij of krachtens dat artikel bepaalde, arbeid of bepaalde arbeid dan wel arbeid onder bepaalde omstandigheden niet of slechts met inachtneming van beperkende voorschriften mag verrichten;
b. de commissie: de Herkeuringscommissie Arbeidsomstandighedenwet, bedoeld in artikel 8.4.4, eerste lid.

Verzoek tot herkeuring

Artikel 8.4.2
Tegen het resultaat van het arbeidsgezondheidskundig onderzoek, bedoeld in artikel 25 van de wet, kan de gekeurde werknemer een verzoek tot herkeuring indienen bij de commissie.

Wijze van indiening

Artikel 8.4.3
Het verzoek tot herkeuring wordt ingediend bij het districtshoofd. Deze zendt de ingediende stukken, nadat daarop de datum van ontvangst is aangetekend, onverwijld toe aan de voorzitter van de commissie.

Instelling en taak van de commissie

Artikel 8.4.4
1. Er is een Herkeuringscommissie Arbeidsomstandighedenwet.
2. De commissie heeft tot taak zich uit te spreken over de verzoeken tot herkeuring, die overeenkomstig het bepaalde in artikel 8.4.2 zijn ingediend.
3. De commissie bestaat uit drie leden en drie plaatsvervangende leden die door Onze Minister worden benoemd en ontslagen. De leden wijzen uit hun midden de voorzitter aan.
4. De leden en hun plaatsvervangers zijn artsen die niet werkzaam zijn bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ten minste een van de leden alsmede diens plaatsvervanger is een bedrijfsarts die als zodanig staat ingeschreven in het register van erkende Sociaal-Geneeskundigen, tak arbeids- en bedrijfsgeneeskunde, van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der

Geneeskunst.

5. De leden of hun plaatsvervangers nemen niet deel aan een zitting, beraadslaging of uitspraak indien deze betrekking heeft op een gekeurde werknemer met wie zij in een medische, zakelijke of persoonlijke relatie staan of hebben gestaan.
6. Voor ieder uitspraak van de commissie is een meerderheid van stemmen vereist.
7. Het secretariaat van de commissie berust bij het Directoraat-Generaal van de Arbeid.

Onderzoek

Artikel 8.4.5

1. De commissie stelt de werkgever van het verzoek tot herkeuring in kennis alsmede, indien het verzoek het resultaat betreft van een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 25, vierde of vijfde lid, van de wet, de Directeur-Generaal van de Arbeid respectievelijk het districtshoofd.
2. De commissie stelt degene die het arbeidsgezondheidskundig onderzoek heeft verricht in kennis van het verzoek tot herkeuring en vraagt alle op het arbeidsgezondheidskundig onderzoek betrekking hebbende bescheiden op.
3. De commissie onderwerpt de gekeurde werknemer opnieuw aan een arbeidsgezondheidskundig onderzoek voor zover dat niet overbodig is.
4. De commissie kan het in het vorige lid bedoelde arbeidsgezondheidskundig onderzoek geheel of gedeeltelijk opdragen aan een door haar aangewezen arts met wie de gekeurde werknemer niet in een medische, persoonlijke of zakelijke relatie staat of heeft gestaan.
5. De commissie hoort de werkgever en andere personen voor zover dat noodzakelijk is.

Uitspraak

Artikel 8.4.6

De uitspraak wordt onverwijld ter beschikking gesteld van de gekeurde werknemer, zijn huisarts, de bedrijfsarts, degene die in eerste aanleg het arbeidsgezondheidskundig onderzoek heeft verricht alsmede van de werkgever voor zover de uitspraak verband houdt met de wet en met uitsluiting van gegevens van persoonlijke aard inzake de gekeurde werknemer. Indien het verzoek tot herkeuring het resultaat betreft van een arbeidsgezondheidskundig onderzoek als bedoeld in artikel 25, vierde of vijfde lid, van de wet, wordt het resultaat van de herkeuring tevens ter beschik-

king gesteld van de Directeur-Generaal van de Arbeid respectievelijk het districtshoofd.

Bewaring van gegevens

Artikel 8.4.7

1. De commissie bewaart de op de herkeuring betrekking hebbende aantekeningen en andere stukken gedurende ten minste vijf jaar, te rekenen vanaf het tijdstip waarop zij uitspraak heeft gedaan.
2. Binnen een jaar na afloop van de in het eerste lid genoemde periode, of, indien de gekeurde werknemer binnen die periode daarom schriftelijk heeft verzocht, binnen een jaar na dat verzoek, vernietigt de commissie de bescheiden, bedoeld in het eerste lid.
3. Vernietiging blijft evenwel achterwege voor zover dat in strijd is met deze wet of dit besluit dan wel met enige andere wet.

Inzagerecht

Artikel 8.4.8

De commissie stelt de gekeurde werknemer zo spoedig mogelijk in de gelegenheid inzage te nemen in de op de zaak betrekking hebbende stukken en aantekeningen, behoudens voor zover dit de persoonlijke levenssfeer van een derde zou schaden. De commissie verstrekt de gekeurde werknemer desgevraagd tegen kostprijs afschrift van genoemde stukken en aantekeningen.

AFDELING 8.5

BIJZONDERE SECTOREN

Paragraaf 8.5.1

Onderwijs, burgerlijke openbare dienst, justitiële rijksinrichtingen en defensie

Herkeuring

Artikel 8.5.1.1

1. In afwijking van de artikelen 8.4.2 tot en met 8.4.5 en 8.4.7 en 8.4.8, wordt het verzoek tot herkeuring van de gekeurde werknemer, ingediend en behandeld overeenkomstig hetgeen bij of krachtens de op hem van toepassing zijnde rechtspositieregelingen omtrent herkeuring is bepaald.
2. In afwijking van het bepaalde in de eerste volzin van artikel 8.4.6, wordt, indien de gekeurde werknemer behoort tot het militair personeel, de uitspraak, bedoeld in artikel 8.4.6, onverwijld ter beschikking gesteld van de gekeurde werknemer, de militair arts, belast met de geneeskundige verzorging van de gekeurde werknemer, de militair bedrijfsarts, degene die in eerste aanleg het arbeidsgezondheidskundig onderzoek heeft verricht alsmede van de werkgever voor zover de uitspraak verband houdt met de wet en met uitsluiting van gegevens van persoonlijke aard inzake de gekeurde werknemer.

Paragraaf 8.5.2
Vervoer

Veiligheids- en gezondheidssignalering

Artikel 8.5.2.1

1. Afdeling 8.3 is niet van toepassing op veiligheids- of gezondheidssignalering gebruikt in een luchtvaartuig, een zeeschip of een binnenvaartuig, dan wel in een voertuig op de openbare weg, spoor- of tramweg, voor zover deze signalering op grond van enig ander wettelijk voorschrift is voorgeschreven.
2. De in artikel 8.3.1 bedoelde veiligheids- of gezondheidssignalering wordt, als daar reden toe is, door de werkgever in of op de vervoermiddelen genoemd in het eerste lid gebruikt, wanneer deze zich bevinden binnen het bedrijf of de inrichting.

TOELICHTING HOOFDSTUK 8

Persoonlijke beschermingsmiddelen, veiligheids- en gezondheidssignalering en herkeuring

Voor de regelgeving inzake persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) en gezondheids- en veiligheidssignalering hebben de EU-richtlijnen model gestaan. De bepalingen over de herkeuring zijn gebaseerd op artikel 25 van de Arbowet.

8.2 Persoonlijke beschermingsmiddelen

Persoonlijke beschermingsmiddelen die aan de werknemers ter beschikking worden gesteld, moeten voldoen aan de wettelijke eisen wat betreft ontwerp en constructie. De keuze van het PBM is afhankelijk van de resultaten van de risico-inventarisatie en evaluatie. Hierbij moet gekeken worden naar de aard, duur en de frequentie van de blootstelling, de kenmerken van de afzonderlijke arbeidsplaatsen en de doelmatigheid van het PBM.
Verder moeten PBM's voldoen aan de ergonomische en gezondheidseisen en aan te passen zijn aan de individuele behoefte van de gebruiker. Bij het dragen van meerdere persoonlijke beschermingsmiddelen moeten de PBM's onderling op elkaar zijn afgestemd. Als een PBM door meer dan één werknemer wordt gebruikt, mag dit geen problemen opleveren voor de gezondheid en/of de hygiëne.
Bij gevaar voor veiligheid en gezondheid op de werkplek moeten voldoende PBM's beschikbaar zijn en moet het gebruik verplicht gesteld worden.

8.3 Veiligheids- en gezondheidssignalering

Indien nodig moet op arbeidsplaatsen waar gevaar voor veiligheid en gezondheid voor de werknemers dreigt veiligheids- en gezondheidssignalering aanwezig zijn. De bijlagen van de EU-richtlijn over dit onderwerp zullen in een ministeriële regeling worden verwerkt.

8.4 Herkeuring

Op grond van artikel 25 van de Arbowet mag bepaalde arbeid pas worden verricht als de werknemer hiervoor een arbeidsgezondheidskundig onderzoek heeft ondergaan. Mocht de gekeurde werknemer het niet eens zijn met het resultaat van dit onderzoek, dan kan hij herkeuring aanvragen. Via de I-SZW komt dit verzoek bij de Herkeuringscommissie Arbeidsomstandighedenwet.
Deze commissie doet een uitspraak op grond van de beschikbare gegevens en een eventuele nieuw arbeidsgezondheidskundig onderzoek door een onafhankelijke arts. Behalve aan de gekeurde werknemer, zijn huisarts, zijn bedrijfsarts en de herkeu-

ringarts wordt deze uitspraak ook aan de werkgever ter kennisname gesteld.
De gegevens over de herkeuring worden vijf jaar bewaard. De werknemer heeft recht op inzage en, tegen vergoeding, op afschriften van de stukken.

8.5 Bijzondere sectoren

Voor de sectoren onderwijs, burgerlijke openbare dienst, justitiële rijksinrichtingen en defensie zijn de meeste bepalingen voor herkeuring niet van toepassing. In deze situatie geldt het van toepassing zijnde rechtspositiereglement.
Voor militair personeel geldt dat de uitspraak van de herkeuringscommissie ter kennisname wordt gebracht van militaire (bedrijfs)geneeskundigen.

De bepalingen voor veiligheids- en gezondheidssignalering zijn niet van toepassing op voermiddelen die varen, vliegen of rijden op de openbare (spoor)weg, tenzij dit elders wettelijk voorgeschreven is. Zo nodig kan veiligheids- en gezondheidssignalering wel worden toegepast op vervoermiddelen binnen het bedrijf.

HOOFDSTUK 9
SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN

AFDELING 9.1
SLOTBEPALINGEN

Paragraaf 9.1.1
Vrijstelling of ontheffing

Artikel 9.1.1.1

Beperking vrijstellings- en ontheffingsmogelijkheid en schakelbepalingen

1. Geen vrijstelling of ontheffing wordt verleend van de voorschriften en verboden opgenomen in de volgende artikelen en de daarop berustende bepalingen:
   a. van hoofdstuk 1: de artikelen van afdeling 1.9;
   b. van hoofdstuk 2: de artikelen van de afdelingen 2.6 en 2.7;
   c. van hoofdstuk 3: de artikelen van de afdelingen 3.2 en 3.3 en van paragraaf 3.5.4;
   d. van hoofdstuk 4: de artikelen 4.1.2, 4.1.5, 4.1.7 en 4.1.11, de artikelen van de afdelingen 4.2, 4.3, 4.4, 4.7, 4.8, 4.9 en de artikelen van de paragrafen 4.10.2 en 4.10.3;
   e. van hoofdstuk 5: de artikelen van de afdelingen 5.2 en 5.3 en artikel 5.4.1.1;
   f. van hoofdstuk 6: de artikelen van de afdelingen 6.2 en 6.3 en de artikelen van de paragrafen 6.7.3 en 6.7.4;
   g. van hoofdstuk 7: de artikelen van de afdelingen 7.2 en 7.3 en 7.6, met uitzondering van artikel 7.6.2.1;
   h. van hoofdstuk 8: de artikelen van de afdelingen 8.2 en 8.3. 2. Ten aanzien van de gevallen waarin vrijstelling kan worden verleend van artikel 2.4.1, is artikel 2.4.10 van toepassing.
3. Ten aanzien van de gevallen waarin vrijstelling of ontheffing kan worden verleend van afdeling 4.5, is paragraaf 4.5.8 van toepassing.
4. Ten aanzien van de gevallen waarin vrijstelling of ontheffing kan worden verleend van afdeling 4.6, is paragraaf 4.6.2 van toepassing.
5. Ten aanzien van de gevallen waarin vrijstelling of ontheffing kan worden verleend van afdeling 6.4, is paragraaf 6.4.3 van toepassing.

Duur van vrijstelling of ontheffing

Artikel 9.1.1.2

Vrijstellingen of ontheffingen worden slechts verleend voor beperkte duur en worden in ieder geval ingetrokken wanneer de redenen waarom zij zijn verleend, zijn vervallen.

Paragraaf 9.1.2
Aanwijzing en eis tot naleving

Aanwijzing

Artikel 9.1.2.1

1. Omtrent de naleving van afdeling 1.2, met uitzondering van artikel 1.2.3, en de afdelingen 1.3, 1.4 en 1.6 en artikel 2.6.3.5, tweede lid, kan een aanwijzing worden gegeven overeenkomstig artikel 35, eerste lid, van de wet.
2. Bij het geven van een aanwijzing aan een werkgever dan wel werknemer waarop zowel afdeling 1.2 als afdeling 1.4 of afdeling 1.6 van toepassing is, wordt het ter zake in de afdelingen 1.4 of 1.6 bepaalde in acht genomen.
3. Bij het geven van een aanwijzing aan een werkgever dan wel werknemer waarop afdeling 1.4 of 1.6 van toepassing is, wordt het ter zake in die afdeling bepaalde in acht genomen.
4. Indien ten aanzien van één of meer bepalingen van dit besluit overeenkomstig artikel 35, eerste lid, van de wet een aanwijzing is gegeven, kan in die situatie van het desbetreffende voorschrift respectievelijk de desbetreffende voorschriften geen vrijstelling of ontheffing meer worden verleend.

Eis tot naleving

Artikel 9.1.2.2

1. Omtrent de wijze waarop de voorschriften gesteld bij of krachtens dit besluit, moeten worden nageleefd, kan een eis worden gesteld overeenkomstig artikel 36, eerste lid, van de wet.
2. Het eerste lid geldt niet in de gevallen bedoeld in artikel 1.7.8.
3. Het eerste lid geldt voorts niet ten aanzien van de volgende artikelen:
   a. van hoofdstuk 1: de artikelen 1.7.1 tot en met 1.7.7 en 1.7.9;
   b. van hoofdstuk 2: de artikel 2.6.3.5, tweede lid;

c. van hoofdstuk 4: de artikelen 4.1.6, eerste en tweede lid, 4.5.2.2 tot en met 4.5.2.6, 4.6.1.2, 4.6.1.3, 4.7.2.1, 4.8.2, 4.10.2.2 en 4.10.4.1;
d. van hoofdstuk 6: artikel 6.7.3.2 en
e. van hoofdstuk 7: artikel 7.7.1.2.

4. Bij het stellen van een eis aan een werkgever dan wel werknemer waarop zowel afdeling 1.2 als afdeling 1.4 of afdeling 1.6 van toepassing is, wordt het ter zake in de afdeling 1.4 of 1.6 bepaalde in acht genomen.
5. Bij het stellen van een eis aan een werkgever dan wel werknemer waarop afdeling 1.4 of 1.6 van toepassing is, wordt het ter zake in die afdeling bepaalde in acht genomen.
6. Indien ten aanzien van één of meer bepalingen van dit besluit overeenkomstig artikel 36, eerste lid, van de wet een eis tot naleving is gesteld, kan in die situatie van het desbetreffende voorschrift respectievelijk de desbetreffende voorschriften geen vrijstelling of ontheffing meer worden verleend.

Paragraaf 9.1.3
Verplichtingen van werkgever, thuiswerkgever, zelfstandigen, werknemers, thuiswerkers, opdrachtgever, ontwerpende partij, uitvoerende partij en lifteigenaar of beheerder

Verplichtingen van de werkgever

Artikel 9.1.3.1
De werkgever is verplicht tot naleving van de voorschriften en verboden, welke bij of krachtens dit besluit zijn gesteld, met uitzondering van de artikelen 1.6.4, 2.6.2.6, 2.6.2.7,
2.6.3.3, 2.6.3.4, 2.6.3.5, 2.6.3.7 en 7.5.1.

Verplichtingen van de thuiswerkgever

Artikel 9.1.3.2
De thuiswerkgever is verplicht tot naleving van de voorschriften en verboden welke zijn opgenomen in de volgende artikelen:
a. van hoofdstuk 1: de artikelen 1.10.2 en 1.10.3;
b. van hoofdstuk 2: de artikelen 2.2.1, 2.4.1 tot en met 2.4.10 en 2.5.1 tot en met 2.5.7;

c. van hoofdstuk 4: de artikelen 4.10.4.1 tot en met 4.10.4.6;
d. van hoofdstuk 5: artikel 5.4.1.1;
e. van hoofdstuk 6: artikel 6.7.5.1 en
f. van hoofdstuk 7: de artikelen 7.7.2.1 en 7.7.2.2.

Verplichtingen van de werknemer

Artikel 9.1.3.3

1. Indien op grond van het bepaalde bij of krachtens dit besluit persoonlijke beschermingsmiddelen of hulpmiddelen aan de werknemer ter beschikking zijn gesteld, is de werknemer verplicht die persoonlijk beschermingsmiddelen en hulpmiddelen overeenkomstig de daarvoor geldende voorschriften te gebruiken en zindelijk te houden. De vorige volzin is niet van toepassing in de gevallen bedoeld in artikel 6.4.2.2, zesde lid.
2. Voorts is de werknemer verplicht tot naleving van de voorschriften en verboden welke zijn opgenomen in de volgende artikelen:
   a. van hoofdstuk 2: artikel 2.5.7;
   b. van hoofdstuk 3: artikel 3.1.2.4;
   c. van hoofdstuk 4: de artikelen 4.1.2, 4.1.6, 4.1.7, eerste lid, 4.1.9, 4.1.10, eerste en vierde lid, 4.2.3.6, eerste en derde lid, 4.5.2.2, 4.5.2.3, eerste en tweede lid, 4.5.2.5, eerste en tweede lid, 4.5.3.3, tweede lid, 4.5.3.4, derde lid, 4.5.3.5, eerste lid, 4.5.4.4, vierde, vijfde en zevende lid, 4.5.5.2, eerste lid, onder a, 4.5.6.1, eerste lid, onder b, 4.6.1.2, eerste lid, 4.6.1.3, eerste lid, 4.7.1.3, eerste lid, 4.7.1.13, eerste lid, 4.7.1.14, tweede en derde lid, 4.7.2.1, 4.8.2, eerste lid, 4.9.2.2, derde lid, 4.9.3.1, vierde lid, onder d en 4.9.3.3, eerste lid, onder a en d;
   d. van hoofdstuk 6: de artikelen 6.4.2.2, tweede lid, 6.6.2, 6.6.4 en 6.6.7, eerste lid;
   e. van hoofdstuk 7: artikelen 7.6.2.1, tweede en derde lid.
3. De in dit artikel genoemde verplichtingen voor werknemers, zijn niet van toepassing op leerlingen en studenten in onderwijsinrichtingen.

Verplichtingen van de thuiswerkers

Artikel 9.1.3.4
De thuiswerker is verplicht tot naleving van de voorschriften en verboden welke zijn opgenomen in de volgende artikelen:
a. van hoofdstuk 1: artikel 1.10.4 en
b. van hoofdstuk 4: artikel 4.10.4.1.

Verplichtingen van zelfstandigen

Artikel 9.1.3.5
Een ieder die werkgever noch werknemer is, is verplicht tot naleving van de voorschriften en verboden welke zijn opgenomen in de volgende artikelen:
a. van hoofdstuk 2: artikel 2.6.3.7;
b. van hoofdstuk 3: de artikelen 3.1.2.3 en 3.1.2.4;
c. van hoofdstuk 4: de artikelen 4.5.2.2, 4.5.2.3, 4.5.2.5, 4.5.3.3, eerste lid, 4.5.3.4, eerste lid, 4.5.5.1, 4.5.5.2, 4.5.6.1, eerste lid, onder a, 4.6.1.2, 4.6.1.3 en 4.6.2.2, eerste lid onder a, sub 1° tot en met 4°, en onder b;
d. van hoofdstuk 6: de artikelen 6.6.4, eerste lid en 6.6.7, eerste lid en
e. van hoofdstuk 7: artikel 7.6.2.1, tweede en derde lid.

Verplichtingen van de opdrachtgever

Artikel 9.1.3.6
De opdrachtgever is verplicht tot naleving van de voorschriften welke zijn opgenomen in de artikelen 2.6.2.6 en 2.6.3.3.

Verplichtingen van de ontwerpende partij

Artikel 9.1.3.7
De ontwerpende partij is verplicht tot naleving van de voorschriften welke zijn opgenomen in de artikelen 2.6.2.7 en 2.6.3.4.

Verplichtingen van de uitvoerende partij

Artikel 9.1.3.8
De uitvoerende partij is verplicht tot naleving van de voorschriften welke zijn opgenomen in artikel 2.6.3.5

Verplichtingen van de lifteigenaar of beheerder

Artikel 9.1.3.9
De eigenaar of beheerder van een lift is verplicht tot naleving van de voorschriften welke zijn opgenomen in artikel 7.5.1.

Paragraaf 9.1.4
Toezichthoudende ambtenaren

Scheep- en Luchtvaartinspectie

Artikel 9.1.4.1
De handhaving van de wet en dit besluit alsmede de medewerking aan de uitvoering ervan wordt:

a. met betrekking tot arbeid verricht in respectievelijk op een zeeschip, met uitzondering van laden en lossen, aanbouw, verbouwing, herstelling of sloping, dan wel onderhouds- of reinigingswerkzaamheden en hiermee verband houdende andere werkzaamheden, opgedragen aan de ambtenaren van de Scheepvaartinspectie, bedoeld in artikel 10 van de Schepenwet;
b. met betrekking tot arbeid verricht aan boord van een luchtvaartuig tijdens de vlucht en aan boord van een stilstaand luchtvaartuig, voor zover het betreft de arbeid van boordpersoneel in verband met de vlucht, opgedragen aan de ambtenaren van de Luchtvaartinspectie, aangewezen op grond van artikel 71 van de Luchtvaartwet en bedoeld in artikel 102 van de Regeling Toezicht Luchtvaart.

Eis en stillegging van werk

Artikel 9.1.4.2

1. De ambtenaren, bedoeld in artikel 9.1.4.1, worden met betrekking tot de in dat artikel bedoelde arbeid, aangewezen als ambtenaar bedoeld in de artikelen 36,

eerste lid en 37, eerste lid, van de wet.

2. Het Hoofd van de Scheepvaartinspectie, bedoeld in artikel 10 van de Schepenwet, en de Directeur-Generaal van de Rijksluchtvaartdienst, bedoeld in artikel 1, tweede lid, aanhef en onder e, van de Regeling Toezicht Luchtvaart, worden met betrekking tot de in artikel 9.1.4.1 bedoelde arbeid, aangewezen als ambtenaar bedoeld in artikel 41, tweede lid, van de wet.

Paragraaf 9.1.5
Bijlagen bij EG-richtlijnen

Wijziging bijlagen

Artikel 9.1.5.1
Indien een in dit besluit genoemde bijlage van een EG-richtlijn wordt gewijzigd, doet Onze Minister daarvan mededeling in de Staatscourant; hij vermeldt daarbij met ingang van welke datum de wijziging wordt toegepast.

AFDELING 9.2
OVERGANGSBEPALINGEN

Bedrijfshulpverlening en onderwijs

Artikel 9.2.1
Voor onderwijsinrichtingen als bedoeld in artikel 1.1.2, tweede lid, onder a tot en met c, is afdeling 2.5 eerst van toepassing met ingang van 1 januari 1997.

Winningsindustrieën dagbouw

Artikel 9.2.2
1. Arbeidsplaatsen in de winningsindustrie die reeds voor 1 januari 1995 (verwachte inwerkingtredingsdatum Arbeidsomstandighedenbesluit winningsindustrie in dagbouw) in gebruik waren, voldoen uiterlijk met ingang van 1 juli 1996 aan het bij

of krachtens afdeling 2.7 bepaalde en aan de afdelingen 3.1 en 3.3.

2. Iedere wijziging, uitbreiding of verbouwing van arbeidsplaatsen in de winningsindustrie, die plaats vindt na 1 januari 1995, voldoet aan de in het eerste lid genoemde afdelingen.

Arbeidsmiddelen

Artikel 9.2.3

Onverminderd de artikelen van afdeling 7.2, de artikelen 7.3.5 en 7.3.6, de artikelen van afdeling 7.4 alsmede de artikelen 7.6.2.1 en 7.6.2.2 voldoen arbeidsmiddelen, die op 29 oktober 1993 reeds ter beschikking van de werknemers stonden in het bedrijf of de inrichting, uiterlijk met ingang van 1 januari 1997 aan hoofdstuk 7.

Wijzigingen in algemene maatregelen van bestuur

Artikel 9.2.4

P.M.

Overgangsrecht bestaande vrijstellingen en ontheffingen

Artikel 9.2.5

P.M.

Intrekking besluiten

Artikel 9.2.6

1. De volgende besluiten worden ingetrokken:
   a. het Veiligheidsbesluit voor fabrieken of werkplaatsen 1938;
   b. het Electrotechnisch Veiligheidsbesluit 1938;
   c. het Veiligheidsbesluit-loodwit;
   d. het Veiligheidsbesluit elektrische schrikdraden;
   e. het Landbouwveiligheidsbesluit;
   f. het Veiligheidsbesluit Stuwadoorsarbeid;
   g. het Zandsteenbesluit;
   h. het Veiligheidsbesluit Binnenvaart

i. het Caissonbesluit;
j. het Zandstraalbesluit;
k. het Veiligheidsbesluit Tankschepen;
l. het Besluit verplichtstelling arbeidsveiligheidsrapport;
m. het Arbeidsomstandighedenbesluit burgerlijke openbare dienst;
n. het Arbeidsomstandighedenbesluit Defensie;
o. het Loodbesluit;
p. het Asbestbesluit Arbeidsomstandighedenwet;
q. het Arbeidsomstandighedenbesluit Justitiële Rijksinrichtingen;
r. het Besluit verplichtstelling welzijnstaken;
s. het Besluit verplichtstelling jaarplan;
t. het Veiligheidsbesluit restgroepen;
u. het Besluit specifieke gezondheidsschadelijke stoffen;
v. het Arbeidsomstandighedenbesluit onderwijs;
w. het Herkeuringsbesluit Arbeidsomstandighedenwet;
x. het Besluit beeldschermwerk;
y. het Besluit fysieke belasting;
z. het Besluit arbeidsplaatsen;
aa. het Besluit arbeidsmiddelen;
ab. het Arbeidsomstandighedenbesluit persoonlijke beschermingsmiddelen;
ac. het Besluit veiligheids- en gezondheidssignalering;
ad. het Besluit arbodiensten;
ae. het Besluit bedrijfshulpverlening Arbeidsomstandighedenwet;
af. het Besluit kankerverwekkende stoffen en processen;
ag. het Besluit zwangere werkneemsters;
ah. het Besluit winningsindustrieën dagbouw;
ai. het Besluit biologische agentia;
aj. het Besluit thuiswerk;
ak. het Bouwprocesbesluit Arbeidsomstandighedenwet;
al. het Arbeidsomstandighedenbesluit benzinestations;

2. Het Arbeidsbesluit jeugdigen wordt ingetrokken.
3. De Arbeidsomstandighedenregeling vervoermiddelen wordt ingetrokken.

Evaluatiebepaling

Artikel 9.2.7
Onze Minister zendt binnen 5 jaar na inwerkingtreding van dit besluit aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van dit besluit in de praktijk.

Inwerkingtreding

Artikel 9.2.8
Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Citeertitel

Artikel 9.2.9
Dit besluit wordt aangehaald als: Arbeidsomstandighedenbesluit.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
De Minister van Binnenlandse Zaken,
De Minister van Verkeer en Waterstaat,
De Minister van Justitie,
De Minister van Defensie.

TOELICHTING HOOFDSTUK 9

Slot- en overgangsbepalingen

Dit hoofdstuk regelt de mogelijkheden tot vrijstelling en ontheffing, de bevoegdheden van de I-SZW tot het aangeven van aanwijzigingen, de eisen en verplichtingen tot naleving, de bijzondere toezichthoudende ambtenaren, de bijlagen van de EU-richtlijnen en de overgangsbepalingen. Tot slot staan alle besluiten vermeld die met het ingaan van dit nieuwe arbobesluit komen te vervallen.

Vrijstelling of ontheffing

In de afdeling voor vrijstelling en ontheffing wordt een hele waslijst van bijzondere bepalingen gegeven. Aangezien het te ver voert een complete opsomming te geven, beperken we ons tot de belangrijkste punten.

Geen vrijstelling of ontheffing kan worden gegeven voor:

- bijzondere aandacht bij risico-inventarisatie en evaluatie voor de gevaren voor zwangere en zogende werkneemsters en voor het geven van aangepaste arbeidstijd c.q. -uren;
- het veiligheid- en gezondheidsplan op bouwplaatsen en in de winningsindustrie;
- de toepassing van arbeidshygiënisch regime voor arbeid met gevaarlijke stoffen, kankerwekkende stoffen en biologische agentia;
- het zodanig inrichten van de werkplek dat geen groot gevaar bestaat voor fysieke belasting dan strikt nodig is;
- arbeid aan beeldschermen langer dan twee uur achtereen;
- de bepalingen over klimaat en verlichting voor alle werknemers, en die over geluid voor jeugdigen;
- de algemene voorschriften voor arbeidsmiddelen al of niet met bedieningssysteem en arbeidsmiddelen op bouwplaatsen (met uitzondering van kranen en hei-installaties);
- de toepassing van persoonlijke beschermingsmiddelen en veiligheids- en gezondheidssignalering.

Vrijstelling en ontheffing worden slechts voor beperkte duur verleend en worden ingetrokken als de redenen waarom zij waren verleend, vervallen zijn.

Aanwijzingen en eis tot naleving

Volgens artikel 35 van de Arbowet kan de I-SZW een aanwijzing geven als deze van mening is dat de voorschriften uit de Arbowet niet of onvoldoende worden nage-

leefd. Na een aanwijzing kan geen vrijstelling of ontheffing meer worden verkregen voor het desbetreffende voorschrift.
Artikel 36 van de Arbowet geeft de I-SZW de mogelijkheid tot het stellen van een eis tot naleving van de bepalingen uit het Arbeidsomstandighedenbesluit. In afdeling 9.1.2.2 staat vermeld voor welke artikelen dat geldt.

Verplichtingen
Voor diverse categorieën werkgevers en werknemers staan in paragraaf 9.1.3 de verplichtingen per hoofdstuk en artikel vermeld.

Toezicht houdende ambtenaren
De handhaving en uitvoering van de Arbowetgeving wordt (behalve aan de medewerkers van de I-SZW) ook opgedragen aan de ambtenaren van de Scheepvaart- en de Luchtvaartinspectie. Zij zijn bevoegd tot het stellen van een eis tot naleving en stilleggen van het werk op grond van de artikelen 36 en 37 van de Arbowet.

Wijziging van de bijlagen
Wijzigingen van de bijlagen van de EU-richtlijnen, die in dit besluit worden genoemd, moeten gepubliceerd worden in de Staatscourant met vermelding van de datum van inwerkingtreding.

Intrekking besluiten
In dit artikel staan alle 38 besluiten genoemd die vervangen worden door dit nieuwe arbobesluit. De inwerkingtreding zal bij Koninklijk Besluit worden bepaald. Vijf jaar daarna moet de minister verslag uitbrengen aan de Staten-Generaal over de doeltreffendheid en de effecten van het besluit.

Het besluit, dat zal worden aangehaald als 'Arbeidsomstandighedenbesluit,' moet met bijbehorende nota van toelichting in het Staatsblad worden geplaatst.

OVERZICHT VAN EG-RICHTLIJNEN

Richtlijn nr. 93/104/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 23 november 1993 betreffende een aantal aspecten van de *organisatie van de arbeidstijd* (PbEG L 307).

Richtlijn nr. 92/104/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 3 december 1992 betreffende minimumvoorschriften ter verbetering van de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers in de *winningsindustrieën in dagbouw* of ondergronds (PgEG L 404, twaalfde bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 92/85/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 oktober 1992 inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie (PbEG L 348, tiende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, lid 1, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 92/58/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften voor de *veiligheids- en/of gezondheidssignalering* op het werk (PbEG L 245, negende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 92/58/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor *tijdelijke en mobiele bouwplaatsen* (PvEG L 245, achtste bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 91/382/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 juni 1991 tot wijziging van Richtlijn 83/477/EEG betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan *asbest* op het werk (PbEG L 206, tweede bijzondere richtiljn in de zin van artikel 8 van Richtlijn nr. 80/1107/EEG).

Richtlijn nr. 91/322/EEG van de Commissie van 29 mei 1991 tot vaststelling van indicatieve *grenswaarden* ter uitvoering van Richtlijn nr. 80/1107/EEG van de Raad betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan *chemisch, fysische en biologische agentia* op het werk (PbEG L 177).

Richtlijn nr. 90/679/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 26 november 1990 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan *biologische agentia* op het werk (PbEG L 374, zevende bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 90/394/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 28 juni 1990 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan *carcinogene agentia* op het werk (PbEB L 196, zesde bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 90/270/EEG van de Raad van 29 mei 1990 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid met betrekking tot het werken met *beeldschermapparatuur* (PbEG L 156, vijfde bijzondere richtlijn in de zin van artikele 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 90/269/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 mei 1990 betreffende de minimum veiligheids- en gezondheidsvoorschriften voor het *manueel hanteren* van lasten met gevaar voor met name rugletsel voor de werknemers (PbEG L 156, vierde bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 89/656/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor het gebruik op het erk van *persoonlijke beschermingsmiddelen* door de werknemers (PbEG L 393, derde bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 89/655/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 30 november 1989 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van *arbeidsmiddelen* (PbEG L 393, eerste bijzondere richtiljn in de zin van artikel 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 89/654/EEG van de Raad van de Europese GEmeenschappen van 30 november 1989 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor *arbeidsplaatsen* (PbEG L 393, eerste bijzondere richtlijn in de zin van artikel 16, eerste lid, van Richtlijn nr. 89/391/EEG).

Richtlijn nr. 89/391/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de *veiligheid en de gezondheid* van de werknemers op het werk

(PbEG L 183), de zogenaamde kaderrichtlijn.

Richtlijn nr. 88/642/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 16 december 1988 tot wijziging van Richtlijn 80/1107/EEG betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan *chemisch, fysische en biologische agentia* op het werk (PbEG L 356).

Richtlijn nr. 88/610/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 november 1988 tot wijziging van Richtlijn 82/501/EEG inzake de risico's van *zware ongevallen* bij bepaalde industriële activiteiten (PbEG L 336).

Richtlijn nr. 88/364/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 juni 1988 ter bescherming van werknemers door een verbod van bepaalde *specifieke agentia* en/of bepaalde werkzaamheden (PbEG L 179, vierde richtlijn in de zin van artikel 8 van Richtlijn nr. 80/1107/EEG).

Richtlijn nr. 87/216/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 maart 1987, tot wijziging van Richtlijn 82/501/EEG inzake de risico's van *zware ongevallen* bij bepaalde industriële activiteiten (PbEG L 85).

Richtlijn nr. 86/188/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 mei 1986 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan *lawaai* op het werk (PbEG L 137).

Richtlijn nr. 83/477/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 19 september 1983 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan *asbest* op het werk (PbEG L 263, tweede bijzondere richtlijn in de zin van artikel 8 van Richtlijn nr. 80/1107/EEG).

Richtlijn nr. 82/605/EEG van de Raad van 28 juli 1982 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan metallisch *lood* en zijn ionverbindingen op het werk (PbEG L 247, eerste bijzondere richtlijn in de zin van artikel 8 van Richtlijn nr. 80/1107/EEG).

Richtlijn nr. 82/501/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 24 juni 1982 inzake de risico's van *zware ongevallen* bij bepaalde industriële activiteiten (PbEG L 230).

Richtlijn nr. 80/1107/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 27 november 1980 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van

blootstelling aan *chemische, fysische en biologische agentia* op het werk (PbEG L 327).

Richtlijn nr. 78/610/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 juni 1978 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lid-staten inzake de bescherming van de gezondheid van werknemers die aan *vinylchloridemonomeer* zijn blootgesteld (PbEG L 197).

ADRESSEN VAN DIENST I-SZW

REGIOKANTOREN

Regio Zuid:
Sint Pieterskade 26
6212 AD Maastricht
tel: (043) 219 251
fax: (043) 213 052

Regio Oost:
Groningensingel 1
6835 EA Arnhem
tel: (085) 229 177
fas: (085) 214 725

Regio Zuid-West:
Stadionweg 43c
3077 AS Rotterdam
tel: (010) 4798 300
fax: (010) 4797 093

Regio Midden-Nederland:
Bredawater 18
2713 CA Zoetermeer
tel: (079) 710 101
fax: (079) 511 773

Regio Noord-West:
Leeuwendalersweg 21
1055 JE Amsterdam
tel: (020) 5812 612
fax: (020) 864 703

Regio Noord:
Engelse Kamp 4
9722 AX Groningen
tel: (050) 225 880
fax: (050) 267 202

LITERATUUR

De volgende publikaties zijn verkrijgbaar bij het Nederlands Instituut voor Arbeidsomstandigheden NIA, afdeling Verkoop, tel. (020) 54 98 404/504/465, fax (020) 64 43 102.

De Arbowet Compleet
Toelichting/wettekst/trefwoordenlijst/register
Vijfde gewijzigde druk, mei 1994, *f* 22,50
J.H. Kwantes, L. Hoogendijk

Het Veiligheidsbesluit Restgroepen
Complete tekst/toelichting/adressen/register
Tweede gewijzigde druk, mei 1993, *f* 17,50
W.C.M. te Riele, J.H. Kwantes, L. Hoogendijk

Het Veiligheidsbesluit Fabrieken of Werkplaatsen
Complete tekst/toelichting/adressen/register
Vierde gewijzigde druk, april 1994, *f* 27,00
W.C.M. te Riele, J.H. Kwantes, L. Hoogendijk

Nieuwe grenzen aan arbeidsomstandigheden
Europese richtlijnen en hun invloed op de Nederlandse situatie
Vierde gewijzigde druk, oktober 1992, *f* 24,-
W.C.M. te Riele, J.H. Kwantes, L. Hoogendijk

Arbeidsomstandigheden en aansprakelijkheid
Wetgeving en jurisprudentie
Eerste druk, september 1993, *f* 17,50
S. Foks, J.H. Kwantes, L. Hoogendijk

Arbowet onder de loep
Arbeidsomstandigheden en medezeggenschap
Eerste druk, maart 1994, *f* 26,-
J.H. Kwantes, L. Hoogendijk

Rijksoverheid en Arbowet
Taken en verantwoordelijkheden bij het invoeren van arbo-beleid
Eerste druk, april 1992, *f* 30,00
L. Hoogendijk

Kortcyclische arbeid
Ergonomische aanpak van nek-, schouder- armklachten
Eerste druk, september 1992, *f* 38,-
G. Huppes

Ergonomie op de werkplek
Tweede gewijzigde druk, mei 1993, *f* 25,-
K. Poll

Naar een nieuwe werkplek
Nieuwbouw en verbouw profiteren van een ergonomische aanpak
Eerste druk, januari 1993, *f* 28,-
K. Poll

Prettig werk op een gezond kantoor;
Uw arbeidsomstandigheid op kantoor
Derde gewijzigde druk, mei 1994, *f* 30,-
J. Roorda

Serie Arbeidsomstandigheden in de Praktijk (AIP)

Prijs: *f* 15,- per uitgave

Veilige inrichting van de bouwplaats
Eerste druk, mei 1993
AIP-nummer 1

Veilig hijsen
Tweede gewijzigde druk, december 1992
AIP-nummer 7

Brandpreventie tijdens de bouw
Tweede gewijzigde druk, januari 1992
AIP-nummer 9

Veilige kraanbaken en kraanopstellingen
Tweede gewijzigde druk, juni 1991
AIP-nummer 10

Veilig werken op hoogte met valbeveiliging
Gewijzigde herdruk, oktober 1993
AIP-nummer 13

Gezond tillen, trekken en duwen
AIP-nummer 17
Eerste druk, april 1994

Arbo-instructieplaten:

Prijs: *f* 20,- per stuk

EHBO-instructieplaat
Instructieplaat brandpreventie
Instructieplaat hand- en armseinen bij het hijsen

Praktijkgidsen arbeidshygiëne

Prijs: *f* 0,85 per pagina

Opsporen en beoordelen van informatie over toxische stoffen
Eerste druk, april 1994,
F.J. Jongeneelen en A.W. Zwaard

Toxische-stoffenbeleid: Opzetten en uitvoeren
Eerste druk, juni 1994
A. Westenend en T. Stevens

Bronbestrijding: Vrijkomen van toxische stoffen beperken
Eerste druk, juni 1994
Th. J. Heesen en A.W. Zwaard

Toxische stoffen en werkende mens effectief scheiden
Eerste druk, juni 1994
A. Westenend en T. Spee

REGISTER

ARBEIDSMIDDELEN
Bedieningssysteem . . . 191
Bijzondere werkzaamheden . . . 203
CE-markering . . . 191
Deskundigheid . . . 190
Deugdelijkheid . . . 190
Onderhoud . . . 190
Onderhoud en reparatie . . . 194
Specifieke arbeidsmiddelen . . . 194
Specifieke werkzaamheden . . . 195
Stopzetten . . . 192
Thuiswerkers . . . 202
Uitzonderingen . . . 200
Veiligheidsvoorzieningen . . . 192
ARBEIDSVEILIGHEIDSRAPPORT
Arbeidsveiligheidsrapportage . . . 40
Brandbare stof . . . 41
Faseringsfactor . . . 44
Grenswaarde . . . 43
Omstandigheidsfactoren . . . 43
Ontplofbare stof . . . 41
Toxische stof . . . 41
Verplichtstelling . . . 42
ARBODIENSTEN
Arbodienst . . . 44
Certificaat . . . 47
Deskundigheidseisen . . . 44
EG-verklaring . . . 45
Functioneringseisen . . . 45
Gegevensverstrekking . . . 46
Organisatie-eisen . . . 46
Samenwerkingsverband . . . 46
Uitrustingseisen . . . 46
ASBEST
Aanvullende voorschriften . . . 116
Arbeidsgezondheidskundig onderzoek . . . 119
Asbestverbod . . . 113
Bijzondere bepalingen . . . 120
Crocidolietverbod . . . 112
Definitie . . . 111
Eten, drinken . . . 118
Gevolgen beoordeling . . . 114
Grenswaarde . . . 115
Melding . . . 117

Meten 117
Registratie 119
Slopen asbest en crocidoliet 120
Spuitverbod 112
Verbodsbepalingen 112
Voorkomen of beperken van blootstelling 114
Voorschriften 114
Vrijstelling of ontheffing 123
Werkkleding 118
Werkplan 121
BEDRIJFSHULPVERLENING
Bedrijfshulpverleners 50
Operationaliteit 49
Opleiding en deskundigheid 50
Uitrusting, middelen en voorzieningen 50
BEELDSCHERMWERK 164
Dagindeling van de arbeid 165
Jeugdigen 166
Maatregelen 165
Thuiswerkers 167
Voorschriften 166
Werkplek 164
BENZEEN
Benzeenverbod 110
BENZINESTATIONS
Agressie en geweld 80
Algemene veiligheidseisen 81
BIOLOGISCHE AGENTIA
Arbeidsgezondheidskundig onderzoek 142
Beschermingsmaatregelen 146
Categorie-indeling 138, 139
Celcultuur 137
Districtshoofd 144
Gezondheidszorg en diergeneeskunde 145
Hygiënische beschermingsmaatregelen 141
Industriële procédés 146
Kennisgeving 144
Laboratoria en ruimten voor proefdieren 146
Micro-organisme 137
Ondernemingsraad 143
Ongeval of incident 143
Ongevallen of incidenten 145
Overdracht gegevens 145
Registratie 141
Vaccins 142
Veiligheidssignalering. 140

Voorkomen of beperken van de blootstelling 139
Voorlichting en onderricht 147
BURGERLIJKE OPENBARE DIENST
Brandweer 22
Burgerlijke openbare dienst 22, 23
Politie 22
Rijksdienst 23
Spoorwegpolitie 24
CROCIDOLIET
Bijzondere bepalingen 122
Crocidolietverbod 112
Slopen asbest en crocidoliet 120
Voorlichting en onderricht 123
DEFENSIE
Algehele uitzondering 27
Algemeen Rijksambtenarenreglement 18, 19
Bemand wapensysteem 17
Besluit georganiseerd overleg militairen 19
Burgerpersoneel 17
Defensiepersoneel 17, 26, 27
Dienstcommissie 18
Eenheid met gereedstelling 17
Inlichtingen- en veiligheidsdiensten 27
Internationale verplichtingen 27
Ontslagbescherming 19
Overlegorgaan 18
Rechtspositiereglement Wetenschappelijk Onderwijs 19
Wetboek van Militair Strafrecht 27
Wetboek van Strafvordering 27
DEFINITIES ALGEMEEN
Arbeidsmiddelen 14
Arbeidsplaats 13
Arbeidsplaats in de winningsindustrie 13
Bedrijf of inrichting 13
Bouwplaats 13
Certificaat arbodienst 15
Delfstoffen 14
Externe arbodienst 15
Fysieke belasting 14
Interne arbodienst 15
Ontwerpende partij 13
Opdrachtgever 13
Opdrachtgever-consument 13
Persoonlijk beschermingsmiddel 14
Thuiswerker 14
Thuiswerkgever 14

Uitvoerende partij 13
Veiligheids- of gezondheidssignalering 15
Werkneemster tijdens de lactatie 14
Wet 13
Winningsindustrie in dagbouw 14
Zwangere werkneemster 14
FOSFORLUCIFERS
Fosforlucifersverbod 137
FYSIEKE BELASTING
Voorkomen gevaren 162
Voorlichting 163
Zitgelegenheid 163
FYSISCHE FACTOREN
Audiometrisch onderzoek 175
Binnen- en buitenklimaat 170
Daglicht en kunstlicht 171
GELUID
Geluidsvoorschriften 173
Luchtverversing 171
Voorkomen of beperken van schadelijk geluid 173
Voorlichting en onderricht 176
Vrijstelling of ontheffing 177
Weekgemiddelde 175
GEVAARLIJKE STOFFEN EN BIOLOGISCHE AGENTIA 89
Arbeidshygiënisch regime 94
Arbeidsverboden 149
Bedwelming 92
Brand 92
Deskundig toezicht 149
Enkelvoudige stof 89
Etikettering 90
Explosie 92
Gasdeskundige 93
Gasvrijverklaring tankschepen 93
Gevaar voor blootstelling 95
Jeugdigen 148
Meervoudige stof 90
Ongewilde gebeurtenissen 91
Schoonmaken tankschepen 93
Springstoffen 94
Thuiswerkers 150
Ventilatie 96
Vergiftiging 92
Verpakking 90
Verstikking 92
Vervoer 148

Werken met zandsteen 96
Wet milieugevaarlijke stoffen 89
Zwangere werkneemsters en werkneemsters tijdens de lactatie 150
GEZONDHEIDSSCHADELIJKE STOFFEN
Specifieke stoffen verbod 125
Vrijstelling of ontheffing 126
Herkeuring 208
Bewaring van gegevens 211
BIJZONDERE SECTOREN 211
Definities 208
Inzagerecht 211
Onderzoek 210
INRICHTING ARBEIDSPLAATSEN 67
Afmetingen 74
Algemene vereisten 68
Bedieningswerkzaamheden 69
Bewegende voorwerpen 74
Bewegingsruimte 74
Bouwketen 78
Brandmelding en brandbestrijding 70
Deuren en poorten 72
Eerste-hulpposten 77
Elektrische installaties 68
Elektrische installaties- en leidingen 78
Elektrotechnische werkzaamheden 69
Gevarenzones 73
Inrichtingseisen 71
Kleedruimten 75
Laadplatforms 74
Luchtvolume 74
Markering gevaarlijke plaatsen 73
Nachtverblijven 75
Noodverlichting 71
Ontspanningsruimten 75
Ramen 72
Roltrappen, rolpaden 74
Stabiliteit en stevigheid 68, 78
Toiletten 76
Vloeren 71
Vluchtwegen en nooduitgangen 70
Wasgelegenheden 76
Wegen 73
JEUGDIGEN
Arbeidsgezondheidkundig onderzoek 31
Inventarisatie en evaluatie 30
Jeugdige werknemers 30

JUSTITIE
Gedetineerden en jeugdigen 17
Geneeskundig Inspecteur 26
Justitieel personeel 17
Justitiële inrichting 16
Justitiële inrichtingen 25
Kleedruimten 83
Verplicht arbeidsgezondheidskundig onderzoek 26
Vluchtwegen en nooduitgangen 83
KANKERVERWEKKENDE STOFFEN
Arbeidsgezondheidskundig onderzoek 105
Arbeidszone 106
Beoordeling en vastlegging 99
Beschermingsmaatregelen 103
Bewakingssysteem 109
Dossiers en registratie 106
Gevarenzone 98
Grenswaarde 108
Grenswaarden 101
Kankerverwekkend proces 98
Lijst met blootstellingsgegevens 109
Lijst van werknemers 101
Meetinstrumenten 107
Meetpunt 107
Onvoorziene toename van het blootstellingsniveau 104
Persoonlijke beschermingsmiddelen 110
Resultaten van metingen 107
Vinylchloridemonomeer 106
Voorkomen of beperken van blootstelling 102, 109
Voorkomen van blootstelling, vervangen 101
LOOD EN LOODWIT
Actieniveau 128, 132
ALAU-grenswaarde 133
Arbeidsgezondheidskundig onderzoek 131, 133
Bloedgrenswaarde 133
Eten en drinken 134
Loodwit verbod 135
Luchtgrenswaarde 130
Meten 129
Nadere voorschriften 128
Registratie 131
Sanitaire voorzieningen 136
Schriftelijke voorlichting 136
Voorlichting 135
Werkkleding 134

ONDERWIJS
Arbeidsgezondheidskundig onderzoek 22
Medezeggenschapsraad 16
Mentorschap 22
Onderwijsinrichting 15
Ontspanningsruimten 82
Strafbaarstelling 21
OVERDRUK
Caissonarbeid 181
Compressiekamer 181
Duikarbeid 180
Geschiktheid 179
Veiligheidsmaatregelen 179
PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN
Algemene vereisten 206
Beschikbaarheid en gebruik 208
SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN
Aanwijzing en eis tot naleving 216
Bedrijfshulpverlening en onderwijs 221
Toezichthoudende ambtenaren 220
Verplichtingen 217
Vrijstelling of ontheffing 215
THUISWERK
Ongeval 33
Registratie 33
Thuiswerk 32
Thuiswerkgever 32
TIJDELIJKE EN MOBIELE BOUWPLAATSEN
Algemene uitgangspunten 54
Ontwerpfase 51
Uitvoeringsfase 51
Veiligheids- en gezondheidsplan 52
Verplichtingen 54
VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSSIGNALERING
Algemene vereisten 208
Vervoer 212
VERVOER
Luchtvaartwet 23, 24
Regeling Toezicht Luchtvaart 24
Scheepvaartverkeerswet 23
Uitzonderingen voor vervoermiddelen 82
Wetboek van Koophandel 24
VOORLICHTING EN ONDERRICHT
Asbest 123
WINNINGSINDUSTRIE
Brandbeveiligingsplan 80

Explosiepreventieplan 79
Reanimatie-apparatuur en beschermingsplan 79
Schriftelijke voorlichting 79
WINNINGSINDUSTRIE IN DAGBOUW
Samenwerking, veiligheids- en gezondheidsplan 60
Verplichtingen 59
ZWANGERE WERKNEEMSTERS EN WERKNEEMSTERS TIJDENS DE LACTATIE 31
Arbeids- en rusttijden 32
Rustruimten 84

Per 1994 is de Arbowet ingrijpend gewijzigd. Gekoppeld aan de Arbowet bestaan in totaal 38 losse arbo- en veiligheidsbesluiten. In 1995 worden al deze besluiten geïntegreerd en samengevoegd tot één groot arbobesluit. Deze ingrijpende verandering heeft als doel de arbo-regelgeving helderder en duidelijker te maken. De ontwerptekst van dit belangrijke nieuwe arbobesluit is al bekend. In deze brochure geven wij deze tekst mét een toelichting.
Waarom één groot arbobesluit? Anno 1994 heeft bijna elke sector zijn eigen veiligheids- of arbobesluit. Maar ook voor veel gevaarlijke werksituaties, zoals het werken met asbest, zijn aparte regels. Uiteindelijk leverde dit zo'n 1200 bepalingen op die de arbeidsomstandigheden van werknemers moeten regelen. In deze lappendeken aan voorschriften en regels werd het steeds moeilijker de weg te vinden. Een onoverzichtelijke situatie, waaraan met het nieuwe arbobesluit een eind moet komen. De definitieve tekst zal op zijn vroegst pas in 1995 beschikbaar komen. Met deze tekst loopt u hier vast op vooruit.

De NIA Juridische reeks bestaat verder uit:

- De Arbowet compleet: inleiding met begripsverklaring, wettekst met per artikel een heldere toelichting plus register, overzicht van uitvoeringsbeslutien en adres- en literatuurlijst.
- Nieuwe grenzen aan arbeidsomstandigheden: Europese richtlijnen en hun invloed op de Nederlandse situatie.
- Arbobesluiten: EG-richtlijnen vertaald naar de Nederlandse wetgeving: de tekst van 11 besluiten plus toelichting en achtergrondinformatie in inleiding en bijlagen.
- Het Veiligheidsbesluit Fabrieken of Werkplaatsen: complete tekst, toelichting, adressen en register.
- Arbeidsomstandigheden en aansprakelijkheid: 'ins and outs' van zowel straf- als civielrechtelijke aansprakelijkheid op arbo-terrein.
- Het Veiligheidsbesluit Restgroepen; complete tekst, toelichting, adressen en register.

Deze serie staat onder redactie van mr. J.H. Kwantes, juridisch medewerker bij het NIA. Aangezien arbowet- en regelgeving zich blijven ontwikkelen, verschijnen in deze serie regelmatig herdrukken. Wie verzekerd wil zijn van de laatste stand van zaken, kan daarom een abonnement nemen. Zie voor prijzen, abonnement en bestelwijze de meegehechte antwoordkaart.

NIA